PUB. OVIDII
NASONIS
Heroidum Epiſtolæ,

Unà cum *A. Sabini* Epiſtolis
tribus, ad totidem *Ovidia-
nas* reſponſoriis:

Amorum, } Libri { III.
De arte amandi, } Libri { III.
De remedio amoris, } Libri { II.

Aliaque quæ ſequens pagella
indicabit.

Acceſſerunt in Naſonis *Epiſtolas annotati-
unculæ quædam è variis autoribus
hinc indè excerptæ.*

Cura & Impenſis
Societatis Bibliopolarum Londinenſis.

LONDINI,
Excudebat *E. Tyler* pro Societate
Stationariorum. 1658.

His acceſſerunt, ab *Ovidio*, ut videtur, ante exilium confecta.

De Nuce	Elegia.
De Medicamine faciei	Elegia.
De Pulice	Elegia.
De Philomela	Elegia.
Fragmentum, ſive Somnium Ovidii.	
Epigrammata Ovidii.	

PUB. OVID. NASONIS
Epiſtolarum Heroidum
LIBER.

In primam Epiſtolam
Argumentum.

Græcis ad Trojam, cum maximo bellorum apparatu, ob Helenæ raptum, proficiſcentibus, Ulyſſes Laertis & Anticleæ filius, *Penelopes* novæ uxoris detentus amore, inſaniam ſimulans, comitatum negat. Verùm tandem fraude viri à Palamede detectâ, cum cæteris in Trojanam expeditionem ire coactus eſt: ubi, quantum & fraude & virtute valeret, oſtendit. Tandem pluribus peractis certaminibus, poſt decennium Troja everſa, cum in patriam rediturus, cum reliquis Græcorum principibus naves conſcenderet, ob læſæ Minervæ indignationem, vaſtiſſimis procellis omnes agitati ſunt. Inter quos Ulyſſes, acerbæ tempeſtatis impulſu, in longiſſimam, utpote decennem, peregrinationem agitatus eſt. Cum igitur *Penelope*, *Icarii* & Polycaſtes filia, hactenus caſta, hujuſce tam longæ moræ cauſam ignoraret, ad illum hanc epiſtolam ſcripſit: in qua illum multis rationibus in patriam reducere nititur, ſic inquiens,

Penelope Ulyſſi.

H*anc* [a] *tua Penelope* [b] *lento tibi mittit,*
[*] *Ulyſſe:*
Nil mihi reſcribas; attamen ipſe veni.
Troja jacet certè Danais inviſa puellis:
[c] *Vix Priamus tanti, totáque Troja fuit.*
O utinam tunc, cum Lacedæmona claſſe petebat,
Obrutus inſanis eſſet adulter aquis!
Non ego deſerto jacuiſſem frigida lecto,
Nec quererer tardos ire relicta dies:

a Scil. *Uxor.* Vel, *Tua*, .i. quæ inter tot procos conjugium meum improbe petentes, & animo & corpore *tua* permanſi, .i. tibi fida amica, &c.

b .i. Tardo, *ſeu* moram trahenti. * Ulyſſes. c &c.) .i. Tota jactura, quam Priamus cæterique Trojani acceperunt, non fuit tanti, quanti mea, quæ te marito tamdiu caream. *Vel,* Omnes Trojani non fuere tanti, valoris & vitium, ut te detinerent, ne in patriam redires (nam *Troja jacet* :) Atque ideo vereor ne Calypſo, vel alia quævis mulier, te laqueis amoris irretitum retineat. Quod ipſa Penelope hiſce verbis inferius innuit.

Hæc ego dum ſtultè metuo, quæ veſtra libido eſt,
Eſſe peregrino captus amore potes.

Nec mihi a quærenti spatiosam fallere noctem,
Lassaret b viduas pendula tela manus.
Quando ego non timui graviora pericula veris?
Res est solliciti plena timoris amor.
In te fingebam violentos Troas ituros:
Nomine in Hectoreo c pallida semper eram.
*Sive quis * Antilochum narrabat ab Hectore victum;*
Antilochus nostri causa timoris erat:
Sive d Menœtiaden falsis cecidisse sub armis;
Flebam successu posse carere dolos.
e Sanguine f Tlepolemus Lyciam tepefecerat hastam;
Tlepolemi leto cura novata mea est.
Denique quisquis erat castris jugulatus Achivis,
g Frigidius glacie pectus h amantis erat.
Sed bene consuluit casto Deus æquus amori:
Versa est in cineres sospite Troja i viro.
Argolici rediere duces: altaria fumant:
Ponitur ad patrios k Barbara præda Deos.
Grata ferunt Nymphæ pro salvis dona maritis:
Illi victa suis Troica fata canunt.
Mirantur justique senes, trepidæque puellæ:
Narrantis conjux pendet ab ore viri.
* *Atque aliquis posita monstrat fera prœlia mensa;*
Pingit & exiguo Pergama tota mero.
Hac ibat Simois: hic est Sigeia tellus:
Hic steterat Priami regia celsa senis:
Illic l Æacides, illic tendebat Ulysses:
Hic lacer admissos terruit Hector equos.
Omnia namque tuo senior te quærere misso
Retulerat nato Nestor: at ille mihi.
Retulit & ferro Rhesumque Dolonaque cæsos:
Utque sit hic somno proditus, ille dolo:
Ausus es, ô nimium nimiumque oblite tuorum,
Thracia nocturno tangere castra dolo,
Totque simul mactare viros, adjutus ab uno;
At bene cautus eras, & memor ante mei.

a .i. conanti.

b .i. Penelopes viduæ.

c &c.) .i. semper timebam cum audiebam nomen Hectoris, qui omnium Trojanorum fortissimus dicebatur. Pallidus autem ponitur pro Timido, quoniam ex timore sequitur pallor.

* Amphimachum. Al. Archilochum.

d .i. Patroclum Menœtii filium; qui armis Achillis indutus cum Hectore pugnans, ab eodem confossus, occubuit.

e Scil. suo.

f .i. Sarpedoni Lycii.

g &c.) Nam propter timorem homines frigidi sunt. Virg. Æn. 1. carm. 96. Extemplo Æneæ solvuntur frigore membra. Quod autem dixit Frigidius glacie, Hyperbole est.

h Scil. Mei Penelopes.

i Scil. Meo.

k .i. Trojana. Nam priusquam Romani rerum potirentur, Græci omnes præter se Barbaros appellabant; postea vero, Latinis Græcisque exceptis, omnes dicti sunt Barbari. Jamque. l .i. Achilles Æaci nepos, ex Peleo Æaci filio.

Utque

Uſque metu micuere ſinus, dum victor amicum
Dictus es Iſmariis iſſe per agmen equis.
Sed mihi quid prodeſt veſtris disjecta lacertis
Ilios, & murus quod fuit antè, ſolum;
Si maneo, a qualis Troja durante manebam;
Virque mihi dempto fine carendus abeſt?
Diruta ſunt aliis, uni mihi Pergama reſtant:
b Incola c captivo quæ c bove b victor arat.
Jam ſeges eſt, ubi Troja fuit: reſecandaque falce
Luxuriat d Phrygio ſanguine pinguis humus.
Semiſepulta virûm curvis feriuntur aratris
Oſſa: ruinoſas occulit herba domos.
Victor abes: nec ſcire mihi, quæ cauſa morandi,
Aut in quo lateas ferreus orbe, licet.
Quiſquis ad hæc vertit peregrinam littora puppim,
Ille mihi de te multa rogatus abit.
Quamque tibi reddat, ſi te modò viderit uſquam,
Traditur huic digitis charta notata meis.
Nos Pylon, antiqui e Neleia Neſtoris arva,
Miſimus: incerta eſt fama remiſſa Pylo.
Miſimus & Sparten: f Sparte quoque neſcia veri.
Quas habitas terras, aut ubi lentus abes?
Utilius ſtarent etiam nunc mœnia Phœbi:
Iraſcor votis heu g levis ipſa meis.
Scirem ubi pugnares: & tantùm bella timerem:
Et mea cùm h multis juncta querela foret.
Quid timeam, ignoro: timeo tamen omnia demens:
Et patet in curas area lata meas.
Quæcunque æquor habet, quæcunque pericula tellus,
Tam longæ cauſas ſuſpicor eſſe moræ.
Hæc ego dum ſtultè meditor, quæ veſtra libido eſt,
Eſſe peregrino captus amore potes.
Forſitan & narras, quàm ſit tibi ruſtica conjux:
Quæ tantùm lanas non ſinit eſſe i rudes.
k Fallar: & hoc crimen tenues vaneſcat in auras:
Neve, revertendi liber, abeſſe velis!
Me pater Icarius l viduo diſcedere lecto
Cogit, & immenſas increpat uſquè moras.

a .i. Vidua, & ſine marito.
bb .i. Græci victores, qui poſt dirutam Trojam illic habitaverunt.
cc pro bobus captivis, .i. bobus qui ante fuerant Trojanorum.
d .i. Trojanorum ſanguine illic effuſo.
e &c. .i. Terram Neſtoris regnatam à patre ejus Neleo. Fuit enim Pylos urbs in Meſſenia, ubi Neleus pater Neſt. regnavit.
f .i. Spartani. Urbs ponitur pro hominibus in ea habitantibus.
g .i. inconſtans, & mutabilis.
h Scil. aliis mulieribus, quæ & ipſæ conquererentur de abſentia maritorum ſuorum Unde ſors mea tolerabilior eſſet nam Miſerarum ſocietas ſolatii loco eſt.
i .i. impolitas.
k Optativi eſt modi, & ſubauditur Utinam,
l Scil. tuo, à te derelicto, & in quo ſum tanquam vidua.

Increpet uſque licet: tua ſim, tua dicar oportet;
Penelope conjux ſemper Ulyſſis ero.
Ille tamen pietate meâ, precibuſque pudicis
Frangitur; & a vires temperat ipſe ſuas.
b Dulichii, Samiique & quos c tulit alta Zacynthos,
Turba ruunt in me luxurioſa proci:
Inque tua regnant, nullis prohibentibus, aula:
d Viſcera noſtra, d tuæ dilacerantur d opes.
Quid tibi Piſandrum, Polybumq́; Medontaq́; dirum,
Eurymachique avidas, Antinoique manus:
Atque alios referam: quos omnes turpiter abſens
Ipſe tuo partis ſanguine rebus alis?
Irus egens, pecoriſque Melanthius autor edendi,
Ultimus accedunt in tua damna pudor.
Tres ſumus imbelles numero: ſine viribus uxor,
Laërteſque ſenex, Telemachuſque puer.
e Ille per inſidias penè eſt mihi nuper ademptus,
Dum parat invitis omnibus ire Pylon.
Dii precor hoc jubeant, ut, euntibus ordine fatis,
e Ille meos f oculos comprimat, e ille tuos!
g Hoc faciunt cuſtoſque boum, longævaque nutrix;
Tertius, immundæ h cura fidelis haræ.
Sed neque Laërtes, ut qui ſit inutilis annis,
i Hoſtibus in mediis regna tenere poteſt.
Telemacho veniet (vivat modò) fortior ætas:
Nunc erat auxiliis illa tuenda patris.
Nec mihi ſunt vires inimicos pellere tectis:
Tu citiùs venias, portus & * ara tuis.
Eſt tibi, ſitque precor, natus, qui mollibus annis
In patrias artes erudiendus erat,
Reſpice Laërten, ut jam ſua lumina condas:
Extremum fati ſuſtinet ille diem.
Certè ego, quæ fueram, te diſcedente, puella,
Protinus ut redeas, facta videbor anus.

a i. Paternum jus quod habet in filiam.
b &c. Ordo eſt Proci Dulichii, Samiique & quos, &c.
c i. procreavit.
ddd i. quas non minùs lacerari & abſumi dolemus, quàm ſi noſtra viſcera dilaniarentur.
eee i. Telemachus.
f Qui erant genere propinquiores, mortuorum claudebant oculos.
g i. Hoc idem precantur.
Sunt tamen qui hæc carmina ſic transponenda exiſtimant, *Tres ſumus, imbelles numero: ſine viribus uxor, Laërteſque ſenex, Telemachuſque puer. Sed neque Laërtes, ut qui ſit inutilis annis, Hoſtibus in mediis regna tenere poteſt. Nec mihi ſunt vires inimicos pellere tectis. Tu potius venias, portus & ara tuis. Telemacho veniet (vivat modò) fortior ætas: Nunc erat auxiliis illa tuenda patris. Hoc faciunt &c.* i. Telemachum auxiliis ſuis tuentur. h Cuſtos fidelis. i [illegible] inter tot procos. * aura.

In ſecundam Epiſtolam

Argumentum.

Demophoon, *Theſei* & *Phædræ* filius, à bello *Trojano* in patriam rediens, maris tempeſtatibus in *Thraciam* delatus, à Phyllide *Lycurgi* & *Cruſtemenæ* filia, quæ tunc *Thraciæ* imperabat, hoſpitio & lecto benignè ſuſceptus eſt: & cùm aliquandiu cum illa fuiſſet, audita morte Mueſtiei, qui, poſt ejectum ex urbe Athenarum patrem Theſea, imperium occupaverat, regni cupidine captus, Phyllidi fide data, ſe intra menſem rediturum, fingens ſe ad res ſuas componendas ire, reſarcitis navibus, Athenis petiit, neque de reditu curavit. Quatuor itaque exactis menſibus, Phyllis epiſtolam hanc ſcripſit, in qua ſuadet, ut beneficiorum memor, ſervatis ſponſionibus, in fide perſiſtat: quod ſi negligat, violatum pudorem crudeli morte compenſare minatur.

Phyllis Demophoonti.

a *Hoſpita, Demophoon, tua te* b *Rhodopeïa Phyllis*
Ultra c *promiſſum tempus abeſſe queror.*
Cornua cum lunæ pleno ſemel orbe coiſſent,
Littoribus d *noſtris* e *anchora pacta tua eſt.*
f *Luna quater latuit, toto quater orbe recrevit:*
Nec vehit g *Actæas* h *Sithonis unda rates.*
Tempora ſi numeres, bene quæ numeramus amantes,
Non venit ante ſuam noſtra querela diem.
i *Spes quoq; lenta fuit: tardè, quæ credita lædunt,*
Credimus; k *invitâ nunc & amante nocent.*
Sæpe fui mendax pro te mihi: ſæpe putavi,
Alba procelloſos vela referre Notos.
Theſea devovi, quia te dimittere nollet:
Nec tenuit curſus forſitan ille tuos.
Interdum timui, nè, dum vada tendis ad Hebri,
Merſa foret canâ naufraga puppis aquâ.
Sæpe deos ſupplex, ut tu ſcelerate valeres,
Sum prece l *thuricremis devenerata* l *focis.*

a &c. Ordo eſt, *O Demophoon, ego Phyllis Rhodopeia hoſpita tua, queror te abeſſe, &c.*
b i. Threicia. Nam Rhodope mons eſt Thraciæ, ità dictus à Rhodope Thracum Regina, ibi ſepulta.
c *Scil.* mihi à te.
d i. Threiciis, ubi ego habito.
e &c. i. Navis tua promiſſa eſt à te.
f &c. Quartum menſem exactum ſignificat.
g i. tuas, *Athe*nienſes. h i. Threicia. Nam *Sithon* mons Thraciæ eſt. i i. metus: [illegible]. Juxta illud Virg. Æn. lib. 4. car. 420. *Hunc ego ſi potui tantum ſperare dolorem.* k &c. i. mihi invitæ nocent. *Antiptoſis.* l l. i. apud aras, ubi thura cremantur.

Sæpe videns ventos cœlo pelagóque faventes,
Ipſa mihi dixi, Si valet, ille venit.
Denique fidus amor, quicquid properantibus obſtat,
Finxit: & ad cauſas ingenioſa fui.
At tu lentus abes: nec te jurata reducunt
Numina, nec noſtro motus amore redis.
Demophoon ventis & verba & vela dediſti:
Vela queror reditu, verba carere fide.
Dic mihi; Quid feci, niſi non ſapienter amavi?
Crimine te potui demeruiſſe meo.
Unum in me ſcelus eſt, quòd te, ſcelerate, recepi:
Sed ſcelus hoc meriti pondus & [a] inſtar habet.
[b] *Jura, fides ubi nunc? commiſſaque dextera dextræ?*
Quique erat in falſo plurimus ore Deus?
Promiſſus [c] ſocios ubi nunc Hymenæus [c] in annos,
Qui mihi conjugii ſponſor, & obſes erat?
Per mare, quod totum ventis agitatur & undis;
Per quod ſæpe ieras, per quod iturus eras:
Pérque tuum mihi juraſti (niſi fictus & ille eſt)
Concita qui ventis æquora mulcet, [d] avum:
Per Venerem, [e] nimiúmque mihi facientia tela;
Altera tela arcus, altera tela faces:
Junonémque, [f] toris quæ præſidet alma [f] maritis;
Et per [g] tædiferæ myſtica ſacra [g] Deæ.
Si de tot læſis ſua numina quiſque deorum
Vindicet; in pœnas non ſatis unus erit.
At laceras etiam puppes furioſa refeci:
Ut, quâ deſererer, firma carina foret.
Remigiúmque dedi, quo me fugiturus abires.
Heu, patior telis vulnera facta meis!
Credidimus blanditis, quorum tibi copia, verbis:
Credidimus generi, nominibúſque tuis.
Credidimus lacrymis: an & hæ ſimulare docentur?
Hæ quoque habent artes, quáque jubentur, eunt.

a i. ſimilitudinem.
b *Scil.* conjugii, quæ inviolabiliter ſunt ſervanda. Sic Hypſipyle ad Jaſonem, *Heu! ubi pacta fides? ubi connubialia jura?*
cc i. in vitam noſtram ſocialem qualis debet eſſe vita conjugalis.
d Neptunum intelligit, qui fuit proavus Demophoontis. Nonnulli ipſum Ægeum Demophoontis avum hoc in loco intelligunt, qui, nave Theſei filii à Minotauro revertentis, cum velis nigris procul viſa, cum crederet eum mortuum fuiſſe, ab excelſa turri ſe dejecit in mare, quod ab ipſo vocatum eſt *Ægeum*, & in deum marinum mutatus dicitur, unde hoc in loco dicitur, *Niſi fictus & ille eſt.*
e &c. i. quæ me maximè infeſtant.
ff i. lectis conjugalibus.
gg i. Cereris, quæ cum Proſerpinam filiam à Plutone raptam nondum ſciret, ut eam non ſolùm die ſed etiam nocte quæreret, in Ætna monte pineas faces accendit, quæ ſibi lumen nocte præberent.

Diis quoque credidimus: quid jam tot pignora nobis
Parte ſatis potui qualibet indè capi.
Nec moveor quod te juvi portúque locóque
Debuit hæc meriti ſumma fuiſſe mei.
Turpiter hoſpitium lecto cumulâſſe jugali
Pœnitet & lateri conſeruiſſe latus.
Quæ fuit ante illam, mallem ſuprema fuiſſet
Nox mihi: dum potui Phyllis honeſta mori.
Speravi melius, quia me meruiſſe putavi.
Quæcunque ex merito ſpes venit, æqua venit.
Fallere credentem non eſt operoſa puellam
Gloria: ſimplicitas digna favore fuit.
Sum decepta tuis, & amans, & fœmina, verbis.
Dii faciant laudis ſumma ſit iſta tuæ!
Inter & Ægidas media ſtatuaris in urbe!
Magnificus titulis ſtet pater antè ſuis!
a *Cum fuerit lectus* b *Scyron, torvuſque* b *Procruſtes*
Et b *Sinis, &* c *tauri miſtáque forma viri;*
Et domitæ bello Thebæ, fuſique d *bimembres,*
Et pulſata nigri regia cæca Dei:
Hoc tua poſt illos titulo ſignetur imago,
HIC eſt cujus amans hoſpita capta dolo eſt.
e *De tanta rerum turba, factiſque parentis,*
Sedit in ingenio f *Creſſa relicta tuo.*
Quod ſolum excuſat, ſolum g *miraris in illo,*
Hæredem h *patriæ perfide fraudis agis,*
i *Illa (nec invideo) fruitur meliore marito,*
Inque capiſtratis tigribus alta ſedet.
At mea deſpecti fugiunt connubia Thraces,
Quod ferar externum præpoſuiſſe meis. (Athenas
Atq; k *aliquis. Jam nunc* l *doctas* m *eat, inquit,*
Armiferam Thracen qui regat, alter erit.

a Enumerat Theſei geſta, ut tanto magis inſimuletur Demophoon, qui ab illius virtute degenerârit. bbb Latrones fuerunt crudeliſſimi, quos Theſeus interfeciſſe dicitur. c &c. .i. Minotaurus. Periphraſis. d .i. Centauri e &c. Senſus eſt. De tot factis tui patris remanſit tibi tantummodo memoria fraudis, qua ille uſus eſt in Ariadnen: non autem alicujus è ſupradictis præclare rebus geſtis. f .i. Ariadne Cretenſis. g .i. pro re egregia ducis, atque præclare factum exiſtimas. h .i. Paternæ. i .i. Ariadne, quæ, à Theſeo in Naxo inſula relicta, Baccho nupſit. k ſcil. deſiliens me. l Quoniam illic omnium liberalium artium florebant ſtudia. Unde & Pallas dicitur ei urbi nomen dediſſe. m ſcil. Phyllis.

Exitus acta probat: careat successibus opto,
Quisquis ab eventu facta notanda putat.
polliptoton
At si nostra tuo spumescant æquora remo;
Jam mihi, jam dicar consuluisse meis.
Sed neque consului, nec te mea regia tangit:
** Fessave a Bistoniâ membra lavabis aquâ.*
Illa meis oculis species abeuntis inhæret,
Cùm premeret portus classis itura meos,
Ausus es amplecti: colloque infusus amantis
Oscula per longas jungere pressa moras:
Cumque tuis lachrymis lachrymas confundere nostras
Quòdque foret velis aura secunda queri:
Et mihi discedens supremâ dicere voce,
*Phylli, * fac expectes Demophoonta tuum.*
Expectem, qui me nunquam visurus abisti?
Expectem pelago vela negata meo?
Et tamen expecto: redeas modò serus amanti;
Ut tua sit solo tempore lapsa fides.
Quid precor infelix? jam te tenet altera conjux
Forsitan, & , nobis qui malè favit, amor.
Utque tibi excidimus, nullam, puto, Phyllida nôsti.
Hei mihi, si quæ sim Phyllis, & unde, rogas:
Quæ tibi, Demophoon, longis erroribus acto
Threïcios portus, hospitiumque dedi:
Cujus opes auxêre meæ: cui dives egenti
Munera multa dedi, multa daturus fui:
Quæ tibi subjeci latissima regna Lycurgi;
b Nomine fœmineo vix satis apta regi:
*Quà patet umbrosum c Rhodope glacialis ad * c Æmum,*
*Et sacer * d admissas exigit Hebrus aquas.*
Cui mea virginitas avibus libata sinistris;
Castáque e fallaci f zona recincta manu.
Pronuba g Tisiphone thalamis ululavit in illis:
Et cecinit mœstum devia carmen h avis.

* Fessaque.
a .i. Threicia: Nam Bistonis Thraciæ stagnum est.

* Face.

b .i. A fœmina.
c Montes sunt Thraciæ
* Hæmus.
* Emissas.
d .i. Celeres; quas nimirum Hebrus exigit, .i. propellit in mare.

e .i. Tui fallacis. f Mos erat, ut vir discingeret zonam mulieris sibi nubentis. g Una est ex furiis, dicta à τίσις, ultio & φόνος vel φθορὰ cædes, aut mors. Nam ei curæ fuit mortis ultio. h .i. Bubo, quem maxime abominabantur in nuptiis.

Assuit

Affuit [i] *Alecto brevibus* [k] *torquata colubris:*
Suntque ſepulchrali lumina mota face.
Mœſta tamen ſcopulos fruticoſáque littora calco,
Quáque patent oculis æquora lata meis.
Sive die laxatur humus, ſeu frigida lucent
Sydera, proſpicio quis mare ventus agat.
Et quæcunque procul venientia lintea vidi,
Protinus illa meos auguror eſſe deos.
In freta procurro, vix me retinentibus undis,
Mobile quà primas porrigit æquor aquas.
Quò magis accedunt, minùs & minùs utilis aſto:
Linquor, & ancillis excipienda cado.
Eſt ſinus adductos modicè falcatus in arcus;
Ultima præruptâ cornua mole rigent:
Hinc mihi ſuppoſitas immittere corpus in undas
Mens fuit; &, quoniam fallere pergis, erit.
Ad tua me fluctus projectam littora portent:
Occurrámque oculis intumulata tuis.
Duritiâ ferrum ut ſuperes, adamantáque, téque;
Non tibi ſic, dices, Phylli, ſequendus eram.
Sæpe venenorum ſitis eſt mihi: ſæpe cruentâ
Trajectam gladio morte perire juvat.
Colla quoque, infidis quæ ſe nectenda lacertis
Præbuerant, laqueis implicuiſſe juvat.
Stat nece maturâ tenerum penſare pudorem:
In necis electu parva futura mora eſt.
Inſcribêre meo cauſa invidioſa ſepulchro:
Aut hoc, aut ſimili carmine notus eris;
PHY*llida Demophoon letho dedit, hoſpes amantem:*
Ille necis cauſam præbuit, ipſa manum.

In

[i] Quæ fuit alia ex furiis, dicta quaſi irrequieta, & nunquam ceſſans; ab α privativa particula, & λήγω quieſco, ceſſo, quod nullum ſcelus inultum prætereat.

[k] i. circundata, & quaſi torque cincta.

In tertiam Epiſtolam

Argumentum.

Poſtquam Græci Phrygiam appulerunt, urbes Trojæ finitimas, & præcipue quæ Leſbo inſulæ erant oppoſitæ, hoſtili more cœperunt depopulari: inter quos Achilles Pelei & Thetidis filius, utramq; Ciliciam, & Thebanam atque *Lyrneſiam*, invaſit. Expugnato itaque Chryneſio oppido, duas inſignes ſecum virgines abduxit; Aſtynomen Chryſæ ſacerdotis Sminthei Apollinis filiam, & Hippodamiam Briſe natam, quæ deinde à paternis nominibus fuerunt cognominatæ. Chryſeida autem Agamemnoni Græcorum *Principi* conceſſit, & Briſeida ſibi reſervavit. Sed cum jam *Deorum* juſſu cogeretur Agamemnon Chryſeida patri reſtituere, *Briſeida* Achilli ſurripuit. Quamobrem indignatus Achilles, diu bello abſtinuit, nec ullius ſuaſione vel precibus ad arma adverſus Trojanos ſumenda animari potuit, nec poſtea Briſeida accippere curavit, quanvis illi *Agamemnon* eam maximis muneribus ultro miſiſſet. Quare Briſeis ad eum hanc epiſtolam mittit, in qua conqueritur de ejus nimia ira, rogatque ut ſumet arma adverſus Trojanos, dummodo eam prius ab Agamemnone ultro oblatam recipiat.

Briſeis Achilli

Quam legis, à rapta Briſeide [a] *littera venit,*
Vix bene [b] *barbarica Græca notata manu.*
Quaſcunque aſpicies lachrymæ fecere lituras:
Sed tamen hæ lachrymæ pondera vocis habent.
Si mihi pauca queri de te dominóque viróque
Fas eſt; de domino pauca viróque querar.
Non, ego poſcenti quod ſum cito tradita [c] *regi,*
Culpa tua eſt: quamvis hæc quoque culpa tua eſt.
Nam, ſimul Eurybates me Talthybiuſque vocarunt,
Eurybati data ſum Talthybióque comes.
Alter in alterius jactantes lumina vultus,
[d] *Quærebant taciti, noſter ubi eſſet amor.*
Differri potui: pœnæ mora grata fuiſſet.
Hei mihi! diſcedens oſcula nulla dedi.
At lachrymas ſine fine dedi, rupique capillos:
Infelix [e] *iterum ſum mihi viſa rapi.*

[a] .i. epiſtola. Ita enim licet poetis uti numero ſingulari, cum, in oratione ſoluta, pro epiſtola utamur tantum plurali numero.

[b] .i. *Mei* Briſeidis barbaræ.

[c] .i. *Agamemnoni.*

[d] &c. .i. præ ſtupore taciti, videbant amorem tuum erga me nullum eſſe. Nam ſi me vere amaſſes, non tradidiſſes tam cito.

[e] &c. .i. ita dolui diſcedens a te, ſicut cum fui rapta à patria mea.

Sæpe ego decepto volui cuſtode reverti:
  Sed, me qui timidam prenderet, a hoſtis erat.
Si progreſſa forem, caperer nè * nocte timebam,
  Quamlibet ad Priami munus itura nurum.
b Sed data ſum, quia danda fui. c Tot noctibus abſum;
  Nec repetor: ceſſas; iráque lenta tua eſt.
Ipſe d Menœtiades, tunc cùm tradebar, in aurem,
  Quid fles? hîc parvo tempore, dixit, eris.
Non repetiſſe parum eſt: pugnas, ne reddar, Achille.
  I nunc, & cupidi nomen amantis habe.
Venerunt ad te e Telamone & Amyntore nati.
  (f Ille gradu propior ſanguinis, g ille comes)
h Laerteq́; ſatus: per quos comitata i redirem:
  Auxerunt * blanda grandia dona * prece;
Viginti fulvos k operoſo ex ære l lebetas,
  Et m tripodas ſeptem n pondere & arte pares.
Addita ſunt illis auri bis quinque talenta:
  Bis ſex aſſueti vincere ſemper equi.
Quódque ſupervacuum eſt, formâ præſtante puellæ
  Lesbides, everſâ corpora capta domo:
Cumq́; tot his (ſed non opus eſt tibi conjuge) conjux
  Ex Agamemnoniis una puella tribus.
Si tibi ab Atrida pretio redimenda fuiſſem,
  Quæ dare debueras, accipere illa negas?
Quâ merui culpâ fieri tibi vilis, Achille?
  Quò levis à nobis tam citò fugit amor?
An miſeros triſtis fortuna tenaciter urget?
  Nec venit incœptis mollior aura meis?
Diruta Marte tuo Lyrneſia mœnia vidi:
  Et fueram patriæ pars ego magna meæ.
Vidi conſortes pariter generiſq́; neciſq́;
  Tres cecidiſſe: tribus quæ mihi mater erat.
Vidi, quantus erat, fuſum tellure cruentâ,
  Pectora jactantem ſanguinolenta virum.
Tot tamen amiſſis te compenſavimus unum:
  Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eras. Anaphora

a Pro hoſtes, i.
Trojani.
* forte. Quidam
forte.
b ὑποφορά,
ſive Objectio.
c Reſponſio ad
hanc objectionem
d i. Patroclus.
e i. &c. Ajax &
Phœnix.
f i. Ajax qui fuit
Achilli patruelis.
Nam Telamon
pater Ajacis, fra-
ter fuit Pelei
patris Achillis.
g ſcil. Phœnix,
qui Achillis &
comes & monitor
fuit.
h i. Ulyſſes.
i Scil. ad te.
* * blandas pre-
ces. Al. blandæ
preces.
k i. magno opere
& artificio fabre-
facto.
l Lebes eſt vas
æneum, interdum
coquinarium: ſed
hoc in loco acci-
pitur pro vaſe in
quod aqua cadit
dum manus ab-
luuntur: in quo
ſignificato acci-
pitur etiam apud
Hom. Iliad.
m i. menſas, ſic
dictas à tribus
pedibus quibus
ſuſtentabantur.

---

n &c. i. ejuſdem ponderis, & ejuſdem artificii: Vel, quorum opus tantum valebat, quantum ipſa materia.

Tu mihi juratus per numina matris aquoſæ,
 Utile, dicebas ipſe, fuiſſe capi.
Scilicèt, ut, quamvis veniam dotata, repellar:
 Et mecum fugias quæ tibi dantur opes.
Quinetiam fama eſt, cùm craſtina fulſerit * Eos,
 Te dare nubiferis * linea vela Notis.
Quod ſeclus ut pavidas miſeræ mihi contigit aures,
 Sanguinis atque animi pectus inane fuit.
Ibis: & ô miſeram cui me violente relinques?
 Quis mihi deſertæ mitè levamen erit?
Devorer antè precor ſubito telluris hiatu,
 Aut rutilo miſſi fulminis igne cremer,
Quàm ſine me Phthiis caneſcant æquora remis,
 Et videam puppes ire relicta tuas.
Si tibi jam reditusq́; placent, patriiq́; penates:
 Non ego ſum claſſi ſarcina magna tuæ.
Victorem captiva ſequar, non nupta maritum:
Eſt mihi, quæ lanas molliat, apta manus.
Inter Achæïadas longè pulcherrima matres
 In thalamos conjux ibit, eatque tuos:
Digna nurus ſocero, Jovis Æginæque nepote,
 Cuique ſenex Nereus proſocer eſſe velit.
Nos humiles, famulæque tuæ, data penſa trahemus;
 Et minuent plenas ſtamina noſtra colos.
Exagitet nè me tantùm tua deprecor uxor,
 Quæ mihi neſcio quo non erit æqua modo:
Néve meos coram ſcindi patiare capillos:
 Et leviter dicas, Hæc quoque noſtra fuit.
Vel patiare licet, dum nè contempta relinquar:
 Hic mihi (væ miſeræ!) concutit oſſa metus.
Quid tamen expectas? Agamemnona pœnitet iræ,
 Et jacet ante tuos Græcia mæſta pedes.
Vince animos, irâmque tuam, qui cætera vincis.
 Quid lacerat Danaas impiger Hector opes?
Arma cape Æacide, ſed me tamen antè recepta:
 Et preme turbatos, Marte favente viros.
Propter me mota eſt, propter me deſinat ira:
 Simque ego triſtitiæ cauſa modúſque tuæ.

* Hora,
* Lintea plena.

Nec tibi turpe puta precibus ſuccumbere noſtris:
Conjugis, Oenides verſus in arma prece eſt:
Res audita mihi, nota eſt tibi: fratribus orba
Devovit nati ſpemque caputque parens.
Bello erat ille ferox: poſitis ſeceſſit ab armis:
Et patriæ rigidâ mente negavit opem.
Sola virum flexit conjux felicior illa:
At mea pro nullo pondere verba cadunt.
Nec tamen indignor: nec me pro conjuge geſſi;
Sæpius in domini ſerva vocata torum.
Me quædam (memini) dominam captiva vocabat:
Servitio, dixi, nominis addis onus.
Per tamen oſſa viri ſubito malè tecta ſepulchro,
Semper judiciis oſſa verenda meis:
Pérque trium fortes animas, mea numina, fratrum,
Qui bene pro patria, cùm patriaque jacent:
Pérque tuum, noſtrúmque caput, quod junximus unà;
Pérque tuos enſes, cognita tela meis:
Nulla Mycenæum sociâſſe cubilia mecum
Juro: fallentem deſeruiſſe velis.
Si tibi nunc dicam, Fortiſſime, tu quoque jura,
Nulla tibi ſine me gaudia facta: neges.
At Danai mœrere putant: tibi plectra moventur:
Te tenet in tepido mollis amica ſinu.
Et ſi quis quærat, quare pugnare recuſes: — Epozuxis
Pugna nocet: citharæ, noxque venúſque juvant.
Tutius eſt jacuiſſe toro, tenuiſſe puellam,
Threiciam digitis increpuiſſe lyram,
Quàm manibus clypeos, & acutæ cuſpidis haſtam,
Et galeam preſſâ ſuſtinuiſſe comâ.
Sed tibi pro tutis inſignia facta placebant:
Partáque bellando gloria dulcis erat.
An tantùm, dum me caperes, fera bella probabas?
Cúmque mea patria laus tua victa jacet?
Dii melius: validóque precor vibrata lacerto
Tranſeat Hectoreum Pelias haſta latus.
Mittite me, Danai: dominum legata rogabo;
Miſtáque mandatis oſcula multa feram.

Anaphora

Plus ego quàm Phœnix, plus quàm facundus Ulyſſes,
Plus ego, quàm Teucri (credite) frater, agam.
Eſt aliquid ſolitis collum tetigiſſe lacertis,
Præſenteſque oculos admonuiſſe ſui.
Sis licèt immitis, mariſque ferocior undis:
Ut taceam, lacrymis comminuêre meis.
Nunc quoque (ſic omnes Peleus pater impleat annos,
Sic eat auſpiciis Pyrrhus ad arma tuis)
Reſpice ſollicitam Briſeida fortis Achille:
Nec miſeram lentâ ferreus ure morâ.
At ſi verſus amor tuus eſt in tædia noſtri,
Quam ſine te cogis vivere, coge mori.
Utque facis, coges: abiit corpúſque, colórque:
Suſtinet hoc * animæ, ſpes tamen una tui.
Quâ ſi deſtituar, repetam fratreſque, virúmque:
Nec tibi magnificum, fœmina juſſa mori.
Cur autem jubeas? ſtricto pete corpora ferro:
Eſt mihi qui ſoſſo pectore ſanguis eat.
Me petat ille tuus, qui, ſi Dea paſſa fuiſſet,
Enſis in Atridæ pectus iturus erat.
At potiùs ſerves noſtram, tua munera, vitam:
Quod dederas hoſti victor, amica rogo.
Perdere quos meliùs poſſis, Neptunia præbent
Pergama: materiam cædis ab hoſte pete.
Me modò, ſive paras impellere remige claſſem,
Sive manes, domini more venire jube.

* Animi ſpes, &c.

In quartam Epiſtolam

Argumentum.

Theſeus Ægei filius, interempto Minotauro, Ariadnen Minois & Paſiphaes filiam, quam, ob opem ſibi præſtitam, uxorem accepturum promiſerat, ſimul cum Phædra ejus ſorore navi impoſita, ſecum abduxit. Verùm Bacchi admonitione in Naxo, ſive, ut alii volunt, in Chio inſula, Ariadne relicta, Phædram duxit: quæ deinde abſente Theſeo in Hippolyti privigni, quem ex Hippolyte Amazone acceperat, amorem exarſit. Qui cùm cœlibem ducens vitam, ſeſe venando exerceret, nec poſſet uti illius colloquio, hac Epiſtola amorem ſuum indicavit. In qua illum callidis ſuaſionibus ad ſui amorem

rem flectere conatur. Et cum turpe ſit, privignum a noverca de ſtupro interpellari, principium ex inſinuatione ſumpſit in hunc modum.

Phædra Hippolyto.

Quâ, niſi tu dederis, caritura eſt ipſa, ſalutem
Mittit Amazonio Creſſa puella viro.
Perlege quodcunque eſt: quid epiſtola lecta nocebit?
Te quoque, in hac aliquid, quod juvet, eſſe poteſt.
His arcana notis terrâ pelagóque feruntur:
Inſpicit inceptas hoſtis ab hoſte notas.
Ter tecum conata loqui: ter inutilis hæſit — Anaphora.
Lingua: ter in primo deſtitit ore ſonus.
Qua licet, & ſequitur, pudor eſt miſcendus amori:
Dicere quæ puduit, ſcribere juſſit amor.
Quicquid amor juſſit, non eſt contemnere tutum:
Regnat, & in * *ſuperos jus habet ille deos.* * dominos.
Ille mihi primo dubitanti ſcribere dixit,
Scribe: dabit victas ferreus ille manus.
Adſit: &, ut noſtras avido fovet igne medullas,
Figat ſic animos in mea vota tuos.
Non ego nequitiâ ſocialia fœdera rumpam;
Fama (velim quæras) crimine noſtra vacat.
Venit amor gravius, quo ſeriùs: urimur intus: Anadiplosis:
urimur: & cæcum pectora vulnus habent.
Scilicet, ut teneros lædunt juga prima juvencos,
Frænáque vix patitur de grege captus equus:
Sic malè, vixque ſubit primos rude pectus amores;
Sarcináque hæc animo non ſedet apta meo.
Ars fit, ubi à teneris crimen condiſcitur annis:
Quæ venit exacto tempore, pejus amat.
Tu nova ſervatæ carpes libamina famæ,
Et pariter noſtrûm fiet uterque nocens.
Eſt aliquid plenis pomaria carpere ramis, aposipesis:
Et tenui primam deligere ungue roſam.
* *Sed tamen ille prior, quo me ſine crimine geſſi,* * Sic.
Candor ab inſolita labe notandus erat.
At bene ſucceſſit, digno quod adurimur igne:
Pejus adulteria turpis adulter obeſt.

Si mihi concedat Juno fratrémque virúmque,
Hippolytum videor propoſitura Jovi.
Jam quoque (vix credes) ignotas mittor in artes:
Eſt mihi per ſævas impetus ire feras.
Jam mihi prima dea eſt, arcu proſignis adunco,
Delia: judicium ſubſequar ipſa tuum.
In nemus ire libet, preſſiſque in retia cervis,
Hortari celeres per juga ſumma canes:
Aut tremulum excuſſo jaculum vibrare lacerto,
Aut in graminea ponere corpus humo.
Sæpe juvat verſare leves in pulvere currus,
Torquentem frænis ora fugacis equi.
Nunc feror, ut Bacchi furiis * *Eleleïdes actæ,*
Quæque ſub Idæo tympana colle movent:
Aut quas ſemideæ Dryades, Faunique bicornes,
Numine contactas attonuêre ſuo.
Namque mihi referunt, cum ſe furor ille remiſit,
Omnia: me tacitam conſcius urit amor.
Forſitan hunc fato generis reddamus amorem:
Et Venus ex tota gente tributa petit.
Juppiter Europam (prima eſt ea gentis origo)
Dilexit, tauro diſſimulante Deum.
Paſiphaë mater decepto ſubdita tauro,
Enixa eſt utero crimen onúſque * *ſuo.*
Perfidus, Ægides ducentia fila ſecutus,
Curva meæ fugit tecta ſororis ope.
En ego nunc, nè fortè parum Minoïa credar,
In ſocias leges ultima gentis eo.
Hoc quoque fatale eſt: placuit domus una duabus:
Me tua forma capit; capta parente ſoror.
Theſides Theſeúſque duas rapuêre ſorores:
Ponite de noſtra bina trophæa domo.
Tempore quo nobis inita eſt Cerealis Eleuſis,
Gnoſia me vellem detinuiſſet humus.
Tunc mihi præcipuè, nec non tamen antè placebas;
Acer in extremis oſſibus hæſit amor.
Candida veſtis erat, præcincti flore capilli:
Flava verecundus tinxerat ora rubor.

* Bacchæ ſic dicuntur, ab Eleleo, qui Bacchus eſt.

* Suum.

Quem-

Quémque vocant aliæ vultum rigidúmq; trucémq;,
Pro rigido, Phædrâ judice, fortis erat.
Sint procul à nobis juvenes, ut fœmina, compti:
Fine coli modico forma virilis amat.
Te tuus iſte rigor, poſitique ſine arte capilli,
Et levis egregio pulvis in ore decet.
Sive ferocis equi luctantia colla recurvas,
Exiguo flexos miror in orbe pedes:
Seu lentum valido torques haſtile lacerto,
Ora ferox in ſe verſa lacertus habet:
Sive tenes lato venabula cornea ferro:
Denique noſtra juvat lumina, quicquid agis.
Tu modo duritiem ſylvis depone jugoſis:
Non ſum [a] materiâ digna perire tuâ.
Quid juvat incinctæ ſtudia exercere Dianæ,
Et Veneri numeros eripuiſſe ſuos?
Quod caret alternâ requie, durabile non eſt:
Hæc reparat vires, feſſaque membra levat.
Arcus & arma tuæ tibi ſint imitanda Dianæ:
Si nunquam ceſſes tendere, mollis erit.
Clarus erat Cephalus ſylvis, multæque per herbas
Conciderant illo percutiente feræ:
Nec tamen Auroræ malè ſe præbebat amandum:
Ibat ad hunc ſapiens á ſene diva viro.
Sæpe ſub ilicibus Venerem, [b] Cinyrâque creatum,
Suſtinuit poſitos quælibet herba duos.
Arſit & Oenides in Mænalia Atalanta:
Illa feræ ſpolium pignus amoris habet.
Nos quoque jam primùm turba numeremur in iſta:
Si Venerem tollas, ruſtica ſylva tua eſt.
Ipſa comes veniam; nec me ſalebroſa movebunt
Saxa, nec obliquo dente timendus aper.
Æquora bina ſuis oppugnant fluctibus Iſthmon:
Et tenuis tellus audit utrumque mare.
Hic tecum Trœzena colam, Pittheïa regna:
Jam nunc & patriâ charior illa meâ eſt.]
Tempore abeſt, aberitque diu Neptunius heros:
Illum Pirithoi detinet ora ſui.

[a] Cauſa tua.

[b] .i. *Adonim Cinyræ filium.*

Præpoſuit Theſeus (niſi nos manifeſta negamus)
    Pirithoum Phædræ, Pirithoümque tibi.
Nec ſola hæc ad nos injuria venit ab illo:
    In magnis læſi rebus uterque ſumus.
Oſſa mei fratris clavâ perfracta trinodi
    Sparſit humi; ſoror eſt præda relicta feris.
Prima ſecurigeras inter virtute puellas
    Te peperit, nati digna favore parens:
Si quæras ubi ſit? Theſeus latus enſe peregit:
    Nec mater tanto pignore tuta fuit.
At nec nupta quidem, tædâque accepta jugali:
    Cur, niſi ne caperes regna paterna nothus?
Addidit & fratres ex me tibi: quos tamen omnes
    Non ego tollendi cauſa, ſed ille fuit.
O utinam nocitura tibi, pulcherrime rerum,
    In medio * nixu viſcera rupta forent!

* Niſu.

I nunc, & meriti lectum reverere parentis:
    Quem fugit, & factis abdicat ille ſuis.
Nec, quia privigno videar coitura noverca,
    Terruerint animos nomina vana tuos.
Iſta vetus pietas, ævo moritura futuro,
    Ruſtica Saturno regna tenente, fuit.
Saturnus periit, perierunt & ſua jura:
    Sub Jove nunc mundus, juſſa ſequare Jovis.
Juppiter eſſe pium ſtatuit quodcunque juvaret:
    Et fas omn[a] facit à fratre marita ſoror:
Illa coit firmâ generis junctura catenâ,
    Impoſuit nodos cui Venus ipſa ſuos.
Nec labor eſt celare: licet, pete munus ab illa:
    Cognato poterit nomine culpa tegi.

[a] .i. *Cum fratre nupta*; ut ſubaudiatur præpoſitio Vel *fratre* pro *fratri*, ut ſit caſus pro caſu.

Viderit amplexus aliquis: laudabimur ambo;
    Dicar privigno fida noverca meo.
Non tibi per tenebras duri reſeranda mariti
    Janua, nec cuſtos decipiendus erit:
Ut tenuit domus una duos, domus una tenebit:
    Oſcula aperta dabas, oſcula aperta dabis.
Tutus eris mecum, laudemque merebere culpâ,
    Tu licèt in lecto conſpiciare meo.

Tolle moras tantùm, properatáque fœdera junge:
Qui mihi nunc ſævit, ſic tibi parcat amor.
Non ego dedignor ſupplex humiliſque precari:
Heus! ubi nunc faſtus, altaque verba jacent?
Et pugnare diu, nec me ſubmittere culpæ
Certa fui, certi ſi quid haberet amor.
Victa precor, genibuſque tuis regalia tendo
Brachia: quid deceat, non videt ullus amans.
Depuduit, profugúſque pudor ſua ſigna reliquit:
Da veniam faſſæ, duraque corda doma.
* *Quid a mihi, quòd genitor, qui poſſidet æquora, Minos?*
Quòd veniant proavi fulmina torta manu?

* *Quod mihi ſit genitor, &c.*
a *Scil. prodeſt?*

Quòd ſit avus radiis frontem vallatus acutis,
Purpureo tepidum qui movet axe diem?
Nobilitas ſub amore jacet: miſerere priorum:
Et mihi ſi non vis parcere, parce meis.
Eſt mihi dotalis tellus Jovis inſula Crete,
Serviat Hippolyto regia tota meo.
Flecte feros animos: potuit corrumpere taurum
Mater; eris tauro ſævior ipſe truci?
Per Venerem, parcas, oro, quæ plurima mecum eſt;
Sic, nunquam quæ te ſpernere poſſit, ames.
Sic tibi ſecretis agilis dea ſaltibus adſit,
Sylvaque perdendas præbeat alta feras.
Sic faveant Satyri, montanaque numina Panes:
* *Sic cadat adverſâ cuſpide foſſus aper.*

* Et.

Sic tibi dent nymphæ, quamvìs odiſſe puellas
Diceris, arentem quæ levet unda ſitim.
Addimus his precibus lacrymas quoq;: verba precantis
Perlegis: & lacrymas finge videre meas.

In quintam Epiſtolam

Argumentum.

Cùm Hecuba Ciſſei filia, & Priami uxor, gravida eſſet, ardentem facem totam Trojam comburentem ſe parere ſomniavit: territus itaque Priamus oraculum conſuluit: à quo cùm accepiſſet, oriturum filium, qui patriæ eſſet exitio, quamprimum partus ederetur, juſſit interfici. Hecuba verò cùm puerum, qui poſtea Paris dictus eſt, peperiſſet, materna pietate mota, paſtoribus regiis clàm alendum mandavit. Is autem, cùm jam adoleſceret, Oenonem nympham adamavit, atque, ut aliquibus placet, in uxorem duxit. Sed cùm Juno, Pallas & Venus de pulchritudine contenderent, propter aureum pomum, in quo ſcriptum erat, *Detur pulcheriori*, à Jove ad Paridis arbitrium remiſſæ ſunt. Cui cùm Juno regnum, Pallas ſapientiam, Venus voluptatem & mulierum pulcherrimam promiſiſſet, pro Venere ſententiam tulit. Qui deinde à parte cognitus, & in gratiam ſuſceptus, Spartam navigans, Helenam Menelai uxorem rapuit, eamque Trojam abduxit. Quod cùm Oenone reſciviſſet, hac epiſtola de ejus perfidia conquerendo, Helenam Græcis reddi, & ſe recipi ſuadet.

Oenone Paridi.

Nympha ſuo Paridi, quanvìs ſuus eſſe recuſet,
Mittit ad Idæis verba legenda jugis.
Perlegis? an conjux prohibet nova? perlege: non eſt
Iſta Mycenæâ littera ſcripta manu.
Pegaſis Oenone Phrygiis celeberrima ſylvis,
Læſa queror de te (ſi ſinis ipſe) meo.
Quis Deus oppoſuit noſtris ſua numina votis?
Nè tua permaneam, quod mihi crimen obeſt?
Leniter, ex merito quicquid patiare, ferendum eſt:
Quæ venit indignè, pœna dolenda venit.
Nondum tantus eras, cùm te contenta marito
Edita de magno flumine Nympha fui.
Qui nunc Priamides (abſit reverentia vero)
Servus eras, ſervo nubere Nympha tuli.
Sæpe greges inter requievimus arbore tecti:
Mixtaque cum ſoliis præbuit herba torum:
Sæpe ſuper ſtramen, fœnoque jacentibus alto,
* *Depreſſa eſt humili cana pruina caſâ.*
Quis tibi monſtrabat ſaltus venatibus aptos?
Et tegeret catulos quâ fera rupe ſuos?
Retia ſæpe comes maculis diſtincta tetendi:
Sæpe citos egi per juga ſumma canes.
Inciſæ ſervant à te mea nomina fagi:
Et legor Oenone falce notata tuâ:
Et quantùm trunci, tantùm mea nomina creſcunt:
Creſcite, & in titulos ſurgite ritè meos.

* Neſcio cur hoc rejiciendum, & cur ſubſtituant alii ex vet. lib. *Defenſa*, quod nuſquam legi.

Populus eſt (memini) fluviali conſita ripæ:
Eſt in qua noſtri littera ſcripta memor.
Popule vive, precor, quæ conſita margine ripæ,
Hoc in rugoſo cortice carmen habes:
Cùm Paris Oenone poterit ſpirare relictâ,
Ad fontem Xanthi verſa recurret aqua.
Xanthe retro propera, verſæque recurrite lymphæ:
Suſtinet Oenonen deſeruiſſe Paris.
Illa dies fatum miſeræ mihi duxit, ab illa
Peſſima mutati cœpit amoris hyems,
Quâ Venus & Juno, ſumptiq; decentior armis
Venit in arbitrium nuda Minerva tuum.
Attoniti micuêre ſinus, gelidúſque cucurrit,
Ut mihi narrâſti, dura per oſſa tremor.
Conſului (neque enim modicè terrebar) anúſque
Longævóſque ſenes: conſtitit eſſe nefas.
Cæſa abies, ſectæq; trabes, & claſſe paratâ,
Cærula ceratas accipit unda rates.
Flêſti diſcedens: hoc ſaltem parce negare:
Præterito magis eſt [a] iſte pudendus amor.
Et flêſti, & noſtros vidiſti flentis ocellos:
Miſcuimus lacrymas mœſtus utèrque ſuas.
Non ſic appoſitis vincitur vitibus ulmus,
Ut tua ſunt collo brachia nexa meo.
Ah quoties, cùm te vento quererêre teneri,
Riſerunt comites! ille ſecundus erat.
Oſcula dimiſſæ quoties repetita dediſti!
Quàm vix ſuſtinuit dicere lingua, Vale!
Aura levis gelido pendentia lintea malo
Suſcitat, & remis eruta canet aqua.
Proſequor infelix oculis abeuntia vela,
Quâ licet, & lacrymis humet arena meis.
Utque celer venias virides Nereïdas oro:
Scilicet ut venias in mea damna celer.
Votis ergò meis alii rediture rediſti:
Heu mihi! pro dira pellice blanda fui.
Aſpicit immenſum moles nativa profundum:
(Mons fuit:) æquoreis illa reſiſtit aquis.

Hinc

[a] *Ille amor*, ſcilicet Helenæ, eſt *magis pudendus præterito*, i. turpior tibi quàm amor meus.

Hinc ego vela tuæ cognovi prima carinæ,
Et mihi per fluctus impetus ire fuit.
Dum moror, in ſumma fulſit mihi purpura prorâ:
Pertimui: cultus non erat ille tuus.
Fit propior, terráſque citâ ratis attigit aurâ:
Fœmineas vidi corde tremente genas.
Non ſatìs id fuerat (quid enim furioſa morabar?)
Hærebat gremio turpis amica tuo.
* Tunc flevi. * Tunc vero rupique ſinus, & pectora planxi,
Et ſecui madidas ungue rigente genas:
Implevique ſacram querulis ululatibus Idam:
Illuc has lacrymas in mea ſaxa tuli.
Sic Helene doleat, deſertáque conjuge ploret,
* Ipſa. Quæque prior nobis intulit, * illa ferat.
Nunc tecum veniunt, quæ te per aperta ſequuntur
Æquora, legitimos deſtituuntque viros:
At cùm pauper eras, armentáq; paſtor agebas,
Nulla, niſi Oenone, pauperis uxor erat.
Non ego miror opes: nec me tua regia tangit;
Nec de tot Priami dicar ut una nurus.
Non tamen ut Priamus nymphæ ſocer eſſe recuſet,
Aut Hecubæ fuerim diſſimulanda nurus.
Dignáque ſum, & cupio fieri matrona potentis:
Sunt mihi, quas poſſunt ſceptra decere, manus.
Nec me, faginea quòd tecum fronde jacebam,
Deſpice: purpureo ſum magìs apta toro.
Denique tutus amor meus eſt: tibi nulla parantur
Bella, nec ultrices advehat unda rates.
Tyndaris infeſtis fugitiva repoſcitur armis:
Hac venit in thalamos dote ſuperba tuos.
Quæ ſi ſit Danaïs reddenda, vel Hectora fratrem,
Vel cum Deiphobo Polydamanta roga:
Quid gravis Antenor, Priamus quid ſuadeat ipſe,
Conſule: queis ætas longa magiſtra fuit.
Turpe rudimentum eſt, patriæ præponere raptam:
Cauſa pudenda tua eſt; juſta vir arma movet.
* Sapias. Nec tibi, ſi * cupias, fidam promitte Lacænam,
Quæ ſit in amplexus tam citò verſa tuos.

Ut minor Atrides temerati fædera lecti
Clamat, & externo læſus amore dolet ;
Tu quoque clamabis : Nullâ reparabilis arte
Læſa pudicitia eſt ; deperit illa ſemel.
Ardet amore tui : ſic & Menelaon amavit :
Nunc jacet in viduo credulus ille toro.
Felix Andromache certo bene nupta marito :
Vxor ad exemplum fratris habenda fui.
Tu levior foliis, tunc cùm ſine pondere ſucci
*Mobilibus ventis arida facta * cadunt.* * Volant
Et minus eſt in te, quàm in ſumma pondus ariſta,
Quæ levis aſſiduis ſolibus uſta riget.
Hæc tua (nam recolo) quondam germana canebat,
Sic mihi diffuſis vaticinata comis :
Quid facis Oenone ? quid arenæ ſemina mandas ?
Non profecturis littora bobus aras.
Graia juvenca venit, quæ te, patriámque, domúmque
Perdet : iò prohibe, Graia juvenca venit.
*Dum licet, obſcœnam ponto * demergite puppim :* * Dimergite
Heu ! quantum Phrygii ſanguinis illa vehit ?
*Dixerat : * in curſu famulæ rapuêre furentem :* * Incurſu.
At mihi flaventes diriguêre comæ.
Ah ! nimium miseræ vates mihi vera fuiſti ;
Poſſidet (en !) ſaltus illa juvenca meos.
Sit facie quamvis inſignis, adultera certè eſt :
Deſeruit patrios hoſpita capta deos.
Illam de patria Theſeus (niſi nomine fallor)
Neſcio quis Theſeus, abſtulit arte ſuâ.
A juvene, & cupido, credatur reddita virgo ?
Vnde hæc comperĕrim tam bene, quæris ? amo.
Vim licèt appelles, & culpam nomine veles :
Quæ toties rapta eſt, præbuit ipſa rapi.
At manet Oenone fallenti caſta marito :
Et poteras falli legibus ipſe tuis.
Me Satyri celeres (ſylvis ego tecta latebam)
Quæſierant rapido turba proterva pede :
Cornigerúmque caput pinu præcinctus acuta
Faunus in immenſis, quà tumet Ida, jugis.

Me fide conſpicuus Trojæ munitor amavit:
Ille meæ ſpolium virginitatis habet;
*Id quoque luctando: rupi tamen * ungue capillos,*
Oráque ſunt digitis aſpera facta meis.
Nec pretium ſtupri gemmas aurúmque popoſci;
Turpiter ingenuum munera corpus emunt.
Ipſe ratus dignam, medicas mihi tradidit artes;
Admiſitque meas ad ſua dona manus.
Quæcunque herba potens ad opem, radixq; medendi
Utilis in toto naſcitur orbe, mea eſt.
Me miſeram, quod amor non eſt medicabilis herbis!
Deſtituor prudens artis ab arte mea.
Ipſe repertor opis vaccas paviſſe Pheræas
** Fertur, & á noſtro ſaucius igne fuit.*
Quod neque graminibus tellus fœcunda creatis,
Nec Deus auxilium, tu mihi ferre potes.
Et potes, & merui: dignæ miſerere puellæ,
Non ego cum Danais arma cruenta fero:
Sed tua ſum, tecúmque fui puerilibus annis:
Et tua, quod ſupereſt temporis, eſſe precor.

* Ante.

* Dicitur, & noſtro.

In ſextam Epiſtolam

Argumentum.

Monitus erat oraculo *Pelias* Neptuni filius, tunc illi propinquam fore mortem, cum patri ſacrificanti aliquis pede nudo ſibi ſuperveniret. Itaq; cum annua ſacra peragenti, Jaſon *Æſonis* filius, ejuſq; nepos, dimiſſo in limo Anauri fluvij calceamento, ad ſacra properans, altero pede exuto occurriſſet; Pelias oraculi memor Jaſona ſuaſit, ut Colchos iret, aureum vellus quæſiturus; ſperans illic eum periturum, quod audiſſet opus eſſe humanis viribus inſuperabile. Jaſon autem, veluti magnanimus expeditionem libenter aſſumens, ac multis Græciæ nobilibus convocatis, Argo navem ex *Pegaſo* Theſſaliæ ſinu ſolvens, in Lemnon inſulam delatus eſt: ubi cum mulieres viros omnes communi conſilio una nocte interemiſſent, Hypſipyle *Thoantis* filia, quem ſub falſa mortis ſimulatione ſalvaverat, tunc imperium occupabat: quæ Jaſonem & hoſpitio & lecto liberaliſſimè excepit. Verum jam duobus annis peractis, orantibus ſociis, & exigente tempore, ut prædictam expeditionem perficeret, Hypſipylen prægnantem relinquens, Colchos navigavit. Ubi arte Medeæ dracone ſopito, tauriſq; ſuperatis, aureum illud vellus adeptus, ipſam ſecum abduxit. Quare Hypſipyle Medeam ſibi prælatam dolens, hac epiſtola primum Jaſoni de proſpero reditu gratulatur, deinde Medeæ crudelitatem atque incantationes execrans, eam in contemptum adducere nititur: poſtremo, in Jaſonem & Medeam imprecatur.

Hypſipyle Jaſoni.

Littora Theſſaliæ reduci tetigiſſe carinâ
Diceris, auratæ vellere dives ovis.
Gratulor incolumi, quantum ſinis: [a] hoc tamen ipſo
Debueram ſcripto certior eſſe tuo.
Nam, nè pacta tibi [b] præter mea regna redires,
Cum cuperes, ventos non habuiſſe potes:
* Quamlibèt adverſo ſignetur epiſtola vento:
Hypſipyle miſſâ digna ſalute fui.
Cur mihi fama prior, quam nuncia littera venit,
Iſſe ſacros Martis ſub juga panda boves?
Seminibus jactis ſegetes adolêſſe virorum;
Inque necem dextrâ non eguiſſe tuâ?
Pervigilem ſpolium pecudis ſervâſſe draconem:
Rapta tamen forti vellera fulva manu?
Hæc ego ſi poſſem, timidè credentibus iſta,
Ipſe mihi ſcripſit, dicere; quanta forem!
Quid queror officium lenti ceſſâſſe mariti?
Obſequium, maneo ſi tua, grande tuli.
Barbara narratur veniſſe venefica tecum,
In mihi promiſſi parte futura tori.
Credula res amor eſt: utinam temeraria dicar
Criminibus falſis inſimulâſſe virum.
Nuper ab Hæmoniis hoſpes mihi Theſſalus oris
Venerat, & tactum vix bene limen erat:
Æſonides, dixi, quid agit meus? ille pudore
Hæſit in oppoſita lumina fixus humo.
Protinus exilui: tunicisque à pectore ruptis,
Vivit, an, exclamo, [c] me quoque fata trahunt?
Vivit, ait: timidúmque mihi jurare coëgi:
Vix mihi, teſte Deo credita vita tua eſt.
Utque animus redit, tua facta requirere cœpi;
* Rettulit, æripedes Martis arâſſe boves:

a .i. *De hoc ipſo.*

b *juxta.*

* Quolibet.

c ſcil. *ſi ipſe mortuus eſt.*

* Narrat & æripides.

Vipereos dentes in humum pro ſemine jactos,
Et ſubitò natos arma tuliſſe viros;
Terrigenas populos civili Marte peremptos,
Impleſſe ætatis fata diurna ſuæ;
** Devictum ſerpentem. Iterum, ſi vivat Iaſon*
Quærimus: alternant ſpeſque timórque fidem.
Singula dum narrat, curſu ſtudioque loquendi,
*Detegit ingenio vulnera facta * tuo.*
Heu! ubi pacta fides? ubi connubialia jura?
Fáxque ſub arſuros dignior ire rogos?
Non ego ſum furtim tibi cognita: pronuba Juno
Adfuit, & ſertis tempora vinctus Hymen.
At mihi nec Juno, nec Hymen, ſed triſtis Erinnys
Prætulit infauſtas ſanguinolenta faces.
Quid mihi cum Minyis? quid cum Tritonide pinu?
Quid tibi cum patria, navita Tiphy, mea?
Non erat hîc aries villo ſpectabilis aureo:
Non ſenis Æetæ regia Lemnos erat.
Certa fui primò (ſed me mea fata trahebant)
Hoſpita fœmineâ pellere caſtra manu.
Lemniadéſque viros nimium quoque vincere nôrunt;
Milite tam forti vita tuenda fuit.
Urbe virum vidi, tectóque animóque recepi:
Hîc tibi biſque æſtas, biſque cucurrit hyems.
Tertia meſſis erat, cum tu dare vela coactus,
Implêſti lachrymis talia verba tuis:
Abſtrahor Hypſipyle: ſi dent modò fata recurſum;
Vir tuus hinc abeo, vir tibi ſemper ero.
Quod tamen é nobis gravidâ celatur in alvo,
Vivat; & ejuſdem ſimus uterque parens.
Hactenus; &, lachrymis in falſa cadentibus ora,
Cætera te memini non potuiſſe loqui.
*Ultimus é ſociis ſacram conſcendis in * Argo:*
Illa volat, ventus concava vela tenet.
Cærula propulſæ ſubducitur unda carinæ:
Terra tibi, nobis aſpiciuntur aquæ.
In latus omne patens turris circumſpicit undas:
Huc feror, & lachrymis óſque ſinuſque madent.

* Devicto ſerpente,

* Suo.

* Argon.

Per lacrymas ſpecto: cupidæque faventia menti
Longiùs aſſueto lumina noſtra vident.
Adde preces caſtas, immixtáque vota timori,
Nunc quoque te ſalvo perſoluenda mihi.
Vota ego perſolvam? votis Medea fruetur?
Cor dolet, atque * irâ mixtus abundat amor.
Dona feram templis? vivum quòd Iaſona perdam,
Hoſtia pro damnis concidet icta meis?
Non equidem ſecura fui: ſemperque verebar,
Nè pater Argolicâ ſumeret urbe nurum.
Argolicas timui, nocuit mihi Barbara pellex:
Non expectato vulnus ab hoſte tuli,
Nec facie meritiſque placet: ſed carmine movit:
Diráque cantatâ pabula falce metit.
Illa reluctantem curſu deducere Lunam
Nititur, & tenebris abdere Solis equos:
Illa refrænat aquas, obliquáque flumina ſiſtit:
Illa loco ſyluas, viváque ſaxa movet:
Per tumulos errat ſparſis diſcincta capillis,
Certaque de tepidis colligit oſſa rogis:
Devovet abſentes, ſimulachráque cerea fingit,
Et miſerum tenues in jecur urget acus:
Et quæ neſcierem meliùs. Malè quæritur herbis,
Moribus & formâ conciliandus amor.
Hanc potes amplecti? thalamoque relictus in uno,
Impavidus ſomno nocte ſilente frui?
Scilicet ut tauros, itâ te juga ferre coëgit:
Quâque feros angues, te quoque mulcet ope.
Adde, quòd aſcribi factis procerùmque tuiſque
Se facit, & titulo conjugis uxor obeſt.
Atque aliquis Peliæ de partibus, acta venenis
Imputat, & populum, qui ſibi credat, habet.
Non hæc Æſonides, ſed filia * Phaſias Æeta
Aurea Phryxeæ terga revulſit ovis.
Non probat Alcimede mater tua: conſule matrem:
Non pater, à gelido cui venit axe nurus.
Illa ſibi à Tanais, Scythiæque paludibus undæ
Quærat, & à patria Phaſidis uſquè virum.

* Ira.

* Phaſis.

Mobilis Æſonide, vernáque incertior aurâ,
Cur tua polliciti pondere verba carent?
Vir meus hinc ieras, cur non meus inde rediſti?
Sim reducis conjux, ſicut euntis eram.
Si te nobilitas, generoſáque nomina tangunt,
En ego Minoo nata Thoante feror.
Bacchus avus, Bacchi conjux redimita coronâ,
Præradiat ſtellis ſigna minora ſuis.
*Dos * mihi Lemnos erit, terra ingenioſa colenti:* * Tibi.
*Me quoque * jam taleis inter habere potes.* * Res.
Nunc etiam peperi: gratare ambobus Iaſon:
Dulce mihi gravidæ fecerat auctor onus.
Felix in numero quoque ſum, prolémque gemellam,
Pignora Lucinâ bina favente dedi.
Si quæras cui ſint ſimiles: cognoſceris illis:
Fallere non norunt, cætera patris habent.
Legatos quos penè dedi pro matre ferendos:
Sed tenuit cœptas ſæva noverca vias.
Medeam timui: plus eſt Medea novercâ:
Medeæ faciunt ad ſcelus omne manus.
Spargere quæ fratris potuit lacerata per agros
Corpora, pignoribus parceret illa meis?
Hanc tamen, ô demens, Colchiſque ablate venenis,
Diceris Hypſipyles præpoſuiſſe toro.
Turpiter illa virum cognovit adultera virgo:
Me tibi, téque mihi teda pudica dedit.
Prodidit illa patrem, rapui de cæde Thoanta:
Deſeruit Colchon; me mea Lemnos habet.
*Quid * refert, ſcelerata piam ſi vincit, & ipſo* * Referam.
Crimine dotata eſt, emeruitque virum?
Lemniadum facinus culpo, non miror, Iaſon:
Qualibet iratis ipſe dat arma dolor.
Dic age, ſi ventis, ut oportuit, actus iniquis
Intraſſes portus túque comeſque meos;
Obviáque exiſſem fœtu comitata gemello:
*(Hiſcere * nónne tibi terra roganda foret?)* * Nempe.
Quo vultu natos, quo me, ſcelerate, videres?
** Perfide, quo pretio, quâ nece, dignus eras?* * Perfidiæ pretio qua nece dignus eras?

Ipſe quidem per me tutus ſoſpéſque fuiſſes:
  Non quia tu dignus, ſed quia mitis ego.
Pellicis ipſa meos impleſſem ſanguine vultus;
  Quóſque veneficiis abſtulit illa ſuis.
Medeæ Medea forem. Quòd ſi quis ab alto Polyptoton
  Juſtus adeſt precibus Juppiter ipſe meis;
Quod gemit Hypſipyle, lecti quoque ſuccuba noſtri
  Mœreat, & leges ſentiat ipſa ſuas:
Utque ego deſtituor conjux, matérque duorum;
  A totidem natis orba ſit, atque viro:
Nec malè parta diu teneat; pejúſque relinquat:
  Exulet, & toto quærat in orbe fugam:
Quàm fratri germana fuit, miſeróque parenti
  Filia; tam natis, tam ſit acerba viro:
Cùm mare, cùm terras conſumpſerit, aëra tentet;
  Erret inops, expes, cæde cruenta ſuâ.
Hæc ego conjugio fraudata Thoantias oro:
  Vivite devoto nuptaq́; virq́; toro.

In ſeptimam Epiſtolam

Argumentum.

Troja à Græcis everſa, Æneas Anchiſæ & Veneris filius, raptis ex incendio ſecum Penatibus, viginti navibus mare conſcendit. Qui tempeſtate vexatus, magna parte maris pererrata, in Libyam quidem delatus eſt: ubi tunc Dido, ut Virgilius finxit, Beli filia, & Sichæi Herculis ſacerdotis uxor, Tyro urbe profecta, fratris Pigmalionis (qui incautum maritum ob ejus divitias interemerat) & ſævitiam & avaritiam fugiens, urbem novam Carthaginem condebat: à qua Æneas cum ſociis liberaliſſimè ſuſceptus, & amatus cum ea concubuit. Verùm, cùm Mercurii monitu in Italiam ſibi ab oraculo promiſſam navigare cogeretur, Dido præſentiens (velut, quæ ardentiſſimo amoris flagrabat incendio) illum à navigandi propoſito revocare, aut ſaltem differre abitum perſuadere tentans, poſt multas tandem fruſtra effuſas preces, ad eum moribunda ſcripſit, quem noverat mortis cauſam præbuiſſe.

Dido Æneæ.

† Accipe Dardanide, morituræ carmen Eliſæ:
  Quæ legis, à nobis ultima verba legis.

† Hi duo verſus nothi habentur.

Sic, ubi fata vocant, udis adjectus in herbis,
  Ad vada Mæandri concinit albus olor:

Nec, quia te noſtrâ ſperem prece poſſe moveri,
Alloquor; adverſo movimus iſta Deo.
Sed meriti famam, corpúſque, animúmque pudicum
Cùm malè perdiderim, perdere verba leve eſt.
Certus es ire tamen, miſerámque relinquere Didô:
Atque iidem venti vela fidêmque ferent.
Certus es, Ænea, cum fœdere ſolvere naves:
Quæque ubi ſint neſcis, Itala regna ſequi.
Nec nova Carthago, nec te creſcentia tangunt
Mœnia, nec ſceptro tradita ſumma tuo.
* Fugienda.
*Facta fugis, * facienda petis: quærenda per orbem*
Altera, quæſita eſt altera terra tibi.
[illegible]
Ut terram invenias, quis eam tibi tradat habendam?
Quis ſua non notis arva tenenda dabit?
Alter habendus amor tibi reſtat, & altera Dido:
Quámque iterum fallas, altera danda fides.
Quando erit, ut condas inſtar Carthaginis urbem?
Et videas populos altus ab arce tuos?
Omnia ſi veniant, nec te tua vota morentur:
Unde tibi, quæ te ſic amet, uxor erit?
Uror ut inducto ceratæ ſulphure tedæ,
* Focis.
*Ut pia fumoſis addita thura * rogis:*
* Æneasque.
* Æneanque.
** Æneas oculis ſemper vigilantibus hæret,*
** Ænean animo nóxque diéſque refert.*
Ille quidem malè gratus, & ad mea munera ſurdus,
Et quo, ſi non ſim ſtulta, carere velim:
Non tamen Ænean, quamvis malè cogitet, odi;
Sed queror infidum; queſtáque, pejus amo.
Parce Venus nurui, durúmque amplectere fratrem:
Frater Amor, caſtris militet ille tuis:
* Aut ego quem cœpi (neque enim dedignor) amare, Materiam, &c.
** Aut ego, quæ cœpi (neque enim dedignor) amare:*
Materiam curæ præbeat ille meæ.
Fallor, & ipſa mihi falsò jactatur imago:
Matris ab ingenio diſſidet ille ſuæ.
Te lapis, & montes, innatáque rupibus altis
Robora; te ſævæ progenuêre feræ:
Aut mare, quale vides agitari nunc quoque ventis;
Quo tamen adverſis fluctibus ire petas.

Qui

Quò fugis ? obſtat hyems: hyemis mihi gratia proſit :
Aſpice ut everſas concitet Eurus aquas.
Quod tibi malueram, ſine me debere procellis :
Juſtior eſt animo ventus & unda tuo.
Non ego ſum tanti (* quod non meditaris iniquè)
Ut pereas, dum me per freta longa fugis.
Exerces pretioſa odia, & conſtantia magno,
Si, dum me fugias, eſt tibi vile mori.
Jam venti ponent, ſtratâque æqualiter undâ,
* Cæruleis Triton per mare curret equis :
Tu quoque cum ventis utinam mutabilis eſſes :
Et niſi duritiâ robora vincis, eris.
[a] Quid ſi neſcires inſana quid æquora poſſent ?
Expertæ toties, * jam malè credis aquæ?
Ut pelago ſuadente etiam retinacula ſolvas,
Multa tamen latus triſtia pontus habet.
Nec violâſſe fidem tentantibus æquora prodeſt:
Perfidiæ pœnas exigit ille locus :
Præcipuè cùm læſus amor : quia mater amorum
Nuda Cytheriacis edita fertur aquis.
Perdita nè perdam timeo, * noceámve nocenti :
Neu bibat æquoreas naufragus hoſtis aquas.
Vive, precor : ſic te meliùs, quàm funere, perdam :
Tu potiùs lethi cauſa ferêre mei.
Finge (agè) te rapido (nullum ſit in omine pondus)
Turbine deprendi: quid tibi mentis erit ?
Protinus occurrent falſæ perjuria linguæ,
Et Phrygiâ Dido fraude coacta mori :
Conjugis ante oculos deceptæ ſtabit imago
Triſtis, & effuſis ſanguinolenta comis.
Quicquid id eſt, totum merui, concedite, dices,
Quæque cadent, in te fulmina miſſa [b] putes.
Da breve ſævitiæ ſpatium pelagíque, tuæque :
Grande moræ pretium, tuta futura via eſt.
Nec mihi tu parcas, puero parcatur Iulo :
Te ſatis eſt titulum mortis habere meæ.
Quid puer Aſcanius ? quid dii meruêre Penates ? Anaphora:
Ignibus ereptos obruet unda Deos ?

* Quamvis merearis iniquè.

* Cæruleus [redacted]

[a] ſcil. faceres.

* Tam.

* Noceámque.

[b] Pro putabis.

Anastrophe

Sed neque fers tecum; nec, quæ mihi perfide jactas,
Preſſerunt humeros ſacra, paterque tuos:
Omnia mentiris: neque enim tua fallere lingua
Incipit à nobis, primáque plector ego.
Si quæras, ubi ſit formoſi mater Iuli:
Occidit, à duro ſola relicta viro.

* Novêre.

*Hæc mihi narrabas: at me * movêre merentem:*
Illa minor culpâ pœna futura meâ eſt.
Nec mihi mens dubia eſt, quin te tua numina damnent:

Anaphora

Per mare, per terras ſeptima jactat hyems.
Fluctibus ejectum tutâ ſtatione recepi;
Vixque bene audito nomine regna dedi:
His tamen officiis utinam contenta fuiſſem!
* *Et mihi concubitûs fama ſepulta foret!*
Illa dies nocuit, quâ nos declive ſub antrum
Cæruleus ſubitis compulit imber aquis
Audieram voces: Nymphas ululâſſe putavit.
Eumenides fatis ſigna dedêre meis.

a Exige pœnas Sichæi, i. Sume de me pœnas, quas Sichæus deberet exigere.
* Sichæo.
b i. Sichæi ſtatua.
* Appoſitæ.

a *Exige læſe pudor pœnas violate * Sichæi,*
Ad quem (me miſeram?) plena pudoris eo.
Eſt mihi marmoreâ ſacratus in æde b *Sichæus;*
* *Oppoſitæ frondes, velleráque alba tegunt:*
Hinc ego me ſenſi noto quater ore citari,
Ipſe ſono tenui dixit, Eliſa, veni.
Nulla mora eſt, venio quondam tibi debita conjux:
Sum tamen admiſſi tarda pudore mei.

c Sichæum alloquitur.

c *Da veniam culpæ: decepit idoneus auctor;*
Invidiam noxæ detrahit ille meæ.
Diva parens, ſeniórque pater, pia ſarcina nati,
Spem mihi manſuri ritè dedêre viri.
Si fuit errandum, cauſas habet error honeſtas:
Adde fidem; nulla parte pigendus erit.
Durat in extremum, vitæque noviſſima noſtræ
Proſequitur fati, qui fuit antè, tenor.

* In terras.

*Occidit * internas conjux mactatus ad aras,*
Et ſceleris tanti præmia frater habet.
Exul agor, cinerésque viri, patriámque relinquo;
Et feror in duras hoſte ſequente vias.

Applicor ignotis: fratrique elapſa, fretóque,
  Quod tibi donavi, perfide, littus emo.
Urbem conſtitui, latéque patentia fixi
  Mœnia: finitimis invidioſa locis.
Bella tument; bellis peregrina & fœmina tentor: Polyptoton
  Vixque rudes portas urbis, & arma paro.
Mille procis placui, * qui in me coiêre, querentes — * Qui me coiere querentes.
  Neſcio quem thalamis præpoſuiſſe ſuis.
Quid dubitas vinctam Getulo tradere Hiarbæ?
  Præbuerim ſceleri brachia noſtra tuo:
Eſt etiam frater, cujus manus impia poſcit
  Reſpergi noſtro, ſparſa cruore viri.
a Pone Deos, & quæ tangendo ſacra profanas! — Apostrophe — a Apoſtrophe ad Æneam.
  Non bene cœleſtes impia dextra colit.
Si tu cultor eras elapſis igne futurus,
  Pœnitet elapſos ignibus eſſe deos.
Forſitan & gravidam Dido, ſcelerate, * relinquis; — * Relinquas.
  Parſque tui * latitat corpore clauſa meo. — * Lateat.
Accedet fatis matris miſerabilis infans;
  Et nondum nati funeris autor eris.
Cúmque parente ſua frater morietur Iuli:
  b Pœnáque connexos auferet una duos. — b *Pœna una*, i. Mors una.
Sed jubet ire Deus: vellem vetuiſſet adire;
  Punica nec Teucris, preſſa fuiſſet humus.
Hoc duce nempe c deo: ventis agitaris iniquis, — c ſcil, *Apolline.*
  Et teris in rapido tempora longa freto.
Pergama vix tanto tibi erant repetenda labore,
  Hectore ſi vivo quanta fuêre forent.
Non patriam Simoenta petis, ſed Tybridis undas:
  Nempe ut pervenias quò cupis, hoſpes eris.
* Utque latet, refugitque tuas abſtruſa carinas, — * Uſqué.
  Vix tibi continget terra petita ſeni.
Hos populos potiùs in dotem, ambage * remotâ, — * Remiſſa.
  Accipe, & advectas Pigmalionis opes.
Ilion in Tyriam transfer feliciùs urbem,
  Inque loco Regis, ſceptra * ſacrata tene. — * Sceptráque ſacra.
Si tibi mens avida eſt belli, ſi quærit Iulus
  Unde ſuo partus Marte triumphus eat:

Quem ſuperet, nè quid deſit, præbebimus hoſtem:
Hic pacis leges, hic locus arma capit.
Tu modò per patrem, fraternáque tela ſagittas,
Pérque fugæ comites, Dardana ſacra, deos:

a .i. Vincant.

(Sic a *ſuperent, quoſcunque tua de gente reportas,*

b .i. Finis.

c *Ille Mars*, .i. illud bellum, *ſcil.* Trojanum.

Mars ferus & damni ſit b *modus* c *ille tui:*
Aſcaniúſque ſuos feliciter impleat annos:
Et ſenis Anchiſæ molliter oſſa cubent:)
Parce, precor, domui, quæ ſe tibi tradit habendam.
Quod crimen dicis præter * *amâſſe meum?*

* *Amare.*

Non ego ſum Phthia, magniſque oriunda Mycenis:
Nec ſteterant d *in te virque patérque meus.*

d .i. Contra te.

Si pudet uxoris, non nupta, ſed hoſpita dicar:
Dum tua ſit Dido, quidlibet eſſe feret.

* Frangentia.

Nota mihi freta ſunt Afrum * *tangentia littus:*
Temporibus certis dántque negántque viam

e .i. Ad littus ſubductam.

f Herba maris, quæ in tempeſtate tollitur ſuper undas, & interdum moratur naves.

Cùm dabit aura viam, præbebis carbaſa ventis:
Nunc levis e *ejectam continet* f *alga ratem.*
Tempus ut obſervem, manda mihi: * *certius ibis;*
Nec te, ſi cupias, ipſa manere ſinam.
Et ſocii requiem poſcunt, laniatáque claſſis
Poſtulat exiguas ſemirefecta moras.

*Serius!

g Hypallage, *dum uſus temperat amorem.*

Pro meritis, & ſi qua tibi debebimus ultra;
Pro ſpe conjugii tempora parva peto.
Dum freta miteſcunt, & g *amor dum temperat uſum*
Fortiter ediſcam triſtia poſſe pati.
Sin minus, eſt animus nobis effundere vitam:
In me crudelis non potes eſſe diu.
Aſpicias utinam, quæ ſit ſcribentis imago!
Scribimus, & gremio Troicus enſis adeſt:
Pérque genas lachrymæ ſtrictum labuntur in enſem,
Qui jam pro lachrymis ſanguine tinctus erit.
Quam bene conveniunt fato tua munera noſtro!
Inſtruis impenſâ noſtra ſepulchra brevi.
Nec mea nunc primùm feriuntur pectora telo:
h *Ille locus ſævi vulnus amoris habet.*

h .i. Pectus meum.

Anna ſoror, ſoror Anna, meæ malè conſcia culpæ,
Jam dabis in cineres ultima dona meos.

Nec conſumpta rogis inſcribar Eliſa [a] *Sichæi;*
Hoc tamen in tumuli marmore carmen erit;
Præbuit Æneas & cauſam mortis, & enſem
Ipſa ſuâ Dido concidit uſa manu.

[a] *Scilicet* uxor.

In Octavam Epiſtolam

Argumentum.

Hermione Menelai & Helenæ filia, à Tyndaro avo materno, cui domum commedarat Menelaus dum iret ad Trojam, Oreſti Agamemnonis & Clytemneſtræ filio deſponſata eſt. Quam eandem Menelaus, hujuſce rei inſcius, Pyrrho Achillis filio promiſit: qui tandem à bello Trojano reverſus Hermionem rapuit. Sed cùm Pyrrhi connubium maximo odio haberet, & Oreſtem adamaret, clàm per nuncium monuit, facilè ſe poſſe à Pyrrhi vinculis liberari. Quod quidem eſt aſſecuta. Nam Oreſtes poſtes poſt Ægiſthi matriſq; cædem furore purgatus Pyrrho in templo Apollinis interfecto, eam recepit.

Hermione Oreſti.

ALloquar Hermione nuper [a] *fratrémq; virúmq;,*
Nunc fratrem; nomen conjugis alter habet.
Pyrrhus [*] *Achilleïdes, animoſus* [b] *imagine patris,*
Incluſam contra júsque piúmque tenet.
Quod potui, renui, nè non invita tenerer:
Cætera fœmineæ non valuêre manus.
Quid facis, Æacide? non ſum ſine vindice, dixi:
Hæc tibi ſub domino eſt, Pyrrhe, puella ſuo.
Surdior ille freto clamantem nomen Oreſtis
Traxit inornatis in ſua tecta comis.
Quid gravius captâ Lacedæmone ſerva tuliſſem,
Si raperet Graias barbara turba nurus?
Parcius Andromachen vexavit Achaïa victrix,
Cùm Danaus Phrygias ureret ignis opes.
At tu, cura mei ſi te pia tangit, Oreſte,
Injice non timidas in tua jura manus.
An, ſiquis rapiat ſtabulis armenta recluſis,
Arma feras? raptâ conjuge, lentus eris?
Sit [c] *ſocer exemplo, nuptæ repetitor ademptæ:*
Cui pia militiæ cauſa puella fuit.
Si ſocer ignavus vacuâ ſtertiſſet in aula,
Nupta foret Paridi mater, ut antè fuit.

[a] i. Patruelem.

[*] Achillides.

[b] Ad exemplum patris.

[c] Menelaus, ſocer tuus.

Non tu mille rates, ſinuoſáque vela parabis.
Nec numerum Danai militis: ipſe veni.
Sic quoq; eram repetenda tamen: nec turpe marito eſt
Aſpera pro charo bella tuliſſe a toro.

a i. Conjuge.

Quid, quòd avus nobis idem Pelopeïus Atreus?
Et ſi non eſſes vir mihi, b *frater eras.*

b i. Patruelis.

Vir, precor, uxori; frater ſuccurre ſorori:
Inſtant officio nomina bina tuo.
Me tibi Tyndareus, vitâ gravis autor & annis,
Tradidit: arbitrium neptis habebat avus.
At pater c *Æacidæ promiſerat, inſcius acti:*
Plus quoque, qui prior eſt ordine, * *poſſit avus.*

c i. Pyrrho.
* Poſſet.

Cùm tibi nubebam, nulli mea teda nocebat:
Si jungar Pyrrho, tu mihi læſus eris,
Et pater ignoſcet noſtro Menelaus amori:
Succubuit telis d *præpetis ipſe Dei.*
Quem ſibi permiſit, genero concedet amorem:
Proderit exemplo e *mater amata ſuo.*

d i. Cupidinis alati.
e Scilicet Mea, i. Helena.

Tu mihi, quod matri pater, es: quas geſſerat olim
Dardanius partes advena, Pyrrhus agit.
Ille licèt patriis ſine fine ſuperbiat actis:
Et tu, quæ referas, facta parentis habes.
f *Tantalides omnes, ipſúmque regebat Achillem:*
Hic pars militiæ, dux erat ille ducum.

f i. Agamemnon.

Tu quoq; habes proavum Pelopem, Pelopiſq; parentem:
Si meliùs numeres, à Jove quintus eris.
Nec virtute cares: arma invidioſa tuliſti:
Sed tu quid faceres? induit illa * *pater.*

* Patrem.

Materiâ vellem fortis meliore fuiſſes:
Non lecta eſt operi, ſed data cauſa, tuo.
Hanc tamen implêſti: juguloque Ægiſthus aperto
Tecta cruentavit, quæ pater antè tuus.
Increpat Æacides, laudémque in crimina vertit:
Et tamen aſpectus ſuſtinet ille meos.
Rumpor: & ora mihi pariter cum mente tumeſcunt:
Pectoráque incluſis ignibus uſta dolent.
Hermione coram quiſquámne objecit Oreſti?
Nec mihi ſunt vires, nec ferus enſis adeſt:

Flere licet: flendo certè diffundimus iram,
Pérque ſinus lacrymæ fluminis inſtar eunt.
Has ſemper ſolas habeo, ſempérque profundo:
Hument incultæ fonte perenne genæ.
Hoc generis fatum, quod noſtros errat in annos:
Tantalides matres apta rapina ſumus.
Non ego fluminei referam mendacia cygni:
Nec querar in plumis delituiſſe Jovem.
Quà duo porrectus longè freta [a] *diſtinet Iſthmos,*
Victa peregrinis Hippodamia rotis.
Caſtori [b] *Amyclæo & Amyclæo Polluci*
Reddita Mopſopiâ Tyndaris urbe ſoror.
Tyndaris Idæo trans æquora ab hoſpite rapta,
Argolicas pro ſe vertit in arma manus.
Vix equidem memini: memini tamen omnia luctûs,
Omnia ſolliciti plena timoris erant.
Flebat avus, flebatque ſoror, fratreſque gemelli:
Orabat ſuperos Læda, ſuúmque Jovem:
Ipſa ego non longos etiam tunc ſciſſa capillos,
Clamabam, Sine me, me ſine, mater, abis?
Nam [c] *conjux aberat. Nè non Pelopeia credar,*
Ecce [d] *Neoptolemo præda parata fui.*
Pelides utinam vitâſſet Apollinis arcus:
Damnaret nati facta proterva parens.
Nec [e] *quondam placuit, nec nunc placuiſſet Achilli,*
Abductâ viduum conjuge flere virum.
Quæ mea cæleſtes injuria fecit iniquos?
Quódve mihi miſeræ ſydus obeſſe querar?
Parva meâ ſine matre fui: pater arma gerebat:
Et, duo cùm vivant, orba duobus eram.
Non tibi blanditias primis, mea mater, in annis
Incerto dictas ore puella tuli:
Non ego captavi brevibus tua colla lacertis;
Non ſedi gremio ſarcina grata tuo:
Non cultûs tibi cura mei: nec pacta marito
Intravi thalamos matre parante novos.
Obvia prodieram reduci tibi: (vera fatebor)
Nec facies nobis nota parentis erat.

Te

[a] i. Separat.

[b] i. Qui eſt ex Amyclis, Peloponneſi civitate. In hoc verſu reperitur ſpondæus in quinto loco: & in prima ſyllaba tertii pedis vocalis nec eliditur nec corripitur ſequente vocali.

[c] *Scil.* Matris meæ, i. Menelaus.

[d] i. Pyrrho, qui ad bellum ductus eſt adoleſcentulus.

[e] Cùm abducta Briſeide ipſe flevit.

Te tamen eſſe Helenam, quòd eras pulcherrima ſenſi
Ipſa requirebas, quæ tua nata foret.

a .i. Sole.

Pars hæc a una mihi conjux bene ceſſit Oreſtes:
Hic quoque, ni pro ſe pugnet, ademptus erit.
Pyrrhus habet captam, reduce & victore parente:
* *Munus & hoc nobis diruta Troja dedit.*
Cùm tamen altus equis Titan radiantibus inſtat,
Perfruor infelix b liberiore malo.

* Et minus à nobis diruta Troja fuit.

b .i. *M*itiore, & me minus urgente.

Nox ubi me thalamis ululantem, & acerba gementem
Condidit, in mœſto procubuique toro;
Pro ſomno lachrymis oculi funguntur obortis;
Quaque licet fugio, ſicut ab hoſte, viro:
Sæpe malis ſtupeo; rerúmque oblita, locique,
Ignarâ tetigi c Scyria membra manu.

c .i. *Membra* Pyrrhi, qui natus eſt in Scyro inſula

Utque nefas ſenſi, malè corpora tacta relinquo:
Et mihi pollutas credor habere manus.
Sæpe Neoptolemi pro nomine nomen Oreſtis
Exit, & errorem vocis, ut omen, amo.
*Per genus infelix * juro, d generiſque parentem,*
Qui freta, qui terras, & ſua regna quatit;
Per patris oſſa tui, patrui mihi, quæ tibi debent,
Quod ſe ſub tumulo fortiter ulta jacent:
Aut ego e præmoriar, primóque extinguar in ævo;
Aut ego Tantalidæ Tantalis uxor ero.

* Oro.

d .i. Jovem, patrem Tantali.

Anagnost[illegible]

e .i. *Moriar* ante tempus.

pollyptolon

In nonam Epiſtolam

Argumentum

Herculem Jupiter ex Alcmena, ſub forma Amphitryonis mariti oppreſſa, tribus noctibus in unam junctis, genuit: quem Euryſtheus rex Mycenarum, Junonis aſtutia, ut ſic ille periret, ad arduos labores incitavit. Sed cum robore corporeo atque ingenio valeret, ſemper victor evaſit. Inter quos Acheloum, Ætoliæ fluvium, in varias ſeſe vertentem figuras ob Deianiræ conjugium, in taurum tandem converſum debellavit. Et profectò, quamvis reliqua monſtra viriliter ſuperaverit, amori muliebri ſuccubuit. Nam cum Eurythus rex Oechaliæ Iolen filiam illi promiſſam denegâſſet, urbe capta, & Eurytho occiſo, Iolen obtinuit: cujus amore ita cæcatus eſt, ut ea jubente, leonis ſpolium & clavam depoſuerit: &, quod turpius eſt, inter *I*oles pediſſequas cultu fœmineo indutus, nere non erubuerit: Et denique quicquid prius ſub Omphale Lydiæ reginâ, ex qua genuerat Lamum, toleraverat, ea ſub Iole perpeſſus eſt. Cum igitur Deianira Oenei regis Calydoniæ filia, ejus uxor, illum tam incelebri amore captum reſciviſſet, ex voluntate adverſariorum factum vituperans, ad eum ſcripſit. Ponit autem illi ante oculos egregia illa ipſius priora facinora: ut comparatione infamiam apertiorem faciat. Sed cum inter ſcribendum accepiſſet nuntium de Herculis calamitate, ob veſtem Neſſi Centauri ſanguine intoxicatam á ſe miſſam, in qua vim revocandi ab alienis amoribus ineſſe credebat (id enim Neſſus illi in trajectu Eveni fluvii ſuaſerat, cum ab Hercule ſagittâ Lernæo veneno infecta confoſſus eſſet) graviſſimo dolore compreſſa, facinus ſuum purgando, ut non ultro, ſed ut illum in ſui amore retineret; feciſſe videatur, de ſuſpendio deliberat,

Deianira Herculi.

* a *Mittor ad Alciden à conjuge, conſcia mentis*
Littera, ſi conjux Deianira tua eſt.

G*Ratulor Oechaliam* a *titulis accedere noſtris:*
Victorem victæ ſuccubuiſſe queror.
Fama Pelaſgiadas ſubitò pervenit in urbes
Decolor, & factis inficianda tuis.
Quem nunquam Juno, ſeriéſque immenſa laborum
Fregerit, huic Iolen impoſuiſſe jugum.
Hoc velit Euryſtheus: velit hoc germana Tonantis:
Lætáque ſit vitæ labe noverca tuæ.
At non ille venis, cui nox (ſi creditur) una
Non tanti, ut tantus conciperere, fuit.
Plus tibi, quàm Juno, nocuit Venus: illa premendo
b *Suſtulit hæc humili ſub pede colla tenet.*
Reſpice vindicibus pacatum viribus orbem,
Qua latam c *Nereus cærulus ambit humum.*
Si tibi pax terræ, tibi ſe tota æquora debent:
Impleſti meritis Solis d *utramque domum.*
Quod te laturum eſt, cælum prius ipſe tuliſti:
Hercule ſuppoſito ſydera e *fulſit Atlas.*
Quid niſi notitia eſt miſero quæſita pudori,
Si cumulas ſtupri facta priora f *notâ?*

* Hi duo verſus nothi habentur.
a .i. Victoriis & laudibus: *noſtris* autem dixit, quia laudes mariti etiam ſuas exiſtimat.

paronomasia

pollyptoton

b .i. Exaltavit.

c Oceanus: poſuit enim deum pro mari.
d .i. Orientem & occidentem.
e .i. Suſtentavit.
f .i. *Maculâ.*

Téne

Te ne ferunt geminos preſſiſſe tenaciter angues,
Cùm tener in cunis jam Jove dignus eras?
Cœpiſti melius, quàm deſinis: ultima primis
Cedunt: diſſimiles, hic vir, & ille puer.
Quem non mille feræ, quem non a Sthenelius hoſtis,
Non potuit Juno vincere, vicit amor.
At bene nupta feror, quia nominor Herculis uxor:
Sitque ſocer, b rapidis qui tonat altus equis.
Quàm malè inæquales veniunt ad aratra juvenci,
Tam premitur magno conjuge c nupta d minor.
Non honor eſt, ſed onus, e ſpecies læſura ferentes:
Siqua voles aptè nubere, nube pari.
Vir mihi ſemper abeſt, & conjuge notior hoſpes:
Monſtráque terribiles perſequiturque feras.
Ipſa, domo viduâ, votis f operata pudicis
Torqueor, infeſto nè vir ab hoſte cadat.
Inter ſerpentes, apróſque, avidóſque leones
Jactor: & hæſuros cerno per oſſa canes.
Me pecudum fibræ, ſimulachráque inania ſomni,
* Omniáque arcanâ nocte petita movent.
Aucupor infelix incertæ murmura famæ:
Spéque timor dubiâ, ſpéſque timore cadit.
Mater abeſt. queriturque Deo placuiſſe potenti:
Nec pater Amphitryon, nec puer Hyllus adeſt.
Arbiter Euryſtheus iræ Junonis iniquæ
Sentitur nobis: iráque longa Deæ eſt.
Hæc * mihi ferre parùm eſt: peregrinos addis amores;
Et mater de te quælibet eſſe poteſt.
Non ego Partheniis temeratam vallibus Augen,
Nec referam partus, Ormeni nymphe, tuos.
Nec tibi crimen erunt g Teuthrantia turba ſorores,
Quarum de populo nulla relicta tibi eſt.
Una recens crimen defertur h adultera nobis,
Unde ego ſum Lydo facta noverca Lamo.
Mæander, toties qui terris errat in iiſdem,
Qui lapſas in ſe ſæpe retorquet aquas,
Vidit in Herculeo ſuſpenſa monilia collo:
Illo, cui cœlum ſarcina parva fuit.

a i. Euryſtheus Stheneli filius.

b Periphraſis Jovis, cui fulgura aſſignantur.

c i. Uxor.

d i. Inferior conditione generis & fortunæ.

e i. Dignitas.

f i. Sacrificans, nam *Operari* eſt cum ſumma veneratione ſacrificiis litare.

* Omináque.

* *Me.*

g i. Quinquaginta filiæ Theſpii, Teuthrantis filii, ab Hercule compreſſæ.

h i. Omphale.

Non puduit fortes auro cohibere lacertos :
  Et a ſolidis gemmas appoſuiſſe b * toris.
Nempè ſub his animam c peſtis Nemeæa lacertis
  Edidit : unde humerus tegmina lævus habet.
Auſus es hirſutos mitrâ redimire capillos :
  Aptior Herculeæ d populus alba comæ,
Nec te e Mæoniâ, laſcivæ more puellæ,
  Incingi zonâ dedecuiſſe pudet.
Non tibi ſuccurrit f crudi Diomedis imago,
  Efferus humanâ qui dape pavit equos.
Si te vidiſſet cultu Buſiris in iſto,
  Huic victor victo nempè pudendus eras.
Detrahet Antæus duro redimicula collo ;
  Nè pigeat molli ſuccubuiſſe viro.
Inter Ionicas calathum tenuiſſe puellas
  Diceris, & dominæ pertimuiſſe minas.
Non * pudet Alcide victricem mille laborum,
  Raſilibus calathis impoſuiſſe manum.
Craſſaq́; robuſto deducis pollice fila :
  Æquaq́; formoſæ penſa rependis heræ.
Ah quoties, digitis dum torques ſtamina duris,
  Prævalidæ fuſos g comminuêre manus !
Diceris infelix ſcuticæ tremefactus habenis,
  Ante pedes dominæ pertimuiſſe minas.
Eximiis pompis præconia ſumma triumphi,
  Factaq́; narrabas diſſimulanda tibi :
Scilicet immanes eliſos faucibus hidros
  * Infantem nudâ dilacerâſſe manu :
ut Tegeus aper cupreſſi fero Erymantho
  Incubat, & vaſto pondere lædit humum :
Non tibi h Threïciis affixa penatibus ora,
  Non hominum pingues cæde tacentur equæ :
Prodigiumq́; triplex, armenti dives Iberi
  Geryones ; quamvis in tribus unus erat :
Inque canes totidem trunco digeſtus ab uno,
  Cerberus, implicitis angue minante comis :
Quæque i redundabat fœcundo vulnere ſerpens
  Fertilis, & damnis ditior ipſa ſuis.

a Fortibus.
b. i. Brachiis.
* Toris.
c i. Leo Nemeæus.
d i. Corona populea.
e Mæoniâ zonâ.
i. Zona ipſius Omphales.
f i. Crudelis.

* Fugis.

g i. Fregêre.

* Inſuptem & caudis involuiſſe manum.
h Diomedes Thraciæ rex capita hoſpitum, quos apponebat equis devorandos, poſtibus affigebat.
i i. Abundabat, & validior efficiebatur.

Quódque

* Quique.
a Antæum intelligit inter lacertos Herculis suffocatum.
* Pergrave.
b Centauros intelligit, qui membra partim humana, partim equina habuiſſe credebantur.
cc i. Omphale, Jardani filia.
dd Ad Omphales laudem accedit.

*a *Quodq; inter lævumq; latus, dextrumq; lacertum,*
** Prægrave compreſsâ fauce pependit onus:*
Et, malè confiſum pedibus formâque bimembri,
Pulſum Theſſalicis b *agmen equeſtre jugis.*
Hæc tu Sidonio potes inſignitus amictu
Dicere? num cultu lingua retenta ſilet?
Se quoque c *nympha tuis ornavit* c *Jardanis armis:*
Et tulit è capto nota trophæa viro.
I nunc, tolle animos, & fortia facta recenſe.
Quod tu non eſſes jure, vir illa fuit:
Quâ tantò minor es, quantò te, maxime rerum,
Quàm quos viciſti, vincere majus erit.
d *Illi* d *procedit rerum menſura tuarum:*
Cede bonis; hæres laudis amica tuæ eſt.
O pudor! hirſuti coſtis exuta leonis
Aſpera texerunt vellera molle latus.
Falleris; & neſcis: non ſunt ſpolia iſta Leonis,
Sed tua: tuque feræ victor es, illa tui.
Fœmina tela tulit Lernæis atra venenis,
Ferre gravem lanâ vix ſatis apta colum.
Inſtruxitque manum clavâ domitrice ferarum,
Vidit & in ſpeculo conjugis arma ſui.

* Tantùm.
ee i. Iole.
f i. Eſſe in ſtatu ſuo.
g Ordo eſt. *Forſitan, Deianira Ætolide,* id eſt, Ætolia, (nam Deianira ex Ætolia fuit) *expulſa.* Iole *nomine pellicis depoſito, erit uxor tua.*
† Habet hic verſus ſpondeum in quinto loco, neque vocalis, ſequente vocali, eliditur.

Hæc tamen audieram; licuit non credere famæ:
En venit ad ſenſus mollis ab aure dolor:
Ante meos oculos adducitur e *advena* e *pellex:*
Nec mihi, quæ patior, diſſimulare licet.
Non ſinis averti: mediam captiva per urbem
Invitis oculis aſpicienda venit.
Nec venit incultis captarum more capillis,
Fortunam vultus faſſa tegenda ſuos:
Ingreditur latè multo ſpectabilis auro,
Qualiter in Phrygia tu quoque cultus eras.
Dat vultum populo ſublimis, ut Hercule victo:
Oechaliam vivo f *ſtare parente putes.*
g *Forſitan, expulſâ Ætolide Deianira,*
Nomine depoſito pellicis, uxor erit:
† *Eurytidóſque Ioles atque inſani Alcidæ*
Turpia famoſus corpora jungit Hymen.

Mens

ſens fugit a admonitu : frigusq́; perambulat artus :
Et jacet in gremio languida facta manus.
Te quoque cum multis, ſed me ſine crimine amâſti :
Nè pigeat, pugnæ b bis tibi cauſa fui.
ornua flens legit rapidis Achelous in undis,
Truncáque limoſâ tempora merſit aquâ.
Semivir occubuit vi, Lerniferóque veneno,
Neſſus, & infecit ſanguis equinus aquas.
d quid ego hæc refero ? ſcribenti nuncia venit
Fama virum tunicæ labe perire meæ.
ei mihi ! quid feci ? quò me furor egit amantem ?
Impia quid dubitas Deïanira mori ?
n tuus in media conjux lacerabitur Oeta,
Tu ſceleris tanti cauſa ſuperſtes eris ?
t quid adhuc habeo facti, cur Herculis uxor
Credar ? conjugii mors mea pignus erit.
u quoque cognoſces d in me, Meleagre, ſororem :
Impia quid dubitas Deïanira mori ?
eu devota domus ! ſolio ſedet e * Agrius alto ;
Oenea f deſertum nuda ſenecta premit.
xulat ignotis Tydeus germanus in oris :
g Alter fatali vivus in igne fuit.
xegit ferrum ſua per præcordia mater :
Impia quid dubitas Deïanira mori ?
eprecor hoc unum per jura ſacerrima lecti,
Nè videar thalamis inſidiata tuis.
eſſus, ut eſt avidùm percuſſus arundine pectus,
Hic, dixit, vires ſanguis amoris habet.
llita Neſſeo miſit tibi texta veneno :
Impia quid dubitas Deïanira mori ?
amque vale ſeniórque pater, germanaque Gorge,
Et patria, & patriæ h frater adempte * meæ.
Et tu lux oculis hodierna noviſſima noſtris,
Virque (ſed i ô poſſis !) & k puer Hylle vale.

a i. Recordatione hujus facti.

b Semel adverſus Acheloum & iterum adverſus Neſſum.

c Centaurus, qui ex inferiore parte erat equus, & ſuperiore vir.

d i. In morte mea : nam ſicut tu propter amorem Atalantæ mortuus es, ità ego propter amorem Herculis moriar.

e Qui poſt diſperſam Oenei domum Ætoliæ regnum occupavit.

* Acrior alto.

f i. A filiis derelictum.

g i. Meleager.

h i. Tyden, qui exul es.

* Tuæ.

i i. Utinam poſſes ! ſcil. valere.

k i. Fili Hylle.

In

In decimam Epiſtolam

Argumentum.

Minos, Jovis & Europæ filius, Cretenſis rex, ob Androgeum filium ab Athenienſibus doloſè occiſum, illos tandem poſt acria bella coegit, ut ſibi pœnas penderent & quidem quotannis pueros ſeptem, & totidem virgines mitterent, ut Minotauro, quem arte Dædali Paſiphaë ex tauro genuerat, dum ejus maritus Minos cum Athenienſibus bellum gereret, devorandi traderentur. Cùm verò ſors Theſeo contigiſſet, ab *Ariadne* edoctus eſt, quonam pacto, interfecto *Minotauro*, ex labyrinthei ambagibus egrederetur, *Errabunda regens tenui veſtigia filo*, ut ait Catullus. Theſeus autem Creta cum Ariadne & Phædra diſcedens, in Naxon inſulam delatus eſt, ubi à Baccho monitus eſt ut Ariadnen relinqueret: qui Dei timore perculſus, dum altiſſimo ſomno preſſam animadverteret, puellam dimiſit. Quumprimum igitur expergefacta eſt, hanc epiſtolam ſcripſit: in qua de crudelitate & duritia Theſei, ac beneficiorum ingratitudine conqueritur, eumque poſt multas lamentationes & querelas rogat, ut navem ad eam flectat.

Ariadne Theſeo.

* Hi duo verſus ſubditititii habentur,

** Illa relicta feris etiam nunc, improbe Theſeu,*
Vivit: & hæc æqua mente tuliſſe velis.

Mitius inveni, quàm te, genus omne ferarum:
Credita non ulli, quàm tibi, pejus eram.
Quæ legis, ex illo, Theſeu, tibi littore mitto,
Unde tuam ſine me vela tulêre ratem:
In quo me ſomnuſq́; meus malè prodidit, & tu,
(Prô facinus!) ſomnis inſidiate meis.
Tempus erat, vitreâ quo primùm terra pruinâ
Spargitur, & tectæ fronde queruntur aves;
Incertum, vigilans, an ſomno languida, movi
*Theſea prenſuras * ſemiſopita manus.*

* Semiſepulta.

Nullus erat: referoq́; manus, iterumq́; retento,
Pérque torum moveo brachia: nullus erat.
Excuſſêre metus ſomnum: conterrita ſurgo;
Membraq́; ſunt viduo præcipitata toro.
Protinus adductis ſonuerunt pectora palmis:
Utque erat è ſomno turbida, rapta coma eſt.
Luna fuit: ſpecto, ſi quid, niſi littora, cernam:
Quod videant oculi, nil niſi littus habent.

Nunc huc, nunc illuc, & utroque ſine ordine curro:
Alta puellares tardat arena pedes.
Interea toto clamanti littore, Theſeu,
Reddebant nomen concava ſaxa tuum.
Et quoties ego te, toties locus ipſe vocabat:
** Ille locus miſeræ ferre volebat opem.*
Mons fuit: apparent frutices in vertice rari:
Nunc ſcopulus raucis pendet adeſus aquis.
Aſcendo: vires animus dabat: atque ita latè
Æquora proſpectu metior alta meo.
Indè ego (nam ventis quoque ſum crudelibus uſa)
Vidi præcipiti carbaſa tenſa Noto.
*Aut vidi: aut certè * cùm me vidiſſe putarem,*
Frigidior glacie, ſemianimiſq; fui.
Nec languere diu patitur dolor: excitor illo:
Excitor, & ſummâ Theſea voce voco.
Quò fugis? exclamo: ſcelerate revertere Theſeu:
Flecte ratem; numerum non habet illa ſuum.
Hoc ego, quod voci deerat, plangore replebam:
*Verbera cum verbis * mixta fuêre meis.*
Si non audires, ut ſaltem cernere poſſes,
Jactatæ latè ſigna dedêre manus:
Candidaq; impoſui longæ velamina virgæ,
Scilicet oblitos admonitura mei.
Jamq; oculis ereptus eras: tunc denique flevi:
Torpuerant molles antè dolore genæ.
Quid potiùs facerent, quàm me mea lumina flerent,
Poſtquam deſierant vela videre tua?
Aut ego diffuſis erravi ſola capillis,
Qualis ab a Ogygio concita Baccha a Deo:
Aut mare proſpiciens in ſaxo frigida ſedi:
Quamq; lapis ſedes, tam lapis ipſa fui.
Sæpe torum repeto, qui nos acceperat ambos:
Sed non acceptos exhibiturus erat.
Et tua, quæ poſſum, pro te veſtigia tango:
Strataq;, quæ membris intepuêre tuis.
Incumbo: lacrymiſq; toro manante profuſis,
Preſſimus, exclamo, te duo; redde duos.

* Ipſe.

* Quia me vidiſſe putavi.

* Miſta.

a a i. Baccho Thebano. Nam Ogyges rex fuit Thebanorum: Bacchus autem ex Semele filia Cadmi, qui Thebas condidit, natus eſt.

D Ve-

Venimus huc ambo: cur non diſcedimus ambo?
Perfide pars noſtri lectule major ubi eſt?
Quid faciam? quò ſola ferar? vacat inſula cultu:
Non hominum video, non ego facta boum.
Omne latens terræ cingit mare: navita nuſquam eſt;
Nulla per ambiguas puppis itura vias.
Finge dari comiteſq; mihi, ventóſque, ratémque;
Quid ſequar? acceſſus terra paterna negat.
Ut rate felici pacata per æquora labar,
Temperet & ventos Æolus: exul ero.
Non ego te Crete [a] *centum digeſta per* [a] *urbes*
Aſpiciam, puero cognita terra Jovi.
Nam pater, & tellus juſto regnata * *parenti,*
Prodita ſunt facto nomina chara meo.
Cùm tibi, nè victus tecto morerêre recurvo,
Quæ regerent paſſus, pro duce fila dedi;
* *Tu mihi dicebas, Per ego ipſa pericula juro,*
Te fore, dum noſtrum vivet uterque meam.
Vivimus: & non ſum, Theſeu, tua; ſi modò vivit
Fœmina perjuri fraude ſepulta viri.
Me quoque, quâ fratrem, [b] *mactâſſes improbe clavâ!*
Eſſet, quam dederas, morte * *ſepulta fides.*
Nunc ego non tantùm, quæ ſum paſſura, recordor:
Sed quæcunque poteſt ulla relicta pati.
Occurrunt animo pereundi mille figuræ:
Mórſque minus pœnæ, quàm mora mortis, habet.
Jam jam venturos aut hàc, aut ſuſpicor illàc,
Qui lanient avido viſcera dente, lupos.
Forſitan & fulvos tellus alit iſta leones:
Quis ſcit, an hæc ſævas inſula tigres habet?
Et freta dicuntur magnas expellere phocas.
Quis vetat & gladios per latus ire meum?
Tantùm nè religer durâ captiva catenâ,
Neve traham ſervâ grandia penſa manu
Cui pater eſt Minos, cui mater filia Phœbi;
Quódque magis memini, quæ tibi pacta fui.
Si mare, ſi terras, porrectáque littora vidi:
Multa mihi terræ, multa minantur aquæ.

[a] a Habebat olim Creta centum urbes: unde hecatompolis appellatur.
* Parente.
* Cùm.
[b] i, Utinam mactâſſes.
* Soluta.

Cœlum reſtabat: timeo ſimulacra deorum.
Deſtituor rapidis præda cibuſque feris.
Sive colunt, habitantque viri, diffidimus illis;
Externos didici læſa timere viros.
Viveret a *Androgeos utinam: nec* * *fata luiſſes*
Impia funeribus, Cecropi terra, tuis:
Nec tua mactâſſet nodoſo ſtipite, Theſeu,
b *Ardua* c *parte virum dextera,* d *parte bovem;*
Nec tibi, quæ reditus monſtrarent, fila dediſſem,
Fila per adductas ſæpe recepta manus.
Non equidem miror, ſi ſtat victoria tecum,
Stratáque Cretæam bellua ſtravit humum:
Non poterant figi præcordia ferrea e *cornu:*
ut te non tegeres, pectore tutus eras.
Illuc tu ſilices, illuc adamanta tuliſti:
Illic qui ſilices Theſea vincat habes.
Crudeles ſomni, quid me tenuiſtis inertem?
At ſemel æternâ nocte premenda fui.
Vos quoque crudeles venti, nimiumque parati,
Flaminaque in lachrymas officioſa meas:
Dextera crudelis, quæ me fratremque necavit;
Et data poſcenti nomen inane fides.
In me jurârunt ſomnus, ventuſque, fideſque:
Prodita ſum cauſis una puella tribus.
Ergò ego nec * *lachrymas matres moritura videbo;*
Nec, mea qui digitis lumina condat, erit:
Spiritus infelix peregrinas ibit in auras;
Nec poſitos artus unget amica manus:
Oſſa * *ſuper ſtabunt volucres inhumata marinæ:*
Hæc ſunt officiis digna ſepulchra meis.
Ibis Cecropios portus: patriâque receptus,
Cum ſteteris turbæ celſus honore tuæ,
Et bene narrâris letum taurique virique,
Sectáque per dubias ſaxea tecta vias;
Me quoque narrato ſolam tellure relictam:
Non ego ſum titulis ſurripienda tuis.
Nec pater eſt Ægeus, nec tu Pittheïdos Æthræ
Filius: autores ſaxa fretúmque tui.

a Eſt Nominat
vus Atticus,
cujus ultima
ſyllaba longa eſt,
quia ejus vocalis
eſt ω
* Facta tuliſſes
b Dextra tua
ardua, .i. in al-
tum ſublata, ad
inferendum
majorem ictum.
c ſcil. una.
d ſcil. altera.
e ſcil. *Minotaur*

* Matris lachry-
mas.

* Superſtabunt.

Dii facerent, ut me ſummâ de puppe videres!
Moviſſet vultus mæſta figura tuos.
Nunc quoque non oculis, ſed, quâ potes, aſpice mente
Hærentem ſcopulo, quem vaga pulſat aqua.
Aſpice demiſſos lugentis more capillos:
Et tunicas lachrymis, ſicut ab imbre, graves.
Corpus, ut impulſæ ſegetes a *Aquilonibus, horret:*
Litteráq; b *articulo* c *preſſa* b *tremente* d *labat.*
Non te per meritum, quoniam malè ceſſit, adoro:
Debita ſit facto gratia nulla meo;
Sed nec pœna quidem: ſi non ego cauſa ſalutis;
Non tamen eſt, cur tu ſis mihi cauſa necis.
Has tibi plangendo lugubria pectora laſſas
Infelix tendo trans freta longa manus:
Hos tibi, qui e *ſuperant, oſtendo mæſta capillos:*
Per lachrymas oro, quas tua facta movent:
Flecte ratem Theſeu, verſóque relabere vento:
Si prius occidero, tu tamen oſſa f *feres.*

a .i. Ventis: Species pro genere.
b b .i. Digitis trementibus: Synecdoche.
c .i. ſignata, & ſcripta.
d .i. vacillat, ſeu non habet rectum ordinem.
e .i. ſuperſunt.
f .i. efferes & ſepelies.

In undecimam Epiſtolam

Argumentum.

Macareus & Canace, Æoli regis ventorum filii, cum turpiter ſe amarent, & conſanguinitatis prætextu culpam tegentes concumberent; Canace filium peperit: quem dum clàm é regia per nutricem emitteret, ut aleretur; infelix infans ſuo vagitu ſe avo prodidit: qui filiorum incenſus ſcelere, innocuum infantem juſſit canibus exponi: & per ſatellitem Canacæ gladium miſit, quo illa pro meritis uteretur: quo ſe interfeciſſe creditur. Sed prius quam moreretur, Macareo, qui jam in templum Apollinis Delphici fugerat, hâc epiſtola caſum ſuum exponit, precatu que ut expoſiti infantis oſſa legat, & una cum ſuis urna componat.

Canace Macareo.

* *Æolis Æolidæ, quam non habet ipſa, ſalutem*
Mittit, & armata verba notata manu.

SIqua tamen cæcis errabunt ſcripta lituris,
Oblitus á dominæ cæde g *libellus erit.*

* Hi duo verſus a nonnullis pro adulterinis habentur.
g Epiſtola.

Dextra tenet calamum, ſtrictum tenet altera ferrum:
Et jacet in gremio charta a * *ſoluta meo.*

a .i. Aperta.
* Notata.

Hæc eſt Æolidos fratri ſcribentis imago:
Sic videor duro poſſe placere patri.
b *Ipſe necis cuperem noſtræ ſpectator adeſſet,*
c *Autoriſque oculis exigeretur opus.*

b ſcil. pater.
c ſcil. patris, qui eſt autor & cauſa mortis meæ.

Ut ferus eſt, multóque ſuis truculentior Euris,
Spectaret ſiccis vulnera noſtra genis.
Scilicet eſt aliquid cum ſævis vivere ventis:
Ingenio d *populi convenit ille* d *ſui.*

d d .i. Ventorum

Ille Noto, Zephyróque, & Sithonio Aquiloni
Imperat, & pennis, Eure proterve, tuis.
Imperat heu ventis; tumidæ non imperat iræ:
Poſſidet & vitiis regna minora ſuis.
Quid juvat e *admotam per avorum nomina* e *cœlo,*
Inter cognatos poſſe referre Jovem?

ee .i. Cognatam cœleſtibus.

Num minùs infeſtum funebria munera ferrum
Fœmineâ teneo, non mea tela, manu?
O utinam, Macareu, quæ nos conjunxit in unum,
Veniſſet leto ſerior hora meo!
Cur unquam plùs me frater, quàm frater amâſti?
Et tibi, non debet quod ſoror eſſe, fui?
Ipſa quoque incalui: qualémque audire ſolebam,
Neſcio quem ſenſi corde tepente f *Deum.*

f Cupidinem ſignificat.

Fugerat ore color, macies g * *adduxerat artus:*
Sumebant minimos ora coacta cibos.

g .i. Contraxerat
* Obduxerat.

Nec ſomni faciles, & nox erat h *annua nobis:*
Et gemitum nullo læſa dolore dabam:

h .i. Anni inſtar

Nec cur hoc facerem, poteram mihi reddere cauſam:
Nec noram, quid amans eſſet, at illud eram.
Prima malum nutrix animo præſenſit anili:
Prima mihi nutrix, Æoli, dixit, amas.
Erubui, gremióque pudor dejecit ocellos:
Hæc ſatis in tacita ſigna fatentis erant.
Jámque tumeſcebant vitiati pondera ventris:
Ægráque i *furtivum membra gravabat onus.*

i .i. Occultum: vel furto .i. ſtupro conceptum

Quas mihi non herbas, quæ non medicamina nutrix
Attulit, audaci ſuppoſuítque manu;

Ut penitus noſtris (hoc te celavimus unum)
Viſceribus creſcens excuteretur onus ?
* Ah.
** At nimium vivax admotis reſtitit infans*
Artibus, & tectus tutus ab hoſte fuit.
Jam novies erat orta ſoror pulcherrima Phœbi :
a .i. Decima:
b .i. lucem ferentes.
a *Denáque* b *luciferos Luna * premebat equos :*
* Vehebat.
Neſcia quæ faceret ſubitos mihi cauſa dolores,
Et rudis ad partus, & nova miles, eram.
Nec tenui vocem : Quid (ait) tua crimina prodis ?
Oráque clamantis conſcia preſſit anus.
Quid faciam infelix ? gemitus dolor edere cogit :
Sed timor & nutrix & pudor ipſe vetant.
* Contineo.
** Continuó gemitus, elapſáque verba reprêndo :*
Et cogor lachrymas combibere ipſa meas.
Mors erat ante oculos, & opem Lucina negabat ;
Et grave ſi morerer, mors quoque crimen erat :
Quum ſuper incumbens ſciſſâ tunicâque, comâque;
Preſſa refoviſti pectora noſtra tuis :
Et mihi, Vive ſoror, ſoror ô chariſſima, dixti,
Vive ; nec unius corpore perde duos :
Spes bona det vires : fratri nam nupta futura es ;
*Illius, de quo mater * es, uxor eris.*
* Et uxor.
b ſcil, ut videbar mihi.
b *Mortua (crede mihi) tamen ad tua verba revixi*
Et poſitum eſt uteri crimen, onusque mei.
Quid tibi grataris ? mediâ ſedet Æolus aulâ :
Crimina ſunt oculis ſurripienda patris.
Frondibus infantem, ramiſque albentis olivæ,
Et levibus vittis ſedula celat anus :
Fictáque ſacra facit, dicitque precantia verba :
Dat populus ſacris, dat pater ipſe viam.
Jam prope limen erat : c *patrias vagitus ad aures*
Venit, & indicio proditur ille ſuo.
c .i, paternas.
Eripit infantem, mentitáque ſacra revelat
Æolus : inſanâ regia voce ſonat.
Ut mare fit tremulum, tenui cùm ſtringitur aurâ,
Ut quatitur tepido fraxina virga Noto :
Sic mea vibrari pallentia membra videres :
Quaſſus ab impoſito corpore lectus erat.

Irruit, & noſtrum vulgat clamore pudorem:
  Et vix à miſero continet ore manus.
Ipſa nihil, præter lacrymas, pudibunda profudit:
  Torpuerat gelido lingua retenta metu.
Jamque dari parvum canibúſque avibúſque nepotem
  Juſſerat, in ſolis deſtituique locis.
Vagitus dedit ille miſer; ſenſiſſe putares:
  Quâque ſuum poterat voce rogabat avum.
Quid mihi tunc animi credis, germane, fuiſſe,
  (Nam potes ex animo colligere ipſe tuo)
Cùm mea me coram ſylvas inimicus in altas
  [a] Viſcera montanis ferret edenda lupis?
Exierat thalamo; tunc demum pectora planxi:
  Contigit inque meas unguibus ire genas.
Interea [b] patrius vultu mœrente ſatelles
  Venit; & indignos edidit ore ſonos:
† Æolus hunc enſem mittit tibi, (tradidit enſem)
  Et jubet ex [c] merito ſcire quid iſte velit.
† Scimus; & utemur violento fortiter enſe;
  Pectoribus condam [d] dona paterna meis.
His mea muneribus [e] genitor connubia donas?
  Hac tua dote, pater, filia dives erit?
Tolle procul decepte faces Hymenæe maritas;
  Et fuge [f] turbato tecta nefanda pede.
Ferte faces in me, quas fertis, Erinnyes atræ:
  Ut meus ex iſto luceat igne rogus.
Nubite felices [g] Parcâ meliore ſorores;
  Admiſſi memores ſed tamen eſte mei.
Quid puer admiſit tam paucis editus horis?
  Quo læſit facto vix bene natus avum?
Si potuit meruiſſe necem, meruiſſe putetur.
  Ah miſer admiſſo plectitur ille meo!
Nate dolor matris, rapidarum præda ferarum,
  Hei mihi natali dilacerate tuo,
Nate parùm fauſti miſerabile pignus amoris;
  Hæc tibi prima dies, hæc tibi ſumma fuit.
Non mihi te licuit lacrymis perfundere juſtis,
  In tua * nec [h] tonſas ferre ſepulchra comas:

[a] i. filium meum.

[b] i. paternus.

† Sunt verba ſatellitis ad Canacem.

[c] *ſcil.* tuo, i. ex eo quod feciſti.

† Sunt verba *Ca*naces ad ſatellitem.

[d] i. gladium à patre miſſum.

[e] Apoſtrophe ad patrem.

[f] i. celeri. Conſequens ponitur pro *Antecedente*: nam ex turbatione & metu fit aliquis celer.

[g] i. Meliore ſorte, vel fortunatiori augurio.

* non.

[h] Alludit ad morem funeralem, quo comas reſecabant, & in rogum ardentis, aut ſepulchrum mittebant.

Non ſuper incubuit; non oſcula frigida carpſi:
Diripiunt avidæ viſcera noſtra feræ.
Ipſa quoq; infantis cum vulnere perſequar umbras;
Nec mater fuero dicta, nec orba diu.
Tu tamen ô fruſtra miſeræ ſperate ſorori,
Sparſa precor nati collige membra tui:
Et refer ad matrem, ſocioq; impone ſepulchro:
Urnáque nos habeat, quamlibèt arcta, duos.
* Funera.]
*Vive memor noſtri; lacrymáſque in * funere funde;*
Néve reformida corpus amantis amans.
a i. abjectæ & infelicis.
b i. effice.
Tu (rogo) a projectæ nimiùm mandata ſororis
b *Perfer: mandatis perfruar ipſa patris.*

In duodecimam Epiſtolam

Argumentum.

Cùm florida juventute & forma valeret Iaſon, quamprimum Colchon attigit, à Medea Æetæ Colchorum regis & Hecates filia receptus eſt, & amatus: quæ accepta conjugii ſponſione, illum edocuit, quonam pacto in optatam deveniret prædam. Aureo igitur vellere rapto, clàm cum Medea fugám arripuit. Quos cùm inſequeretur Æeta, illa Abſyrtri fratris, quem ſecum ducebat, membra diſperſit: ut ità patrem oſſa filii legentem remoraretur. Et ſic incolumes in Theſſaliam tandem devenerunt: ubi Æſonem Iaſonis patrem, annis jam decrepitum, in robuſtiorem ætatem reduxit. *Medea* præterea in *Peliæ* mortem filias ipſius armavit: fingens enim ei juventutem reſtituere velle, quamadmodum Æſoni fecerat, filiabus perſuaſit, ut omnem ſanguinem frigidum atque veterem cultris exhaurirent, ut novum atqur floridum poſſet infundere. Quod cùm feciſſent puellæ, ſtatim expiravit *Pelias*. Iaſon verò, ſeu criminis enormitate, ſeu ex alia cauſa, *Medeam* repudiavit: & Creuſam Creontis regis Corinthiorum filiam in uxorem aſſumpſit. Furibunda igitur *Medea* ad Iaſonem ſcripſit, ingratitudinem in eo expoſtulando, præſentemque ultionem, niſi recipiatur, minitando.

Medea Iaſoni.

† Hoc diſtichon pro adulterino habetur.

† *Exul, inops, contempta novo Medea marito*
*Dicit, * An à regno tempora nulla vacant?*

* & an regna.
* ut i. quum.

* AT *tibi Colchorum (memini) regina vacavi,*
*Ars mea, cum peteres, * ut tibi ferret opem;*

Tunc, quæ diſpenſant mortalia fata, ſorores,
*Debuerant fuſos evolviſſe * ſuos.*
Tunc potui Medea mori bene: quicquid ab illo
Produxi vitæ tempore, pœna fuit.
Hei mihi! cur unquam juvenilibus acta lacertis
Phryxeam petiit a Pelias arbor ovem?
Cur unquam Colchi b *Magneſida vidimus Argô?*
Turbáque Phaſiacam Graia bibiſtis aquam?
Cur mihi plus æquo flavi placuêre capilli?
Et decor, & linguæ gratia ficta tuæ?
* *Aut ſaltem (in noſtras quoniam nova puppis arenas*
Venerat, audaces attulerátque viros)
*Iſſet anhelatos non * præmedicatus in ignes*
Immemor Æſonides, oráque adunca boum:
Semina jeciſſet, totidem ſumpſiſſet & hoſtes,
Ut caderet cultu cultor ab ipſe ſuo.
Quantum perfidiæ tecum, ſcelerate, periſſet!
Dempta forent capiti quàm mala multa meo?
Eſt aliqua ingrato meritum exprobrare voluptas:
Hac fruar, hæc de te gaudia ſola feram.
Juſſus inexpertam Colchos advertere puppim,
Intrâſti patriæ regna beata meæ.
*Hoc * illîc Medea fui, nova nupta quod hîc eſt:*
Quàm pater eſt illi, tam mihi dives erat.
Hic c *Ephyren bimarem, Scythiâ tenus ille nivoſâ*
Omne tenet Ponti, quà plaga læva jacet.
*Excipit hoſpitio juvenes * Æëta Pelaſgos:*
Et premitis pictos corpora Graia toros.
Tunc ego te vidi, tunc cœpi ſcire, quis eſſes:
Illa fuit mentis prima ruina meæ.
* *Et vidi, & perii: nec notis ignibus arſi;*
Ardet ut ad magnos pinea teda deos.
Et formoſus eras, & me mea fata trahebant:
Abſtulerant oculi lumina noſtra tui.
Perfide ſenſiſti: quis enim bene celat amorem?
d * *Eminet indicio prodita flamma ſuo.*
Dixerat interea tibi e *rex, ut dura ferorum*
Inſolito premeres vomere colla boum.

* meos.

a .i. Theſſalica: â Pelio monte Theſſaliæ, ubi inciſæ arbores ex quibus Argo navis fabricata eſt.

b .i. Ex Magneſia vbi Argo navis fabricata fuit.

* At (ſemel, &c.

* præmeditatus.

* illi.

c .i. Corinthum inter Ionium & Ægæum mare poſitam.

* pater Æta.

* Vt vidi, ut perii

d .i. Apparet.

* Enitet.

e .i. Æta pater meus.

Martia

Martis erant tauri plùs quàm per cornua ſævi:
Quorum terribilis ſpiritus ignis erat.
Ære pedes ſolidi: prætentaq́; naribus æra:
Nigra per afflatus hæc quoque facta ſuos.
Semina præterea populos genitura juberis
Spargere devotâ lata per arva manu,
Qui peterent natis ſecum tua corpora telis:
Illa erat agricolæ meſſis iniqua ſuo.
Lumina a *cuſtodis ſuccumbere neſcia ſomno,*
Ultimus eſt aliquâ decipere arte labor.
Dixerat Æetes: mœſti conſurgitis omnes:
Menſaque purpureos deſerit alta toros.
Quàm tibi tunc longè regnum dotale Creüſæ,
Et ſocer, & magni nata Creontis erat!
Triſtis abis: oculis abeuntem proſequor udis:
Et dixit tenui murmure lingua, Vale.
b *Ut poſitum tetigi thalamo malè ſaucia lectum,*
Acta eſt per lacrymas nox mihi, c *quanta fuit.*
Ante oculos tauriq́; meos, ſegeteſq́; nefandæ:
Ante meos oculos pervigil anguis erat.
Hinc amor, hinc timor eſt: ipſum timor auget amorem.
Mane erat; & thalamo chara recepta d *ſoror:*
Disjectamq́; comas, averſaq́; in ora jacentem
Invenit, & lacrymis omnia plena meis.
Orat opem e *Minyis (petit* f *altera, &* g *altera* * *habebit)*
Æſonio juveni, quod rogat illa, damus.
Eſt nemus, & h *piceis, & frondibus ilicis atrum;*
Vix illuc radiis Solis adire licet:
Sunt in eo (fuerant certè) delubra Dianæ:
Aurea barbaricâ ſtat Dea facta manu.
Neſcio an i *exciderint* k *mecum loca: venimus* * *illuc:*
Auſus es infido ſic prior ore loqui:
Jus tibi & arbitrium noſtræ fortuna ſalutis
Tradidit: inque tua eſt vitáque mórſque manu.
Perdere poſſe ſat eſt, ſi quem juvat iſta poteſtas;
Sed tibi ſervatus gloria major ero.
Per mala noſtra precor, quorum potes eſſe levamen,
Per genus, & numen * *cuncta videntis* l *avi,*

Per

a i. Draconis pervigilis qui aureum vellus cuſtodiebat.
b i. poſtquam.
c i. tanta quanta fuit. i. tota.
d *Scil.* mea, i. Chalciope.
e i. vobis Theſſalicis.
f i. Chalciope, ſoror mea.
g i. Creuſa.
* Habebat. Et tunc *altera* immediatè præcedens refertur ad ipſam *Medeam*.
h *Picea* eſt ſpecies arboris.
i *Scil.* tibi, *vel* è memoria tua.
k i. ſicut ego excidi tibi.
* Ambo.
l i Phœbi, avi mei.

Per [a] *triplices vultus, arcanáque ſacra Dianæ,*
*Et ſi fortè * aliquos gens habet iſta deos;*
O virgo miſerere mei: miſerere meorum:
Effice me meritis tempus in omne tuum.
Quod ſi fortè virum non dedignare Pelaſgum,
([b] *Sed mihi tam faciles unde * meoſque Deos?)*
Spiritus antè meus tenues vaneſcat in auras,
Quam thalamo, niſi tu, nupta ſit ulla meo.
Conſcia ſit Juno ſacris præfecta maritis.
Et Dea, marmoreâ cujus in æde ſumus.
Hæc animum, & [c] *quota pars * horum movere puellæ*
Simplicis; & dextræ dextera juncta meæ.
Vidi etiam lachrymas: an et eſt pars fraudis in illis?
Sic citò ſum verbis capta puella tuis.
Jungis & æripedes [d] *inaduſto corpore tauros;*
Et ſolidam juſſo vomere findis humum.
Arva venenatis pro ſemine dentibus imples;
Naſcitur & gladios ſcutaque miles habens.
Ipſa ego, quæ dederam medicamina, pallida ſedi,
Cùm vidi ſubitos arma tenere viros:
Donec terrigenæ (facinus miſerabile!) fratres
In ſe conſtrictas conſeruêre manus.
Pervigil ecce draco ſquamis crepitantibus horrens
Sibilat, & torto pectore verrit humum.
*Dotis opes ubi erant? ubi erat * tua regia conjux?*
Quique maris gemini diſtinet Iſthmos aquas?
Illa ego, quæ tibi ſum nunc denique barbara facta,
Nunc tibi ſum pauper, nunc tibi viſa nocens,
Flammea [e] *ſubduxi* [f] *medicato lumina* [f] *ſomno;*
Et tibi, quæ raperes, vellera tuta dedi.
Proditus eſt genitor: regnum patriamque reliqui:
*Munus, in exilio * quod licet eſſe* [g] *tuli.*
[h] *Virginitas facta eſt peregrini præda latronis:*
Optima cum chara matre relicta ſoror.
*At * non te fugiens ſine me,* [i] *germane, reliqui:*
Deficit hoc uno littera noſtra loco.
Quod facere auſa mea eſt, non audet ſcribere, dextra
*Sic ego, * ſic tecum dilaceranda fui.*

Nec

[a] Triplici vultu depingitur Diana, quia ipſa eſt Luna in cœlo, Diana in terris, & Proſerpina apud inferos.
* alios.
[b] Senſus eſt, Sed unde deos tam faciles mihi ſcil. ſperem, vel habeam? Et unde habeam deos meos .i. tam faventes mihi?
* deosq; meos
[c] .i. minima pars
* etiam.
[d] .i. Non uſtos; quia licet ſemper efflarent ignem, nunquam tamen ea igne urebantur
* tunc
[e] .i. removi, vel clauſi.
[f] f .i. ſomno quem medicamine quodam conſiliavi
* quodlibet.
[g] .i. accepi.
[h] ſcil. mea.
* te non.
[i] *A*poſtrophe ad Abſyrtum fratrem.
* Sed.

Nec tamen extimui (quid enim poſt illa timerem?)
Credere me pelago fœmina, jámque nocens.
Numen ubi eſt? ubi dii? meritas ſubeamus in alto;
Tu fraudis pœnas, credulitatis ego.
Compreſſos utinam Symplegades eliſiſſent,
Noſtráque adhærerent oſſibus oſſa tuis!
Aut nos Scylla rapax canibus miſiſſet edendos!
(Debuit ingratis Scylla nocere viris)
a Quæq; vomit totidem fluctus, totidemq; reſorbet,
Nos quoque Trinacriæ ſuppoſuiſſet aquæ!
Soſpes ad Æmonias victórque reverteris urbes:
Ponitur ad patrios b aurea lana deos.
Quid referam Peliæ natas pietate nocentes?
Cæſáque virgineâ membra paterna manu?
Ut culpent alii, tibi me laudare neceſſe eſt,
Pro quo ſum toties eſſe coacta nocens.
Auſus es, ô! (juſto deſunt ſua verba dolori)
Auſus es, Æſonide, dicere, Cede domo.
Juſſa domo ceſſi, natis comitata duobus,
Et, qui me ſequitur ſemper, amore tui.
At ſubitò noſtras ut Hymen c cantatus ad aures
Venit, & accenſo lampades igne micant;
Tibiáque effudit d ſocialia carmina d vobis,
At mihi e funeſtâ flebiliora e tubâ;
Pertimui: nec adhuc tantum ſcelus eſſe putabam;
Sed tamen in toto pectore frigus erat. (quentant:)
Turba ruunt; & Hymen clamant, f * Hymenæe fre-
Quo propior vox eſt, hoc mihi pejùs erat.
g Diverſi flebant ſervi, lachrymáſque tegebant;
Quis vellet tanti nuncius eſſe mali?
Me quoque, quicquid erat, potiùs neſcire juvabat:
Sed, tanquam ſcirem, mens mea triſtis erat.
Cùm minor è pueris, juſſus, ſtudióque videndi,
Conſtitit ad geminæ limina prima foris:
h Hinc mihi, Mater abi, pompam pater, inquit, Iaſon
Ducit, & adjunctos aureus urget equos.
Protinus abſciſsâ planxi mea pectora veſte:
Tuta nec à digitis ora fuêre meis.

a .i. Charybdis.
b .i. aureum vellus.
c .i. cantibus celebratus.
dd .i. Tibi & uxori tuæ præbentia ſignum ſocietatis, .i. matrimonii.
ee .i. quæ funeribus adhiberi ſolet nam eſt etiam militaris tuba, qua ad acuendos animos militum ad pugnam uti ſolemus.
f Ἑλληνιστικῶς dictum, pro Te Hymenæe frequentant. Aut, Frequentant Hymenæe .i. hanc vocem Hymenæe perinde ut in eodem verſu dicitur Clamant Hymen.
* Hymenæa.
g .i. in diverſis locis.
h .i. ex limine domus.

In

Ire animus mediæ ſuadebat in agmina turbæ,
Raptáque compoſitis demere ſerta comis.
Vix me continui, quin ſic laniata capillos
Clamarem, Meus eſt; injiceremque manus.
Læſe pater gaude: Colchi gaudete relicti:
Inferias umbræ fratris habete mei.
Deſeror (amiſſis regno, patriâque, domôque)
Conjuge, qui nobis omnia ſolus erat.
Serpentes igitur potui, taurôſque furentes;
Unum non potui perdomuiſſe virum.
*Quæq; feros * populi doctis medicantibus ignes,*
Non valeo flammas effugere ipſa meas.

* Repulſi.

Ipſi me cantus, artéſque, herbæque relinquunt:
Nil Dea, nil Hecates ſacra potentis agunt.
Non mihi grata dies, noctes vigilantur amaræ:
Nec tener in miſero pectore ſomnus adeſt.
Quæ me non poſſum, potui ſopire draconem:
Utilior cuivis, quàm mihi, cura mea eſt.
Quos ego ſervavi, pellex amplectitur artus:
Et noſtri fructus illa laboris habet.
Forſitan & ſtultæ dum te jactare maritæ
Quæris, & injuſtis auribus apta loqui,
In faciem moréſque meos nova crimina fingis:
a *Rideat, & vitiis læta* b *ſit illa meis.*
c *Rideat, & Tyrio jaceat ſublimis in oſtro:*
d *Flebit, & ardores vincet* e *adusta meos.*

a pro ridebit.
b pro erit.
c Hoc concedentis eſt per indignationem.
d ſubauditur tamen.
e Medea enim Creuſam cum patre & domo exuſſit.

Dum ferrum flammæq; aderunt ſuccusq; veneni
Hoſtis Medeæ nullus inultus erit.
Quòd ſi fortè preces præcordia ferrea tangunt:
Nunc animis audi verba minora meis.
Nam tibi ſum ſupplex, quod tu mihi ſæpe fuiſti:
Nec moror ante tuos procubuiſſe pedes.
Si tibi ſum vilis communes reſpice natos:
Sæviet in partus dira noverca meos.
Et nimiùm ſimiles tibi ſunt: & imagine tangor:
Et quoties video, lumina noſtra madent.
Per ſuperos oro, f *per avitæ * lumina flammæ,*
*Per meritum, & natos pignora noſtra * duos:*

f &c. .i. per radios avi mei Solis.
* Numina.
* Tuos.

Redde torum, pro quo tot res inſana reliqui:
Adde fidem dictis, auxiliúmque refer.
Non ego te imploro contra taurosque virosque,
Utque tuâ ſerpens victa quieſcat ope:
Te peto, quem merui; quem nobis ipſe dediſti;
Cum quo ſum pariter facta parente parens.
Dos ubi ſit, quæris? campo numeravimus illo,
Qui tibi a laturo vellus arandus erat.
Aureus ille aries villo ſpectabilis aureo,
Dos mea: quam, dicam ſi tibi Redde, b neges.
Dos mea, tu ſoſpes: dos eſt mea Graia juventus:
I nunc, c Siſyphias improbe confer d opes.
Quod vivis, quod habes nuptam ſocerumq; potentem,
Hoc ipſum, ingratus quod potes eſſe, meum eſt.
Quos equidem actutum, Sed quid prædicere pœnam
Attinet? ingentes parturit ira minas.
Quo feret ira, ſequar: facti fortaſſe pigebit:
Et piget e infido conſuluiſſe e viro.
Viderit iſta f deus, qui nunc mea pectora verſat:
Neſcio quid certè mens mea majus agit.

a .i. ablaturo.
b .i. Nolis mihi reddere.
c c .i. opes Creontis filii Siſyphi, qui ſuis latrociniis maximas opes cumulavit, quarum hæres fuit Creon.
d ſcil. ulciſcar. Apoſiopeſis.
e e .i. Tibi, qui non ſervâſti mihi fidem.
f .i. Cupido.

In decimam tertiam Epiſtolam

Argumentum.

Proteſilaus Iphicli filius ad Trojam quadraginta navibus, ut ait Homerus, navigans, cum cæteris Græcis Aulide portu Bœotiæ ob tempeſtatem clauſus eſt. Quod dum intellexiſſet Laodamia Acaſti ex Laodathea filia, conjux ejus, ſincerè maritum amans, multis ſomniis ſolicitata, hanc epiſtolam ad eum ſcripſit: quâ ſuadet, ut oraculi memor, a belli periculis abſtineat. Datum enim Græcis fuerat reſponſum, eum, qui primus ex claſſe in terram Trojanorum deſcendiſſet, periturum. At Proteſilaus magnanimus, primus in terram deſcendit, & ab Hectore occiſus eſt.

Laodamia Proteſilao.

Mittit, & optat amans quò mittitur ire, ſalutem
Æmonis Æmonio Laodamia viro.
Aulide te fama eſt vento retinente morari,
Ah, me cùm fugeres, hic ubi ventus erat?

Tunc freta debuerant veſtris obſiſtere remis:
Illud erat ſævis utile tempus aquis.
Oſcula plura viro, mandatáque plura dediſſem:
*Et ſunt quæ volui dicere * plura tibi.*
Raptus es hinc præceps: &, qui tua vela vocaret,
Quem cuperent nautæ, non ego, ventus erat.
Ventus erat nautis aptus, non aptus amanti;
Solvor ab amplexu, Proteſilaë, tuo:
*Linguáque * mandatis verba imperfecta reliquit:*
Vix illud potui dicere triſte, Vale.
Incubuit Boreas; areptáque vela tetendit:
Jamque meus longè Proteſilaus erat.
Dum potui ſpectare virum, ſpectare juvabat:
Sumque tuos oculos uſquè ſecuta meis.
Ut te non poteram, poteram tua vela videre:
Vela diu vultus detinuêre meos.
At poſtquam nec te, nec vela fugacia vidi,
Et, quod ſpectarem, nil niſi pontus erat;
Lux quoque tecum abiit, tenebriſque exanguis obortis
Succiduo dicor procubuiſſe genu.
Vix ſocer Iphiclus, vix me grandævus Acaſtus,
Vix mater [a] gelidâ mœſta refecit [a] aquâ.
Officium fecêre pium, ſed inutile nobis,
Indignor miſeræ non licuiſſe mori.
Utque animus rediit, pariter redière dolores:
Pectora legitimus caſta momordit amor.
Nec mihi pectendos cura eſt præbere capillos:
Nec libet auratâ corpora veſte tegi.
Ut quas pampineâ tetigiſſe [b] bicorniger haſtâ
Creditur. huc illuc, quà furor egit, eo.
Conveniunt matres [c] Phylaceïdes, & mihi clamant,
Indue regales Laodamia ſinus.
Scilicet ipſa feram ſaturatas murice veſtes;
*Bella ſub Iliacis mœnibus ille * geret?*
*Ipſa comas pectam; galeâ caput ille * premetur?*
*Ipſa novas veſtes, dura vir arma * feret?*
Quo poſſum ſqualore tuos imitata labores
Dicar: & hæc belli tempora triſtis agam.

* multæ.

* mandatis.

[a] a i. aſperſione aquæ frigidæ in faciem: quod ſolet fieri aliquo languore deficientibus.

[b] Bacchus cornibus effigiatur, ob elationem quam fervor vini inducit.

[c] i. Ex Phylace, quæ fuit urbs Theſſaliæ in qua Proteſilaus regnavit.

* gerat.

* prematur.

* ferat.

Dux Pari Priamede, damno formoſe tuorum,
 Tam ſis hoſtis iners, quàm malus hoſpes eras.
Aut te a Tænariæ faciem culpâſſe a maritæ,
 Aut illi vellem diſplicuiſſe tuam.
Tu, qui pro raptâ nimiùm, Menelaë, laboras,
 Hei mihi quàm multis flebilis ultor eris!
Dii, precor, à nobis b omen removete b ſiniſtrum:
 Et ſua det c reduci vir meus arma Jovi.
Sed timeo: * quotieſq; ſubit miſerabile bellum,
 Mox nivis lacrymæ Sole madentis eunt.
Ilion, & Tenedos, Simoiſque, & Xanthus, & Ida,
 Nomina ſunt ipſo penè timenda ſono.
Nec rapere auſurus, niſi ſe defendere poſſet,
 Hoſpes erat: vires noverat ille ſuas.
Venerat, ut fama eſt, multo ſpectabilis auro:
 Quique ſuo Phrygias corpore ferret opes:
Claſſe viriſque potens, per quæ fera bella geruntur:
 Et ſequitur regni pars d quota quemque ſui.
His ego te victam, e conſors f Ledæa e gemellis,
 Suſpicor: hæc Danais poſſe nocere puto.
Hectora neſcio quem timeo: Paris Hectora dixit
 Ferrea ſanguineâ bella movere manu.
Hectora, quiſquis is eſt, ſi ſum tibi chara caveto;
 Signatum hoc memori pectore nomen habe.
Hunc ubi vitâris, alios vitare memento:
 Et multos illic Hectoras eſſe puta.
Et facito, ut dicas, quoties pugnare parabis;
 g Parcere me juſſit Laodamia g ſibi.
Si cadere Argolico fas eſt ſub milite Trojam,
 Te quoque non ullum vulnus habente cadat.
Pugnet, & adverſos tendat Menelaus in hoſtes,
 Ut rapiat Paridi, quam Paris antè ſibi.
Irruat; &, cauſâ quem vincit, vincat & armis:
 Hoſtibus è mediis nupta petenda viro eſt.
Cauſa * tibi eſt diſpar: tu tantùm vivere pugna,
 Inque pios dominæ poſſe redire ſinus.
Parcite Dardanidæ de tot (precor) hoſtibus uni:
 Nè meus ex illo corpore ſanguis eat.

a a i. Laconicæ Helenæ: nam Tænarus promontorium fuit Laconiæ, ex qua Helena fuit.

b b i. futuri mali præſagium: Nam cùm ad Trojam exire voluit Proteſilaus, pedem in limine offendiſſe traditur.

c i. Reducenti ipſum: per Antimeriam. Vel *Reduci*, pro *Redux*, per Hypallagen.

* & quoties.

d i. Minima.

e e i. ſanguine conjuncta Caſtori & Polluci, qui fuerunt fratres gemelli.

f i. Helena filia Ledæ. Poſſeſſivum pro Patronymico.

g g i. habere reſpectum ſui, & ut me ei ſervem.

* Tua.

Non eſt, quem deceat nudo concurrere ferro;
Sævaque in oppoſitos pectora ferre viros.
Fortius a *ille poteſt, multo qui pugnat amore:*
Bella gerant alii, Proteſilaus amet.
Hunc, fateor, volui revocare; animusque ferebat:
Subſtitit auſpicii lingua timore mali.
Cùm foribus velles ad Trojam exire paternis,
b *Pes tuus offenſo limine ſigna dedit.*
Ut vidi, ingemui: tacitoque in pectore dixi,
Signa reverſuri ſint, precor, iſta viri.
Hæc tibi nunc refero, ne ſis animoſus in armis:
Fac meus in ventos hic timor omnis eat.
c *Sors quoque neſcio quem fato deſignat iniquo,*
Qui primus Danaûm Troada tanget humum.
Infelix, quæ prima virum lugebit ademptum!
Dii faciant, ne tu ſtrenuus eſſe velis!
Inter mille rates tua ſit milleſima puppis:
Jamque fatigatas ultima verſet aquas.
Hoc quoque præmoneo, de nave noviſſimus exi.
Non eſt, quo properes, terra paterna tibi.
Cùm venies, remoque move, veloque carinam;
Inque tuo celerem littore ſiſte gradum.
Sive d *latet Phœbus, ſeu terris altior extat;*
Tu mihi luce dolor, tu mihi nocte venis:
Nocte tamen quam luce magis: nox grata puellis,
Quarum ſuppoſitus colla lacertus habet.
Aucupor in lecto mendaces e *cœlibe ſomnos:*
Dum careo veris, gaudia falſa juvant.
f *Sed tua cur nobis pallens occurrit imago?*
Cur venit a verbis multa querela tuis?
Excutior ſomno g *ſimulachraque noctis* g *adoro:*
Nulla caret h *fumo Theſſalis ara meo.*
Thura damus, lachrymasq; i *ſuper; quæ* k *ſparſa relucent*
Ut ſolet afuſo ſurgere flamma mero.
Quando ego te reducem cupidis amplexa lacertis,
l *Languida lætitiâ ſolvar ab ipſa meâ?*
Quando erit, ut lecto mecum bene junctus in uno,
Militiæ referas ſplendida facta tuæ?

a i. Menelaus, qui bellum gerit pro erepta conjuge.

b Pedum offenſiones ſemper infauſti ominis fuerunt. Vide Alex. lib. 2. genial. cap. 26.

c i. Oraculum.

d i. ſub terris eſt.

e i. Viduo.

f *Proteſilai* interitum præſagit.

g g i. Somnia, vel nocturnas umbras, ſupplicationibus placare nitor, nè me terreant.

h Sacrificio.

i *ſcil.* thura.

k *i.* lacrymis aſperſa.

l &c. i. langueſcam nimio gaudio, & emoriar?

Quæ mihi dum referes, quamvis audire juvabit,
Multa tamen rapies oſcula, multa dabis.
Semper in a his aptè narrantis verba reſiſtunt:
b Promptior eſt dulci lingua referre mora.
Sed cùm Troja ſubit, ſubeunt ventiq́; fretumq́;,
Spes bona ſollicito victa timore cadit.
Hoc quoque, quòd venti prohibent exire carinas,
Me movet: invitis ire paratis aquis.
Quis velit in patriam vento prohibente reverti?
A patria Pelago vela vetante datis.
Ipſe ſuam non præbet iter Neptunus ad urbem:
Quò ruitis? veſtras quiſq́; redite domos.
Quò ruitis Danai? ventos audite vetantes.
Non ſubiti caſus, numinis iſta mora eſt.
Quid petitur tanto, niſi turpis adultera, bello?
Dum licet, c Inachiæ vertite vela rates.
Sed quid ego * revoco hæc? omen revocantis abeſto:
Blandaq́; compoſitas aura ſecundet aquas.
d Troadas d invideo, quæ ſic lacrymoſa ſuorum
Funera conſpicient: nec procul hoſtis erit.
Ipſa ſuis manibus forti nova nupta marito
Imponet galeam, barbaraq́; arma dabit.
Arma dabit: dumq́; arma dabit, ſimul oſcula ſumet:
Hoc genus officii dulce dulce duobus erit.
Producetq́; virum: dabit & mandata reverti:
Et dicet, Referas * arma fac iſta Jovi.
Ille ferens dominæ mandata recentia ſecum,
Pugnabit cautè, reſpicietq́; domum.
Exuet & reduci * galeam, clypeumque reſolvet,
Excipietque ſuo corpora laſſa ſinu.
Nos ſumus incertæ: nos anxius omnia cogit,
Quæ poſſunt fieri, facta putare, timor.
Dum tamen arma geris e diverſo miles in orbe;
Quæ referat vultus, eſt mihi f cera, tuos.
Illi blanditias, illi tibi debita verba
Dicimus: amplexus accipit illa meos.
Crede mihi, plus eſt, quàm quod videatur, imago:
Adde ſonum ceræ; Proteſilaus erit.

a ſcil. Oſculis.

b &c. Senſus eſt, Lingua recreata hac oſculorum intercapedine, promptior eſt ad narrandum.

c i. Græcæ: ab Inacho vetuſtiſſimo Argivorum rege.

* hæc revoco.

dd Jac. Micyll. ἀντιπτωτικῶς, dictum putat; ut ſit ſenſus, *Invideo Troadas hac fortuna ſive ſorte ſua, ut ſic lacrymoſa maritorum ſuorum funera conſpiciant.* Sed alii ἀρχαϊσμὸν eſſe volunt: nam veteres verbum *Invideo* etiam cum accuſativo ſolent conſtruere.

* Iſta face arma Jovi.

* Clypeum, galeamque.

e Aliam ſignificat, quæ ab Europa diverſa eſt.

f Imago cerea.

Per

Hanc ſpecto, teneoque ſinu pro conjuge vero :
Et, tanquam poſſit verba referre, queror.
Per reditus corpuſque tuum, mea numina, juro,
Perque pares animi conjugiique faces,
*Perque, quod * ut videam canis albere capillis,*
Quod tecum poſſis b *ipſe referre, caput ;*
Me tibi venturam comitem, quocunque vocâris :
c *Sive, quod (heu!) timeo : ſive ſuperſtes eris.*
*Ultimo mandato * claudàtur epiſtola parvo :*
Sit tibi cura mei, ſit tibi cura tui.

a .i. Utinam.
b Non alius. Nam virorum fortium cadavera, ſi bello occubuerint, in patriam referebantur.
c *ſcil.* morieris.
* claudetur.

In decimam quartam Epiſtolam

Argumentum.

Danaus Beli priſci filius, ex pluribus conjugibus quinquaginta filias ſuſcepit: quas dum Ægyptus ejus frater, cui totidem erant filii, poſtulâſſet in nurus. Danaus, cum ex Oraculi reſponſo cognoviſſet, ſe manibus generi moriturum, volens periculum evitare; conſcenſis navibus, Argos venit. Indignatus autem Ægyptus, eo quod ſpretus eſſet, filios cum exercitu ad illum oppugnandum miſit, hac lege, ut non, niſi interempto Danao, ad ſe redirent, aut filiarum connubiis iniiſſent Ille autem obſidione coactus, filias ſè daturum ſpoſpondit. Sed puellæ, accepto a patre gladio, ut juſſum erat, primâ nocte, cum vino lætitiaque calentes juvenes in profundiſſimum ſoporem deſcendiſſent, unaquæque ſuum jugulavit, ſola Hypermneſtra excepta, quæ Lino, quem Euſebius *L*ynceum appellat, marito ſuo miſerta pepercit, ſuaſitque, ut ad patrem Ægyptum detecto facinore quamprimum fugeret. Sed cum pater Danaus ab omnibus perfectum facinus intellexiſſet, præterquàm ab Hypermneſtra, eam crudeliſſime vinctam in carcere ſervandam tradidit. Quare Linum patruelem eundemque maritum, quem ſervaverat, hac epiſtola rogat, ut vel opem ferat, captivitateque liberet: vel, ſi mori contingat, ut ſepulturæ honore non careat. A Lino tandem, Danao trucidato, fuit liberata.

Hypermneſtra Lino.

Mittit Hypermneſtra de tot modò fratribus uni :
Cætera nuptarum crimine turba jacet.

Clauſa domo teneor, gravibuſque coercita vinclis:
Eſt mihi ſupplicii cauſa, fuiſſe piam.
Quod manus extimuit jugulo demittere ferrum,
Sum rea: laudarer, ſi ſcelus auſa forem.
Eſſe ream præſtat, quam ſic placuiſſe parenti:
Non piget immunes cædis habere manus.
Me pater a igne licet, quem non violavimus, urat;
Quæq; aderant b ſacris, tendat in ora faces;
Aut illo jugulet, quem non bene tradidit, enſe;
Ut, quâ non cecidit vir nece, nupta cadam:
Non tamen, ut dicant morientia, Pœnitet, ora,
Efficiet: non c eſt, quam piget eſſe piam.
Pœniteat ſceleris Danaum, ſævaſque ſorores:
Hic ſolet d eventus facta nefanda ſequi.
Cor pavet admonitu temeratæ ſanguine noctis:
*Et ſubitus e dextræ f præpedit * oſſa tremor.*
Quam tu cæde putes fungi potuiſſe mariti,
Scribere de g facta non ſibi cæde timet.
Sed tamen experiar. Modò facta crepuſcula terris;
Ultima pars lucis, primaque noctis erat:
Ducimur h Inachides ſub magni tecta i Pelaſgi,
Et k ſocer armatas accipit ipſe nurus.
Undique collucent præcinctæ lampades auro:
Dantur in invitos impia thura focos.
Vulgus Hymen Hymenæe vocant: fugit ille vocantes
Ipſa Jovis conjux ceſſit ab l urbe ſua.
Ecce mero m dubii comitum clamore frequentes,
Flore novo madidas impediente comas,
In thalamos læti; thalamos ſua buſta, feruntur,
Strataque corporibus funere digna premunt.
Jamque cibo vinoq́; graves, ſomnoq; jacebant:
Securumque quies alta per Argos erat.
Circum me gemitus morientum audire videbar;
Et tamen audieram; quodque verebar, erat.
Sanguis abit: mentemque calor corpuſque reliquit,
Inque novo jacui frigida facta toro.
Utque levi Zephyro graciles vibrantur ariſtæ;
Frigida populeas ut quatit aura comas:

a Quem in limine poſitum unà cum aqua ſponſus & ſponſa tangebant.
b *ſcil.* Nuptialibus.
c *ſcil.* Hypermneſtra.
d *ſcil.* pœnitend .
e e .i. digitos.
f .i. impedit.
* Orſa, .i. incepta.
g *Non facta ſibi*, pro *a ſe*: .i. quem non fecit.
h .i. proneptes Inachi.
i Danaus arcèm a Pelaſgo prius inhabitatam incoluit.
k .i. Ægyptus.
l .i. *Argis*; ubi Iunonem natam ſcribit Strabo.
m *ſcil.* ſponſi: qui fuerunt *mero dubii*, .i. præ ebrietate titubantes.

Aut ſic, aut etiam tremui magis. Ipſe jacebas:
Quæque tibi dederam vina, [n] ſoporis erant.*

* dederant.
n .i. ſoporifera

Excuſſere metum violenti juſſa parentis:
Erigor, & capio tela tremente manu.
Non ego falſa loquor: ter acutum ſuſtulit enſem,
Ter male ſublato decidit enſe manus.
At rurſus monitis juſſiſque coacta parentis,
Admovi jugulo [a] tela paterna tuo.
Sed timor & pietas crudelibus obſtitit auſis:
Caſtâque mandatum dextra refugit opus.
Purpureos laniata ſinus, laniata capillos,
Exiguo dixi talia verba ſono:

a i. enſem a patre traditum.

Sævus Hypermneſtra pater eſt tibi; juſſa parentis
Effice, germanis ſit comes iſte ſuis.
Fœmina ſum, & virgo, naturâ mitis & annis:
Non faciunt molles ad fera tela manus.
Quin agè, dumque licet fortes imitare ſorores:*
Credibile eſt cæſos omnibus eſſe viros.

* jacet.

Si manus hæc aliquam poſſet committere cædem,
Morte foret dominæ ſanguinolenta ſuæ.
Quid? meruêre necem [b] patruelis [b] regna tenendo;
Quæ tamen externis danda forent generis?

b b .i. regna, ſcil. Diana.

Finge viros meruiſſe mori: quid fecimus ipſæ?
Quo mihi commiſſo non licet eſſe piam?
Quid mihi cum ferro? quid bellica tela puellæ
Aptior eſt digitis lana coluſque meis.
Hæc ego: dúmq; queror lacrymæ ſua verba ſequuntur
Deque meis oculis in tua membra cadunt.
Dum petis amplexus, ſopitáque brachia jactas,
Penè manus telo ſaucia facta tua eſt.
Dumq; patrem, famuloſq; patris, lucemq; timebam,
Expulerant ſomnos hæc mea verba tuos:
Surge agè, Belide, de tot modó fratribus unus:
Nox tibi, ni properes iſta perennis erit.
Territus exurgis: fugit omnis inertia ſomni:
Aſpicis in timida fortia tela manu.
Quærenti cauſam, Dum nox ſinit, effuge, dixi.
Dum nox atra ſinit, tu fugis: ipſa moror.

Manè

a .i. Numero occiſorum: quia ſi tu fuiſſes interfectus, omnes fuiſſent interfecti.
b ſcil. tempore.
c c Subauditur Io Inachi filia.
dd quæ pauló ante erat pulchra.
e e .i. Inachi amnis.
* quèri

Manè erat; & Danaus generos ex cæde jacentes
Dinumerat: a ſummæ criminis unus abes.
Fert male cognatæ jacturam mortis in uno:
Et queritur factum ſanguinis eſſe parum:
Abſtrahor à patriis manibus: raptamque capillis
(Hæc meruit pietas præmia) carcer habet.
Scilicet ex b *illo Junonia permanet ira,*
Quo bos ex homine c *eſt, ex bove* c *facta Dea.*
At ſatis eſt pœnæ teneram mugiſſe puellam:
Nec, d *modò* d *formoſam, poſſe placeré Jovi.*
Aſtitit in ripa e *liquidi nova vacca* e *parentis,*
Còrnuaque in patriis non ſua vidit aquis;
*Et conata * loqui, mugitus edidit ore:*
Territaque eſt formâ, territa voce ſuâ.
Quid fugis infelix? quid te miraris in unda?
Quid numeras factos ad nova membra pedes?

f ſcil. Tu.
g ſcil. ante.
h .i. Iunoni, quæ fuit & ſoror & uxor Iovis.

f *Ipſa Jovis magni* g *pellex, metuenda* h *ſorori,*
Fronde levas nimiam cæſpitibuſque famem.
Fonte bibis: ſpectaſque tuam ſtupefacta figuram:
Et, te ne feriant, quæ geris, arma times.
Quæq; modò, ut poſſes etiam Jove digna videri,
Dives eras, nudâ nuda recumbis humo.
Per mare per terras, cognataque flumina curris:
Dat mare, dant amnes, dat tibi terra viam.
Quæ tibi cauſa fugæ? quid, Io freta longa pererras?
Non poteris vultus effugere ipſa tuos.
Inachi, quò properas? eadem ſequeriſq́; fugiſque:
Tu tibi dux comiti, tu comes ipſa duci.
Per ſeptem Nilus portus emiſſus in æquor
Exuit inſanæ pellicis ora bovis.

i .i. quæ a noſtra memoria ſunt remotiſſima.
k ſcil. pater, & nos filiæ.
l .i. patruus.
m &c. .i. ex quinquaginta unicus.

i *Ultima quid referam, quorum mihi cana ſenectus*
Autor? dant anni, quod querar, ecce mei.
Bella pater patruusq; gerunt: regnoque domoque
k *Pellimur: ejectas ultimus orbis habet.*
l *Ille ferox ſolus ſolio ſceptriſque potitur:*
Cum ſene nos inopi turba vagamur inops.
m *De fratrum turba pars exiguiſſima reſtat:*
Quique dati letho, quæque dedêre fleo.

Nam mihi quot fratres, totidem periêre ſorores:
Accipiat lacrymas utraq́; turba meas.
En ego, quòd vivis, pœnæ crucianda reſervor:
Quid fiet ſonti, a cum rea laudis agar?
Et conſanguineæ quondam centeſima turbæ
Infelix, uno fratre manente, cadam.
Aut tu, ſiqua piæ remanet tibi cura ſororis,
Quæq́; tibi tribui b munera, dignus habes;
Vel fer opem, vel dede neci: defunctaq́; vitâ
Corpora c furtivis inſuper adde rogis.
Et ſepeli lacrymis perfuſa fidelibus oſſa:
Sculptaque ſint titulo noſtra ſepulcra brevi:
Exul Hypermneſtra, pretium pietatis iniquum,
Quam mortem fratri depulit, ipſa tulit.
Scribere plura libet: ſed pondere laſſa catenæ
Eſt manus; & vires ſubtrahit ipſe timor.

a &c. i. cùm accuſer de eo, quod mihi laudi vertendum eſt.

b i. vitam.

c &c. i. Clám rogo injice.

In decimamquintam Epiſtolam

Argumentum.

Paris, qui alio nomine Alexander dictus eſt, ob Helenam ſibi à Venere promiſſam, Lacedæmona navigans, à *Menelao* honorificentiſſimè ſuſceptus eſt, & honoratus. Sed cùm per id tempus oportuiſſet Menelaum, omneſque Minois pronepotes ad dividendas *Atrei* opes Cretam adire, Paridem domi dimittens, Helenæ mandavit, ut non minorem hoſpitis, quàm ſuiipſius, curam gereret. Verùm Paris, dum datam ſibi opportunitatem videret, Helenam in amorem ſui, quantum potuit, ſollicitare conatus eſt. Hac autem artificioſa epiſtola detegit quanto amoris æſtu ardeat, ſe ab omnibus commendando, quibus amatores laudari ſolent. Et quia noverat muliebrem ſexum eſſe fragilem, gloriæque & laudis à forma atque genere cupidiſſimum, omnia affert Paris, quæ ſibi Helenes animum conciliare poſſint, & quæ odium mariti atque contemptum excitent. Fugam itaque ſuadet, quam *Trojanis* viribus ſe tueri poſſe aſſerit.

Paris Helenæ.

HAnc tibi Priamedes mitto, a Ledæa, ſalutem:
Quæ tribui, ſolâ te mihi dante, poteſt.

a i. Helena filia Ledæ. Poſſeſſivum ponitur pro patronymico.

Eloquar? an ſlammæ non eſt opus indice notæ?
Et plùs, quàm vellem, jam meus extat amor?
Ille quidem lateat malim, dum tempora dentur
Lætitiæ mixtos non habitura metus.
Sed malè diſſimulo: quis enim celaverit ignem,
Lumine qui ſemper proditur ipſe ſuo?
Si tamen expectas, vocem quoque rebus ut addam:
Uror: habes animi nuncia verba mei.
Parce precor faſſo: nec duro cætera vultu
Perlege, ſed formæ conveniente tuæ. (eſt:
Jamdudum gratum eſt, quòd epiſtola noſtra recepta
Spem facit hoc recipi me quoque poſſe modo.
Quæ rata ſit: nec te fruſtra promiſerit, opto,
Hoc mihi quæ ſuaſit mater Amoris iter.
Namque ego divino monitu, ne neſcia pecces,
Advehor, & cœpto non leve numen adeſt.
Præmia magna quidem, ſed non indebita poſco:
Pollicita eſt thalamo te Cythereia meo.
Hac duce, a Sigæo dubias à littore feci
Longa b Phereclea per freta puppe vias.
Illa dedit faciles auras, ventoſq; ſecundos:
*In mare * nimirum jus habet orta mari.*
Perſtet: &, ut pelagi, ſic pectoris adjuvet æſtus:
Deferat in portus & mea vota ſuos.
Attulimus ſlammas; non hîc invenimus illas:
Hei mihi, tam longæ cauſa fuêre viæ.
Nam nec triſtis hyems, nec nos huc appulit error:
c Tænaris eſt claſſi terra petita meæ.
Nec me crede fretum merces portante carina
Findere: quas habeo, dii tueantur opes!
Nec venio Graias veluti ſpectator ad urbes:
Oppida ſunt regni divitiora mei.
Te peto, quam pepigit lecto Venus aurea noſtro:
Te prius optavi, quàm mihi nota fores.
Antè tuos animo vidi, quàm lumine, vultus:
Prima fuit vultûs nuntia fama tui.
*Nec tamen eſt mirum, ſi ſicut * oporteat, d arcu*
d Miſſilibus telis eminus ictus, amo:

a i. Trojano: nam Sigæum promontorium eſt Trojæ.
b i. Fabricatâ à Phereclo.
* nil mirum.

c Laconiam intelligit, à Tænaro promontorio.

* opportuit.
d i. arcu emiſſis.

Sic placuit fatis: quæ nè convellere tentes,
Accipe cum vera dicta relata fide.
Matris adhuc utero, partu remorante, tenebar:
Jam gravidus juſto pondere venter erat.
Illa ſibi ingentem viſa eſt ſub imagine ſomni
Flammiferam pleno reddere ventre facem.
Territa conſurgit: metuendaq́; noctis opacæ
Viſa ſeni Priamo, vatibus ille refert.
Auſurum Paridis vates canit Ilion igni:
Pectoris, ut nunc eſt, fax fuit illa mei.
Forma, vigorq́; animi, a *quamvis de plebe videbar,*
Indicium tectæ nobilitatis erant.
Eſt locus in mediæ nemoroſis vallibus Idæ
Devius, & piceis, ilicibuſq́; frequens;
Qui nec ovis placidæ, nec amantis ſaxa capellæ,
Nec patulo tardæ carpitur ore bovis:
Hinc ego Dardaniæ muros, excelſaq́; tecta,
Et freta proſpiciens, arbore nixus eram.
Ecce pedum pulſu viſa eſt mihi terra moveri:
Vera loquar; * *verùm vix habitura fidem.*
Conſtitit ante oculos actus velocibus alis,
b *Atlantis magni Pleioneſque nepos:*
(Fas vidiſſe fuit; fas ſit mihi viſa referre)
Inque Dei digitis aurea virga fuit.
Treſque ſimul divæ, Venus, & cum Pallade Juno,
Graminibus teneros impoſuêre pedes.
Obſtupui, gelidusque comas erexerat horror:
Cùm mihi, Pone metum, c *nuncius* c *ales ait,*
Arbiter es formæ: d *certamina ſiſte Dearum,*
e *Vincere quæ formâ digna ſit una duas.*
Neve recuſarem, verbis Jovis imperat: & ſe
Protinus æthereâ tollit in aſtra viâ.
Mens mea convaluit: ſubitoque audacia venit:
Nec timui vultu quamque notare meo:
Vincere erant omnes dignæ: judexque verebar
Non omnes cauſam vincere poſſe ſuam.
Sed tamen ex illis jam tunc magis una placebat:
f *Hanc eſſe ut ſcires, unde movetur amor.*

a &c. nam inter paſtores enutritus fuit, & pro paſtoris filio habitus.

* Verò.

b &c. Intelligit Mercurium, cujus mater Maia fuit filia Atlantis & Pleiones.

c c i. *Mercurius*, cui alata talaria tribuuntur.

d pro *Certamen*: per ἐναλλαγὴν numeri.

e *Scil.* pronunciando.

f &c. i. ut facilè cognoſceres hanc eſſe Venerem.

Tantaque

Tantáq; vincendi cura eſt: ingentibus ardent
   Judicium donis ſollicitare meum.
Regna Jovis conjux, a virtutem ſilia jactat:
   Ipſe, potens, dubito, fortis an eſſe velim.
b Dulce Venus riſit: Nè te, Pari, munera tangant,
   Utraque ſuſpenſi plena timoris, ait.
Nos dabimus quod ames: & pulchræ ſilia Ledæ
   Ibit in amplexus pulchrior * illa tuos.
Dixit: &, c ex æquo donis formáq; probata,
   d Victorem cœlo rettulit illa pedem.
Interea (credo, verſis ad proſpera fatis)
   Regius agnoſcor per rata ſigna puer.
e Læta domus, nato f per tempora longa recepto:
   Addit & ad feſtos hunc quoq; Troja diem,
Utque ego te cupio, ſic me cupière puellæ:
   Multarum votum ſola tenere potes.
Nec tantùm regum natæ petière, ducumque:
   Sed g nymphis etiam curáque amórque fui.
Et mihi cunctarum ſubeunt faſtidia, poſtquam
   Conjugii ſpes eſt, Tyndari, facta tui.
Te vigilans oculis, animo te nocte videbam,
   Lumina cùm placido victa ſopore jacent.
Quid facies præſens, quæ nondum viſa placebas?
   Ardebam quanvis hic procul ignis erat.
h Nec potui debere mihi ſpem longiùs iſtam,
   i Cæruleâ peterem quin mea vota i viâ.
Troïa cæduntur Phrygiâ pineta ſecuri,
   Quæque erat k æquoreis utilis arbor aquis.
Ardua proceris ſpoliantur Gargara ſylvis:
   Innumeráſque mihi longa dat Ida trabes.
Fundatura citas ſpectantur robora naves:
   Texitur & coſtis panda carina ſuis.
Addimus antennas, & vela ſequentia malos:
   Accipit & pictos puppis adunca Deos.
Quâ tamen ipſe vehor, comitata Cupidine parvo,
   l Sponſor conjugii ſtat Dea picta * mei.
Impoſita eſt factæ poſtquam manus ultima claſſi,
   Protinus Ægæis ire jubebat aquis.

a i. fortitudinem, ſeu virtutem bellicam. Pallas enim belli Dea habita eſt.
b i. Suaviter. Nomen ponitur pro Adverbio.
* Ipſa.
c &c. i. Cùm pariter dona ſua mihi & formam probâſſet.
d i. Ipſa victrix in cœlum rediit. Hyppallage.
e *Scil.* fuit.
f i. poſt tempora longa.
g Nam ab Oenone amatus eſt, dum in ſylvis & inter paſtores degeret.
h &c. i. non potui ſpem iſtam amoris potiundi longiùs differre.
i i. Per mare.
k &c. i. Navibus fabricandis idoneæ.
l *Sponſor* generis communis eſt, ſicut *autor*, & alia pleraque verbalia.
* Suæ.

Et pater & genetrix inhibent mea vota rogando;
Propoſitumque l *viæ voce morantur iter:*
Et ſoror effuſis, ut erat, Caſſandra capillis,
Cùm vellent noſtræ jam dare vela rates,
Quo ruis? exclamat: referes incendia tecum:
Quanta per has, neſcis, flamma petatur aquas.
Vera fuit vates: dictos invenimus ignes;
Et ferus in molli pectore flagrat amor.
Portubus egredior, ventiſque ferentibus uſus,
Applicor in terras, a *Oebali nympha, tuas.*
Excipit hoſpitio vir me tuus: hoc quoque factum
Non ſine conſilio numinibúſque Deûm.
Ille quidem oſtendit, quicquid Lacedæmone totâ
Oſtendi dignum, conſpicuumque fuit.
Sed mihi laudatam cupienti cernere formam,
Lumina, nil aliud, quo caperentur, erat.
At vidi, obſtupui: præcordiaque intima ſenſi
Attonitus curis intumuiſſe novis.
His ſimiles vultus (quantum reminiſcor) habebat,
Venit in arbitrium cùm Cytherea meum.
Si tu veniſſes pariter certamen in illud,
* *In dubium Veneris palma futura fuit.*
Magna quidem de te rumor præconia fecit,
Nullaque de facie neſcia terra tua eſt.
Nec tibi par b *uſquam Phrygiæ, nec Solis ab ortu,*
Inter formoſas altera nomen habet.
Credis & hoc nobis? minor eſt tua gloria vero:
Famaque de forma penè maligna tua eſt.
Plus hic invenio, quam quod promiſerat illa:
Et tua materia gloria victa ſua eſt.
Ergo arſit merito, qui noverat omnia, Theſeus:
Et viſa es tanto digna rapina viro.
More c *tuæ gentis* d *nitidâ dum nuda palæſtrâ*
Ludis, & es nudis fœmina mixta viris.
Quod rapuit, laudo; miror, quod reddidit unquam.
Tam bona conſtanter præda tenenda fuit.
Antè receſſiſſet caput hoc cervice cruentâ,
Quam tu de thalamis abſtraherere meis.

Tène

l *Viæ* redundat, per Pleonaſmum.

a Apoſtrophe ad Helenam neptem Oebali, qui fuit pater Tyndari.

* Mallem, in dubio.

b i. Uſquam in Phrygia: Sicut *Vſquam locorum*, vel gentium.

c i. *Laconiæ*; nam *Lacedæmonii*, miſtis cum puellis pueris, palæſtriæ exercebantur.

d i. uncta. Nam athletæ unguebantur.

Tène manus unquam noſtræ dimittere vellent?
Tène meo paterer vivus abire ſinu?

a &c. .i. non te intactam dimiſiſſem.

Si reddenda fores, a aliquid tamen antè tuliſſem:
Nec Venus ex toto noſtra fuiſſet iners.
Vel tua virginitas eſſet libata: vel illud,
Quod poterat ſalvâ virginitate rapi.

* te Paridis quæ ſit conſtantia noſecs.

*Da modo * te; quæ ſit Paridis conſtantia noſces:*
Flamma rogi flammas finiet una meas.
Præpoſui regnis ego te, quæ maxima quondam
Pollicita eſt nobis nupta ſororque Jovis:
Dùmque tuo poſſem circundare brachia collo,
Contempta eſt virtus, Pallade dante, mihi:

* Vallibus.

† Hoc diſtichon redundare putat Scaligerus.

*† Cùm Venus, & Juno, Pallaſque in * montibus Idæ*
Corpora judicio ſuppoſuêre meo.
Nec piget: haud unquam ſtultè elegiſſe videbor:
Permanet in voto mens mea firma ſuo.
Spem modo ne noſtram fieri patiare caducam,
Deprecor, ô tanto digna labore peti!
Non ego conjugium generoſæ degener opto:
Nec mea, crede mihi, turpiter uxor eris.

b .i. Electram Atlantis ex Pleione filiam, ex qua Iupiter genuit Dardanum Trojanorum progenitorem.
c .i. regna.
d .i. Priamus
e .i. propter magnos ambitus.

b Pleïda, ſi quæras, in noſtra gente, Jovemque
Invenies: medios ut taceamus avos.
c Sceptra d parens Aſiæ, qua nulla beatior ora eſt;
e Finibus immenſis vix obeunda tenet.
Innumeras urbes atque aurea tecta videbis:
Quæque ſuos dicas templa decere deos.
Ilion aſpicies, firmataque turribus altis
Mœnia Phœbeæ ſtructa canore lyræ.
Quid tibi de turba narrem numeroque virorum?
Vix populum tellus ſuſtinet illa ſuum.
Occurrent denſo tibi Troades agmine matres:
Nec capient Phrygios atria noſtra nurus.
O quoties dices, Quam pauper Achaia noſtra eſt!
Una domus quævis urbis habebit opes.
Nec mihi fas fuerit Sparten contemnere veſtram:
In qua tu nata es, terra beata mihi eſt.
Parca ſed eſt Sparte: tu cultu divite digna:
Ad talem formam non facit iſte locus.

Hanc faciem largis ſine fine f paratibus uti,
Deliciiſque decet luxuriare novis.
Cùm videas cultus noſtra de gente virorum,
Quales Dardanias credis habere nurus?
Da modo te facilem: nec dedignare maritum,
Rure a Therapnæo nata puella, Phrygem.
Phryx erat, & noſtro genitus de ſanguine, b qui nunc
Cum diis potando nectare miſcet aquas.
Phryx c erat Auroræ conjux tamen abſtulit illum
Extremum noctis quæ dea finit iter.
Phryx etiam Anchiſes, volucrum cui mater amorum
Gaudet in Idæis concubuiſſe jugis.
Nec puto collatis formâ Menelaus & * annis
Judice te nobis anteferendus erit.
Non dabimus certe d ſocerum tibi clara fugantem
Lumina; qui trepidos à dape vertat equos.
e Nec pater eſt Priamo ſoceri de cæde cruentus,
Et qui Myrtoas crimine ſignet aquas.
Nec f proavo Stygia noſtro captantur in unda
Poma: nec in mediis quæritur humor aquis.
Quid tamen hoc refert? ſi te tenet ortus ab illis,
Cogitur huic domui Juppiter eſſe ſocer.
Heu facinus! totis indignus noctibus ille
Te tenet, amplexu perfruiturque tuo.
At mihi conſpiceris poſitâ vix denique menſa;
Multaque quæ lædant, hoc quoque tempus habet.
Hoſtibus eveniant convivia talia noſtris,
Experior poſito qualia ſæpe mero!
Pœnitet hoſpitii, cum me ſpectante lacertos
Imponit collo ruſticus ille tuo.
g Rumpor: & invideo (quid nunc tamen omnia narrem?)
Membra ſuperjectâ cùm tua veſte fovet;
Oſcula cum vero coram non dura daretis,
Ante oculos poſui pocula ſumpta meos.
Lumina demitto, cum te tenet arctius ille;
Creſcit & invito lentus in ore cibus.
Sæpe dedi gemitus; & te, laſciva, notavi
In gemitu riſum non tenuiſſe meo.

f .i. ornatibus.

a Therapnæ Laconiæ oppidum.

b *ſcil.* Ganymedes.

c .i. *T*ithonus Laomedontis frater & Memnonis pater.

* armis.

d *ſcil.* Atreum, Et ſenſus eſt, *Non dabo tibi talem ſocerum qualis fuit Atreus, qui carnes humanas fratri comedendas appoſuit.* Quod ſcelus ne Sol videret, dicitur ſe avertiſſe.

e &c. Senſus eſt, *Nec pater Priami, avus meus, ſocerum ſuum interfecit, ſicut Pelops avus Menelai.* Is enim Oenomaum ſocerum ſuum interfecit, & *Myrtilum* aurigam in mare præcipitavit: a quo mare *Myrtoum.*

f Tantalum inquit, Pelopis patrem, proavum Menelai.

g *ſcil.* dolore.

*Sæpe * mero volui flammam compeſcere: at illa*
Crevit; & ebrietas ignis in igne fuit.
Multáque nè videam, verſâ cervice recumbo:
Sed revocas oculos protinus ipſa meos.
Quid faciam dubito: dolor eſt meus iſta videre;
Sed dolor à facie major abeſſe tuâ eſt.
*Quá licet, & poſſum, * nitor celare furorem:*
Sed tamen apparet diſſimulatus amor.
Nec tibi verba damus: ſentis mea vulnera, ſentis:
Atque utinam ſoli ſint ea nota tibi!
Ah quoties lachrymis venientibus ora reflexi,
Nè cauſam fletûs quæreret a ille mei!
Ah quoties aliquem narravi potus amorem,
Ad vultus referens ſingula verba tuos!
Indiciumque mei ficto ſub nomine feci:
Ille ego, ſi neſcis, verus amator eram.
*Quin etiam ut poſſem verbis * petulantius uti,*
Non ſemel ebrietas eſt ſimulata mihi.
Prodita ſunt, memini, tunicâ tua pectora laxâ,
Atque oculis aditum nuda dedêre meis:
Pectora vel nivibus puris, vel lacte, tuamque
Complexo matrem b candidiora Jove.
Dum ſtupeo viſis (nam pocula fortè tenebam)
Tortilis a digitis excidit anſa meis.
Oſcula ſi natæ dederas, ego protinus illa
Hermiones tenero lætus ab ore tuli.
Et modò cantabam veteres reſupinus amores:
Et modo per nutum ſigna tegenda dabam.
Et comitum primas Clymenenq; Æthramq; tuarum
Auſus ſum blandis nuper c adire ſonis.
Quæ mihi non aliud, quam d formidare, locutæ,
Orantis medias deſeruêre preces.
Dii facerent pretium magni certaminis eſſes:
Teque ſuo poſſet victor habere toro!
Ut tulit Hippomenes e Schœneida præmia curſûs;
† Quæ propero curſu vicerat anté procos:
Sic & tu Phrygias venies regina per urbes:
Venit ut in f Phrygios Hippodamia ſinus;

ut

* meam.

* luctor.

a .i. *Menelaus.*

* petulantibus.

b Alludit ad cygnum in quem Iupiter verſus cum Leda concubuit.

c .i. compellare.

d .i. ſe timere.

e .i. Atalantam Schœnei filiam.

† Hic verſus cum ſequenti ſubdititii videntur.

f .i. Pelopis, qui cum ex Phrygia in Peloponneſum navigaret, Hippodamiam curſu vicit, eamque duxit uxorem.

Ut ferus Alcides Acheloïa cornua fregit,
Dum petit amplexus Deïanira tuos:
a *Noſtra per has leges audacia fortiter iſſet;*
Téque mei ſcires eſſe laboris opus.
Nunc mihi nil ſupereſt, niſi te, formoſa, precari;
Amplectique tuos, ſi patiare, pedes.
O decus, ô præſens b *geminorum gloria* b *fratrum!*
O Jove digna viro, ni Jove nata fores!
Aut ego c *Sigæos repetam te conjuge portus:*
Aut hîc d *Tænariâ contegar exul humo.*
Non mea ſunt ſummâ leviter diſtricta ſagittâ
Pectora: deſcendit vulnus ad oſſa meum.
Hoc mihi, (nam recolo) forè ut à* e *cæleſte ſagittâ*
Figar, erat verax vaticinata ſoror
Parce datum fatis, Helene, contemnere amorem:
Sic habeas faciles in tua vota Deos.
Multa quidem ſubeunt: ſed coràm ut plura loquamur,
Excipe me lecto nocte ſilente tuo.
An pudet? & metuis Venerem temerare maritam?
Caſtaq́; legitimi fallere jura tori?
Ah nimium ſimplex Helene, nè ruſtica dicam;
Hanc faciem culpâ poſſe carere putas?
Aut faciem mutes, aut ſis non dura neceſſè eſt:
Lis eſt cum forma magna pudicitiæ.
Juppiter his gaudet, gaudet Venus aurea furtis:
Hæc tibî nempe patrem furta dedêre Jovem.
Vix fieri, ſi ſint vires in ſemine amorum,
Et Jovis & Ledæ filia, caſta potes.
Caſta tamen tunc ſis, cùm te mea Troja tenebit:
Et tua ſim, quæſo, crimina ſolus ego.
Nunc ea peccemus, quæ corriget hora jugalis:
Si modò promiſit non mihi vana Venus.
Sed tibi & hoc ſuadet rebus, non voce, maritus:
Neve ſui furtis hoſpitis obſtet, abeſt.
f *Non habuit tempus, quo Creſſia regna videret:*
Aptius. O mirâ calliditate virum!
* *Exit; &, Idæi, mando tibi, dixit iturus,*
Curam pro nobis hoſpitis, uxor, agas.

Negligis

a ſubauditur *Sic*.
bb i. Caſtoris & Pollucis.
c i. Trojanos.
d i. Laconicâ.
* repeto.
e Pro *cæleſti*: more veterum.
f dictum Ironicè.
* Ille abit: Idæi.

* Tyranni, i. regis.

Negligis abſentis (teſtor) mandata * mariti :
Cura tibi non citra eſt hoſpitis ulla tui.
Hunccine tu ſperas hominem ſine pectore dotes
Poſſe ſatis formæ, Tyndari, nôſſe tuæ ?

* nec.

Falleris : ignorat : * nam ſi bona magna putaret
Quæ tenet, externo crederet illa viro ?
Ut te nec mea vox, nec te meus incitet ardor,

a i. facilitate.

Cogimur ipſius a commoditate frui.
Aut erimus ſtulti, ſic, ut ſupremus & ipſum ;
Si tam ſecurum tempus abibit iners.
Penè ſuis manibus ad te deduxit amantem :
Utere mandantis ſimplicitate viri.
Sola jaces viduo tam longâ nocte cubili,
In viduo jaceo ſolus & ipſe toro :
Te mihi, méque tibi communia gaudia jungant :
Candidior medio nox erit illa die.
Tunc ego jurabo quævis tibi numina : méque

b ſcil. matrimonii.

Aſtringam verbis in b ſacra jura meis.
Tunc ego, ſi non eſt fallax fiducia noſtrî,
Efficiam, præſens ut mea regna petas.

* Et.

Si pudet, * aut metuis nè me videare ſecuta :
Ipſe reus, ſine te, criminis hujus ero.

c i. Theſei.
d i. Caſtoris & Pollucis.
e i. Phœben & Elairam duas filias Leucippi.

Nam ſequar c Ægidæ factum, d fratrumq; tuorum :
Exemplo tangi non propiore potes.
Te rapuit Theſeus, e geminas Leucippidas illi :
Quartus in exemplis annumerabor ego.
Troica claſſis adeſt armis inſtructa viriſque :
Jam facient celeres remus & aura vias.
Ibis Dardanias, ingens regina, per urbes :
Téque novam credet vulgus adeſſe Deam.
Quáque feres greſſus, adolebunt cinnama flammæ :
Cæſaq; ſanguineam victima planget humum.
Dona pater fratreſq;, & cum genitrice ſorores,
Iliadéſque omnes, totáque Troja dabit.
Hei mihi, vix à me pars dicitur ulla futuri ;
Plura feres, quàm quæ littera noſtra refert.
Nec tu rapta time, nè nos fera bella ſequantur,

* magna.

Concitet & vires Græcia * tota ſuas :

Tot priùs abductis, * *quænam eſt repetita per arma?*
Crede mihi, vanos res habet iſta metus.
Nomine ceperunt a *Aquilonis Erechthida Thraces:*
* *Tuta tamen bello* b *Biſtonis ora fuit.*
Phaſida puppe novâ vexit c *Pagaſæus Iaſon:*
Læſa nec eſt Colchâ Theſſala terra manu.
Te quoq; qui rapuit, rapuit d *Minoïda Theſeus:*
Nulla tamen Minos Cretas ad arma vocat.
Terror in his ipſo major ſolet eſſe periclo:
Quæque timere libet, pertimuiſſe pudet.
Finge tamen, ſi vis, ingens conſurgere bellum:
Et mihi ſunt vires, & mea tela nocent.
Nec minor eſt Aſiæ, quàm veſtræ copia terræ:
Illa viris dives, dives abundat equis.
Nec plus Atrides animi Menelaus habebit,
Quàm Paris; aut armis anteferendus erit.
Penè puer cæſis abducta armenta recepi
Hoſtibus: & cauſam e *nominis indè tuli.*
Penè puer juvenes vario certamine vici,
In quibus Ilioneus, Deiphobuſq; fuit.
Néve putes, non me, niſi comminus eſſe timendum:
Figitur in juſſo noſtra ſagitta loco.
Non potes hæc f *illi primæ dare facta juventæ:*
Inſtruere Atridem non potes arte meâ.
Omnia ſi dederis, nunquam dabis Hectora fratrem:
Unus is innumeri militis inſtar erit.
Quid valeam neſcis: & te mea robora fallunt:
Ignoras cui ſis nupta futura viro.
Aut igitur nullo belli repetêre tumultu:
Aut cedent Marti g *Dorica caſtra meo.*
Nec tamen * *indignor pro tanta ſumere bellum*
Conjuge: certamen præmia magna movent.
Tu quoque, ſi totus h *de te contenderit orbis,*
Nomen ab æterna poſteritate feres.
Spe modò non timidâ Diis hinc egreſſa ſecundis,
Exige cum plena munera pacta fide.

* Ecquæ.

a i. Orithyiam Erechthei filiam.

* Et tuta à.

b i. Biſtonia. Patronymicum ponitur pro poſſeſſivo. Eſt autem Biſtonis civitas vel ſtagnum Thraciæ: & hoc in loco ponitur pro ipſa Thracia.

c i. Theſſalicus: nam Pagaſa eſt oppidum Theſſaliæ.

d i. Phædram, & Ariadnam.

e Nam & Alexander dictus eſt, ἀπὸ τῦ ἀλέξειν τοὺς ἄνδρας, quòd opem tulerit hominibus. Nam, hoſtibus armenta abducentibus, auxilium ſuis tulit, & armenta recuperavit.

f i. Menelao.

g i. Græca.

* indigner.

h i. propter te.

In decimamſextam Epiſtolam
Argumentum.

Multi hanc epiſtolam non eſſe Ovidii contendunt, aſſerentes Sabinum omnes reſponſales literas confinxiſſe, Quod ipſius Ovidii teſtimonio comprobare nituntur, cùm in 2. Amorum, Eleg. 8, ità ad Macrum ſcribat,

Quam citò de toto redit meus orbe Sabinus,
Scriptáque diverſis rettulit ille locis!
Candida Penelope ſignum cognovit Vlyſſis:
Legit ab Hippolyto ſcripta noverca ſuo.
Jam pius Æneas miſeræ reſcripſit Eliſæ:
Quódque legat Phyllis, ſi modò vivit, habet.
Triſtis ad Hypſipylen ab Iaſone littera venit:
*Dat * votam Phœbo * Lesbis amica lyram.*

* *notam.*
* *Lesbia.*

Quod quidem nihil ad rem facere videtur, cùm nullàm interim de Helena mentionem faciat. Verùm ſtatim ſubjungit hos duos verſus,

Et Paris eſt illic, & adultera nobile crimen,
Et comes extincto Laodamia viro.

Quibus facilè convincuntur, niſi ad Sabinum referre malint. Sed cùm Ovidianis Epiſtolis reſponderit, quomodo poſſunt eſſe Sabini? Non enim Paris, nec Laodamia reſpondent, ſed ſcribunt. Nimirum hæ quoque Ovidianæ ſunt, & eodem penè ſtylo ſcriptæ, quo reliquæ. Helena autem, lecta Paridis epiſtola, quaſi offenſa, primùm reſpondens objurgat. Deinde ut pudorem tutetur Paridis ſuaſiones infringere conatur, quædam ſemina ſpargendo, nè omnino illius amorem negligere videatur. Et ſic apertè oſtendit, muliebre ingenium varium eſſe atque mutabile, juxta illud Ovidianum in arte amandi.

Forſitan & primò veniet tibi littera triſtis;
Quæque roget, nè ſe ſollicitare velis.
Quod rogat illa, timet; quod non rogat, optat ut inſtes.

Poſtremò, Paridis voluntatem impletura, ut honeſtius, ità tutius viſum eſt, ſi quid in deſiderio erit, non literis mandare: ſed ut Clymene & Æthra comites fidiſſimæ exponerent. Idque cum feciſſent, cum Paride & Helena ad Trojam advectæ ſunt.

Helena Paridi *reſpondet.*

Nunc oculos tua cum violárit epiſtola noſtros,
Non reſcribendi gloria viſa levis.

Auſus es hoſpitii [a] temeratis advena ſacris,
Legitimam nuptæ ſollicitare fidem?
Scilicet idcirco ventoſa per æquora vectum
Excepit portu Tænaris ora ſuo;
Nec tibi, diverſâ quamvis à gente venires;
Oppoſitas habuit regia noſtra fores;
Eſſet ut officii merces injuria tanti?
Qui ſic intrabas, hoſpes, an hoſtis eras?
Nec dubito, quin hæc, cùm ſit tam juſta, vocetur
Ruſtica judicio noſtra querela tuo.
Ruſtica ſim ſanè, dum non oblita pudoris,
Dúmque tenor vitæ ſit ſine labe meæ.
*Si non eſt ficto; * vultus mihi triſtis in ore;*
Nec ſedeo duris torva ſuperciliis:
Fama tamen clara eſt; & adhuc ſine [b] crimine vixi;*
Et laudem de me nullus adulter habet.
Quò magìs admiror, quæ ſit fiducia cœpto,
Spémque tori dederit quæ tibi cauſa mei.
*An, quia vim nobis [c] Neptunius * attulit [c] heros,*
Rapta ſemel, videor bis quoque digna rapi?
Crimen erat noſtrum, ſi [d] delinita fuiſſem:
Cùm ſim rapta, meum quid niſi nolle fuit?
Non tamen ex facto fructum tulit ille petitum:
Excepto redii paſſa timore nihil.
Oſcula luctando tantummodo pauca protervus
Abſtulit: ulterius nil habet ille mei.
Quæ tua nequitia eſt, non his contenta fuiſſet.
Dii melius: ſimilis non fuit ille tui.
Reddidit intactam: minuitq́; modeſtia crimen:
Et juvenem facti pœnituiſſe patet.
Theſea pœnituit, Paris ut ſuccederet illi:
[e] Ne quando nomen non ſit in ore meum?
Nec tamen iraſcor: (quis enim ſuccenſet amanti?)
Si modò, quem præfers, non ſimulatur amor.
Hoc quoque enim dubito: non quòd fiducia deſit,
Aut mea ſit facies non bene nota mihi;
Sed quia credulitas damno ſolet eſſe puellis,
Verbaq́; dicuntur veſtra carere fide.

[a] &c. i. Violatô jure hoſpitii, quod ſub tutela erat Jovis τȣ ξενίου.

* triſtis mihi vultus.

[b] i. adulterii nota.

* luſi.

[c][c] i. Theſeus Neptuni nepos,

* intulit.

[d] i. blanditiis captata & illecta.

[e] &c. i. ut ſemper homines de me malè loquantur.

At peccant aliæ; matronaq; rara pudica eſt:
Quis prohibet raris nomen ineſſe meum?
Nam mea quòd viſa eſt tibi mater idoneq; cujus
Exemplo flecti me quoque poſſe putes:
Matris in admiſſo a falſâ ſub imagine luſæ
Error ineſt: plumâ tectus adulter erat.
Nil ego, ſi peccem, poſſum neſciſſe: nec ullus
Error, qui facti crimen obumbret, erit.
Illa bene erravit, vitiumque autore redemit:
Felix in culpa quo Jove dicar ego?
Et genus, & proavos, & regia nomina jactas:
Clara domus ſatis hæc nobilitate ſuâ eſt.
Juppiter ut ſoceri proavus taceatur, & omne
Tantalidæ Pelopis, Tyndareique genus;
Dat mihi Leda Jovem cygno decepta parentem,
Quæ falſam gremio credula fovit avem.
I nunc: & Phrygiæ * claræ primordia gentis,
Cúmque b ſuo Priamo Laomedonta refer.
Quos ego c ſuſpicio: ſed, qui tibi gloria magna eſt
d Quintus, is à noſtro ſanguine primus erit.
Sceptra tuæ quanvis rear eſſe potentia Trojæ:
Non tamen hæc illis eſſe minora puto.
Si jam divitiis locus hic numeroq; virorum
Vincitur: at certè barbara terra tua eſt.
Munera tanta quidem promittit epiſtola dives,
Ut poſſint ipſas illa movere deas:
Sed ſi jam vellem fines tranſire pudoris;
Tu e major culpæ cauſa futurus eras.
Aut ego perpetuò famam ſine labe tenebo:
Aut ego te potiùs, quàm tua dona, ſequar.
Utq; ea non ſperno, ſic acceptiſſima ſemper
Munera ſunt, autor quæ pretioſa facit.
Plùs multò eſt, quòd amas, quòd ſum tibi cauſa laboris,
Quòd tam per longas ſpes tua venit aquas.
Illa quoque, appoſitâ quæ nunc facis improbe menſâ,
Quanvis experiar diſſimulare, noto.
Tu modò me ſpectas oculis laſcive protervis,
Quos vix f inſtantes lumina noſtra ferunt.

a &c. i. ſub imagine cycni.

* latè.
b Scil. filio.
c i. Veneror.
d Quintus à Jove Priamus: Nam Jupiter Dardanum, Dardanus, Erichthoninm, Erichthonius Troen Tros Laomedonta Priami patrem genuit.
e ſc. quàm munera à te promiſſa.

f i. fixè aſpicientes.

Et modo ſuſpiras: modo pocula proxima nobis
Sumis: quâque bibi, tu quoque parte bibis.
Ah quoties digitis, quoties ego tecta notavi
Signa ſupercilio penè loquente dari!
Et ſæpe extimui, nè vir meus illa videret:
Non ſatis occultis erubuique notis.
Sæpe vel exiguo, vel longo murmure dixi;
Nil pudet hunc. Nec vox hæc mea falſa fuit.
Orbe quoque in menſæ legi ſub nomine noſtro,
Quod deducta mero littera fecit, AMO.
Credere me tamen hoc oculo renuente negavi.
Hei mihi, jam didici ſic quoque poſſe loqui.
His ego blanditiis, ſi peccatura fuiſſem,
Flecterer: his poterant pectora noſtra capi.
Eſt quoque, confiteor, facies tibi rara: poteſtque
Velle ſub amplexus ire puella tuos.
Altera ſed potiùs felix ſine crimine fiat,
Quam cadat * externo noſter amore pudor. * extremo.
Diſce meo exemplo formoſis poſſe carere:
Eſt virtus placitis abſtinuiſſe bonis. * optaſſe.
Quam multos credis juvenes * optare quod optas?
Qui ſapiunt, oculos an Paris unus habes?
Non tu plus cernis: ſed plus temerarius audes:
* Non tibi plus cordis, ſed minus oris * ineſt.
Tunc ego te vellem celeri veniſſe carinâ, * Nec.
Cùm mea virginitas mille petita procis. * adeſt.
Si te vidiſſem, primus de mille fuiſſes:
Judicio veniam vir dabit ipſe meo.
Ad poſſeſſa venis, * præreptáque gaudia ſerus:
Spes tua lenta fuit: quod petis, alter habet. * præceptaque
Ut tamen optarem fieri tua Troïca conjux,
Invitam ſic me non Menelaus habet.
Deſine molle, precor, verbis convellere pectus:
Nève mihi, quam te dicis amare, noce.
Sed ſine, quam tribuit ſortem fortuna, tueri:
Nec ſpolium noſtri turpe pudoris habe:
At Venus hoc pacta eſt, & in altæ vallibus Idæ
Tres tibi ſe nudas exhibuêre deæ:

Unâque cùm regnum, belli daret altera laudem;
Tyndaridis conjux, tertia dixit, eris.
Credere vix equidem cœleſtia numina poſſum
Arbitrio formam ſuppoſuiſſe tuo.
Utque ſit hoc verum: certe pars altera ficta eſt
Judicii pretium quâ data dicar ego.
Non eſt tanta mei fiducia corporis, ut me
Maxima, teſte deâ, dona fuiſſe putem.

* Invidioſa.

Contenta eſt oculis hominum mea ſormra probari.
Laudatrix Venus eſt * inſidioſa mihi.
Sed nihil infirmo; faveo quoque laudibus iſtis:
Nam mea vox quare, quod cupit, eſſe neget?
Nec tu ſuccenſe a nimium mihi creditus ægre:
Tarda ſolet magnis rebus ineſſe fides.

a &c. .i. quod ægrè admodum verbis tuis fidem habuerim,

Prima mea eſt igitur Veneri placuiſſe voluptas:
Proxima, me viſam præmia ſumma tibi;
Nec te Palladios, nec te Junonis honores
Auditis Helenes præpoſuiſſe bonis.
Ergo ego ſum virtus? ego ſum tibi nobile regnum?
Ferrea ſim, ſi non hoc ego pectus amem.
Ferrea, crede mihi, non ſum: ſed amare recuſo
Illum, quem fieri vix puto poſſe meum.
Quid bibulum curvo proſcindere littus aratro;
Spemque ſequi coner, quam locus ipſe negat?
Sum rudis ad Veneris furtum: nullâque fidelem
(Dii mihi ſunt teſtes) luſimus arte virum.
Nunc quoque, quòd tacito mando mea verba libello,
Fungitur officio littera noſtra novo.
Felices, quibus uſus adeſt: ego neſcia rerum
Difficilem culpæ ſuſpicor eſſe viam.
Ipſe malo metus eſt; jam nunc confundor, & omnes
In noſtris oculos vultibus eſſe reor.
Nec reor hoc falsò: ſenſi mala murmura vulgi;
Et quaſdam voces retulit Æthra mihi.

* ſi.
* licet.

At tu diſſimula, niſi * tu deſiſtere mavis:
Sed cur deſiſtas? diſſimulare * potes.
Lude, ſed occultè: major, non maxima nobis
Eſt data libertas, quòd Menelaus abeſt.

Ille quidem procul eſt, ita re cogente, profectus:
Magna fuit ſubitæ juſtáque cauſa viæ.
*At mihi ſic * juſſum eſt: ego, cúm dubitaret an iret,*
Quam primùm, dixi, fac rediturus eas.

* viſum,

Omine lætatus dedit oſcula; Resque, domusque,
Et tibi ſit curæ Troicus hoſpes, ait.
Vix tenui riſum: quem dum compeſcere luctor,
Nil illi potui dicere, præter, ERIT.
*Vela quidem * ventis Creten dedit ille ſecundis:*
Sed tu non ideo cuncta licere puta.

* Creten ventis.

Sic meus hinc vir abeſt, ut me cuſtodiat abſens:
An neſcis longas regibus eſſe manus?
Fama quoque eſt oneri: nam quo conſtantius ore
Laudamur veſtro, juſtiús ille timet.
Quæ juvat, ut nunc eſt, eadem mihi gloria damno eſt
Et melius famæ verba dediſſe fuit.
Nec quod abeſt, hic me tecum mirare relictam:
Moribus & vitæ credidit ille meæ.
De facie metuit, vitæ confidit: & illum
Securum probitas, forma timere facit.
Tempora nè pereant ultro data præcipis: utque
Simplicis utamur commoditate viri.
Et libet: & timeo: nec adhuc exacta voluntas
Eſt ſatis: in dubio pectora noſtra labant.
Et vir abeſt nobis: & tu ſine conjuge dormis:
Inque vicem tua me, te mea forma capit.
Et longæ noctes: & jam ſermone coimus:
Et tu (me miſeram!) blandus, & una domus.
Et peream, ſi non invitent omnia culpam:
Neſcio quo tardor ſed tamen ipſa metu,
Quod malè perſuades, utinam bene cogere poſſes!
Sic mea ruſticitas excutienda foret.
utilis interdum eſt ipſis injuria paſſis:
Sic certè felix ipſa coacta forem.
Dum novus eſt, cœpto potius pugnemus amori:
Flamma recens parvâ ſparſa reſedit aquâ.
Certus in hoſpitibus non eſt amor: errat ut ipſi:
Cumque nihil ſperes firmius eſſe, fugit.

a .i. Ariadne, *Hypſipyle teſtis, teſtis a Minoia virgo,*
In non exhibitis utraque juncta toris.
Tu quoque dilectam multos infide per annos
Diceris Oenonen deſeruiſſe tuam.
Nec tamen ipſe negas: & nobis omnia de te
Quærere, ſi neſcis, maxima cura fuit.
Adde, quòd, ut cupias conſtans in amore manere;
Non potes: expedient jam tua vela Phryges.
Dum loqueris mecum, dum nox ſperata paratur,
Qui ferat in patriam jam tibi ventus erit.
Curſibus in mediis novitatis plena relinques
Gaudia: cum ventis noſter abibit amor.
An ſequar, ut ſuades, laudataque Pergama viſam?
Pronurus & magni Laomedontis ero?
Non ita contemno volucris præconia famæ,
Ut probris terras impleat illa meis.
Anaphora — *Quid de me poterit Sparte, quid Achaia tota,*
Quid gentes Aſiæ, quid tua Troja loqui?
poliptoto et — *Quid Priamus de me, Priami quid ſentiet uxor,*
Anaphora: *Totque tui fratres, Dardaniæque nurus?*
Tu quoque qui poteris fore me ſperare fidelem,
Et non exemplis anxius eſſe tuis?
Quicunque Iliacos intraverit advena portus,
Is tibi ſolliciti cauſa timoris erit.
Ipſe mihi quoties iratus, Adultera, dices;
Oblitus noſtro crimen ineſſe tuum?
Delicti fies idem reprenſor, & autor.
Terra, precor, vultus obruat antè meos.
b .i. divite, *At fruar Iliacis opibus, cultuque b beato,*
Donáque promiſſis uberiora feram:
Purpura nempe mihi pretioſaque texta dabuntur:
Congeſtoque auri pondere dives ero.
Da veniam faſſæ: non ſunt tua munera tanti:
Neſcio quo tellus me tenet iſta modo.
Quis mihi, ſi lædar, Phrygiis ſuccurret in oris?
Unde petam fratris, unde parentis opem?
Omnia Medeæ fallax promiſit Iaſon:
Pulſa eſt Æſonia non minùs illa domo.

*Non erat Æëtes, ad quam deſpecta * veniret ;*
Non Ipſea parens, Chalciopeque ſoror.
Tale nihil timeo. Sed nec Medea timebat.
Fallitur augurio ſpes bona ſæpe ſuo.
Omnibus invenies, quæ nunc jactantur in alto.
Navibus in portu lene fuiſſe fretum.
Fax quoque me terret, quam ſe peperiſſe cruentam
Ante diem partus eſt tua viſa parens.
Et a *vatum timeo monitus, quos igne Pelaſgo*
Ilion arſurum præmonuiſſe ferunt.
Utque favet Cytherea tibi, quia vicit, habetque
Parta per arbitrium bina trophæa tuum :
*Sic illas * timeo, quæ ſi tua gloria vera eſt,*
Judice te cauſam non tenuêre duæ.
Nec dubito quin, te ſi perſequar, arma parentur :
Ibit per gladios (hei mihi !) noſter amor.
An fera Centauris indicere bella coegit
b *Atracis Æmonios Hippodamia viros ;*
Tu fore tam lentum juſta Menelaon in irâ,
Et geminos fratres, Tyndareumque putas ?
Quod bene te jactes, & fortia facta loquaris ;
A verbis facies diſſidet iſta tuis.
Apta magis Veneri, quam ſunt tua corpora Marti.
Bella gerant fortes, tu Pari ſemper ama.
Hectora, quem laudas, pro te pugnare jubeto :
c *Militia eſt* d *operis* c *altera digna * tuis.*
: His ego, ſi ſaperem, pauloque audacior eſſem,
Uterer : utetur, ſiqua puella ſapit.
Aut ego depoſito faciam fortaſſe † pudore,
*Et dabo * convictas tempore victa manus.*
Quod petis, ut furtim præſentes iſta loquamur ;
Scimus, quid captes, colloquiumque voces.
Sed nimium properas; & adhuc tua meſſis in herba eſt.
*Hæc mora * ſit voto forſan amica tuo.*
f *Hactenus arcanum, furtivæ conſcia mentis*
Littera, jam laſſo pollice, ſiſtat opus.
Cætera per ſocias Clymenen Æthramque loquamur,
Quæ mihi ſunt comites conſiliumque duæ.

* rediret,

a .i. Caſſandræ Enallige.

* vereor.

b .i *Theſſalica;* ab *Atrace* Theſſaliæ urbe, ex qua fuit Hippodamia.

c c Scil. amoris Nàm, *Militat omnis amans, & habet ſua caſtra Cupid:*

p .i. exercitiis & factis tuis.

* tui.

e Scil. operis.

* timore.

* conjunctas.

* ſit.

f Ordo eſt, *Litera hactenus conſcia mentis furtivæ, ſiſtat opus arcanum*

In

In decimam ſeptimam Epiſtolam

Argumentum.

Helleſpontiacum mare ſeptem tantum ſtadiis, teſte Plinio, Europam ab Aſia dividens, Seſton in Europa, Herus patriam, & Abydon in *Aſia*, ex qua fuit Leander, adverſas urbes habet. Cùm autem Leander Abydenus Seſtiam puellam Hero miſerè deperiret, per Helleſpontum noctu ad eam natare conſueverat. Sed maris tempeſtate intercluſus, jam præteritis ſeptem diebus, ad amicam Hero, per audacem nautam ea tempeſtate Seſton navigantem, hanc epiſtolam mittit. In qua primùm amorem ſuum firmum & ſtabilem eſſe oſtendit. Deinde queritur, quod natandi facultas, ob ferventiſſimum maris æſtum, ſibi ſit ablata. Demum verò pollicetur, ſe brevi iturum: &, quanvis mare non fueirt tranquillum, ſe tamen periculis potius commiſſurum, quam illius jucundiſſimo conſpectu atque colloquio cariturum. Unde de eo ſic cecinit Martialis,

Cum peteret dulces audax Leander amores,
Et feſſus tumidis jam premeretur aquis;
Sic miſer inſtantes affatus dicitur undas;
Parcite dum propero, mergite dum redeo

Leander Heroni.

Mittit Abydenus, quam mallet ferre, ſalutem,
Si cadat unda maris, a *Seſta puella, tibi.*
Si mihi dii faciles & ſunt in amore ſecundi,
b *Invitis oculis hæc mea verba leges.*
Sed non ſunt faciles: nam cur mea vota morantur?
Currere me notâ non patiuntur aqua?
Ipſa vides cœlum pice nigrius, & freta ventis
Turbida, perque cavas vix adeunda rates.
Unus, & hic audax, à quo tibi littera noſtra
Redditur, à portu navita * *movit iter.*
Aſcenſurus eram: niſi quod, dum vincula proræ
Solveret, in ſpeculis c *omnis Abydos erat.*
Non poteram celare meos, velut antè, parentes:
Quemque tegi volumus, non latuiſſet amor.
Protinus hæc ſcribens, Felix i littera, dixi:
Jam tibi formoſam porriget illa manum.

a Pro *Seſtia.*

b i. Non libenter. Quia ſi me amas, malles me videre, quam legere hanc meam epiſtolam: Juxta illud, (epiſt. 1.) *Nil mihi reſcribas, attamen ipſe veni.*

* Fecit.

c i. Omnes Abydeni.

Forſitan admotis etiam tangere labellis,
Rumpere dum niveo vincula dente volet.
Talibus exiguo dictis mihi murmure verbis,
Cætera cum charta dextra locuta mea eſt.
Ah quanto mallem, quam ſcriberet, illa nataret,
Meque per aſſuetas ſedula ferret aquas?
Aptior illa quidem placido dare verbera ponto:
Eſt tamen & ſenſûs apta miniſtra mei.
Septima nox agitur, ſpatium mihi longius anno,
*Sollicitum raucis * ut mare fervet aquis.*

* quod.

His ego ſi vidi mulcentem pectora ſomnum
Noctibus, inſani ſit mora longa freti.
Rupe ſedens aliquâ ſpecto tua littora triſtis:
Et, quo non poſſum corpore, mente feror.
Lumina quin etiam ſummâ vigilantia turre
Aut videt, aut acies noſtra videre putat.
Ter mihi depoſita eſt in ſicca veſtis arena:
Ter grave tentavi carpere nudus iter.
Obſtitit inceptis tumidum juvenilibus æquor;
Merſit & adverſis ora natantis aquis.
At a *tu de rapidis immanſuetiſſime ventis,*
Quid mecum d *certâ prælia* b *mente geris?*
In me ſi neſcis, Borea, non æquora, ſævis:
Quid faceres, eſſet ni tibi notus amor?

a Ad Boream Apoſtrophe.
b b .i. animo deliberato.

Tam gelidus cùm ſis non te tamen improbe quondam
c *Ignibus Actæis incaluiſſe negas.*
Gaudia rapturo ſi quis tibi claudere vellet
Aereos aditus, quo paterere modo?

c .i. amore Orithyæ Athenienſes.

Parce, precor; facilemque move moderantiùs auram:
Imperet d *Hippotades ſic tibi triſte nihil.*
Vana peto, precibusque meis obmurmurat ipſe:
Quasque quatit, nullâ parte coercet aquas.

d .i. Æolus nepos Hippotæ Trojani.

Nunc daret audaces utinam mihi Dædalus alas,
Icarium quamvis hic prope littus adeſt.
Quicquid erit, patiar: liceat modò corpus in auras
Tollere, quod dubiâ ſæpe pependit aquâ,
Interea dum cuncta negant ventique fretumque,
Mente agito furti tempora prima mei.

Nox erat incipiens (namque eſt meminiſſe voluptas)
Cùm foribus patriis egrediebar amans.
Nec mora: depoſito pariter cum veſte timore,
Jactabam liquido brachia lenta mari.
Luna mihi tremulum lumen præbebat eunti,
Ut comes in noſtras officioſa vias.
Hanc ego ſuſpiciens, Faveas ô candida, dixi:
Et ſubeant animo c Latmia c ſaxa tuo.
Non ſinit Endymion te pectoris eſſe ſeveri:
Flecte, precor, vultus ad mea furta tuos.
Tu Dea mortalem cœlo delapſa petebas,
(Vera loqui liceat) quam ſequor ipſa Dea eſt.
Neu referam mores cœleſti pectore dignos;
Forma niſi in veras non cadit illa Deas.
A Veneris facie non eſt prior ulla, tuaque:
Nève meis credas vocibus ipſa vide.
* Quanto, cum radiis fulges argentea puris,
Concedunt flammis ſydera cuncta tuis:
Tanto formoſis formoſior omnibus illa eſt.
Si dubitas, cæcum Cynthia lumen habes.
Hæc ego, vel certè non his diverſa locutus,
Per mihi cedentes nocte ferebar aquas.
Unda repercuſſæ radiabat imagine lunæ;
Et nitor in tacita nocte diurnus erat.
Nullaque vox unquam noſtras veniebat ad aures,
Præter dimotæ corpore murmur aquæ.
Alcyones ſolæ, memores Ceycis amati,
Neſcio quid viſæ ſunt mihi dulce queri.
Jamque fatigatis humero ſub utroque lacertis,
Fortiter in ſummas erigor altus aquas.
Ut procul aſpexi lumen, Meus ignis in illo eſt;
Illa meum, dixi, littora * lumen habent.
Et ſubito laſſis vires rediêre lacertis:
Viſaque, quam fuerat, mollior unda mihi.
Frigora nè poſſim gelidi ſentire profundi,
Qui calet in cupido pectore, præſtat amor.
Quo magis accedo, propioraque littora fiunt,
Quoque minus reſtat, plus libet ire mihi.

c c .i. mons Latmius ubi Lunam cum Endymione concubuiſſe, in fabulis eſt.

* quantum-

* Numen.

Cum

Cùm verò poſſum cerni, quoque, protinus addis
Spectatrix animos, ut valeamq́; facis.
Tunc etiam nando dominæ placuiſſe laboro;
Atque oculis jacto brachia noſtra tuis.
Te tua vix prohibet nutrix deſcendere in altum:
Hoc * *quoq́; enim vidi; nec mihi verba dabas.*
Nec tamen effecit, quamvis retinebat euntem,
Nè fieret primâ pes tuus udus aquâ.
Excipis amplexu, feliciaq́; oſcula jungis:
Oſcula diis magnis trans mare digna peti.
Déque tuis demptos humeris mihi tradis amictus,
Et madidam ſiccas æquoris imbre comam.
Cætera nox, & nos, & turris conſcia novit;
Quodq́; mihi monſtrat per vada lumen iter.
Non magis illius numerari gaudia noctis,
a *Helleſpontiaci quàm maris* * *alga poteſt.*
Quò brevius ſpatium nobis ad furta dabatur,
Hoc magis eſt cautum, nè foret illud iners.
Jamq́; fugaturâ b *Tithoni* b *conjuge noctem,*
Prævius auroræ Lucifer ortus erat:
Oſcula congerimus properata ſine ordine raptim,
Et querimur parvas noctibus eſſe moras.
Atque ita * *cunctatus, monitu nutricis amaro,*
Frigida deſertâ littora turre peto.
Digredimur flentes: repetoq́; ego c *virginis* c *æquor,*
Reſpiciens dominam, dum licet, uſque meam.
Siqua fides vero eſt; veniens huc, eſſe natator;
Cùm redeo, videor naufragus eſſe mihi.
Hoc quoque ſi credis; ad te via prona videtur;
A te cùm redeo, clivus inertis aquæ.
Invitus patriam repeto, quis credere poſſet?
Invitus certè nunc moror urbe meâ.
Hei mihi! cur animis juncti, ſecernimur undis:
Unáque mens, tellus non habet una duos?
Vel tua me Seſtos, vel te mea ſumet Abydos:
Tam tua terra mihi, quàm tibi noſtra placet.
Cur ego confundor, quoties confunditur æquor?
Cur mihi cauſa levis ventus obeſſe poteſt?

Jam

* etenim vidi.

a Sic dicta ab Helle Phryxi ſorore iſtic ſubmerſa.

* Unda.

bb i. Aurorâ.

* contractus monitu, &c.

cc i. mare Helleſpontiacum

Eposuxis et [illegible]

Poli[illegible]

Jam noſtros curvi nôrunt delphines amores;
Ignotum nec me piſcibus eſſe reor.
Jam patet attritus ſolitarum limes aquarum,
Non aliter d *multâ quàm via preſſa rotâ.*
Quòd mihi, non eſſet, niſi e *ſic* f *iterare,* g *querebar:*
At nunc per ventos hoc quoque deeſſe queror.
Fluctibus immodicis h *Athamantidos* h *æquora* i *ca-* (*nent:*
Vixq; manet portu tuta carina ſuo.
Hoc mare, cum primùm de virgine nomina merſâ,
Quæ tenet, eſt nactum tale fuiſſe puto.
Eſt ſatìs amiſſâ locus hic infamis ab Helle:
Utque mihi parcat, nomine crimen habet.
Invideo Phryxo, quem per freta triſtia tutum
Aurea lanigero vellere vexit ovis.
Nec tamen officium a *pecoris, naviſq; requiro:*
Dummodo, quas findam corpore, dentur aquæ.
Arte egeo nullâ: * *detur modò copia nandi:*
Idem navigium, navita, vector ero.
Nec ſequar aut b *Helicen; aut quâ Tyrus utitur,* c *Ar-* (*cton:*
d *Publica non curat* d *ſydera noſter amor.*
e *Andromedon alius ſpectet, claramq;* f *coronam,*
Quæq; micat gelido g *Parrhaſis* g *urſa polo.*
At mihi quod Perſeus, & cum Jove Liber amârunt,
Indicium dubiæ non placet eſſe viæ.
Eſt aliud lumen multò mihi certius iſtis,
Non erit in tenebris quo duce noſter amor.
Hoc ego dum ſpectem, Colchos atq; ultima Ponti,
Quaque viam fecit i *Theſſala puppis, eam.*
Et juvenem poſſim ſuperare Palæmona nando:
Miráque k *quem ſubitò reddidit herba Deum.*
Sæpe per aſſiduos languent mea brachia motus:
Vixque per immenſas feſſa trahuntur aquas.
His ego cum dixi, Pretium non vile laboris,
Jam dominæ vobis colla tenenda dabo:
Protinus illa valent, atque ad ſua præmia tendunt,
Ut celer l *Eleo carcere miſſus equus.*

dd *Pro* multis rotis.
e i. natando.
f i. iterum ad te venire.
g *ſcil.* ante.
hh i. Pontus Helles, quæ fuit filia Athamantis.
i .i. ſpumeſcunt.
a i. *Arietis*, quo vectus eſt Phryxus.
* fiat.
b i. Urſam majorem quam Græci inter navigandum obſervare ſolebant.
c i. Urſam minorem, quam Tyrii ſolebant obſervare.
dd i. Quibus omnes vulgò utuntur.
e i. ſtellam Andromedæ.
f i. ſtellam Ariadnes.
gg i. Arcadica Caliſto: vel Urſa major.
h &c. ſignificat Andromeden quam amavit Perſeus quæque Minervæ beneficio inter aſtra collocata dicitur: Et *Ar*iadnen quam amavit Bacchus: Et *Ca*liſto quam amavit Jupiter: de [illegible]

i i. Argo. k Glaucum ſignificat, in deum maris converſum. l i. carceribus propè Elidem, ubi curulis certamina celebrari ſolebant.

Ipſe meos igitur ſervo, quibus uror, amores;
Téque magìs cœlo digna puella ſequor.
Digna quidem cœlo, ſed adhuc tellure morare:
Aut dic, ad ſuperos hinc mihi quà ſit iter.
* *Hìc es, & exiguum miſero contingis amanti:*
Cúmque meâ fiunt turbida mente freta.
Quid mihi, quòd lato non ſeparor æquore, prodeſt?
Non minus hæc nobis tam brevis obſtat aqua.
Num malim, dubito, toto procul orbe remotus
Cum domina longè ſpem quoque habere meam.
Quò propius nunc * *es, flammâ propiore caleſco:*
Et res non ſemper, ſpes mihi ſemper adeſt.
Penè manu quod amo, tanta eſt vicinia, tango:
Sæpe ſed (heu!) lacrymas hoc mihi penè movet.
a *Vellè quid eſt aliud fugientia prendere poma?*
Spemq; ſuo refugi fluminis ore ſequi?
Ergò ego te nunquam, niſi cum volet unda, tenebo?
Et me felicem nulla videbit b *hyems?*
Cúmque minus firmum nil ſit, quàm ventus & unda;
In ventis & aqua ſpes mea ſemper erit?
Æſtus adhuc tamen eſt, quid cum mihi læſerit æquor
c *Pleias, & Arctophylax, Oleniúmque pecus?*
Aut ego non novi, quàm ſim temerarius: aut me
In freta non cautus tunc quoq; mittet amor.
Néve putes id me quod abeſt promittere tempus,
Pignora polliciti non tibi tarda dabo.
Sit tumidum paucis etiam nunc noctibus æquor:
Ire per invitas experiemur aquas.
Aut mihi continget felix audacia ſalvo:
Aut mors ſolliciti finis amoris erit.
Optabo tamen, ut partes expellar in illas:
Et teneant portus naufraga membra tuos.
Flebis enim: tactúq; meum dignabere corpus:
Et mortis, dices, huic ego cauſa fui.
Scilicet interitûs offenderis omine noſtri:
Litteraq; inviſa eſt hac mea parte tibi.
Deſine parte queri: ſed, ut & mea finiat iram,
Accedant quæſo fac tua vota meis.

a Pace

* Hinc eſt quòd rarò miſero.

* eſt.

a Alludit ad Tantali fabulam, de quo alibi, *Quærit aquas in aquis, & poma fugacia captat Tantalus, &c.*

b i. Tempeſtas.

c &c. Pleiades ortû & occaſu tempeſtates cient, ſicut & Bootes & Capella.

a i. tranquillitate maris.
b i. exigui temporis.
* Illic.
* Illic.
Anaphora

a *Pace* b *brevi nobis opus eſt, dum transferor iſtuc:*
Cùm tua contigero littora, perſtet hyems.
* *Iſtic eſt aptum noſtræ navale carinæ,*
Et meliùs nullâ ſtat mea puppis aquâ.
* *Iſtic me claudat Boreas, ubi dulce morari eſt:*
Tunc piger ad nandum, tunc ego cautus ero.
Nec faciam ſurdis convitia fluctibus ulla:
Triſte natatur o nec querar eſſe fretum.
Me pariter venti teneant, teneriq; lacerti:
Per cauſas iſtic impediarque duas.
Cùm patietur hyems, remis ego corporis utar:
Lumen in aſpectu tu modò ſemper habe.
Interea pro me pernoctet epiſtola tecum:
Quam precor ut minimâ perſequar ipſe morâ.

In decimamoctavam Epiſtolam

Argumentum.

Non ſatis conſtat, cujus hæc ſit epiſtola cum præcedente duabuſque ſequentibus. Nam nec quæ legitur *Leandri* ad Heronem, nec quæ Herûs ad Leandrum, nec quæ Acontii ad Cydippen, nec quæ Cydippes ad Acontium, ab Ovidio unquam ſcriptas fuiſſe, aut à Sabino, ipſemet comprobat in ſecundo Elegiarum, ſic ſcribens ad Macrum.

Aut, quod Penelopes verbis reddatur Vlyſſi,
Scribimus, & lacrymas Phylli relicta tuas:
Quod Paris, & Macareus, & quod malè gratus Iaſon,
Hippolytique parens, Hippolituſque legant, &c.

Reliqua ſtudioſis illic legenda relinquimus: ſatis eſt admonuiſſe.

Hero acceptâ Leandri epiſtolâ reſpondet, id agens, ut ſe ardenter redamare ſignificet, & ad mutuos amplexus amatorem advocet. Deſidiam verò interdum accuſat, ut oſtendat, quàm ſincero & continuo amore ſemper amet. Aliquando in mare invehitur. Nonnunquam timet, nè ob aliam fuerit deſtituta. Verùm ſtatim amoris ſuſpicionem in amantium conſuetudinem, qui omnia timent, transferendo, conjecturam imminuit. Demum ſuadet, ut non niſi tranquillo freto ſe committat.

Hero Leandro.

Quam mihi miſiſti verbis, Leandre, ſalutem,
Ut poſſim miſſam rebus habere, veni.

Longa mora eſt nobis omnis, quæ gaudia differt.
  Da veniam faſſæ: non patienter amo.
Urimur igne pari: ſed ſum tibi viribus impar:
  Fortius ingenium ſuſpicor eſſe viris.
Ut corpus teneris, ſic mens infirma puellis:
  Deficiam, parvi temporis adde moram.
Vos modò venando, modò rus geniale colendo,
  Ponitis in varia tempora longa morâ.
Aut fora vos retinent, aut unctæ dona paleſtræ:
  Flectitis aut fræno colla fugacis equi.
Nunc volucrem laqueo, nunc piſcem ducitis hamo:
  Diluitur poſito ſerior hora mero.
His mihi * ſubmotis, vel ſi minus acriter urar,
  * Quod faciam, ſupereſt, præter amare, nihil.
Quod ſupereſt facio, teque ô mea ſola voluptas,
  Plùs quoque, quam credi quod mihi poſſit, amo.
Amo ego cùm chara de te nutrice ſuſurro;
  Quæque tuum miror cauſa moretur iter:
Aut mare proſpiciens, odioſo concita vento
  Corripio verbis æquora * ſæpe tuis:
Aut, ubi * ſævitiam paulum gravis unda remiſit,
  Poſſe quidem, ſed te nolle venire, queror.
Dùmq; queror lachrymæ per amantia lumina manant
  Pollice quas tremulo conſcia ſiccat anus.
Sæpe tui ſpecto ſi ſint in littore paſſus,
  Impoſitas tanquam ſervet arena notas.
Utque rogem de te, & ſcribam tibi; ſi quis Abydo
  Venerit, aut, quæro, ſi quis Abydon eat.
Quid referam, quoties do veſtibus oſcula, quas tu
  Helleſpontiacâ a ponis iturus aquâ?
Sic ubi lux acta eſt, & noctis amicior hora
  Exhibuit pulſâ ſydera clara die;
Protenus in ſumma vigilantia lumina turre
  Ponimus, aſſuetæ ſigna * notamque viæ.
Tortaque verſato ducentes ſtamina fuſo,
  Fœmineâ tardas fallimus arte moras.
Quid loquar interea tam longo tempore, quæris?
  Nil, niſi Leandri nomen, in ore meo eſt.

* ſemotis.
* Quid faciam?
* pene.
* Sævitiæ.
a Pro *deponis.* Exuebat enim ſe, cum erat naturus: & relinquebat veſtes apud Herô. quas dicit ſe ſæpe oſculari propter amorem ejus.
* notaſque.

* Sunt verba Herus ad nutricem.

** Jámne putas exiſſe domo mea gaudia, nutrix?*
An vigilant omnes, & timet ille ſuos?
Jámne ſuas humeris illum deponere veſtes;

a a .i. Oleo, cujus juventrix fuit Pallas.
* minimum.

Tingere jam a pingui a Pallade membra putas?
Annuit illa ferè; non noſtra quod oſcula curet;
Sed movet obrepens ſomnus anile caput.
*Pòſtque moræ * nimium, jam certè navigat, inquam:*
Lentáque dimotis brachia jactat aquis.

b b Producendo fila uſque ad terram.

Paucáque cùm b tactâ perfeci ſtamina b terrâ,
An medio poſſis quærimus eſſe freto.
Et modò proſpicimus: timidâ modó voce precamur,

c .i. ventus ſecundus.

Ut tibi det faciles c utilis aura vias.
Auribus interdum voces captamus, & omnem
Adventûs ſtrepitum credimus eſſe tui.
Sic ubi deceptæ pars eſt mihi maxima noctis
Acta, ſubit furtim lumina feſſa ſopor.
Forſitan invitus, mecum tamen, improbe, dormis:
Et quanvis non vis ipſe venire, venis.
Nam modò te videor propè jam ſpectare natantem:
Brachia nunc humeris humida ferre meis:
Nunc dare, quæ ſoleo, madidis velamina membris:
Pectora nunc juncto noſtra fovere ſinu:
Multaque præterea linguâ reticenda modeſtâ;
Quæ feciſſe juvat, facta referre pudet.
Me miſeram! brevis eſt hæc, & non vera voluptas:
Nam tu cum ſomno ſemper abire ſoles.
Firmius ô cupidi tandem coëamus amantes:

* Ne.

** Nec careant verâ gaudia noſtra fide!*

Anaphore

Cur ego tot viduas exegi frigida noctes?
Cur toties a me, lente natator, abes?
Eſt mare, confiteor, nondum tractabile nanti:
Nocte ſed heſternâ lenior aura fuit.

* capta.
d .i. quanvis.
e .i. Tanto.
f .i. quanto.
* Objectio:
* Reſponſio Herus ad hanc objectionem.

Cur ea præterita eſt? cur non ventura timebas?
*Tam bona cur periit, nec tibi * rapta via eſt?*
Protinus d ut ſimilis detur tibi copia curſûs;
e Hoc melior certè, f quò prior, illa fuit.
** At citò mutata eſt jactati forma profundi.*
** Tempore, cùm properas, ſæpe minore venis.*

Hic(putò)[a] deprenſus, nil quod quereréris, haberes:
Méque tibi amplexo nulla noceret hyems.
Certè ego tunc ventos audirem læta ſonantes:
Et nunquam placidas eſſe precarer aquas.
Quid tamen evenit, cur ſis metuentior undæ?
Contemtúmque priùs, nunc vereare fretum?
Nam memini cùm te ſævum veniente mináxque
Non minùs, aut multò non minùs, æquor erat:
Cùm tibi clamabam, Sic tu temerarius eſto,
Nè miſeræ [b] virtus ſit tua flenda mihi.
Unde novus timor hic? quóque illa audacia fugit?
Magnus ubi eſt ſpretis ille natator aquis?
Sis tamen hoc potiùs, quàm quod priùs eſſe ſolebas:
Et facias placidum per mare tutus iter.
Dummodo ſis idem: dum ſic, ut ſcribis, amemur,
Flammáque non fiat frigidus illa cinis.
Non ego tam ventos timeo mea vota morantes,
Quàm ſimilis vento nè tuus erret amor,
* *Et nè ſim tanti, ſuperéntque pericula cauſam,*
Et videar merces eſſe labore minor.
Interdum metuo, [c] patria nè lædar, & impar
Dicar Abydeno Seſta puella viro.
Ferre tamen poſſum patientiùs omnia, quàm ſi
Otia neſcio quâ pellice captus agas.
In tua ſi veniant alieni colla lacerti,
Sitque novus noſtri finis amoris amor:
Ah potiùs peream, quàm crimine vulnerer iſto:
Fataque ſint culpâ noſtra priora tuâ.
Nec, quia venturi dederis mihi ſigna doloris,
Hæc loquor, aut famâ ſollicitata novâ:
Omnia ſed vereor, (quis enim ſecurus amavit?)
*Cogit & abſentes multa timere * locus.*
Felices illas, ſua quas præſentia noſſe
*Crimina vera * jubet, falſa timere vetat.*
Nos tam vana movet, quàm facta injuria fallit:
Incitat & [d] morſus error uterque pares.
O utinam venias: aut hic ventúſve, patérve,
Cauſáque ſit tantæ fœmina nulla moræ!

[a] i. Tempeſtate detentus, huc poſſis redire.

[b] i. *A*nimoſitas, vel natandi audacia.

* Nè non ſim.

[c] i. nè noceat mihi patriæ humilitas.

* *ſcil.* remotus.

* iuvat, i, a Io- juvat.

[d] i. curas vel cruciatus.

Quod ſi quam ſciero ; moriar, mihi crede, dolenda.
Jamdudum peccas, ſi mea fata petis.
Sed neq; peccabis : fruſtraq; ego terreor iſtis :
Quoq; minùs venias, invida pugnat hyems.
Me miſeram, quanto planguntur littora fluctu !
* *ut latet obſcurâ condita nube dies !*
Forſitan ad * *pontum* a *mater pia venerit Helles,*
Merſaq; b *roratis nata fleatur aquis :*
Aut mare ab inviſo privignæ nomine dictum
Vexat in æquoream verſa c *noverca deam.*
Non favet, ut nunc eſt, teneris locus iſte puellis :
Hac Helle periit, hac ego lædar aquâ.
At tibi flammarum memori, Neptune, tuarum,
Nullus erat ventis impediendus amor.
* *Sed neque Amymone, nec laudatiſſima forma*
d *Criminis eſt* e *Tyro fabula vana tui :*
Lucidaq; Alcyone, * f *Ceyceq;, &* * *Alymone* f *nata,*
Et nondum nexis g *angue Meduſa comis :*
Flavaque Laodice, cœloque recepta h *Celæno,*
i *Et quarum memini nomina lecta mihi.*
Has certè, pluresq;, canunt, Neptune, poetæ
Molle latus lateri conſeruiſſe tuo.
Cur igitur toties vires expertus amoris,
Aſſuetum nobis turbine claudis iter ?
Parce ferox : latoque mari tua prælia miſce :
k *Seducit* l *terras hæc brevis unda* l *duas.*
Te decet aut magnas magnum jactare carinas :
Aut etiam totis claſſibus eſſe trucem.
Turpe deo pelagi juvenem terrere natantem :
m *Gloriáque eſt ſtagno quolibet iſta minor.*
Nobilis n *ille quidèm eſt, & clarus origine ; ſed non*
A tibi * *ſuſpecto duxit Ulyſſe genus.*
Da veniam, ſervàque duos : natat ille ; ſed iiſdem
Corpus Leandri, * *ſpes mea, pendet aquis.*
Interea lumen (poſito nam ſcribimus illo)
* *Perſtrepit, & nobis proſpera ſigna dedit.*
Ecce merum nutrix fauſtos * *diſtillat in ignes :*
Cras erimus plures, inquit, & ipſa bibit.

* Et.
* Portum.
a .i. Nephele. maris Nympha.
b .i. effuſis.
c .i. Ino, Athæmantis uxor, Helles noverca.
* Si .i. *Siquidem.*
d Stupri.
e Formoſiſſima fuit puella, & à Neptuno compreſſa.
* *Circe*que.
* *Antone.*
f f Quæ puellæ hæ fuerint, non ſatis conſtat.
g .i. anguibus.
h Una fuit ex Pleiadibus.
i *ſcil.* aliæ.
k .i. ſeparat.
l l .i. Aſiam & Europam.
m &c. Senſus eſt, *Iſta gloria* quam quæris in hoc brevi mari turbando, *eſt minor quolibet ſtagno*, .i. eſt minor quàm gloria quam quodlibet ſtagnum turbando poſſis habere.
n .i. Leander.
* Deſpecto.

* Et ſpes mea.
* Stertuit. *Sed* potiùs, Sternuit,
* inſtillat.

Effice nos plures evicta per æquora * lapſus, * Vectus.
O penitus toto corde recepte mihi.
In tua caſtra redi, ſocii deſertor amoris:
Ponuntur * medio cur mea membra toro? * Viduo.
Quod timeas, non eſt: auſo Venus ipſa favebit:
Sternet & æquoreas æquore nata vias.
Ire libet medias ipſi mihi ſæpe per undas:
Sed ſolet hoc maribus tutius eſſe fretum.
Nam cur hoc vectis Phryxo Phryxiq; ſorore,
Sola dedit vaſtis fœmina nomen aquis?
Forſitan ad reditum metuis nè robora deſint,
* At nequeas gemini ferre laboris onus. * Aut.
* At nos diverſi medium coeamus in æquor: * Aut.
Obviáque in ſummis oſcula demus aquis.
Atque ità quiſque ſuas iterum redeamus ad urbes:
Exiguum, ſed plus quàm nihil, illud erit.
Vel pudor hic utinam, qui nos clàm cogit amare; diaphoris
Vel timidus famæ cedere vellet amor.
Nunc malè res junctæ, calor & reverentia, pugnant:
Quid ſequar in dubio eſt: hæc decet, ille juvat:
Ut ſemel intravit Colchos Pagaſæus Iaſon,
Impoſitam celeri a Phaſida puppe tulit:
Ut ſemel b Idæus Lacedæmona venit b adulter,
Cum præda rediit protinus ille ſuâ.
Tu quàm ſæpe petis quod amas, tam ſæpe relinquis:
Et, quoties grave ſit puppibus ire, natas.
Sic tamen, ô juvenis timidarum victor aquarum,
Sic facito ſpernas, ut vereare, fretum.
Arte laboratæ * merguntur in æquore puppes: * vincuntur ab.
Tu tua plus remis brachia poſſe putas?
Quod cupis, hoc nautæ metuunt, Leandre, natare:
c Exitus hic fractis puppibus eſſe ſolet.
Me miſeram! cupio non perſuadere, quod hortor:
Siſque, precor, monitis fortior ipſe meis.
Dummodo pervenias, excuſſaq; ſæpe per undas,
Injicias humeris brachia laſſa meis.
Sed mihi, cæruleas quoties obvertor ad undas,
* Neſcio quod pavidum pectora frigus habent.

a .i. Medeam, à Phaſide Colchorum fluvio.
b b .i. Paris Trojanus ab Ida monte Phrygiæ.
c ſcil. natandi per mare turbatum.
* Neſcio quid pavidum frigore pectus habet.

Nec minùs heſternæ confundor imagine noctis,
Quanvìs eſt ſacris illa [a] piata meis.
Namque ſub aurora, jam dormitante lucernâ,
Tempore quo cerni ſomnia vera ſolent,
Stamina de digitis cecidêre ſopore remiſſis:
Colláque pulvino noſtra ferenda dedi.
Hîc ego ventoſus nantem delphina per undas
Cernere non dubiâ ſum mihi viſa fide.
*Quem poſtquam bibulis * injecit fluctus arenis,*
Unda ſimul miſerum vitaque deſeruit.
Quicquid id eſt, timeo: nec tu mea ſomnia ride:
Nec niſi tranquillo brachia crede mari.
Si tibi non parcis, dilectæ parce puellæ:
Quæ nunquam niſi te ſoſpite, ſoſpes erit.
Spes tamen eſt [b] fractis [c] vicinæ [c] pacis in undis:
*Tu placidas * tuto pectore finde vias.*
Interea, quoniam nanti freta pervia non ſunt,
Leniat inviſas littera miſſa moras.

a i. expiata. Solebant enim ſomniantes, ad triſtia ſua ſomnia expianda hoſtias aliquas diis ſacrificare.

* illiſit.

Apanados

b i. ventis agitatis,
c c i. Proximæ tranquillitatis.
* toto.

In decimam nonam Epiſtolam
Argumentum.

Profectus ad ſacra Dianæ Acontius, quæ in Delo, inſula, maris Ægæi omnium Cycladum clariſſima, ex frequenti virginum conventu celebrabantur, in amorem viſæ Cydippes puellæ nobilis excaluit. Sed cùm illam ob generis imparitatem non auderet in ſuum amorem ſolicitare, novam commentus fraudem in pulchertimo pomo ſcripſit duos hoſce verſus;

Iuro tibi ſane per myſtyca ſacra Dianæ,
Me tibi venturum comitem, ſponſamque futuram.

Atq; illud ad pedes puellæ projecit; quæ, fraudis inſcia, cùm imprudens legeret, viſa eſt ſe uxorem Acontio paciſci. Nam quæ ante Deos in templo Deliæ Dianæ dicerentur, rata eſſe debere, lex erat. Cùm autem paulò poſt pater hujuſce rei inſcius, illam alii deſponderit, ſubita febre correpta eſt. Quare hac epiſtola Acontins conatur perſuadere hunc morbum à Diana immiſſum eſſe, eò quòd non impleverit, quæ dea præſente promiſerat. Nè verò dubitet iterum decipi, ab ea exorditur parte, qua maxime hæſitare poterat. Adducit deinde eum in odium, cui deſponſata fuerat cum dicat omnem ægritudinem accidere illius cauſa.

Acontius Cydippæ.

* _Accipe Cydippe deſpecti nomen Aconti,_
Illius, in pomo qui tibi verba dedit.

Pone metum : nihil hic iterum jurabis amanti :
Promiſſam ſatis eſt te ſemel eſſe mihi.
Perlege : diſcedat ſic corpore languor ab iſto :
Qui meus eſt, ulla a _parte * dolente, dolor._
Quid pudor ora ſubit ? nam, ſicut in æde Dianæ,
Suſpicor ingenuas erubuiſſe genas.
Conjugium, pactamque fidem, non crimina poſco :
Debitus ut conjux, non ut adulter, amo.
Verba licet repetas, quæ b _demptus ab arbore fœtus_
Pertulit ad caſtas me jaciente manus :
Invenies illic id te * ſpondere, quod opto,
† _Ni tibi cum verbis excidit illa fides._
Id metui, * ut divæ diffuſa eſt ira : decebat
Te potiùs, virgo, quàm meminiſſe c _Deam._
Nunc quoq; idem timeo : ſed idem tamen acrius illud
Aſſumpſit vires : auctaque flamma mora eſt.
Quique fuit nunquam parvus, vel tempore longo
Ex ſpe, quam dederas tu mihi, creſcit amor.
Spem mihi tu dederas : meus hic tibi * credidit ardor.
Non potes hoc factum teſte negare Deâ.
* _Me tibi nupturam, ſelix eat omen, Aconti,_
Juro, quam colimus, Nnmina magna Deæ.
d _Adfuit : & præſens ut erat, tua verba notavit :_
Et viſa eſt e _mota dicta_ f _tuliſſe_ e _coma._
Deceptam dicas noſtra te fraude licebit,
Dum fraudis noſtræ cauſa feratur amor.
Fraus mea quid petiit, niſi * uti tibi jungerer uni ?
_Id me,_ g _quod quereris,_ h _conciliare poteſt._
Non ego natura, nec ſum tam callidus uſu :
Solertem tu me, crede, puella facis.

* Hi verſus inter nothos recenſentur.

a Scil. tui.

* dolere.

b Periphraſis pomi.

* juraſſe.

† Hic verſus cum ſequenti in pleriſque libris non extant.

* divæ.

c .i. Dianam; quæ memor illius promiſſionis quam non præſtas immittit tibi mòrbum.

* Creditur.

† Etiam hi duo verſus ſequentes in pleriſque libris non extant ; & pro adulterinis habentur meritò.

d Scil. Dea.

e e .i. capite mōto, in ſignum conſentientis. f .i. accepiſſe. * quo. g .i. de qua quereris. h Scil. tibi.

Te mihi compoſitis, ſi quid tamen egimus arte,
Aſtrinxit verbis ingenioſus amor.
Dictatis ab eo feci a *ſponſalia verbis:*
b *Conſultòque fui juris amore vafer.*

a .i. ſolennia verbâ nuptiarum
b &c. in conſilium adhibito amore, ſui juris peritus.

Sit fraus huic facto nomen, dicarque doloſus:
Si tamen eſt, quod ames velle tenere, dolus.
En iterum ſcribo, mittoque rogantia verba:
Altera fraus hæc eſt, * *quodque queraris habes.*

* quoque.

Si noceo, quòd amo: fateor, ſine fine nocebo;
Téque petam; caveas tu licèt, ipſe petam.
Per gladios alii * *placitas rapuêre puellas:*
Scripta mihi cautè littera crimen erit?

* Rigidas.

Dii faciant, poſſim plures imponere nodos:
Ut tua ſit nullâ libera parte fides!
Mille modi reſtant: clivo ſudamus in uno:
Ardor inexpertum nil ſinet eſſe meus.
c *Sit dubium poſſiſne capi; captabere certe:*
Exitus in diis eſt, ſed capiere tamen.
* *Ut partem effugias, non omnia retia falles:*
Quæ tibi, quàm credis, plura tetendit amor.

c .i. Etiamſi ſit dubium.
* Et.

Si non proficient artes, veniemus ad arma:
Inque tui cupido rapta ferere ſinu.
Non ſum, qui ſoleam Paridis reprehendere factum,
Nec quenquam, qui d *vir, poſſet ut* e *eſſe,* d *fuit.*
f *Nos quoque: ſed taceo: Mors hujus pœna rapinæ*
Ut ſit, erit, quam te non habuiſſe, minor.
* *Si tu eſſes formoſa minus, peterere modeſtè:*
Audaces facie cogimur eſſe tuâ.
Tu facis hoc, oculique tui, quibus ignea cedunt
Sydera: qui flammæ cauſa fuêre meæ.
Hoc faciunt flavi crines, & eburnea cervix,
Quæque precor veniant in mea colla manus:
Et decor, & vultus ſine ruſticitate pudentes,
Et h *Thetidis quales vix reor eſſe, pedes.*
Cætera ſi poſſem laudare, beatior eſſem:
Nec dubito, i *totum quin* * *tua pars ſit opus.*

d d .i. fortis fuit.
e Scil. vir .i. maritus. *Vir* hoc in loco ſumitur ambigue.
f *Scil.* rapiemus. Apoſiopeſis.
g .i. quanvis.
* Aut eſſes.
h Quæ ab Homero (Il. 1.) dicitur ἀργυρόπεζα, .i. argenteos pedes habens. g &c. .i. quin totum opus corporis tui ſit tale, quales ſunt partes quæ apparent. * Tibi.

Hac ego compulſus, non eſt mirabile, formâ,
Si pignus volui vocis habere tuæ.
Denique dum captam tu te cogare fateri;
Inſidiis eſto capta puella meis.
Invidiam patiar: paſſo ſua præmia dentur:
Cur ſuus à tanto crimine fructus abeſt?
Heſionem Telamon, Briſeida cepit Achilles;
Utraque victorem nempe ſecuta * *virum.*
Quamlibet accuſes, & ſis irata, licebit;
Iratâ liceat dum mihi poſſe frui.
Idem qui facimus, factam tenuabimus iram:
Sit modò placandæ copia parva tui.
Ante tuos flentem liceat conſiſtere vultus:
Et liceat lachrymis addere verba meis:
Utque ſolent famuli, cùm verbera ſæva verentur,
a *Tendere ſubmiſſas* * b *ſub tua crura manus.*
Ignoras tua jura; voca: cur arguor abſens?
Jamdudum dominæ more venire jube.
Ipſa meos ſcindas licèt imperioſa capillos,
Oráque ſint digitis livida * *noſtra tuis:*
Omnia perpetiar; tantùm fortaſſe timebo,
Corpore lædatur ne manus iſta meo.
Sed neque compedibus, nec me compeſce catenis:
Servabor firmo vinctus amore tui.
Cùm bene ſe, quantùmque volet, ſatiaverit ira;
Ipſa tibi dices, Quam patienter amat!
Ipſa tibi dices, cùm videris omnia ferre;
Tam bene qui ſervit, ſerviat iſte mihi.
Cur reus infelix abſens agor? & mea, cùm ſit
Optima, non ullo cauſa tuente perit?
Hoc, quod amor juſſit, ſcriptum, eſt injuria noſtra:
Quod de me ſolum nempe queraris, habes.
Non meruit falli mecum quoque Delia; ſi non
Vis mihi promiſſum reddere, redde Deæ.
Affuit, & vidit, cùm tu decepta rubebas:
Et vocem memori condidit aure tuam.
c *Omina re careant: nihil eſt violentius illâ,*
Cum ſua, quæ nolit, numina læſa videt.

* Suum.

a Subauditur *liceat.*
* ſub
b .i. ad tua genua.
* facta.

c .i. Omina ſint falſa; vel, Sim falſus vates.

Teſtis erit Calydonis a *aper: nam ſcimus ut illa*
Sit magis in natum ſæva reperta b *parens.*
Teſtis & Actæon, quondam c *fera creditus* d *illis,*
Ipſe dedit letho cum quibus antè feras.
e *Quæque ſuperba parens, ſaxo per corpus oborto,*
Nunc quoque f *Mygdoniâ flebilis aſtat humo.*
Hei mihi, Cydippe, timeo tibi dicere verum,
Nè videar cauſâ falſa monere meâ.
Dicendum tamen eſt: hoc eſt, mihi crede quod ægra
Ipſo nubendi tempore ſæpe jaces.
Conſulit ipſa tibi: neu ſis perjura laborat:
Et ſalvam ſalvâ te cupit eſſe fide.
Inde fit, ut, quoties * *exiſtere perfida tentas,*
Peccatum toties g *corrigat illa tuum.*
Parce movere feros animoſæ virginis arcus.
Mitis adhuc fieri, ſi patiare, poteſt.
Parce, precor, teneros corrumpere febribus artus.
Servetur facies iſta fruenda mihi.
Serventur vultus ad noſtra incendia nati.
Quique ſubeſt niveo * *lenis in ore rubor.*
Hoſtibus & ſi quis ne fias noſtra repugnat,
Sic ſit, ut invalidâ te ſolet eſſe mihi.
Torqueor ex æquo, vel te nubente, vel ægra:
Dicere nec poſſum, h *quid minùs eſſe velim.*
Maceror interdum, quòd ſim tibi cauſa doloris.
Teque mea lædi calliditate puto.
Inque caput noſtrum dominæ perjuria quæſo
Eveniant, pœna tuta ſit illa mea.
Ne tamen ignorem quid agas, ad limina crebro
Anxius huc illuc diſſimulanter eo.
Subſequor ancillam furtim, famulumque, requirens,
Profuerint ſomni quid tibi, quidve cibi.
Me miſerum, quod non medicorum juſſa miniſtro,
* *Aſtringoque manus, inſideoque toro!*
Et rurſus miſerum, quod me procul inde removi!
i *Quem minime vellem, forſitan alter adeſt.*

a Quem nimirum Diana Oeneo irata ad Calydonios agros vaſtandos immiſit.

b .i. Althea, quæ filium ſuum Meleagrum, torre in quo ejus vita fataliter conſiſtebat in ignem injecto, interemit.

c .i. cervus.

d *Scil.* canibus.

e Nioben ſignificat, quæ ob fœcunditatem ſuam inſolens, *Latonam*, quod duos tantum filios peperiſſet, aſpernata eſt. Quare Diana omnes Niobes liberos ſagittis transfixit ipſamque in ſaxum transformavit.

f Regio eſt minoris Aſiæ, quæ & Bithynia dicitur.

* Obſiſtere *al.* inſiſtere

g Efficiendo ut gravius ægrotes.

* levis.

h .i. utrum horum.

* *Effingoque* Sicut in 5 Faſt. *Sæpe manus ægras manibus fingebat amicis:*

i Illum ſuſpicatur cui Cydippe erat nuptura

Ille manus iſtas * aſtringit, & aſſidet ægræ,
Inviſus ſuperis, cum ſuperiſq; mihi.

*effingit.

Dumque ſuo tentat a ſalientem pollice a venam,
Candida b per b cauſam brachia ſæpe tenet.

a a i. arteriam,
b b i. hoc prætextu, ſcil. tentandi venam ſalientem.

Contrectatq; ſinus, & forſitan oſcula jungit:
Officio merces plenior iſta ſuo eſt.
c Quis tibi permiſit noſtras * decerpere meſſes?
Ad ſpes alterius quis tibi fecit iter?

c Apoſtrophe ad illum cui Cydippe erat nuptura.
* præcerpere.

Iſte ſinus meus eſt: mea turpiter oſcula ſumis:
A mihi promiſſo corpore tolle manus.
Improbe, tolle manus: quam tangis, noſtra futura eſt:
Poſtmodo ſi facies iſtud, adulter eris.
Elige de vacuis, quam non ſibi * vendicet alter:
Si neſcis, dominum res habet iſta ſuum.

* vindicet.

Nec mihi credideris: recitetur formula pacti:
Neu falſam dicas eſſe, * face ipſa legat.

* fac illa.

Alterius thalamo (tibi nos, tibi dicimus) exi:
Quid facis hic? exi: non vacat iſte torus.
Nam quod habes & tu d humani verba altera pacti,
Non erit idcirco par tua cauſa meæ.

d &c. Annuit deſponſationem paternam.

Hæc mihi ſe pepigit, pater hanc tibi: e primus ab illo,
Sed proprior certè, quàm pater, ipſa ſibi eſt.

e ſcil. Pater eſt.

Promiſit pater hanc, hæc adjuravit amanti:
Ille homines, hæc eſt teſtificata Deam.
Hic metuit mendax, ſed & hæc perjura vocari?
Num dubitas hic ſit major, an ille metus?
Deniq; ut amborum conferre pericula poſſis,
Reſpice ab eventus: hæc f cubat, ille valet.

f ſcil. In lecto, & febri laborans.

Nos quoque diſſimili certamina mente ſubimus:
Nec ſpes par nobis, nec timor g æquus adeſt.

g i. Æqualis, Carachreſticè.

Tu petis ex tuto: gravior mihi morte repulſa eſt:
Idque ego jam quod tu forſan amabis, amo.
Si tibi juſtitiæ, ſi recti cura fuiſſet;
Cedere debueras ignibus ipſe meis.
Nunc quoniam ferus hic pro cauſa pugnat iniqua,
h Ad quid Cydippe littera noſtra redit?

h i. In quem uſum.

Hic facit ut jaceas, & ſis ſuſpecta Dianæ:
Hunc tu, ſi ſapias, limen adire vetes.

Hoc faciente ſubis tam ſæva pericula vitæ.
Atq́. utinam pro te, qui movet illa, cadat!
Quem ſi reppuleris, nec, quam dea damnat, amâris;
Et tu continuò, certè ego ſalvus ero.
Siſte metum virgo: ſtabili potiêre ſalute:
Fac modò pollicitæ a conſcia a templa colas.
b NON bove mactato cœleſtia numina gaudent:
Sed, quæ præſtanda eſt & ſine teſte fide.
Ut valeant, aliæ ferrum patiuntur & ignes:
Fert aliis triſtem ſuccus amarus opem.
Nil opus eſt iſtis: tantùm perjuria vita;
Téque ſimul ſerva, méque datámque fidem.
Præteritæ veniam dabit ignorantia culpæ:
Exciderant animo fœdera * lecta tuo.
Admonita es modò voce meâ, modò c caſibus iſtis,
Quos quoties tentas fallere, ferre ſoles.
His quoq́; vitatis, in partu nempè rogabis,
Ut tibi Luciferas afferat d illa manus.
Audiet hæc: repetens quæ ſunt audita, requiret
Ipſa, tibi de quo conjuge partus eat.
Promittes votum; ſcit te promittere falſò:
Jurabis; ſcit te fallere poſſe deos.
Non agitur de me: e curâ majore laboro;
Anxia ſunt f vitæ pectora noſtra tuæ.
Cur modò te g * dubii pavidum flevêre parentes,
Ignaros culpæ quos facis eſſe tuæ!
Et cur ignorant? matri licet omnia narres!
Nil tua Cydippe facta ruboris habent.
Ordine fac referas, ut ſis mihi cognita primùm,
Sacra pharetratæ dum facis ipſa Deæ.
Ut te conſpectâ, ſubitò, ſi fortè notâſti,
Reſtiterim fixis in tua membra g genis.
Et, te dum nimiùm miror, nota certa h furoris,
Deciderint humero pallia lapſa meo.
Poſtmodo, neſcio quâ, veniſſe volubile malum,
Verba ferens doctis inſidioſa notis.
Quod quia ſit lectum ſanctâ præſente Dianâ,
Eſſe tuam vinctam numine teſte fidem.

a a .i. Deam juriſjurandi tui conſciam.
b Gnome apophantica.
* Noſtra.
c i. adverſa valetudine.
d i. Diana, quæ & Lucina dicta eſt, & parturientibus præeſt.
e &c. i. angor maiore cura, quàm de me.
f i. de tua ſalute ancipites.
* dubiam pavidi,
g oculis.
h i. amoris inſani.

Nè tamen ignoret ſcripti ſententia quæ ſit.
Lecta tibi quondam nunc quoque verba refer.
Nube, precor, dicet, cui te bona numina jungunt :
Quem fore jurâſti, ſit gener ille mihi.
Quiſquis is eſt, placeat: quoniam placet antè Dianæ.
Talis erit mater, ſi modò mater erit.
Si tamen & quærat quis ſim, qualiſque : videto :
Invenies * *nobis* a *conſuluiſſe deam.*
Inſula b *Coryciis quondam celeberrima Nymphis,*
Cingitur Ægæo, nomine Cæa, mari :
Illa mihi patria eſt : nec, ſi generoſa probâris
Nomina, deſpectis arguor ortus avis.
Sunt & opes nobis : ſunt & ſine crimine mores :
Amplius utq́. nihil, me tibi jungit amor.
Appeteres talem vel non jurata maritum :
Juratæ vel non talis habendus erat.
Hæc tibi me in ſomnis jaculatrix ſcribere Phœbe,
Hæc tibi me vigilans ſcribere juſſit Amor.
E quibus c *alterius mihi jam nocuère ſagittæ :*
d *Alterius noceant nè tibi tela, cave.*
Juncta ſalus noſtra eſt : miſerere meique tuique.
Quid dubitas unam ferre duobus opem ?
Quod ſi contigerit : cùm jam data e *ſigna ſonabunt,*
Tinctáque votivo ſanguine Delos erit ;
Aurea ponetur mali felicis imago ;
Cauſáque verſiculis ſcripta duobus erit :
Effigie pomi teſtatur Acontius hujus,
Quæ fuerint in eo ſcripta, fuiſſe rata.
Longior f *infirmum nè laſſet epiſtola* f *corpus,*
g *Clauſáque conſueto ſit tibi fine : Vale.*

* vobis.
a .i. proſpexiſſe.
b ita dictis à Corycio, antro in Parnaſſo *Muſis* ſacrato. Unde Ovidius, Metam. . cùm Deucalion & Pyrrha Parnaſſum conſcendunt, *Corycidas Nymphas, & numina montis adorant.*
c .i. *Amoris* ſive *Cupidinis.*
d .i. Dianæ.
e Turbarum ſonitu convocabantur ad ſacra Dianæ.
f .i. te ægrotantem.
g &c. .i. Et ut epiſtola clauſa ſit conſueto fine.

In vecceſimam Epiſtolam

Argumentum.

Càm âccepiſſet Cydippe, hanc ſine febrem Dianæ indignatione contigiſſe, in Acontii vota contra paternam voluntatem condeſcendere maluit, quàm diutiùs torqueri, Inprimis reſpondet ſe non auſam fuiſſe epiſtolam Ipſius clara voce exprimere, nè, ut in pomo, iterum jurare.

raret. Deinde narrando, qualiter inſidioſum illud pomum acceperit, in ipſum Acontium invehitur. Verùm illud non duxi ſilentio prætereundum, in hac epiſtola addidiſſe aliquem, quicquid ſequitur poſt illum verſiculum, *Quos vereor paucos nè velit eſſe mihi.* Quanquam non id ſolum, ſed & tota epiſtola adulterina videatur: cùm nuſquam conſtet, ut jam diximus, Ovidium vel Sabinum ſcripſiſſe epiſtolas Leandri, Heronis, Acontii, Cydippes. Quas ſi Ovidius compoſuiſſet, nè ſuo labore privaretur, certè meminiſſet, ſicut de reliquis. Si de Sabino contendas videas, quæſo, ſi bene cum Sabini ſtylo conveniant.

Cydippe Acontio.

Pertimui: ſcriptumq; tuum ſine murmure legi:
Juraret nè quos inſcia lingua deos.
Et puto captâſſes iterum; niſi, ut ipſe fateris,
Promiſſam ſcires me ſatis eſſe ſemel.
Nec lectura fui: ſed, ſi tibi dura fuiſſem,
Aucta foret ſævæ forſitan ira deæ.
Omnia cùm faciam, cùm dem pia thura Dianæ:
Illa tamen [a] *juſta plùs tibi parte favet.*
Utque cupis credi; memori te vindicat irâ:
[b] *Talis in Hippolyto vix fuit illa ſuo.*
At meliùs virgo faviſſet virginis annis:
† *Quos vereor paucos nè velit eſſe mihi.*
Languor enim cauſis non apparentibus hæret:
Adjuvor & nullâ feſſa medentis ope.
Quam tibi nunc gracilem vix hæc reſcribere, quamq;
Pallida vix cubito membra levare putas?
Nunc timor accedit, nè quis, niſi conſcia nutrix,
[e] *Colloquii nobis ſentiat eſſe* [e] *vices.*
Ante fores ſedet hæc: quid agamq; [f] *rogantibus* [f] *inter,*
Ut poſſim tutò ſcribere, Dormit, ait.
Mox ubi ſecreti longè cauſa optima ſomnus
Credibilis tardâ deſinit eſſe morâ,
Jamq; venire videt, quos non admittere durum eſt;
Excreat, & fictâ dat mihi ſigna notâ.
Sicut eram, properans verba imperfecta relinquo:
Et tegitur trepido litera [g] *cauta ſinu.*

[a] &c. i. plùs æquo tuetur partes tuas.

[b] i. tam propitia.

[c] Pro, *in Hyppolitum*; more veterum. Æſculapius, á Diana exoratus, Hippolytum ab equis ſuis interfectum priſtinæ incolumitati reſtituit.

† Qui poſt hunc ſequuntur verſus, non extant in antiquis libris.

[d] i. Vi morbi defatigata, atque exhauſta.

[ee] i. viciſſitudines colloquii per mutuos literas.

[ff] pro interrogantibus. Tmeſis.

[g] i. cui cavetur. Accipitur paſſivè.

Indè

Inde meos digitos iterum repetita ſatigat:
Quantus * ſis nobis, aſpicis ipſe, labor.
a Quæ, peream, ſi dignus eras, (ut vera loquamur:)
Sed melior juſto, quamque mereris, ero.
Ergò te propter toties incerta ſalutis,
b Commentis pœnas doque, dedique tuis.
Hæc nobis, formæ te laudatore ſuperbæ,
Contingit merces: & placuiſſe nocet.
Si tibi deformis, quod mallem, viſa fuiſſem;
Culpatum nulla corpus egeret ope.
Nunc laudata gemo: nunc me c certamine veſtro
Proditis: & proprio vulneror ipſa bono.
Dum neque tu cedis, nec ſe putat ille ſecundum:
Tu votis obſtas illius, ille tuis:
Ipſa velut navis jactor, quam certus in altum
Propellit Boreas, d æſtus & unda refert.
Cùmque e dies caris e optata parentibus inſtat,
Immodicus pariter corporis ardor ineſt.
Et mihi conjugii tempus f crudelis ad ipſum
f Perſephone noſtras pulſat g acerba fores.
Jam pudet: & timeo, quamvis mihi conſcia non ſim,
h Offenſos videar nè meruiſſe Deos.
Accidere hoc aliquis caſu contendit: & alter
Acceptum ſuperis i hunc negat eſſe virum.
Neve mihi credas in te quoque dicere famam,
Facta veneficiis pars putat iſta meis.
Cauſa latet, mala noſtra patent: vos pace movetis
Aſpera ſummotâ prælia, plector ego.
Dicam nunc: ſolitoque tibi ne deſpice moræ:
Quid facies odio, ſic ubi amore noces?
Si lædis quod amas: hoſtem ſapienter amabis.
Me, precor, ut ſerves, perdere velle velis.
Aut tibi jam nulla eſt ſperatæ cura puellæ,
Quam ferus k indignâ k labe perire ſinis:
Aut, Dea ſi fruſtra pro me tibi ſæva rogatur,
Quid mihi te jactas? gratia nulla tua eſt.
Elige quid fingas: non vis placare Dianam:
Immemores noſtri: non potes; illa tui eſt.

* ſit.
a &c. Oratio verbis deficiens: [illegible] ſuo,
Quæ ſi dignus] eris, ut tua cauſa ſuſtineam, *peream.*
b .i. Dolis & impoſturis.
c .i. Dum uterque veſtrum magna me ambit contentione.
d .i. unde recurſus.
e e i. Dies nuptialis.
f f i. ipſa mors.
g Pro *acerbe*
h &c i. Ne videar deos offendiſſe
i *ſcil* Cui parantur nuptiæ.
kk i. Febre.

Vel nunquam mallem, vel non mihi tempore in illo
Eſſet in Ægeis cognita Delos aquis.
Tunc mea difficili deducta eſt æquore navis,
Et fuit ad cœptas hora ſiniſtra vias.
Quo pede proceſſi? quo me pede a *limine movi?*
Picta meæ tetigi quo pede texta ratis?
Bis temen adverſo redierunt carbaſa vento:
b *Mentior ah demens, ille ſecundus erat*
Ille ſecundus erat, qui me referebat euntem;
Quique parum felix impediebat iter.
Atque utinam conſtans contra mea vela fuiſſet?
Sed ſtultum eſt venti de levitate queri.
Mota loci famâ properabam viſere Delon:
Et facere c *ignava puppe videbar iter.*
Quam ſæpe, ut tardis, feci convitia remis!
Queſtaque ſum vento lintea parca * *dari!*
Et jam tranſieram Myconen, jam Tenon, & Andron
Inque meis oculis d *candida Delos erat.*
Quam procul ut vidi, Quid me fugis, inſula, dixi?
e *Laberis in magno nunquid, ut antè, mari?*
Inſtiteram terræ, cùm jam propè luce peractâ
f *Demere purpureis Sol juga vellet equis.*
Quos idem ſolitos poſtquam revocavit ad ortus,
Comuntur noſtræ, matre jubente, comæ.
Ipſa dedit gemmas digitis, & crinibus aurum:
Et veſtes humeris induit ipſa meis.
Protinus egreſſæ, ſuperis, quibus inſula ſacra eſt,
Flava ſalutatis thura merumque damus.
Dumque parens aras votivo ſanguine tingit,
Feſtaque fumoſis ingerit exta focis;
Sedula me nutrix alias quoque ducit in ædes;
Erramuſque vago per loca ſacra pede.
Et modò porticibus ſpatior; modò munera regum
Miror, & in cunctis ſtantia g *ſigna locis.*
Miror & innumeris ſtructam de cornibus h *aram,*
Et de qua pariens i *arbore nixa Dea eſt.*

Anaphora

a .i. Domo egreſſa ſum? Synecdoche.

b More amantium mentem variat.

c .i. tarda. Metaphora.

* dare.

d videtur ad nomen alludere, Significat enim δῆλος manifeſtum, vel *clarum*: qualia, quæ candida ſunt, eſſe ſolent.

e .i. Sup[illegible] fluitas: unde & πλωτὴ dicta eſt. Delos autem appellatur, quod repente ſe oſtenderit e mari emerſa. Δηλόω enim ſignificat *oſtendo*: unde δῆλος *manifeſtus*, ut antea dictum eſt.

f &c. Periphraſis eſt veſpertini temporis.

g .i. effigies, ſeu ſtatuas deorum.

h Intelligit Apollinis aram in Delo, quam κερατῶνα appellat Plutarchus. i Palmam intelligit: cui innixa Latona & *Dianam* peperit.

Et quæ præterea (neq́; enim meminive, libetve
Quicquid ibi vidi dicere) Delos habet:
Forſitan hæc ſpectans à te ſpectabar, Aconti:
Viſaq́; ſimplicitas eſt mea poſſe capi.
In templum redeo gradibus ſublime Dianæ:
Tutior hoc ecquis debuit eſſe locus?
Mittitur ante pedes malum cum carmine tali:
Hei mihi! juravi nunc quoque penè tibi.
Suſtulit hoc nutrix: mirataque, Perlege, dixit.
Inſidias legi, magne poëta, tuas.
Nomine conjugii dicto, confuſa pudore
Senſi me totis erubuiſſe genis:
Luminaque in gremio veluti defixa tenebam;
Lumina propoſiti facta miniſtra tui.
Improbe, quid gaudes? aut quæ tibi gloria parta eſt?
Quidve vir eluſâ virgine laudis habes?
Non ego conſtiteram ſumpta a peltata ſecure,
Qualis in Iliaco b Pentheſilea ſolo.
Nullus Amazonio cælatus balteus auro,
Sicut ab Hippolyta, præda relata tibi eſt.
Verba quid exultas tua ſi mihi verba dederunt,
Sumq́; parùm prudens capta puella dolis?
Cydippen pomum, pomum Schœneïda cepit:
Tu nunc Hippomenes ſcilicet alter eris.
At fuerat meliùs, ſi te c puer iſte tenebat,
Quem tu neſcio quas dicis habere faces,
More bonis ſolito ſpem non corrumpere fraude.
Exoranda tibi, non capienda fui.
Cur, me cùm peteres, ea non profitenda putabas,
Propter quæ nobis ipſe petendus eras?
Cogere cur potiùs quàm perſuadere volebas,
Si poteram auditâ conditione capi?
Quid tibi nunc prodeſt jurandi formula juris,
Linguaq́; præſentem teſtificata Deam?
d Quæ jurat, mens eſt: nil conjuravimus illâ:
Illa fidem dictis addere ſola poteſt.
Conſilium, prudenſq́; animi ſententia jurat:
e Et, niſi judicii, vincula nulla valent.

a *i.* Pelta armata. Fuit autem pelta ſcutum, quo peculiariter Amazones utebantur.

b Quæ fuit Amazonum regina: primaque (ut ait Plinius) ſecurim invenit: cumque Trojanis opem ferret, ab Achille occiſa eſt.

c *i.* Cupido: quem, ut virgo, ignorare ſe fingit.

d Cic. 3. Offic. *Juravi lingua, mentem injuriam gero.*

e &c. *i.* Non valet juramentum quod temere & imprudenter profertur, ad quod judicium & voluntas animi non accedit.

Si tibi conjugium volui promittere noſtrum,
Exige polliciti debita jura tori:
Sed ſi nil dedimus, præter ſine pectore vocem;
Verba ſuis fruſtra viribus orba tenes.
Non ego juravi; legi jurantia verba:
Vir mihi non iſto more legendus * *eras.*
Decipe ſic alias: ſuccedat epiſtola pomo.
Si valet hoc, magnas divitis aufer opes;
Fac jurent reges ſua ſe tibi regna daturos;
Sitq́; tuum, toto quicquid in orbe placet.
Major es hac ipsâ multò (mihi crede) Dianâ,
Si tua tam præſens littera numen habet.
Cum tamen hæc dixi, cùm me tibi firma negavi,
Cùm bene promiſſi cauſa peracta mei eſt;
Confiteor, timeo ſævæ Latoïdos *iram:*
Et corpus lædi ſuſpicor indè meum.
Nam quare, quoties a *ſocialia* a *ſacra parantur,*
Nupturæ toties languida membra cadunt?
b *Ter* c *mihi jam veniens* c *poſitus Hymenæus* c *ad aures*
Fugit, & è thalami limine terga dedit.
Vixq́; manu d *pigrâ toties infuſa reſurgunt*
Lumina: e *vix moto corripit igne faces.*
Sæpe coronatis ſtillant unguenta capillis,
Et trahitur multo ſplendida palla croco:
Cùm tetigit limen, lacrymas mortiſq́; timorem
Cernit, & à cultu multa remota ſuo:
Projicit ipſe ſuas f *deductâ fronte coronas,*
g *Spiſſaq́; de nitidis tergit* g *amoma comis:*
Et pudet in triſti lætum conſurgere turba;
Quiq́; erat in palla, tranſit in ora rubor.
At mihi (væ miſeræ!) torrentur febribus artus:
Et gravius juſto pallia pondus habent.
Noſtraq́; plorantes video ſuper ora parentes:
Et face pro thalami fax mihi mortis adeſt.
h *Parce laboranti pictâ Dea læta pharetrâ:*
Daq́; ſalutiferam jam mihi i *fratris opem.*
Turpe tibi eſt, illum cauſas depellere lethi
Te contrà titulum mortis habere meæ.

* Eris.

a a .i. Nuptiæ.

b &c. Proſopopœia venientis & refugientis Hymenæi.

c c c .i. ad me decumbentem.

d .i. Defatigatâ toties accendendo, ac ſubindè reſuſcitando lumina extincta.

e &c. Pro, *vix corripit ignem mota face* Hypallage.

f .i. Demiſſa, & triſti.

g g ex quibus corona ſpiſſa erat. Intelligit autem florem amomi, unde corona conſerta erat.

h Apoſtrophe ad Dianam.

i .i. Apollinis fratris tui.

Numquid

Nũquid in umbroſo cùm velles fonte lavari,
a *Imprudens vultus ad tua labra tuli?*
b *Præterii tuas de tot cœleſtibus aras?*
Atq́; tua eſt c *noſtra ſpreta* c *parente parens?*
Nil ego peccavi, niſi quòd perjuria legi,
Inq́; parùm fauſto carmine docta fui.
Tu quoque pro nobis, ſi non mentiris amorem,
Thura feras; proſint, quæ nocuêre manus.
Cur, quæ ſuccenſet, quòd adhuc tibi pacta puella
Non tua ſit, fieri nè tua poſſit, agit?
Omnia de viva tibi ſunt ſperanda! quid aufert
Sæva mihi vitam, ſpem tibi diva mei?
Nec tu credideris illum, cui deſtinor uxor,
Ægra ſuperpoſitâ membra fovere manu.
Aſſidet ille quidem, quantùm permittitur ipſi:
Sed meminit noſtrum virginis eſſe torum.
Et quoque neſcio quid de me ſenſiſſe videtur:
Nam lacrymæ causâ ſæpe latente cadunt.
Et minùs audacter blanditur, & oſcula rara
Accipit; & timido me vocat ore ſuam.
Nec miror ſenſiſſe, notis cùm prodor apertis:
In * *lævum verſor, cùm venit ille, latus:*
Nec loquor, & tecto ſimulatur lumine ſomnus:
Captantem tactus ejicioque manum.
Ingemit, & tacito ſuſpirat pectore: meque.
Offenſam, quamvis non mereatur, habet.
d *Si mihi, quòd gaudes, & te juvat iſta voluptas,*
Si mihi, quòd ſenſus ſum tibi faſſa meos.
Si mihi lingua foret; tu noſtrâ juſtiùs irâ,
Qui mihi tendebas retia, dignus eras.
Scribis, ut invalidum liceat tibi viſere corpus:
Es procul à nobis, & tamen indè noces.
Mirabar quare tibi nomen Acontius eſſet.
Quòd faciat longè vulnus, c *acumen habes.*
Certè ego convalui nondum de vulnere tali,
Ut jaculo ſcriptis eminus icta tuis.
Quid tamen huc venias? ſanè miſerabile corpus,
Ingenii videas bina f *trophæa tui.*

a Sicut Actæon.
b Quod Oeneus fecit.
cc Sicut à Niobe.

* Dextram.

d &c. Oratio ob defectum verborum admodum obſcura & Ovidianæ diſſimillima.

c ἀκόντιον ſignificat jaculum: quod à longè vulnerat.

f Alterum, *ſcil.* quòd me ſcripto decepiſti: alterum, quòd nunc tua cauſa morbò torqueor.

Concidimus macie: color eſt ſine ſanguine, qualem
In pomo a *refero* a *mente fuiſſe tuo.*
Candida nec mixto ſublucent ora rubore:
Forma b *novi talis* b *marmoris eſſe ſolèt.*
c *Argenti color eſt inter convivia talis,*
Quod tactum gelidæ frigore pallet aquæ.
Si me nunc videas, viſam priùs eſſe negabis:
Arte nec eſt, dices, iſta petenda meá:
Promiſſiq; fidem, nè ſim tibi vincta, remittes:
Et cupies illud non meminiſſe deam.
Forſitan & facies jurem ut contraria rurſus:
Quæque legam, mittes altera verba mihi.
Sed tamen aſpiceres vellem, prout ipſe rogabas;
Et diſcas ſponſæ languida membra tuæ;
Durius & ferro cùm ſit tibi pectus, Aconti,
Tu veniam d *noſtris* d *vocibus ipſe petas.*
Nè tamen ignores, ope quâ revaleſcere poſſim
Quæritur e *à Delphis fata canente deo.*
Et quoq; neſcio *quam nunc, ut vaga fama ſuſurrat,*
Neglectam queritur f *teſtis habere fidem.*
Hoc Deus & vates, hoc & mea g *carmina dicunt.*
h *At deſunt voto carmina nulla tuo.*
Unde tibi favor hic? niſi quòd nova forte reperta eſt:
Quæ capiat magnos littera lecta deos.
Teque tenente Deos, numen ſequor ipſa Deorum,
Doq; libens victas in tua vota manus.
Faſſaque ſum matri deceptæ fœdera linguæ:
Lumina fixa tenet plena pudoris humo.
i *Cætera cura tua eſt. Plus hoc quoq; virgine factum,*
Non timuit tecum quòd mea charta loqui.
Jam ſatis invalidos calamo laſſavimus k *artus,*
Et manus officium longius ægra negat.
Quid, niſi quòd cupio me jam conjungere tecum,
Reſtat ut aſcribat littera noſtra? Vale.

a a *i.* Recordor.
b b *i* marmoris nuper politi aut ſecti.
c *i.* Poculorum argenteorum.
d d *i.* meis verbis, *vel* meo nomine.
e &c. *i.* Ab Apolline Delphico, *ſeu* ab oraculo Apollinis Delphici.
e Hi quatuor verſus ſequentes ſatis impediti ſunt & inexplicabiles.
* quantum nunc vaga.
f Forſan refertur ad Apollinem, quaſi ejus teſtimonium de Cydippe datum, nullam fidem apud parentes puellæ habeat.
g Forſan intelligit oracula Cydippæ ab Apolline data.
bata.
h &c. *i.* At tu habes oracula ità ut cupis.
i *i.* Tuæ curæ mando, ut videas quo pacto tibi has nuptias conficias.
k *i.* Articulos.

In

In viceſimam primam Epiſtolam

Argumentum.

Tradunt Suidas & Ælianus, Græci ſcriptores, duas hoc nomine Sappho extitiſſe: quarum altera Erexia, poëtria percelebris, quæ *Alcæi*, & *Pittaci*, atq; *Tarquinii* Priſci tempore claruit quæ etiam plectrum prima adinvenit. Huic nonnulli carmen *Lyricum* tribuunt. Altera Mitylenæa longè junior, quæ pſalteria & meretrix fuit. Scripſit multa & præclara apud Græcos poemata, adeò ut decima Muſa dicta ſit. Quare autem in *Phaonis* amorem inciderit, Plinius herbæ tribuit, lib. 21. Sed Baptiſta Egnatius, vir noſtræ tempeſtatis linguæ Græcæ atque *Latinæ* ſtudioſiſſimus, hanc fabulam ab eodem è Græco in *Latinum* nuper traductam recitat. Ælianus, omnimodæ hiſtoriæ lib. 12. deſcribit pulcherrimum mortalium omnium Phaonem à Venere olim lactucis occultatum: eſſe verò & alios, aliter qui ſcripſerint; fuiſſe Phaonem ex eorum hominum genere, qui trajiciendis ultro citróque viatoribus navigiolis impenſiorem dantes operam, victum ſibi diurnum quæritarent. Acceſſiſſe tandem & Venerem, quæ ſe ut in alteram tranſportaret ripam, nulla interim promiſſa ſtipe, rogaret. Quod cùm ille libentiùs effeciſſet, neſcius, quam tranſveheret, deam eſſe: tum verò à Venere longè pretioſius accepiſſe munus, quàm ſi vel ampliſſimum manum pretium exegiſſet. Alabaſtrum namque cùm accepiſſet unguine quodam plenum, quo ſemel perunctus, formoſiſſimus repente mortalium cunctorum apparuit; mulieres omnes *Leſbias* in ejus exarſiſſe cupidinem; præ cæteris verò impatientiſſimè atque ardentiſſimè à Sappho adamatum. Hæc ille. Cùm verò Phaon in Siciliam fortè diſceſſiſſet, Sappho amoris ignibus incenſa, & nè ab illo ſperneretur timens; etiam capitis periculo furorem lenire ſtatuit, demiſſo in mare corpore ex Leucade Epiri promontorio. Sed antequam illùc accedat, per inconſtantiam muliebrem tentans quod deſperaverat, hac Epiſtola eum advocare ſtudet, faciens abſenti invidiam ſuæ conditionis, & calamitatis, quam omnibus incommodis miſerabilem oſtendit. Denique omnes miſericordiæ angulos excurrit: nec aliquid, quod moveat, prætermittit. Nulla autem in Epiſtola mitiores ac laſciviores amoris affectus, quàm in iſta expreſſit Ovidius, eò quòd ſupra muliebrem conditionem in amores arſerit Sappho: cùm non modò virum perditè amaverit, ſed aliarum quoque mulierum tribas fuerit, id eſt, inſultando illas fricaret. Unde ab Horatio *maſcula Sappho* vocata eſt. Multa tamen putant hanc eſſe Sapphô, quam divinus *Plato ſapientem* vocat. De ea autem ſic cecinit Antipater Sidonius:

Dulcia Mnemoſyne demirans carmina Sapphûs,
Quæſivit decima Pieris unde foret.

Auſonius.

Lesbia Pieriis Sappho ſoror addita Muſis:
*Εἰμ’ αὐτὴ λυρικῶν ἀοιδᾶν δεκάτη.

Papinius.

Steſichoruſq; ferox, ſaltuſq; ingreſſa viriles,
Non formidatâ temeraria Leucade Sappho.

Horatius.

Vivuntq; commiſſi calores.
Æoliæ fidibus puellæ.

Sappho Phaoni.

* *Nunquid ubi aſpecta eſt a ſtudioſæ littora dextræ,*
Protinus eſt oculis cognita noſtra tuis?
An, niſi legiſſes autoris nomina Sapphûs,
Hoc breve neſcires unde movetur opus?
Forſitan & quare mea ſint alterna requiris
Carmina, cùm lyricis ſim magìs apta modis.
*Flendus amor meus eſt: * elegeïa flebile carmen;*
Non facit ad lacrymas b barbitos ulla meas.
Uror ut, indomitis ignem exercentibus Euris,
Fertilis accenſis meſſibus ardet ager.
Arva Phaon celebrat c diverſa d Typhoïdos Ætnæ:
Me calor Ætnæo non minor igne tenet.
Nec mihi, diſpoſitis quæ jungam carmina nervis,
Proveniunt; vacuæ carmina mentis opus.
* *Nec mihi Pierides ſubeunt, Dryadéſve puellæ,*
Nec me Lesbiadum cætera turba juvat.
*Viles * Amythone, vilis mihi candida Cydno;*
Non oculis grata eſt Athis, ut antè, meis:
*Atq; aliæ centum, quas * hîc ſine crimine amavi:*
Improbe, multarum quod fuit, unus habes.
Eſt in te facies, ſunt apti luſibus anni.
O facies oculis inſidioſa meis!

* Ecquid ut.
a i. Doctæ.

* elegi quoque.
b i. Ullum carmen lyricum.

c i. remota, & procul poſita.
d i. Cui ſubjectus eſt Typhoeus gigas.
* De varia lectione hujus verſûs conſule Berſmannum.
* Anactorie.
* non.

Sume fidem & pharetram: fies maniſeſtus Apollo:
Accedant capiti cornua; Bacchus eris.
Et Phœbus Daphnen, & a Gnoſida Bacchus amavit:
Nec nôrat Lyricos illa, vel illa modos.
At mihi Pegaſides blandiſſima carmina dictant:
Jam canitur toto nomen in orbe meum.
Nec plus b Alcæus, conſors patriæque lyræque,
Laudis habet: quamvis grandiùs ille ſonet.
Si mihi difficilis formam natura negavit;
Ingenio formæ damna rependo meæ.
** Sum brevis; at nomen, quod terras impleat omnes,*
Eſt mihi: menſuram nominis ipſa fero.
Candida ſi non ſum, placuit Cephei a Perſeo
Andromede, patriæ fuſca colore ſuæ.
Et c variis albæ junguntur ſæpe columbæ:
Et niger à d viridi turtur amatur d ave.
Si, niſi quæ facie poterit te digna videri,
Nulla futura tua eſt; nulla futura tua eſt.
At mea cum legeres, etiam formoſa videbar:
Unam jurabas uſquè decere loqui.
Cantabam: memini (meminerunt omnia amantes)
Oſcula cantanti tu mihi rapta dabas.
Hæc quoque laudabas; omnique à parte placebam,
Sed tunc præcipuè, cùm fit amoris opus.
Tunc te plùs ſolito laſcivia noſtra juvabat,
*Crebraque mobilitas, aptaque verba * joco.*
** Et quòd, ubi amborum fuerat confuſa voluptas,*
Plurimus in laſſo corpore languor erat.
Nunc tibi Sicelides veniunt nova præda puellæ:
Quid mihi cum Lesbo? Sicelis eſſe volo.
** Nec vos erronem tellure e admittite noſtrum*
*f Niſiades matres, * Niſiadeſque nurus.*
Nec vos decipiant blandæ mendacia linguæ:
Quæ dicit vobis, dixerat ante mihi.
Tu quoque quæ montes celebras g Erycina Sicanos,
(Nam tua ſum) vati conſule diva tuæ.
An gravis inceptum peragit fortuna tenorem?
Et manet in curſu ſemper acerba ſuo?

a .i. Ariadnen.

b Alcæus poeta lyricus Mitylenæus.

* *Nec me deſpicias, ſi ſum tibi corpore parva, Menſuramque brevis nominis ipſa fero.*

c .i. varietate colorum diſtinctis.

d d. à pſittaco nam *turtures & pſittaci, pavones & columbæ, merulæ & turdi, aves amicæ inter ſe,* ut ait Plinius.

* Ioco.

* Atque ibi jam amborum.

* *O vos erronem tellure remittite noſtrum.*

e .i. recipite.

f .i. Megarenſes: à Niſo Megarenſium rege.

* Sicelideſque.

g .i. Venus: ab Eryce Siciliæ monte.

Sex mihi natales ièrant; cùm lecta parentis
Ante diem lacrymas oſſa a *bibêre meas.*
Arſit inops b *frater victus meretricis amore:*
Mixtaq; cum turpî damna pudore tulit.
Factus inops, agili peragit freta cærula, remo:
Quaſq; male amiſit, nunc c *malè quærit opes.*
Me quoq;, quòd monui benè multa fideliter, odit:
Hoc mihi libertas, hoc pia lingua dedit.
Et tanquam deſint, quæ me ſine fine fatigent,
Accumulat curas d *filia parva meas.*
Ultima tu noſtris accedis cauſa querelis.
Non agitur vento noſtra carina ſuo.
Ecce jacent collo ſparſi ſine lege capilli:
Nec premit articulos lucida gemma meos.
Veſte tegor vili: nullum eſt in crinibus aurum:
Non Arabum noſter * *dona capillus olet.*
Cui colar infelix? aut cui placuiſſe laborem?
Ille mei cultûs unicus autor abeſt.
Molle meum levibus cor eſt violabile telis,
Et ſemper cauſa eſt, cur ego ſemper amem.
Sive ita naſcenti legem dixêre e *ſorores,*
Et data ſunt vitæ fila ſevera meæ;
Sive abeunt ſtudia in mores, arteſq; magiſtras;
Ingenium nobis molle Thalia dedit.
Quid mirum, ſi me primæ lanuginis ætas
f *Abſtulit, atq; anni, quos vir amare poteſt?*
Hunc nè pro Cephalo raperes Aurora timebam.
Et faceres: ſed te prima rapina tenet.
Hunc ſi conſpiciat, quæ conſpicit omnia, Phœbe;
g *Juſſus erit ſomnos continuare Phaon.*
Hunc Venus in cœlum curru vexiſſet h *eburno:*
Sed videt & Marti poſſe placere ſuo.
O nec adhuc juvenis, nec jam puer! utilis ætas!
O decus, atq; ævi gloria magna tui!
Huc ades, inq; ſinus formoſe relabere noſtros:
Non ut ames oro, verùm ut amare ſinas.
Scribimus; & lacrymis oculi rorantur obortis:
Aſpice, quàm ſit in i *hoc multa litura* i *loco.*

a &c. *i.* madefacta ſunt meis lacrymis.
b *i.* Charaxus: qui Rhodopes amore captus, ejus cauſa opes ſuas omnes dilapidavit.
c piraticam exercendo
d *i.* Cleis.
* rore.
e *i.* Parcæ.
f *i.* In amorem pertraxit.
g Alludit ad Endymionem à Luna captum.
h Ebur Veneri, ſicut argentum Lunæ, dedicatum eſt.
i *i.* hac parte epiſtolæ.

Si tam certus eras hinc ire modeſtiùs iſſes,
** Et modò dixiſſes, Lesbia pulla, vale.*

* Si mihi dixiſſes.

*Non tecum lacrymas, non oſcula * ſumma tuliſti:*
Deniq́; non timui, quod dolitura fui.

* oſtra.

Nil de te mecum eſt, niſi tantùm injuria: nec te
** Admonuit, quamvis pignus amantis habes.*

* Admoneat ; quod tu munus amantis habes.

Non mandata dedi: neq́; enim mandata dediſſem
Ulla, niſi ut nolles immemor eſſe mei.
Per tibi qui nunquam longè deſcedit amorem,
Perq́; novem juro numina noſtra Deas;
Quum mihi neſcio quis, Fugiunt tua gaudia, dixit;
Nec me flere diu, nec potuiſſe loqui.
*Et lacrymæ deerant oculis, & * verba palato:*
Aſtrictum gelido frigore pectus erat.

* lingua.

*Poſtquam ſe dolor imminuit, * nec pectora plangi,*
Nec puduit ruptis exululare comis.

* nec pectora plangi;

Non aliter quàm ſi nati pia mater adempti
Portet ad extructos a corpus a inane rogos.

a a i. Cadaver; animæ expers.

Gaudet, & è noſtro b creſcit mœrore Charaxus
Frater; & ante oculos itq́; reditq́; meos.

b i. exhilaratur, vel ſumit animos.

Utq́; pudenda mei videatur cauſa doloris;
Quid dolet hæc? certè filia vivit, ait.
Non veniunt in idem pudor atq́; amor: omne videbat
Vulgus: eram lacero c pectus c aperta ſinu.

c c i. habens pectus apertum. Synecdoche.

Tu mihi cura Phaon: te ſomnia noſtra reducunt;
Somnia formoſo candidiora die.
Illîc te invenio, quanquam regionibus abſis:
Sed non longa ſatis gaudia ſomnus habet.
Sæpe tuos noſtrâ cervice onerare lacertos,
Sæpe tuæ videor ſuppoſuiſſe meos.
Oſcula cognoſco: quæ tu committere linguæ,
Aptaq́; conſuetus accipere, apta dare.
Blandior interdùm: veriſq́; ſimillima verba
Eloquor: & d vigilant ſenſibus ora meis.

d i. Vigilare videntur.

** Ulteriora pudet narrare: ſed omnia fiunt:*
Et juvat, & ſine te non licet eſſe mihi.

* Ulterius pudet hic narrare.

At cum ſe Titan oſtendit, & omnia ſecum;
Tam citò me ſomnos deſtituiſſe queror.

Antra nemuſq́; peto, tanquam nemus antraq́; proſint:
Conſcia deliciis illa fuêre meis.
Illûc mentis inops, ut quam furialis a *Erictho*
Impulit, in collo crine jacente feror.
Antra vident oculi ſcabro b *pendentia topho,*
Quæ mihi c *Mygdonii marmoris inſtar erant.*
Invenio ſylvam, quæ ſæpe cubilia nobis
Præbuit, & d multâ texit opaca d *comâ:*
*Sed non invenio * dominum ſylvæque, meumque.*
Vile ſolum locus eſt: dos erat ille loci.
Cognovi preſſas noti mihi cæſpitis herbas:
De noſtro curvum pondere gramen erat.
Incubui; tetigique locum quâ parte fuiſti:
Grata prius lacrymas combibit herba meas:
Quin etiam rami poſitis lugere videntur
Frondibus: & nullæ dulce queruntur aves.
Sola virum e *non ulta* e * *piè mœſtiſſima mater*
Concinit Iſmarium f *Daulias* f *ales Ityn.*
*Ales Ityn, Sappho * deſertos cantat amores:*
*Hactenus; * ut mediâ cætera nocte ſilent.*
Eſt nitidus, vitroque magis perlucidus amnis,
Fons ſacer: hunc multi numen habere putant:
Quem ſupra ramos extendit aquatica lotos,
g *Una* g *nemus: tenero cæſpite terra viret.*
Hîc ego quum laſſos poſuiſſem flebilis artus,
* *Conſtitit ante oculos Naïas una meos:*
*Conſtitit & dixit, * Quoniam non ignibus æquis*
Ureris, h *Ambracia eſt terra petenda tibi.*
Phœbus ab excelſo, quantum patet, aſpicit æquor:
Actæum populi, Leucadiumque vocant.
Hinc ſe Deucalion Pyrrhæ ſuccenſus amore
Miſit & illæſo corpore preſſit aquas.
*Nec mora * verſus amor fugit lentiſſima merſi*
Pectora: Deucalion igne levatus erat.
Hanc legem locus ille tenet. Pete protinus altam
Leucada: nec ſaxo deſiluiſſe time.
Ut monuit, cum voce abiit. Ego territa ſurgo;
Nec a *gravidæ lacrymas continuêre* a *genæ.*

a Quæ fuit Theſſaliæ venefica, ſive maga. Sed hic Ovidius pro quavis venefica poſuiſſe videtur, ſpeciem pro genere uſurpando.

b .i. fornicata, vel arcuata.

c .i. Phrygii.

d .i. multis frondibus.

* ſylvæ dominumque meumque.

e e .i. impiè.

* prius.

f f .i. Progne in luſciniam converſa.

* miſeros decantat.

* Et.

g g .i. Arbor illa ſola inſtar nemoris eſt.

* *Formoſus puer eſt viſus adeſſe mihi.*

* Quid nunc.

h Urbs in Epyro; hanc Auguſtus Nicopolim nominavit.

* *juſſus amans tetigit latiſſima Pyrrhæ.*

a a .i. Oculi rorantes.

Ibimus, ô b * *nymphæ: monſtrataque ſaxa petemus:*
Sit procul inſano victus amore timor.
Quicquid erit, melius quam nunc erit. Aura ſubito:
Et mea non magnum corpora pondus habent.
c *Tu quoque mollis Amor pennas ſuppone cadenti:*
Ne ſim Leucadiæ mortua crimen aquæ.
Inde chelyn Phœbo communia munera ponam:
Et ſub eâ verſus unus & alter erit.
Grata lyram poſuit tibi, Phœbe, d *poëtria Sappho:*
Convenit illa mihi, convenit illa tibi.
Cur tamen * *Actiacas miſeram me mittis ad oras,*
Cùm profugum poſſis ipſe referre pedem?
Tu mihi Leucadia potes eſſe ſalubrior unda:
Et formæ meritis tu mihi Phœbus eris.
An potes, ô ſcopulis undâque ferocior illâ,
Si moriar, titulum mortis habere meæ?
Ah quanto melius jungi mea pectora tecum
Quàm poterant ſaxis præcipitanda dari!
Hæc ſunt illa Phaon, quæ tu laudare ſolebas,
Viſaque ſunt toties ingenioſa tibi.
Nunc vellem facunda forem; dolor artibus obſtat:
Ingeniumque meis ſubſtitit omne malis.
Non mihi reſpondent veteres in carmina vires:
Plectra dolore tacent, muta dolore lyra eſt.
Lesbides e *æquoreæ nupturaque nuptaque proles,*
Lesbides f *Æoliâ nomina dicta lyrâ,*
Lesbides infamem quæ me feciſtis amatæ;
Deſinite ad citharas turba venire meas.
Abſtulit omne Phaon, quod vobis ante placebat:
Me miſeram, dixi quàm modò penè, Meus!
Efficite ut redeat; vates quoque veſtra redibit;
Ingenio vires ille dat, ille rapit.
Ecquid ago precibus? pectúſne agreſte movetur?
An riget? & Zephyri verba caduca ferunt?
Qui mea verba ferunt, vellem tua vela referrent;
Hoc te, ſi ſaperes, lente, decebat opus.
Sive redis, puppique tuæ votiva paramus
Munera: quid laceras pectora noſtra mora?

b Apoſtrophe ad Naiadem.
* nymphæ.

c Ad Cupidinem Apoſtrophe.

d .i. Poetica, ſive ſtudiis poeticis, dedita.
* nunc.

e .i. inſulares.
f .i. Lesbiæ. Nam Lesbos inſula Æolicarum urbium eſt metropolis.

Solve ratem: Venus orta mari mare præſtat amanti;* — * eunti.
Aura dabit curſum: tu modò ſolve ratem.
Ipſe gubernabit reſidens in puppe Cupido:
Ipſe dabit tenerâ vela legetque manu.
Sive juvat longè fugiſſe a Pelaſgada Sapphô; — * i. Lesbiam.
(Non tamen invenies, cur ego digna fugâ)
* *Hoc ſaltem miſeræ crudelis epiſtola dicat,* — * O.
*Ut mihi ** Leucadiæ fata petantur aquæ.* — ** Leucadia aqua.

FINIS.

AVLI SABINI
Poetæ Epiſtolæ tres, ad *Ovidianas* Epiſtolas *reſponſoriæ*.

In primam SABINI Epiſtolam
Argumentum.

Aulus Sabinus, Imperante Octavio, atque Ovidii temporibus, claruit. Ad Triſenam amicam *Elegiarum* librum dedit, Faſtorum inchoatos reliquit. Scripſit etiam epiſtolas, quibus Ulyſſes Penelopæ, Hippolitus Phædræ, Æneas Didoni, *Demophoon Phyllidi*, Jaſon Hypſipylæ, Phaon Sapphoni reſpondent. Quæ omnes, præter has tres, quas nunc præ manibus habemus, ſeculorum ignavia perierunt. Ulyſſes, lecta *Penelopes* epiſtola; reſpondet, occurrens ad omnia, quæ illa objectaverat. Narrat inſuper varios labores, quos omnes mira fortitudine toleraverat. Demum à Tireſia vate & Pallade de futuris certior factus, in Ithacam patriam ſub mendici habitu ſe brevi venturum prædicit. Quod cùm feciſſet, in propria domo incognitus, à procis amatoribus Penelopes ignomi ignominioſa quædam perpeſſus eſt. Verùm à Telemacho filio & duobus ſubdulcis adjutus, gravi pugna eos omnes interemit. Tandem à Telegono filio, quem ex Circe genuerat, immiſſo in eum letifero telo, occiſus eſt.

JUL. CÆS. SCALIG.

Poet. l.6. c.7.

Tres epiſtolæ, Ulyſſis, Demophoontis, Paridis ad Oenonem, ſanè parvi ſunt momenti: quas propterea qui negant Sabini eſſe, ſi Sabinus quantus fuerit neſciunt, quonam pacto negare audeant? non meminere illo quoque ſeculo extitiſſe *Marſos*, Suffenos, Voluſios, Bavios, Mevios, Anſeres. Caſſii quoque Parmenſis ſcripta minùs accurata fuiſſe prodiderunt.

Ulyſſes Penelopæ.

PErtulit ad miſerum tandem tua caſus Ulyſſem
Penelope chartis verba notata piis.
Agnovi charamque manum, gemmaque fideles:
Solamen longis illa fuêre malis.
Arguis ut lentum: mallem quoque forſitan eſſe,
Quàm tibi quæque tuli dicere, quæque feram.
Non hoc objecit mihi Græcia, cùm mea fictus
Detinuit patrio littore vela furor:
Sed, thalamis nec velle tuis, nec poſſe carere:
Cauſaque fingendæ tu mihi mentis eras.
Nil tibi reſcribam curas, properemque venire:
Dum propero, adverſi vela tulêre Noti.
Non me Troja tenet Grajis odioſa puellis:
Jam cinis, & tantùm flebile Troja ſolum.
Deiphobuſque jacet, jacet Aſius, & jacet Hector;
Et quicunque tui cauſa timoris erant.
Evaſi & Thracum cæſo duce prælia Rheſo,
In mea captivis caſtra revectus equis.
Tutus & è media Phrygiæ Tritonidos arce
[a] *Fatalis* [a] *palmæ pignora capta tuli.*
Nec timui commiſſus equo; malè ſedula quamvis
Clamabat [b] *vates, urite Troes equum;*

[a] a i. Fatalis victoriæ. In fatis enim erat, tunc demum Trojam everſum iri, quum ablatum illinc eſſet Palladis ſimulacrum.
[b] i. Caſſandra.

urite:

a *i.* Equo ligneo.

ttrite : mendaci celantur a *robore Achivi ;*
Et Phrygas in miſeros ultima bella ferunt.
Perdiderat tumuli ſupremum munus Achilles :
Sed Thetidi eſt humeris redditus ille meis.
Nec laudem Danai tanto renuêre labori :

b *i.* Achillis.

Erepti pretium corporis b *arma tuli.*
Quid refert ? pelago ſunt obrutæ non mibi claſses,
Non ſocii ſuperant : omnia pontus habet.
Solus adbuc mecum, qui me tot caſibus unus
Duravit, patiens ad mala perſtat amor.

c c *i.* Schylla Phorci filia.

d *i.* Antiphates Læſtrygonum rex unum ex ſociis Ulyſſis comedit, ac naves, viroſque merſit, præter eam quæ Ulyſſem vehebat.

e *i.* Sirenes : Species pro genere.

f *i.* magicas, quos Circe tentavit g

g *i.* Calypſo.

Illum non avidis canibus c *Nereïa* c *virgo*
Fregit : non timidis torta Charybdis aquis :
Non ferus d *Antiphates ; nec in uno corpore diſcors*
e *Parthenope, blandis inſidioſa modis.*
Non quòd f *Colchiacas artes tentaverit herbis,*
Non quòd ſolennes g *altera diva toros.*
Utraque ſe nobis mortalia demere fila
Spondebat, Stygias utraque poſſe vias.
Te tamen hac etiam ſpretâ mercede petivi.
Paſſurus terrâ tot mala, totque mari.
Sed tu fœmineo nunc forſan nomine tacta,
Non ſecura leges cætera verba mea.
Quæque mihi Circe, quæ ſit mihi cauſa Calypſo,
Jamdudum ignoto ſollicitêre metu.
Certè ego cùm Antinoum, Polybumq́; Medontaq́; legi,
Heu, toto ſanguis corpore nullus erat.
Tot juvenes inter, tot vina liquentia ſemper,

h *i.* Cum pignore, *ſcil.* Telemacho filio.

Hei mihi, quid credam ? h *pignore caſta manes ?*
Cúrve placeat ulli, ſi ſunt in fletibus ora ?
Deperit & lacrymis non decor iſte tibi ?

i Noctu retexendo, quod interdiù texiſti.

* quoties ars dabit iſta tibi.

Pacta quoque es thalamo, niſi mendax tela moretur,
Et cæptum i *revoces pallida ſemper opus.*
Ars pia : ſed quoties oculos fruſtrabere lanâ,
Succeſſium * *toties ars dabit iſta tibi.*
Ah melius, Polypheme, tuo ſuperatus in antro,
Finiſſem ingratos ad mala tanta dies.
Threicio melius cecidiſſem milite victos,
Iſmaron errantes cum tenuêre rates.

Crudelemve illo ſatiâſſem tempore Ditem,
Quo redii Stygiis ſata moratus aquis.
a *Vidi ubi (nequicquam quod me tua littera celat)*
Soſpes digreſſo quæ mihi mater erat.
Rettulit illa domûs eadem mala: meq; querentem
Fugit ab amplexu ter reſoluta meo.
b *Phylaciden vidi: contemptis ſortibus ille*
Primus in Hectoreas intulit arma domos.
Felix laudatâ cum c *conjuge! læta per umbras*
Illa ſuum ſortè ſit comitata virum:
Nec dum illa Lacheſis dictos numeraverat annos;
Sed juvat ante ſuum ſic cecidiſſe diem.
Vidi, nec lacrymas oculi tenuêre cadentes,
Deformem d *Atriden (hei mihi!) cæde novâ.*
Illum Troja virum non læſerat; ille furentem
Nauplion, e *Euboicos tranſieratq; ſinus.*
Quid refert? animam per vulnera mille profudit,
Jam reduci ſolvens debita vota Jovi.
Tyndaris has illi lætas pro fœdere pœnas
Struxerat, externos ipſa ſecuta viros.
At mihi quid prodeſt, captivas Teucridas inter
Cùm ſtaret f *conjux Hectoris atq;* f *ſoror?*
*Defectis Hecubam * potui legiſſe ſub * annis:*
Nè tibi ſuſpectus pellicis eſſet amor.
Prima meis omen metuendum puppibus illa
Fecit, non membris ipſa reperta ſuis.
Latratu miſeras finivit mœſta querelas:
Et ſtetit in rabidam protinus acta canem.
Prodigio tali placidum Thetis abſtulit æquor;
Æolus infuſis incubuitq; Notis.
* *Pervagus hinc toto non felix differor orbe:*
Et quacunq; vocat fluctus & aura feror.
Sed ſi g *Tireſias tam læti providus augur,*
Quàm verax vates in mala noſtra fuit;
Et terrâ & pelago, quicquid mihi triſte canebat,
Emenſus, fato jam meliore vagor.
Jam mihi neſcio quo comitem ſe in littore jungit
Pallas, & hoſpitibus per loca tuta trahit.

Nunc

a *Scil.* matrem mortuam.

b Proteſilaum intelligit, à Phylace urbe Theſſaliæ, cui præfuit, ſic dictum.

c *i.* Laodamia, quæ occiſo marito ſuperſtes eſſe noluit.

d *i.* Agamemnonem.

e *i.* Caphareum Eubœæ promontorium, ubi Nauplius Palamedis pater, ſublatis doloſè luminibus, in magnum diſcrimen Græcos attraxit.

f f *i.* Andromache & Caſſandra.

* potiùs.

* annis.

* Per vagus hinc totum non felix differor orbem.

g Qui fuit Thebanus vates, cujus conſulendi gratiâ ad inferos deſcendebat Ulyſſes.

Nunc primùm Pallas verſæ poſt funera Trojæ
Viſa mihi: medium temporis ira tulit.
* Oenides. a i. Ajax Oilei filius. *Quicquid &* * a *Oilides commiſerat, omnibus unus*
Peccavit: Danais omnibus ira nocens.
Nec te, Tydide, cujus modò noverat arma,
Eximit: errato tu quoq; ab orbe venis.
b &c. i. Heſione. *Non Telamone ſatum* b *capta de conjuge Teucrum,*
Non ipſum pro quo mille fuêre rates.
c Apoſtrophe ad Menelaum. *Felix* c *Pliſthenides, quacunq; in ſorte fuiſti*
Conjuge cum chara non gravis illa fuit.
Seu venti fecêre moras, ſive æquora vobis;
Ad nulla eſt veſter damna retentus amor.
Oſcula nec venti certè tenuêre, nec undæ:
Promptaque in amplexus brachia ſemper erant.
Sic utinam errarem! faceres tu mollia conjux
Æquora; te ſocia nil mihi triſte foret.
Nunc quoq; Telemacho tecum mihi ſoſpite tecto
Omnia ſunt animo jam leviora mala.
Quem tamen infeſtas rurſus queror ire per undas
Herculeam Sparten, Neſtoreamque Pylon.
Ingrata eſt pietas, cui tanta pericula ſubſunt:
Nam malè commiſſus fluctibus ipſe fuit.
Sed labor in fine eſt: occurſum in littore vates
Dixit: in amplexus chare ferêre tuos.
d Sui adventûs modum prædicit. d *Noſcendus ſoli veniam tibi: tu preme ſolers*
Lætitiam: & tacito gaudia conde ſinu.
Non vi certandum, nec aperta in bella ruendum:
e i. Apollinem: Metonymicè. *Sic cecinit* e *laurus ille monere ſuas.*
Forſitan ante dapes, interq; vacantia vina,
Ultoris pharetris utile tempus erit.
Et modò deſpectum ſubitò mirentur Ulyſſem.
Heu, precor, ut properet ille venire dies,
Antiqui renovet qui lætus fœdera lecti:
Et tandem incipias conjuge, chara, frui.

In

In ſecundam SABINI Epiſtolam

Argumentum.

Hac epiſtolâ Demophoon ſuam perfidiam purgare nititur, & reditum, quem longe ultra promiſſum retardaverat, excuſare, varias cauſas afferendo. Interdum enim dicit, ſe à ſuis arceri; ob moram, quam in Thracia cum Phyllide fecerat, redargui. Nonnunquam à navigandi inopportunitate ſe defendit. Se autem brevi, etiam contra omnem maris poteſtatem, ad Phyllida navigaturum promittit. Quod quidem adimplevit, ſed tamen Phyllis, amoris impatientia, laqueo vitam finierat, eratque, deorum miſeratione, in amygdalum ſine foliis converſa. Quæ Demophoontis amplexu, veluti ſponſi ſentiret adventum, folia emiſit. Quod ideo fingitur, quia amygdalus *Græcè* * *Phylla* vocatur, in qua morientis Phyllidis nomen remanſit. Quæ flante Zephyro, qui occidentalis eſt ventus, & in Thracas vadens per Atticam regionem tranſitum facit, floret: cùm Zephyrus dicatur, quaſi ζωηφόρος, id eſt, vitam ferens: eo enim plantæ omnes germinant & pullulant: & hinc fabulæ datus eſt locus, Phyllida ſcilicet lætari & florere redeunte ab Athenis amaſio.

* Potiùs ob folia, quàm *Amygdali* arborem, inditum nomen crediderim: nam φύλλα folia dicuntur.

Demophoon Phyllydi.

*Phyllidi Demophoon patriâ * dimittit ab urbe:*
Et patriam meminit muneris eſſe tui.
Nec face Demophoon aliâ, nec conjuge captus:
Sed tàm non felix, quàm tibi notus erat.
Theſea, quo ſocero ne quicquam Phylli timebas,
* a *Impuleritne ignes forſitan ille tuos,*
(Turpe pati nobis) regno ſerus expulit b *hoſpes.*
Hunc illi finem longa ſenecta dedit.
Qui modò peltiferas fudit c *Mæotidas armis,*
Alcidæ magni non minor eſſe comes:
Qui ſocerum Minoa gravi ſibi fecit ab hoſte,
Mirantem d *monſtri cornua victa ſui.*
Arguor exilii, quem credis, cauſa fuiſſe:
Nec tacitum frater, nec ſinit eſſe reum.
Dum thalamos (inquit) dilectæ Phyllidos urges,
Et tuus externo ceſſat in igne furor;

* Demittit.

* Impuleritque.
a *.i.* nè fortè amores tuos averterit.
b Mneſtheus.
c *.i.* Amazonas ad Mæotida Scythiæ paludem incolentes.
d *.i.* Minotauri.

Fluxêre interea pede tempora lapſa fugaci,
Prævenitq́; tuas flebilis hora moras.
* aut.
Forſitan* & nondum factis occurrere rebus,
At poteras factis utilis eſſe tamen:
Cùm potiora tibi Rhodopeia regna fuêre:
Quæq́; magis regnis chara puella fuit.
Intonat his Athamas, eadem mox objicit Æthra,
Infelix functæ jam propè ſortis anus.
a .i. manus filii Theſei.
Et quòd non condant a nati ſua lumina a palmæ,
Feciſſe hîc noſtras arguit uſquè moras.
Non equidem inficior: multùm clamavit uterque,
Staret Threïciis quum mihi puppis aquis.
Poſcunt, Demophoon, (quid ceſſas?) carbaſa venti:
Demophoon patrios reſpice jure Deos.
Reſpice: & exemplum, quâ gaudes, Phyllida ſume:
Sic amat, ut terrâ nolit abire ſuâ.
Utq́; redire velis, non ut comitetur euntem,
Te rogat: & præfert barbara regna tuis.
* hîc.
Me tamen* hîc inter tacitum convitia ſæpe
Adverſis memini vota tuliſſe Notis:
Sæpe abitura tuo ponentem brachia collo,
Gaviſum in fluctus æquora mota truces.
Nec metuam hoc ipſo coram genitore fateri.
Libertas meritis eſt mihi facta tuis.
Dices, non duro dilectam Phyllida liqui
Pectore; nec præceps vela ferenda dedi.
Et flevi, & flentem ſolando ſæpe remanſi,
Cùm ſtaret curſûs jam mihi certa dies.
Deniq́; Threïciâ veni rate: non dare Phyllis
Quam potuit, juſſit tardiùs ire ratem.
b .i. Ariadnes.
Ignoſce & faſſo: memor es b Minoïdos, ipſe
Antiquus nec dum pectore ceſſit amor.
Et quoties oculis circumdat ſydera, dixit,
Quæ fulget cœlo, noſtra puella fuit.
c &c. Excuſat Theſeum quòd Ariadnen reliquerit.
c Illum dilectâ Bacchus ſibi cedere juſſit
Conjuge: deſertæ crimen at ille ſubit.
Exemploq́; patris perjurus dicor & ipſe:
Nec quæris cauſas, Sithonî dura, moræ.

Nec ſatis ampla putas, redituri pignora, ſi me
Non amor alterius, non amor ullus habet.
Nulláne ſama tibi turbatos, Phylli, penates
Theſeos, & miſeræ rettulit acta domûs?
Non laqueos audis chari me flere parentis?
Flebilior laqueis (hei mihi!) cauſa ſubeſt.
Non fratrem Hippolitum? cecidit miſerabilis ille
Præceps attonitis per freta raptus equis.
Non tamen excuſo reditus, licèt undiq́; fata
Accumulent cauſas; tempora parva peto.
Theſea, quod ſupereſt, patrem tumulabimus ante:
Succedat tumulo non ſine honore decens.
Da ſpacium, veniamq́; peto: non perfidus abſum;
Nec mihi jam terra tutior ulla tuâ eſt.
Quicquid mite fuit poſt diruta Pergama, quicquid
Aut bella, aut pelagi detinuêre moræ,
Sola fuit Thrace: patriâ quoq́; jactor in illâ:
Auxilium ſupereſt caſibus una meis.
Si modò mens eadem; nec, quod ſit jam mihi dives
Regia Cecropiâ non minor arce; movet;
Nec patris offendunt caſus, nec crimina [a] *matris,*
Nec jam non felix omine Demophoon.
Quid, ſi Phœbeam peterem te conjuge Trojam?
Perq́; annos ſequerer bella gerenda decem?
Penelopen audis? toto laudatur in orbe,
Exemplum fidi non leve facta tori.
Illa piæ (ſic rumor ait) mendacia telæ
Struxit, & inſtantes diſtulit arte toros:
Cùm properata [b] *palam revocaret ſtamina* * *noctu;*
Atq́; iterum in lanas omne rediret opus.
At, tua nè fugiant ſpreti connubia Thraces,
Phylli times: ulli nubere dura potes?
Eſtq́; tibi pectus cujuſquam accedere tædas?
Obſtat perfidiæ nec metus iſte tuæ?
O tibi quantus erit facti rubor! ah tibi quantus
Tum dolor, aſpicies cùm mea vela procul!
Damnabiſq́; tuos ſerò temeraria queſtus:
Demophoon, dices, (hei mihi!) fidus erat.

[a] .i. Phædræ quæ ſeipſam interemit poſt accuſatam falsò Hippolytum.

[b] .i. Interdiu, ſive coram procis.

* Noctis.

* Redit huc.
*Demophoon * rediit, & ſævos forſitan Euros*
Paſſus, & hybernas dum quoque currit aquas.
Ah cur, neſcio quam, properavimus (hei mihi!) culpam?
Rupi, quam ruptam ſum mihi queſta, fidem.
Sic tamen; ah potius ſic perſtes, quam mihi de te
Ulterior tangat pectora, Phylli, dolor.
Quos tibi (me miſerum!) laqueos, quæ fata minaris?
Et nimis audaces gens habet iſta deos.
* flammamque.
*Parce precor: * famamq; domûs mihi crimen habentis*
Perfidiæ, gemina ne preme dura nota.
* *Excuſet patrem fatis in parte relicta.*
* *Accuſet patrem fatis prædæque relicta*
a *Gnoſis: non merui, cur ferar ipſe nocens.*
a i. Ariadne.
Nunc venti mea verba ferant, qui vela tulerunt.
Eſt animus reditûs: ſed pia cauſa tenet.

In tertiam SABINI Epiſtolam
Argumentum.

Epiſtola hæc reſponſiva Paridis non multum in rebus difficultatis habet, eò quod argumentum ex Oenones epiſtola dependet. Paris autem, quia conjugii jura violaverat, dum, uxore demiſsâ, Helenam duxerat, in principio ſtatim injuriam Oenonæ ſe feciſſe fatetur. Deinde, cum ſui excuſatione crimen rejicit in Cupidinem, cui non facilè reſiſtitur; ſed qui ſine ulla ratione in ea quæ cupit amantes trahit; & in fatorum ſeriem, quæ ſibi Helenam antiquam illam noviſſet, deſtinaverant. Ferunt autem Oenonem tanto Paridis amore flagrâſſe, ut cùm à Philoctete ſagittis Herculeis confoſſus ad eam ferretur, ipſa cadaver complexa, fovens vulnera, expiraverit; & in Cebria Troadis urbe ſepultos fuiſſe.

Paris Oenonæ.

Quæ ſatis apta tibi tam juſtè Nympha querenti
Reſcribam, fateor quærere verba manum.
Quærit: nec ſubeunt: ſentit ſua crimina tantum;
Solvere quæ ſentit, non ſinit a *alter amor.*
a .i. amor Helenæ.
Si levat hic iras, ipſo me judice damnor:
Quid refert? cauſa tu meliore b *cares.*
b Fortaſſe, *eades.*
Damnatumque c *tibi me ſub ſua jura Cupido*
c .i. à te.
Retrahit: alterius ſic quoque præda ſumus.

Prima meis tu pacta toris faſſuſq; juventam.
  Te primum accepta eſt conjuge noſter amor.
Nondum tantus eram ; quo me genitore ſuperbum
  Arguis : * ac dominus tunc retinendus eram. * hoc,
Non ego Deiphobum ſperabam, aut Hectora fratrem,
  Cum paſtor, agerem, te comitante, greges.
Reginamque Hecuben non matris nominè nôram :
  Et fueras illi digna manere nurus.
Sed non eſt rationis amor : te conſule, Nympha :
  Læſa es, * & læſam ſcribis amare tamen. * te.
Cumque petant Satyri connubia, cum tua Panes,
  Dejectæ memor es tu tamen uſque facis.
Adde, quod hic fatis amor eſt adjutus : & illum
  Præſcia venturi viderat ante a ſoror. a ſcil. mea. i. Caſſandra.
Nondum Tyndaridos nomen mihi ſederat aure :
  Nec cecinit Graios illa vocare viros.
Omnia vera vides, (ſuperant mea vulnera tantum)
  Utque tuam ſupplex poſcere cogar opem.
Te penes arbitrium noſtræ vitæque necíſque :
  Victuri jam nunc pectora ſume tibi.
Flevisti (memini tamen hac in voce canentis)
  Et, Mala, dixisti, ſint precor iſta procul.
Nec ſic fata ferant, tulerint ſic cætera quamvis,
  Ut poſſim Oenone perdere læſa Parim.
Tot ſuperare metus qui me, nec credere cogit :
  (Ignoſcas) idem te quoque fallit amor.
b Imperat ille Deus : cum vult, in cornua tauri ; b &c. Cupidinis potentiam exprimit.
  Cum vult, in pennas inſtruit ille Jovem.
Non foret in terris tanto miranda decore
  Tyndaris, (heu flammis nata puella meis !)
Si ſua non cygno mutaſſet Juppiter ora.
  Fluxerat in Danaes c aureus ante ſinus : c i. ſub ſpecie imbris aurei.
Piniferamque Iden d falſus luſtraverat d ales : dd i. in aquilam converſus.
  Inter Agenoreas conſtiteratque boves.
Victorem Alciden dominæ quis penſa tenere
  Crederet ? at lanas nere coëgit amor. ee i. pelle leonis Cleonæi, qui & Nemeæus appellatur,
Dicitur & Coæ ſediſſe in veſte puellæ :
  Illa e Cleonæo tecta e leone fuit.

Te memini Phœbum, Oenone, (mea crimina dico)
Fugiſſe, & noſtros præpoſuiſſe toros.
Non ego præſtabam Phœbo: ſed tela Cupido
His in te voluit legibus ire ſua.
Conſolere tamen dignâ tua pellice damna:
Quam tibi prætulimus, nata puella Jove eſt.
Sed, quòd nata Jove eſt, minimum me tangit in illa:
Quòd non eſt facies pulchrior ulla nocet.
Atque utinam formæ judex incallidus eſſem
Creditus Idæis, a *Pegaſi nympha, jugis.*

a Apoſtrophe ad Oenonen,

Non mihi Junonis, nec obeſſet Pallados ira,
Laudata eſt oculis quòd Cytherea meis.
Dividit hæc aliis flammas celereſque pareſque:
ut libitum eſt, b *nati temperat ipſa faces.*

b .i. Cupidinis.

Non tamen evaluit vitare domeſtica tela:
Quos aliis arcus, & ſibi dura tulit.
Deprenſam c *conjux illam in Mavorte dolebat;*
Teſtibus hic divis cum Jove queſtus erat.

c Vulcanus.

Jam dolet & Mavors, terras ultroq́, reliquit;
Prætulit Anchiſen * *hinc abitura ſuum.*

* Hunc.

Anchiſen propter voluit forma ſa videri:
Viſaq́, poſt latam jacuit ulta Deam.
Quid mirum eſt, potuiſſe pari ſuccurrere amori,
Immunis ſub quo non fuit * *ipſe Paris?*

* Ipſa, Parin.

Quam læſus Menelaus amat, non læſus amavi:
Adjice non læſo quòd comes ipſa fuit.
Et magnos video cogit mihi rapta tumultus:
Armataeque petunt Pergama mille rates.
Non vereor, belli nè non ſit cauſa probanda:
Eſt illi facies digna movere duces.
Si mihi nulla fides, armatos reſpice Atridas.
Quam ſibi ſic repetunt, ſic retinenda mihi eſt.
Quòd ſi vertendæ ſpem mentis concipis hujus,
Cur ceſſant herbæ? carmina curve tua?
Cùm te nec Phœbi ſolertior artibus ulla eſt:
d *Phœbeæq́, Hecates ſomnia vera vides.*
Tecum ſyderibus, tecum deducere Lunam,
Nubibus, & memini ſurripuiſſe diem.

d Ex Hecata Oceani filia Phœbus genuit Ætam & Circen, ut placet Heſiodo. Sed Homerus ex Perſa Oceani filia notos ſcribit.

Paſcebam tauros : interque armenta leones
Obſtupuit placidos vocibus ire tuis.
Quid retrò Xantham, retrò Simoënta vocatum
Adjiciam curſus non tenuiſſe ſuos ?
Ipſe pater, ceu rem natæ malè tutus haberet,
Cantatas quoties reſtitit inter aquas ?
Nunc lotus Oenone eſt, nunc illa tende : * *parabis*
Sive illos ignes pellere, ſive meos.

Reſponſionum AULI SABINI
FINIS.

P. OVIDII NASONIS
ELEGIARUM SIVE *AMORUM* Liber I.

JUL. CÆS. SCALIG.
In *Hypercritico.*

Amores ipſe ſuos olim caſtigavit. *L*ibros enim quinque ad trium redegit compendium. Multa arguta, multa culta, multa laſciva, luxuriantia, effuſa : multa, in quibus omnia præter licentiam à nobis deſiderantur : noluimus tamen laborare, quam pigeret libelli. Longè verò magis læſit animum ars illa amatoria. Nihil enim aliud, quàm nugæ.

Qui modò Naſonis fueramus quinque libelli,
Tres ſumus : hoc illi prætulit autor opus.
Vt jam nulla tibi * *nos ſit legiſſe voluptas.*
At levior demptis pœna duobus erit.

---

* parabit.

* Sic Micyllus, qui priores hos quatuor verſus titulum operis hujus eſſe putat.

ELEGIA I.

Quemadmodum à Cupidine pro bellis amores
ſcribere coactus ſit.

a a .i. verſu heroico.

Arma a gravi a numero, violentaque bella parabam
Edere, materiâ conveniente modis.
Par erat inferior verſus: riſiſſe Cupido
Dicitur, atque unum ſurripuiſſe pedem.
Quis tibi, ſæve puer, dedit hoc in carmine juris?
Pieridum vates, non tua turba ſumus.
Quid, ſi præripiat flavæ Venus arma Minervæ,
Ventilet accenſas flava Minerva faces?
Quis probet in ſylvis Cererem regnare jugoſis,
Lege b pharetratæ b virginis arva coli?

b b .i. Dianæ.

c c .i. intonſum.

c *Crinibus* c *inſignem quis acutâ cuſpide Phœbum*
Inſtruat, Aoniam Marte movente lyram?
Sunt tibi magna, puer, nimiumque potentia, regna:
Cur opus affectas, ambitioſe, novum?
An, quod ubique, tuum eſt? tua ſunt Heliconia Tempe?
Vix etiam Phœbo jam lyra tuta ſua eſt.

d Numero *ſcil.* ſublimiori.

Cum bene d *ſurrexit verſu nova pagina primo;*
Attenuat nervos protinus ille meos.
Nec mihi materiâ eſt numeris levioribus apta,
Aut puer, aut longas compta puella comas.
Queſtus eram; pharetrâ cum protinus ille ſolutâ,
Legit in exitium ſpicula facta meum:

e .i. in cornua curvavit.

e *Lunavitque genu ſinuoſum fortiter arcum:*
Quodque canas vates, accipe, dixit, opus.
Me miſerum! certas habuit puer ille ſagittas:
Uror; & in vacuo pectore regnat amor.

f &c. .i. incipiat opus ab hexametro deſinat in pentametrum.

f *Sex mihi ſurgat opus numeris, in quinque reſidat:*
Ferrea cum veſtris bella valete modis.
Cingere littoreâ flaventia tempora myrto,
Muſa per undenos emodulanda pedes.

ELEGIA

ELEGIA II.

Quòd primo amore correptus, in triumphum duci ſe à Cupidine patiatur.

Eſſe quid hoc dicam, quod tam mihi dura videntur
Strata nec in lecto pallia noſtra ſedent?
Et vacuus ſomno noctem, quam longa, peregi?
Laſſaque verſati corporis oſſa dolent?
Nam puto ſentirem, ſi quo tentarer amore.
An ſubit? & tacita callidus arte nocet?
Sic erat: hæſerunt tenues in corde ſagittæ:
Et poſſeſſa ferus pectora verſat amor.
Cedimus? an ſubitum luctando accendimus ignem?
Cedamus: leve fit, quod bene fertur, onus.
Vidi ego jactatas mota face creſcere flammas:
Et vidi nullo concutiente mori.
Verbera plura ferunt, quam quos juvat uſus aratri.
Detrectant preſſi dum juga prima boves.
Aſper equus duris contunditur ora lupatis:
Fræna minus ſentit, quiſquis ad arma facit.
Acrius invitos multoque ferocius urget,
Quam qui ſervitium ferre fatentur, amor.
En ego confiteor: tua ſum nova præda, Cupido;
Porrigimus victas ad tua vincla manus.
Nil opus eſt bello: veniam pacemque rogamus:
Nec tibi laus, armis victus inermis, ero.
Necte comam myrto: maternas junge columbas:
Qui deceant, currus a vitricus ipſe dabit.
Inque dato curru, populo clamante triumphum,
Stabis: & adjunctas arte movebis aves.
Ducentur capti juvenes, captæque puellæ:
Hæc tibi magnificus pompa triumphus erit.
Ipſe ego præda recens, factum modò vulnus habebo:
Et nova captivâ vincula mente feram.
b *Mens bona ducetur manibus poſt terga revinctis,*
Et pudor, & caſtris quicquid amoris obeſt.
Omnia te metuent, ad te ſub brachia tendent:
Vulgus c *Io magnâ voce* c *triumphe canet.*

a .i. Mars.

b Προσωποποιία. Mentis & Pudoris

c c Verba ſolennia militum Imperatori triumphanti acclamantium.

Blanditiæ comites tibi erunt, Terrorque, Furorque,
Aſſiduè partes turba ſecuta tuas.
His tu militibus ſuperas homineſque Deoſque:
Hæc tibi ſi demas commoda, nudus eris.
Læta triumphanti de ſummo mater Olympo
Plaudet, & appoſitas ſparget in ora roſas.
Tu, pennâ pulchros geminâ variante capillos,
Ibis in auratis aureus ipſe rotis.
Tum quoque non paucos (ſi te bene novimus) ures:
Tunc quoque præteriens vulnera multa dabis.
Non poſſunt (licèt ipſe velis) ceſſare ſagittæ:
Fervida vicino flamma vapore nocet.
Talis erat domitâ Bacchus a Gangetide terrâ:
Tu gravis alitibus, tigribus ille fuit.
Ergò, cum poſſim ſacri pars eſſe triumphi,
Parce tuas in me perdere victor opes.
Aſpice cognati felicia Cæſaris arma:
Quâ vicit, victor protegit illa manu.

a Indiæ periphraſis: in qua non procul à Gange fluvio: devictis Indis, columnas duas erexit Bacchus.

ELEGIA III.

Ad Amicum.

Juſta precor: quæ me nuper prædata puella eſt,
Aut amet, aut faciat cur ego ſemper amem.
Ah nimium volui: tantùm patiatur amari.
Audieret noſtras tot Cytherea preces.
Accipe, per longos tibi qui deſerviat annos:
Accipe, qui purâ norit amare fide.
Si me non veterum commendant magna parentum
Nomina; ſi noſtri ſanguinis autor eques;
Nec meus innumeris renovatur campus aratris;
Temperat & ſumptus parcus uterque parens:
At a Phœbus, comiteſque novem, vitiſque a repertor,
Hoc faciunt; &, me qui tibi donat, amor;
Et non ceſſuri, niſi Diis, ſine crimine mores;
Nudaque ſimplicitas, purpureuſque pudor.
Non mihi mille placent; non ſum deſertor amoris:
Tu mihi (ſi qua fides) cura perennis eris.
Tecum quos dederint annos mihi fila ſororum,
Vivere contingat; teque dolente, mori!

aa .i. Apollo, Muſæ, & Bacchus, Poetarum numina.

Te mihi materiam felicem in carmina præbe:
*Provenient cauſâ carmina digna * ſuâ.*
Carmine nomen habet exterrita cornibus Io;
Et, quam flumineâ luſit a *adulter ave;*
b *Quæq; ſuper Pontum ſimulato vecta juvenco,*
Virgineâ tenuit cornua falſa manu.
Nos quoq; per totum pariter cantabimur orbem:
Junctaq; ſemper erunt nomina noſtra tuis.

* tua.

a .i. Jupiter in cygnum converſus.

b .i. Europa: quam Jupiter in taurum verſus rapuit.

ELEGIA IV.

Amicam, qua arte, quibuſve nutibus, in cœna præſente viro, uti debeat, admonet.

Vir tuus eſt epulas nobiſcum aditurus eaſdem:
Ultima cœna tuo ſit, precor, illa viro.
Ergò ego dilectam tantùm conviva puellam
Aſpiciam? tangi quem juvet, alter erit?
Alteriúſq; ſinu dextram ſubjecta fovebis?
Injiciet collo, cùm volet, ille manum?
Deſine mirari, poſito quòd candida vino
b *Atracis* c *ambiguos traxit in arma* c *viros.*
Nec mihi ſylva domus, nec equo mea membra cohærent:
Vix à te videor poſſe tenere manus:
Quæ tibi ſint facienda tamen, cognoſce: nec Euris
Da mea, nec tepidis verba ferenda Notis.
Antè veni, quàm vir: nec quid, ſi veneris antè,
Poſſit agi video: ſed tamen antè veni.
Cùm premet ille torum, vultu comes ipſa modeſto
Ibis, ut accumbas; clàm mihi tange pedem.
Me ſpecta, nutuſq; meos, vultumq; loquacem:
Excipe furtivas, & refer ipſa, notas.
Verba ſuperciliis ſine voce loquentia dicam:
Verba leges digitis, verba notata mero.
Cùm tibi ſuccurret Veneris laſcivia noſtræ;
Purpureas tenero pollice tange genas.
Si quid erit de me tacitâ quod mente loquaris;
Pendeat extremâ mollis ab aure manus.
Cùm tibi, quæ faciam, mea lux, dicámve, placebunt;
Verſetur digitis annulus uſque tuis.

b .i. Hippodamia, Atracis fluvii filia.

c c .i. centauros, qui membra partim humana, partim equina habuiſſe credebantur.

Tange

a Precantibus mos erat, aras ſuis manibus tenere. Unde Virg. Æneid. lib. 4. carm. 124. Talibus orabat dictis, araſque tenebat.

* indignis.

Tange manu menſam, tangunt quo more a precantes.
Optabit merito cum mala multa viro.
Quod tibi miſcuerit, ſapias, bibat ipſe jubeto:
Tu puerum leviter poſce, quod ipſa voles.
Quæ tu reddideris, ego primus pocula ſumam,
Et qua tu biberis, hac ego parte bibam.
Si tibi fortè dabit, quos prægustaverit ipſe;
Rejice libatos illius ore cibos.
Nec premat * ille ſuis ſinito tua colla lacertis:
Mite nec in rigido pectore pone caput.
Nec ſinus admittat digitos, habileſve papillæ.
Oſcula præcipue nulla dediſſe velis.
Oſcula ſi dederis, fiam manifeſtus amator:
Et dicam, Mea ſunt; injiciamque manus.
Hæc tamen aſpiciam: ſed, quæ bene pallia celant.
Illa mihi cæci cauſa timoris erunt.
Nec femori committe femur, nec crure cohære:
Nec tenerum duro cum pede junge pedem.
Multa miſer timeo, quia feci multa proterve:
Exempliq; metu torqueor ipſe mei.
Sæpe mihi dominæq; meæ properata voluptas
Veſte ſub injecta dulce peregit opus.
Hoc tu non facies, ſed ne feciſſe puteris,
Conſcia de tergo pallia deme tuo.
Vir bibat uſq; roga: precibus tamen oſcula deſint:
Dumq; bibet, furtim (ſi potes) adde merum.
Si bene compoſitus ſomno vinoq; jacebit;
Conſilium nobis reſq; locuſq; dabunt.
Cum ſurges abitura domum; ſurgemus & omnes;
In medium turbæ fac memor agmen eas.
Agmine me invenies aut invenieris in illo:
Quicquid ibi poteris tangere, tange mei.
Me miſerum! monui, paucas quod proſit in horas:
Separor à domina, nocte jubente, mea.
Nocte vir includet: lacrymis ego mœſtus obortis,
Qua licet, ad ſævas perſequar uſq; fores.
Oſcula jam ſumet: jam non tantum oſcula ſumet:
Quod mihi das furtim, jure coacta dabis.

Verum

Verùm invita dato (potes hoc) ſimiliſque coacta:
Blanditiæ taceant: ſitque maligna Venus.
Si mea vota valent, illum quoque nil juvet opto:
Sin minus, at certe te juvet inde nihil.
Sed quæcunque tamen noctem fortuna ſequatur,
Cras mihi conſtanti voce a dediſſe nega.

a .i. Tui copiam feciſſe.

ELEGIA V.

Corinnæ concubitus.

ÆStus erat, mediamque dies exegerat horam:
Appoſui medio membra levanda toro.
Pars adaperta fuit, pars altera clauſa feneſtræ:
Quale fere ſylvæ lumen habere ſolent:
Qualia ſublucent fugiente crepuſcula Phœbo;
Aut ubi nox abiit, nec tamen orta dies.
Illa verecundis lux eſt præbenda puellis,
Qua timidus latebras ſperet habere pudor.
Ecce Corinna venit tunica velata recincta,
Candida dividua colla tegente coma.
Qualiter in thalamos formoſa Semiramis iſſe
Dicitur, & multis a Lais amata procis.
Diripui tunicam, nec multum rara nocebat:
Pugnabat tunica ſe tamen illa tegi.
Quæ cum ita pugnaret: tanquam quæ vincere nollet,
Victa eſt non ægre proditione ſua.
ut ſtetit ante oculos poſito velamine noſtros,
In toto nuſquam corpore menda fuit.
Quos humeros, quales vidi tetigique lacertos!
Forma papillarum quam fuit apta premi!
Quam caſtigato planus ſub pectore venter!
Quantum & quale latus! quam juvenile femur!
Singula quid referam? nil non laudabile vidi:
Et nudam preſſi corpus b ad uſque meum.
Cætera quis neſcit? laſſi requievimus ambo:
Proveniant medii ſic mihi ſæpe dies!

a Meretrix fuit de qua Propertius
Ad cujus jacuit
Græcia tota fores.

b Pro uſque ad, per Anaſtrophen.

ELEGIA VI.

Ad janitorem, ut fores ſibi aperiat.

Janitor indignè durâ religate catenâ,
Difficilem moto cardine pande forem.
Quod precor, exiguum eſt: aditu fac janua parvo
Obliquum capiat ſemi adaperta latus.
Longus amor tales corpus tenuavit in uſus:
Aptaq́; a ſubducto a corpore membra dedit.

a a .i. mole carnis ſubtracta.

Ille per excubias cuſtodum leniter ire
Monſtrat, inoffenſos dirigit ille pedes.
At quondam noctem, ſimulachraq́; vana timebam:
Mirabar, tenebris ſi quis iturus erat.
*Riſit, ut * audivit, tenerâ cum matre Cupido:*
Et leviter, Fies tu quoq́; fortis, ait.

* audirem.

Nec mora, venit amor: non umbras nocte volantes,
Non timeo strictas in mea fata manus.
Te nimiùm timeo lentum: tibi blandior uni:
Tu, me quo poſſis perdere, fulmen habes.
b *Aſpice, ut invideas, inimicaq́; clauſtra relaxa,*
Uda ſit ut lacrymis janua facta meis.
Certè ego, cùm poſitâ ſtares ad verbera veſte,
Ad dominam pro te verba tremente tuli.
Ergò quæ valuit pro te quoq́; gratia quondam,
(Heu facinus!) pro me nunc valet illa parùm.
Redde vicem meritis: * grato licet eſſe, quod optas.
Tempora noctis eunt; excute poſte ſeram.

b &c. Micyllus Hyſterologiam, & Ironiam putat eſſe in hac oratione: ut ſenſus ſit, *Clauſtra relaxa, & aſpice ut janua ſit uda meis lacrymis, ut ſcil. invideas.*

* gratis licèt eſſe quod opto.

Excute: ſic nunquam durâ religêre catenâ,
Nec tibi perpetuò c *ſerva bibatur aqua!*
Ferreus orantem nequicquam janitor audis:
Roboribus duris janua fulta riget.

c .i. quæ ſervis bibenda eſt.

Urbibus obſeſſis clauſæ munimina portæ
Proſunt: in media pace quid arma times?
Quid faceres hoſti, qui ſic excludis amantem?
Tempora noctis eunt; d *excute poſte ſeram.*
Non ego militibus venio comitatus, & armis:
Solus eram, ſi non ſævus adeſſet amor.
Hunc ego, ſi cupiam, nunquam dimittere poſſem:
Antè vel à membris dividar ipſe meis.

d Olim enim ſeræ erant exemptiles.

Ergò amor, & modicum circum mea tempora vinum
Mecum eſt, & madidis lapſa corona comis.
Arma quis hæc timeat? quis non eat obvius illis?
Tempora noctis eunt; excute poſte ſeram.
Lentus es? an ſomnus, qui te malè præbet amanti,
Verba dat in ventos aure repulſa tuâ?
At (memini) primò, cùm te celare volebam,
Pervigil in mediæ ſydera noctis eras.
Forſitan & tecum tua nunc requieſcit amica:
Heu melior quantò ſors tua ſorte meâ eſt!
Dummodo a ſic; in me duræ tranſite catenæ.
Tempora noctis eunt; excute poſte ſeram.
Fallimur? an verſo ſonuerunt cardine poſtes,
Raucaq́; concuſſæ ſigna dedêre fores?
Fallimur: impulſa eſt animoſo janua vento:
Hei mihi, quàm longè ſpem tulit aura meam!
Si ſatis es raptæ, Borea, memor Orithyïæ;
Huc ades, & ſurdas flamine tunde fores?
Urbe ſilent totâ, vitreoq́; madentia rore
Tempora noctis eunt; excute poſte ſeram.
Aut ego jam ferroq́; igniq́; * paratior ipſe,
b Quam, face, ſuſtineo, tecta ſuperba petam.
Nox, & amor, vinumq́; nihil moderabile ſuadent:
Illa pudore vacat, Liber Amorq́; metu.
Omnia conſumpſi: nec te precibuſq́; miniſq́;
Movimus, * ô foribus durior ipſe tuis.
Nec te formoſæ decuit ſervare puellæ
Limina: ſollicito carcere dignus eras.
Jamq́; pruinoſos molitur Lucifer axes:
Inq́; ſuum miſeros excitat ales opus.
At tu non lætis detracta corona capillis,
Dura ſuper totâ limina nocte jace.
Tu dominæ, cùm te projectam manè videbit,
Temporis abſumpti tam malè, teſtis eris.
Qualiſcunq́; vale, ſentiq́; abeuntis amorem:
Lente, nec admiſſo turpis amante, vale.
Vos quoq́; crudeles rigido cum limine poſtes,
Duraq́; conſertæ ligna valete fores.

a Supple *ſit*, ut *ſcil.* cum ſerva janitore cubet amica.

* potentior ipſo,
b Hyperbaton: *petam ſuperba tecta face quam ſuſtineo*, .i. ædes ſuccendam.
* es.

ELEGIA

ELEGIA VII.

Ad pacandam amicam, quam verberaverat.

ADde manus in vincla meas (meruere catenas)
Dum furor omnis abeſt, ſi quis amicus ades.
Nam furor in dominam temeraria brachia movit:
Flet mea veſana læſa puella manu.
Tunc ego vel charos potui violare parentes:
Sæva vel in ſanctos verbera ferre Deos.
Quid? non & clypei dominus ſeptemplicis Ajax
Stravit deprenſos lata per arva greges?
Et vindex in matre, patris malus ultor Oreſtes,
Auſus in [a] arcanas poſcere tela a Deas?
Ergo ego digeſtos potui laniare capillos;
Nec dominam motæ dedecuere comæ.
Sic formoſa fuit: talem [b] Schœneïda dicam
Mænalias arcu ſollicitaſſe feras.
Talis perjuri promiſſaque velaque Theſei
Flevit præcipites [c] Creſſa tuliſſe Notos.
Sic, niſi vittatis quod erat Caſſandra capillis,
Procubuit templo caſta Minerva tuo.
Quis mihi non Demens, quis non mihi Barbare dixit?
Ipſa nihil: pavido lingua retenta metu eſt.
Sed taciti fecere tamen convitia vultus:
Egit me lacrymis ore ſilente reum.
Ante meos humeris vellem cecidiſſe lacertos:
Utilius potui parte carere mei.
In mea veſanas habui diſpendia vires?
Et potui pœnam fortis inire meam?
Quid mihi vobiſcum cædis ſcelerumque miniſtræ?
Debita ſacrilegæ vincla ſubite manus.
An, ſi pulſaſſem minimum de plebe Quiritem,
Plecterer? in dominam jus mihi majus erit?
Peſſima Tydides ſcelerum monumenta reliquit:
Ille Deam primus perculit; alter ego.
Et minus ille nocens: me quam profitebar amare,
Læſi; Tydides ſævus in [d] hoſte fuit.
I nunc, magnificos victor molire triumphos:
Cinge comam lauro, votaque redde Jovi.

Quæque

[a] a .i. Furias, quas ipſe ſolus videbat.

[b] Intelligit Atalontam Arcadicam, Jaſii filiam, quæ venatrix fuit: nam altera Bœotica Schœnei filia curſu celebris extitit. Sed more Poetico Ovidius hoc in loco confundit nomina, eamque quæ Jaſii fuit, Schœneida appellat.

[c] .i. Cretenſis Ariadne.

[d] .i. Venere inimica: quam dextra manu vulneravit, dum Æneam protegere vellet.

Quaque tuos currus comitantum turba ſequetur,
Clamet, Io, forti victa puella viro eſt.
Antè eat effuſo triſtis captiva capillo,
Si ſinerent læſæ, candida tota, genæ.
Aptius impreſſis fuerat livere labellis,
Et collum blandi dentis habere notam.
Denique ſi tumidi ritu torrentis agebar,
Cæcaque me prædam fecerat ira ſuam;
Nonne ſatis fuerat timidæ inclamâſſe puellæ?
Nec nimiùm rigidas intonuiſſe minas?
Aut tunicam ſummâ deducere turpiter orâ,
Ut mediam mediæ zona tuliſſet opem?
At nunc ſuſtinui, raptis à fronte capillis,
Ferreus ingenuas ungue notare genas.
Aſtitit illa gemens albo & ſine ſanguine vultu,
Cæduntur Pariis qualia ſaxa jugis.
Exanimes artus & membra trementia vidi,
Ut cùm populeas ventilat aura comas:
Utq; levi Zephyro gracilis vibratur arundo:
Summave cùm tepido ſtringitur unda Noto.
Suſpenſæque diu lachrymæ fluxere per ora,
Qualiter à objectâ de nive manat aqua. ā i, ſoli oppoſitâ
Tunc ego me primùm cœpi ſentire nocentem:
Sanguis erant lachrymæ, quas dabat illa, meus.
Ter tamen ante pedes volui procumbere ſupplex:
Ter formidatas reppulit illa manus.
At tu, nè dubita (minuet vindicta dolorem)
Protinus in vultus unguibus ire meos.
Nec noſtris oculis, nec noſtris parce capillis.
* *Quamlibet infirmas adjuvat ira manus.*
Nève mei ſceleris tam triſtia ſigna ſuperſint,
Pone recompoſitas in ſtatione comas.

ELEGIA VIII.

Execratur lenam, quæ puellam ſuam meretricia arte inſtruebat.

Eſt quædam (quicunque volet cognoſcere lenam,
Audiat) eſt quædam nomine Dipſas anus.

Ex re [a] nomen habet: [b] nigri non illa [b] parentem
[b] Memnonis in roſeis ſobria vidit equis.
Illa [c] magas artes, [d] Ææaque carmina novit:
Inque caput liquidas arte recurvat aquas.
Scit bene quid gramen, quid torto concita rhombo
Licia, quid valeat [e] virus amantis equæ.
Cùm voluit, toto glomerantur nubila cœlo:
Cùm voluit, puro fulget in orbe dies.
Sanguine (ſiqua fides) ſtillantia ſydera vidi:
Purpureus lunæ ſanguine vultus erat.
Hanc ego nocturnas verſam volitare per umbras
Suſpicor, & plumâ corpus anile tegi.
Suſpicor: & fama eſt. [f] Oculis quoque pupula duplex
Fulminat, & geminum lumen ab orbe venit.
Evocat antiquis proavos atavoſq́; ſepulchris:
Et ſolidam longo carmine findit humum:
Hæc ſibi propoſuit thalamos violare pudicos:
Nec tamen eloquio lingua nocente caret.
Fors me ſermoni teſtem dedit: illa monebat
Talia: (me duplices occuluêre fores)
Scis hera te, mea lux, juveni placuiſſe beato.
Hæſit, & in vultu conſtitit uſque tuo.
Et cur non placeas? nulli tua forma ſecunda eſt.
Me miſeram, dignus corpore [g] cultus abeſt.
Tam [h] felix eſſes, quam formoſiſſima, vellem:
Non ego, te factâ divite, pauper ero.
Stella tibi oppoſiti nocuit contraria Martis:
Mars abiit; ſigno nunc Venus apta tuo eſt.
Proſit ut adveniens en aſpice: dives amator
Te cupit; & curæ, quid tibi deſit, habet.
Eſt etiam facies, quæ ſe tibi comparet, illi:
Si te non emptam vellet, emendus erat.
[i] Erubuit. [k] Decet alba quidem pudor ora: ſed iſte,
Si ſimules, prodeſt; verus obeſſe ſolet.
Cùm bene dejectis gremium ſpectabis ocellis,
Quantum quiſque ferat, reſpiciendus erit.
Forſitan incultæ Tatio regnante Sabinæ
Noluerint [l] habiles pluribus eſſe viris.

a Dipſas enim dicitur ἀπὸ τῆς δίψης, .i. á ſite.
b b b .i. Auroram matrem *Memnonis* Æthiopis.
c .i. magicas.
d .i. Medeæ incantationes, ab Ææa Colchorum oppido.
e .i. Hippomanes.
f *Plinius l.* 7. c. 2. ſcribit, Fœminas quidem omnes ubique viſu nocere, quæ duplices pupillas habent.
g .i. ornatus.
h .i. dives.
i *Puella ſcil.* ad verba lenæ.
k *Pergit lena* poſtquam erubuiſſe vidit puellam
l Haberi a pluribus viris: juxta illud Terentii, *Quis heri Chryſidem habuit?*

Nunc Mars externis animos exercet in armis:
Et Venus Æneæ regnat in urbe ſui.
Ludunt formoſæ: caſta eſt, quam nemo rogavit:
Aut, ſi ruſticitas non vetat, ipſa rogat.
Has quoque, quas frontis rugas in vertice portas;
Excute: de rugis crimina multa cadent.
Penelope vires juvenum tentabat in arcu:
Qui latus argueret, corneus arcus erat.
Labitur occulte, fallitque volatilis ætas:
Et celer admiſſis labitur annus equis.
Æra nitent uſu: veſtis bona quærit a *haberi:*
Caneſcunt turpi tecta relicta ſitu.
Forma, niſi admittas, nullo exercente ſeneſcit:
Nec ſatis effectus unus & alter habet.
Certior è multis. nec tam invidioſa rapina eſt:
Plena venit canis de grege præda lupis.
Ecce quid iſte tuus, præter nova carmina, vates
Donat? amatoris millia multa leges.
Ipſe Deus vatum, palla ſpectabilis aureâ,
Tractat in auratæ conſona fila lyræ.
Qui dabit, ille tibi magno ſit major Homero;
(Crede mihi) res eſt ingenioſa dare.
Nec tu, ſi quis erit capitis mercede redemptus,
Deſpice b *gypſati* * *nomen inane pedis:*
Nec te decipiant veteris * *quinquatria ceræ.*
Tolle tuos tecum pauper amator avos.
Qui, quia pulcher erit, poſcet ſine munere noctem;
Quod det, amatorem flagitet antè ſuum.
Parcius exigito pretium, dum retia tendis;
Nè fugiant: captos legibus ure tuis.
Nec nocuit ſimulatus amor: ſine credat amari;
Et cave, nè gratìs hic tibi conſtet amor.
Sæpe nega noctem, capitis modò finge dolorem:
Et modò, quæ cauſas præbeat, d *Iſis erit;*
Mox, recipe: ut nullum patiendi colligat uſum,
Nève relenteſcat ſæpe repulſus amor.
Surda ſit oranti tua janua, laxa ferenti:
Audiat excluſi verba receptus amans:

a .i. geri, vel geſtari.

b .i. gypſo notati. Venalium enim trans mare advectorum pedes gypſo vel creta notabant.

* crimen.

* cincta atria *al.* quicquam atria.

c .i. imaginum cerearum.

d .i. Iſidis ſacra, quibus mulieres ſecubare, & a virorum conſuetudine ſolebant abſtinere.

Et, quaſi læſa prius, nonnunquam iraſcere læſo:
Vaneſcat culpâ culpa repulſa tua.
Sed nunquam dederis ſpatioſum tempus in iram:
Sæpe ſimultates ira morata facit.
Quin etiam diſcant oculi lachrymare coacti:
Et faciant udas ille vel ille genas.
Nec, ſi quem fallas, tu perjurare timeto.
Commodat illuſis numina ſurda Venus.
Servus, & ad partes ſollers ancilla parentur,
Qui doceant, aptè quid tibi poſſit emi.
Et ſibi pauca rogent: multi ſi pauca rogabunt,
Poſtmodo de ſtipula grandis acervus erit.
Et ſoror, & mater: nutrix quoque carpat amantem:
Fit citò per multas præda petita manus.
Cùm tibi deficient poſcendi munera cauſæ,
Natalem libo teſtificare tuum.
Nè ſecurus amet nullo rivale caveto;
Non bene, ſi tollas prælia, durat amor.
Ille viri videat toto veſtigia lecto,
Factáque laſcivis livida colla notis.
Munera præcipuè videat, quæ miſerit alter.
Si tibi nil dederit, a ſacra roganda via eſt.
Cùm multa abſtuleris: ut non tamen omnia donet,
Quod nunquam reddas, commodet ille, roga.
Lingua juvet, mentémque tegat: blandire, noceque:
Impia ſub dulci melle venena latent.
Hæc ſi præſtiteris uſu mihi cognita longo,
Nec tulerint voces ventus & aura meas,
Sæpe mihi dices, Vivas bene: ſæpe rogabis,
Ut mea defunctæ molliter oſſa cubent.
* *Nox erat in curſu, cùm me mea prodidit umbra.*
At noſtræ vix ſe continuêre manus.
Quin albam raramque comam, lachrymoſáque vino
Lumina, rugoſas diſtraheremque genas.
Dii tibi dent nullosq; lares, inopemque ſenectam,
Et longas hyemes, perpetuamque ſitim.

a &c.) .i. interrogandus eſt, quæ merces veneant in via ſacra.

ELEGIA

ELEGIA IX.

Ad Atticum, amantem non oportere deſidioſum eſſe, ſicuti nec militem.

Militat omnis amans, & habet ſua caſtra Cupido:
Attice (crede mihi) militat omnis amans.
Quæ bello eſt habilis, Veneri quoq; convenit ætas:
Turpe ſenex miles, turpe ſenilis amor.
Quos petiêre duces annos in milite forti,
Hos petit in ſocio bella puella viro.
Pervigilant ambo: terrâ requieſcit uterque:
Ille fores dominæ ſervat, at iſte ducis.
Militis officium longa eſt via: mitte puellam;
Strenuus exempto fine ſequetur amans.
Ibit in adverſos montes, duplicataque nimbo
Flumina: congeſtas conteret ille nives.
Nec [a] *freta preſſurus tumidos cauſabitur Euros,*
Aptaq; vertendis ſydera quæret aquis.
Quis, niſi vel miles, vel amans, & frigora noctis
Et denſo miſtas perferet imbre nives?
Mittitur infeſtos alter ſpeculator in hoſtes:
In rivali oculos alter ut hoſte tenet.
Ille graves urbes, hic duræ limen amicæ
Obſidet: hic portas frangit, at ille fores.
Sæpe ſoporatos invadere profuit hoſtes,
Cædere & armatâ vulgus inerme manu.
Sic fera Threîcii ceciderunt agmina Rheſi:
Et dominum capti deſeruiſtis equi.
Nempe moritorum ſomnis utuntur amantes:
Et ſua ſopitis hoſtibus arma movent.
Cuſtodiam tranſire manus, vigilumque catervas,
Militis & miſeri eſt ſemper amantis opus.
Mars dubius; nec certa Venus: victiq; reſurgunt:
Quoſq; neges unquam poſſe jacere, cadunt.
Ergo deſidiam quicunq; vocabit amorem,
Deſinat; ingenii eſt experientis amor.
Ardet in abductâ Beriſeïde magnus Achilles;
Dum licet, argivas frangite Troës opes.

[a] i. navigaturus.

Hector ab Andromaches complexibus ibat in arma;
Et galeam capiti quæ daret, uxor erat.

* Caſſandra.

*Summa ducum Atrides viſâ * Priameïde fertur*
Mænadis effuſis obſtupuiſſe comis.
Mars quoq; deprenſus fabrilia vincula ſenſit:
Notior in cœlo fabula nulla fuit.
Ipſe ego ſegnis eram, diſcinctaq; in otia natus:
Mollierant animos lectus & umbra meos:
Impulit ignavum formoſæ cura puellæ,
Juſſit & in caſtris æra merere ſuis.
Inde vides vigilem, nocturnaq; bella gerentem.
Qui non vult fieri deſidioſus, amet.

ELEGIA X.

Ad puellam, ne pro amore præmia poſcat.

* Eurota: Laconiæ, *ſc.* fluvio.
a *Scil.* Helena.
b b Menelao & Paridi.

Qualis ab * Europa *Phrygiis* a *advecta carinis,*
b *Conjugibus belli cauſa* b *duobus erat;*
Qualis erat Lede, quam plumis abditus albis
Callidus in falſa luſit adulter ave;
Qualis Amymone ſiccis erravit in agris,
Cùm premeret ſummi verticis urna comas:
Talis eras: aquilamq; in taurumq; timebam,
Et quicquid magno de Jove fecit amor.
Nunc timor omnis abeſt, animiq; evanuit ardor:
Nec facies oculos jam capit iſta meos.
Cur ſim mutatus quæris? quia munera poſcis:
Hæc te non patitur cauſa placere mihi,
Donec eras ſimplex, animum cum corpore amavi:
Nunc mentis vitio læſa figura tua eſt.
Et puer eſt, & nudus amor: ſine ſordibus annos,
Et nullas veſtes, ut ſit apertus, habet.
Quid puerum Veneris pretio proſtare jubetis?
Quo pretium condat, non habet ille ſinum.
Nec Venus apta feris, Veneris nec filius armis:
Non decet imbelles æra merere deos.
Stat meretrix certo cuivis mercabilis ære,
Et miſeras c *juſſo corpore quærit opes:*

c ſcil. à lenone.

Devovet imperium tamen hæc lenonis avari;
Et quod vos facitis ſponte, coacta facit.

Sumite in exemplum pecudes ratione carentes:
Turpe erit, ingenium mitius eſſe feris.
Non equa munus equum, non taurum vacca popoſcit:
Non aries placidam munere captat ovem.
Sola viro mulier ſpoliis exultat ademptis:
Sola locat noctes: ſola locanda venit.
Et vendit quod utrumq; juvat, quod uterq; petebat:
Et pretium, quanti gaudeat ipſa, facit.
Quæ Venus ex æquo ventura eſt grata duobus,
Altera cur illam vendit, & alter emit?
Cur mihi ſit damno, tibi ſit lucroſa voluptas,
Quam ſocio motu fœmina virq; ferunt?
Non bene conducti vendunt perjuria teſtes:
Non bene a *ſelecti judicis arca patet.*
b *Turpe, reos emptâ miſeros defendere linguâ:*
Quod faciat magnas b *turpe tribunal opes.*
b *Turpe, tori reditu cenſus augere paternos,*
Et faciem lucro proſtituiſſe ſuam.
Gratia pro rebus meritò debetur inemptis:
Pro malè conducto gratia nulla toro.
Omnia conductor ſolvit: mercede ſolutâ
Non manet officio debitor ille tuo.
Parcite formoſæ pretium pro nocte paciſci:
Non habet eventus ſordida præda bonos.
Non fuit armillas tanti pepigiſſe Sabinas,
Ut premerent c *ſacræ* c *virginis arma caput.*
Ex quibus exierat, trajecit viſcera ferro
d *Filius; & pœnæ cauſa monile fuit.*
Nec tamen indignum eſt à divite præmia poſci:
Munera poſcenti quæ dare poſſit, habet.
Carpite de plenis pendentes vitibus uvas:
Præbeat e *Alcinoi poma benignus ager.*
Officium numerat pauper, ſtudiumque, fidémque:
Quod quis habet, dominæ conferat omne ſuæ.
Eſt quoque carminibus meritas celebrare puellas
Dos mea: quam volui nota ſit arte meâ.
Scindentur veſtes, gemmæ frangentur & aurum:
Carmina quam tribuent, fama perennis erit.

a .i. ſeorſim ducti, ut amotis arbitris pecuniam accipiat.
b *Scil.* eſt.

c c .i. Tarpeiæ, quæ fuit virgo veſtalis.
d .i. Alcmæon, qui Eriphylen matrem interfecit, quòd *Amphiarum* patrem ob aureum torquem prodiderit.
e Proverbialiter dictum: ſicut & *Alcinoi menſa.*

Nec dare, ſed pretium poſci dedignor, & odi:
Quod nego poſcenti, deſine velle, dabo.

ELEGIA XI.

Napen alloquitur, ut paratas tabellas ad Corinnam perferat,

Colligere incertos, & in ordine ponere crines
Docta, nec ancillas inter habenda Nape.
Inque miniſteriis furtivæ cognita noctis
Utilis, & dandis ingenioſa notis,
Sæpe venire ad me dubitantem hortata Corinnam,
Fida laboranti ſæpe reperta mihi;
Accipe, & ad dominam peraratas manè tabellas
Perfer: & obſtantes ſedula pelle moras.
Nec ſilicum venæ, nec durum in pectore ferrum,
Sed tibi ſimplicitas [a] *ordine major ineſt.*
Credibile eſt & te ſenſiſſe Cupidinis arcus:
In me militiæ ſigna tuere tuæ.
Si quæret quid agam; ſpe noctis vivere dices:
Cætera fert blandâ cera notata manu.
Dum loquor, hora fugit: vacuæ bene redde tabellas:
Verùm continuò fac tamen ipſa legat.
Aſpicias oculos, mando, frontemque legentis:
Ex tacito vultu ſcire futura licet.
Nec mora: perlectis reſcribat multa jubeto:
Odi, cum latè ſplendida [b] *cera vacat.*
[c] *Comprimat ordinibus verſus oculoſque moretur*
Margine in extremo littera raſa meos.
Quid digitos opus eſt graphium laſſare tenendo?
Hoc habeat ſcriptum tota tabella, VĒNI.
Non ego victrices lauro redimire tabellas,
Nec Veneris mediâ ponere in æde morer.
Subſcribam, VEneri fidas ſibi Naſo tabellas
Dedicat: at nuper vile fuiſtis acer.

ELEGIA

[a] i. Conditione ſervili: à qua aliena eſt ſimplicitas.

[b] Solebant in tabulis ceratis olim verba exarare.

[c] &c. i. linearum ſeriem coarctet, ut tabulâ plures capiat.

ELEGIA XII.

Tabellas, quas miſerat, execratur, quod amica noctem negabat.

Flete meos caſus: triſtes rediêre tabellæ:
Infelix hodie littera poſſe negat.
Omina ſunt aliquid: modò cùm diſcedere vellet,
Ad limen digitos reſtitit icta Nape.
Miſſa foras iterum limen tranſire memento
Cautiùs, atq; altè ſobria ferre pedem.
Ite hinc difficiles, funebria ligna, tabellæ;
Túque negaturis cara referta notis.
Quam puto de longæ collectam flore cicutæ
*Melle ſub infami * Corſica miſit apis.*
At, tanquam minio penitus medicata, rubebas:
Ille color verè ſanguinolentus erat.
Projectæ in triviis jaceatis inutile lignum:
Vóſque rotæ frangat prætereuntis onus.
Illum etiam, qui vos ex arbore vertit in uſum,
Convincam puras non habuiſſe manus.
Præbuit illa arbor miſero ſuſpendia collo:
Carnifici duras præbuit illa cruces:
Illa dedit turpes raucis bubonibus umbras:
Vulturis in ramis, & ſtrigis ova tulit.
His ego commiſi noſtros inſanus amores?
Molliaq; ad dominam verba ferenda dedi?
Aptiùs hæ capiant vadimonia garrula ceræ,
Quas aliquis duro cognitor ore legat.
Inter ephemeridas meliùs, tabuláſque jacerent,
In quibus abſumptas fleret avarus opes.
Ergo ego vos rebus duplices pro nomine ſenſi:
Auſpicii numerus non erat ipſe boni.
Quid precer iratus? niſi vos curioſa ſenectus
Rodat, & immundo cera ſit alba ſitu.

* Corſicum mel inviſum propter amaritudinem.

ELEGIA XIII.

Ad Auroram ne properet.

Jam ſuper Oceanum venit à ſeniore marito,
Flava pruinoſa quæ vehit axe diem.

Quò properas Aurora? mane: ſic Memnonis umbris
Annua ſolenni cæde parentet avis.
Nunc juvat in teneris dominæ jacuiſſe lacertis,
Si quando lateri nunc bene juncta meo eſt.
Nunc etiam ſomni pingues, nunc frigidus aër:
Et liquidum tenui gutture cantat avis.
Quò properas ingrata viris, ingrata puellis;
Roſcida purpureâ ſupprime lora manu.
Ante tuos ortus meliùs ſua ſydera ſervat
Navitâ, nec mediâ neſcit an erret aquâ.
Te ſurgit (quamvis laſſus) veniente viator:
Miles & armiferas aptat ad arma manus.
Prima ſubire vides oneratos arva colonos:
Prima vocas tardos ſub juga panda boves.
Tu pueros ſomno fraudas, tradiſque magiſtris,
Ut ſubeant teneræ verbera ſæva manus.
Atque eadem ſponſum conſulti ante atria mittis,
Unius ut verbi grandia damna ferat.
Nec tu conſulto, nec tu jucunda diſerto es:
Cogitur ad lites ſurgere uterque novas.
Tu, nè fœminei poſſint ceſſare lacerti,
Lanificam revocas ad ſua penſa manum.
Omnia perpeterer: ſed ſurgere manè puellas
Quis, niſi cui non eſt ulla puella, ferat?
Optavi quoties, nè nox tibi cedere vellet,
Nec fugerent vultus ſydera mota tuos!
Optavi quoties, aut ventus frangeret axem,
Aut caderet ſpiſſâ nube retentus equus!
*Invida quò properas? quòd erat tibi * filius ater,*
Materni fuerat pectoris ille color.
Quid ſi non Cephali quondam flagrâſſet amore?
An putat ignotam nequitiam eſſe ſuam?
Tithono vellem de te narrare liceret:
Fœmina non cœlo turpior ulla foret.
Illum dum refugis, longo quòd marcet ab ævo;
Surgis ad inviſas à ſene manè rotas.
At ſi quem Cephalum manibus complexa teneres;
Clamares, Lentè currite noctis equi.

* Memnon. Virg. *& nigri Memnonis arma.*

Cur ego plector amans, ſi vir tibi marcet ab annis?
  Non me nupſiſti conciliante ſeni.
Aſpice quos ſomnos juveni donârit amato
  Luna: nec illius forma ſecunda tua eſt.
Ipſe deûm genitor (nè te tam ſæpe videret)
  Commiſit noctes in ſua vota duas.
Jurgia finieram; ſcires audiſſe: rubebat;
  Nec tamen eſt ſolito tardior orta dies.

ELEGIA XIV.

Puellam conſolatur, cui præ nimia cura comæ deciderant.

Dicebam, Deſiſte tuos medicare capillos:
  Tingere quam poſſis jam tibi nulla coma eſt.
At, ſi paſſa fores, quid erat ſpecioſius illis?
  Contigerant imum, quâ patet uſque, latus.
Quid, quòd erant tenues, & quos ornare timeres?
  Vela colorati qualia Seres habent:
Vel pede quod gracili deducit aranea filum,
  Cum leve deſertâ ſub trabe nectit opus.
Nec tamen ater erat, nec erat color aureus ille:
  Sed quamvis neuter, mixtus uterq; color.
Qualem clivoſæ madidis in vallibus Idæ
  Ardua direpto cortice cedrus habet.
Adde, quòd & dociles, & centum flexibus apti,
  Et tibi nullius cauſa doloris erant.
Non acus abrupit, non vallum pectinis illos;
  Ornatrix tuto corpore ſemper erat.
Ante meos oculos ſæpe eſt ornata: nec unquam
  Brachia direptâ ſaucia fecit acu.
Sæpe etiam nondum digeſtis manè capillis,
  Purpureo jacuit ſemiſopita toro.
Tum quoq; erat neglecta decens: ut Thracia Bacche,
  Cùm temerè in viridi gramine laſſa jacet.
Cùm graciles eſſent tamen, & lanuginis inſtar,
  Heu mala vexatæ quanta tulêre comæ!
Quàm ſe præbuerant ferro patienter & igni,
  Ut fieret torto nexilis orbe ſinus!

Clamabam, Scelus eſt, iſtos ſcelus urere crines:
Sponte decent: capiti ferrea parce tuo.
Vim procul hinc remove: non eſt qui debeat uri:
Erudit admotas ipſe capillus acus.
Formoſæ periêre comæ, quas vellet Apollo,
Quas vellet capiti Bacchus ineſſe ſuo.
Illis contulerim, quas quondam nuda * Dione
Pingitur humenti ſuſtinuiſſe manu?
Quid malè compoſitos quereris periiſſe capillos?
Quid ſpeculum mœſtâ ponis inepta manu?
Non benè conſuetis à te ſpectaris ocellis:
ut placeas; debes immemor eſſe tui.
Non te cantatæ læſerunt pellicis herbæ;
Non anus Æmoniâ perfida lavit aquâ.
Nec tibi vis morbi nocuit, (* procul omen abeſto)
Nec minuit denſas invida lingua comas.
Facta manu culpâq; tuâ diſpendia ſentis:
Ipſa dabis capiti mixta venena tuo.
Nunc tibi captivos mittet Germania crines:
Culta triumphatæ munere gentis eris.
O quàm ſæpe comas aliquo mirante rubebis!
Et dices, Emptâ nunc ego merce probor.
Neſcio quàm pro me laudat nunc ipſe Sicambram;
Fama tamen memini cùm fuit iſta mea.
Me miſerum! lacrymas malè continet, oraque dextra
Protegit, ingenuas picta rubore genas.
Suſtinet antiquos gremio ſpectátque capillos,
Hei mihi non illo munera digna loco!
Collige cùm vultu mentem: reparabile damnum eſt:
Poſtmodo nativâ conſpicière comâ.

* His verbis aversabantur omnia dira & triſtia.

ELEGIA XV.

Ad invidos, quod fama poetarum ſit perennis.

Quid mihi livor edax ignavos objicis annos?
Ingeniíq; vocas carmen inertis opus?
Non me, more patrum, dum ſtrenua ſuſtinet ætas,
Præmia militiæ pulverulenta ſequi?
Nec me verboſas leges ediſcere, nec me
Ingrato voces proſtituiſſe foro?

Mortale eſt, quod quæris opus: mihi fama perennis
Quæritur: ut toto ſemper in orbe canar,
Vivet Mæonides, Tenedos dum ſtabit, & Ide,
Dum rapidas Simois in mare volvet aquas,
*Vivet & * Aſcreus, dum muſtis uva tumebit:*
Dum cadet incurvâ falſe reſecta Ceres.
** Battiades toto ſemper cantabitur orbe:*
Quanvis ingenio non valet, arte valet.
Nulla Sophocleo veniet jactura cothurno:
Cum ſole & luna ſemper Aratus erit,
Dum fallax ſervus, durus pater, improba lena
Vixerit, & meretrix blanda, Menandros erit.
Ennius arte carens, animoſique Accius oris,
Caſurum nullo tempore nomen habent.
Varronem, primamque ratem quæ neſciet ætas?
Aureaque Æſonio terga petita duci?
Carmina ſublimis tunc ſunt peritura Lucreti,
Exitio terras cùm dabit una dies.
Tityrus & ſegetes, Æneiaque arma legentur,
Roma triumphati dum caput orbis erit.
Donec erunt ignes arcusq́; Cupidinis arma,
Diſcentur numeri, culte Tibulle, tui.
Gallus & Heſperiis, & Gallus notus Eoïs,
Et ſua cum Gallo nota Lycoris erit.
Ergò cùm ſilices, cùm dens patientis aratri
Depereant ævo: carmina morte carent.
Cedant carminibus reges, regumq́; triumphi:
Cedat & auriferi ripa beata Tagi.
Vilia miretur vulgus: mihi flavus Apollo
Pocula Caſtalia plena miniſtret aquâ.
Suſtineamque comâ metuentem frigora myrtum;
Atque ita ſollicito multus amante legar.
Paſcitur in vivis livor: poſt fata quieſcit:
Tunc ſuus ex merito quemque tuetur honor.
Ergò etiam, cum me ſupremus aduſſerit ignis,
Vivam: parſque mei magna ſuperſtes erit.

* Heſiodus.

* Callimachus.

PUB. OVID. NASONIS *ELEGIARUM* SIVE *AMORUM* Liber II.

ELEGIA I.

Quod pro gigantomachia amores ſcribere ſit coactus.

Hæc quoq; compoſui Pelignis natus aquoſis
Ille ego nequitiæ Naſo poeta meæ.
Hoc quoque juſſit Amor: procul hinc, procul eſte ſeveri:
Non eſtis teneris apta theatra modis.
*Me legat in ſponſi facie non * frigida virgo,*
Et rudis ignoto tactus amore puer.
Atque aliquis juvenum, quo nunc ego, ſaucius arcu,
Agnoſcat flammæ conſcia ſigna ſuæ:
Miratusque diu, Quo, dicat, ab indice doctus
Compoſuit caſus iſte poeta meos?
*Auſus eram, memini, * cœleſtia dicere bella,*
Centimanumque Gygen (& ſatis oris erat)
Cum malè ſe Tellus ulta eſt, ingeſtáque Olympo
Ardua devexum Pelion Oſſa tulit.
Juppiter in manibus, & cum Jove fulmen habebam,
Quod bene pro cœlo mitteret ille ſuo.
Clauſit amica fores: ego cum Jove fulmen omiſi:
Excidit ingenio Juppiter ipſe meo.
Juppiter ignoſcas: nil me tua tela juvabant:
Clauſa tuo majus janua fulmen habet.
Blanditias, elegoſque leves, mea tela, reſumpſi:
Mollierant duras lenia verba fores.
Carmina ſanguineæ deducunt cornua Lunæ,
Et revocant niveos Solis euntis equos.
Carmine diſſiliant abruptis faucibus angues:
Inque ſuos fontes verſa recurrit aqua.

* Amore ardens: Liptota vel Antiphraſis.

* Gigantomachiam.

Carminibus ceſsêre fores : inſeratque, poſti,
Quanvis robur erat, carmine victa ſera eſt.
Quid mihi profuerit velox cantatus Achilles?
Quid pro me Ajaces alter & alter agent?
* *Quique tot errando, quot bello perdidit annos?*
Raptus & Æmoniis flebilis Hector equis?
At facies teneræ ut laudata eſt ſæpe puellæ;
Ad vatem, precium carminis, ipſa venit.
Magna datur merces : heroum clara valete
Nomina, non apta eſt gratia veſtra mihi.
Ad mea formoſos vultus adhibete puellæ
Carmina, purpureus quæ mihi dictat Amor.

* Periphraſis Ulyſſis.

ELEGIA II.

Ad Bagoum, ut cuſtodiam puellæ ſibi commiſſæ laxiorem habeat.

Quem penes eſt dominam ſervandi cura, Bagoë,
Dum perago tecum pauca; ſed apta, vaca.
Heſternâ vidi ſpatiantem luce puellam,
Illâ, quæ Danaï porticus agmen habet.
Protinus ut placuit, miſi noctemque rogavi :
Reſcripſit trepidâ, Non licet, illa manu.
Et cur non liceat quærenti, reddita cauſa eſt.
Quod nimium dominæ cura moleſta tua eſt.
Si ſapis, ô cuſtos, odium (mihi crede) mereri
Deſine : quem metuit, quiſque periſſe cupit,
Vir quoque non ſapiens : quid enim ſervare laboret,
Unde nihil, quanvis non tueare, perit?
Sed gerat ille ſuo morem furioſus amori :
Et caſtam, multis quæ placet eſſe : putet.
Huic furtiva tuo libertas munere detur :
Quam dederis illi, reddat ut illa tibi.
Conſcius eſſe velis ; domina eſt obnoxia ſervo :
Conſcius eſſe times ; diſſimulare licet.
Scripta leget ſecum ; matrem ſcripſiſſe putato :
Venerit ignotus ; poſtmodo notus erit.
Ibit ut affectam, quæ non languebit, amicam
Viſat, & indiciis ægra ſit illa tuis.

Si faciet tardè: nè te mora longa fatiget;
Impoſitâ gremio ſtertere fronte potes.
Nec tu Niligenam fieri quid poſſit ad Iſim
Quæſieris: nec tu curva theatra time.
Conſcius aſſiduos commiſſi tollet honores:
Quis minor eſt autem, quam tacuiſſe, labor?
Ille placet, verſatque domum, nec verbera ſentit:
Ille potens dominæ: cætera turba jacet.
Huic, veræ ut lateant cauſæ, finguntur inanes:
Atque ambo domini, quod probat una, probant.
Cùm bene vir traxit vultum, rugaſq; coëgit;
Quod voluit fieri blanda puella, facit.
Sed tamen interdum tecum quoque jurgia nectat:
Et lachrymas ſimulet: carnificemq; vocet.
Tu contra objicies, quæ tutò diluat illa:
In vero, falſo crimine, deme fidem.
Sic tibi ſemper honos, ſic alta pecunia creſcet:
Hæc face: & exiguo tempore liber eris.
Aſpicis indicibus nexas per colla catenas:
Squalidus orba fide pectora carcer habet.
Quærit aquas in aquis, & poma fugacia captat
Tantalus: hoc illi garrula lingua dedit.
* Argus. *Dum nimium ſervat * cuſtos Junonius Io,*
Ante ſuos annos occidit: illa Dea eſt.
Vidi ego compedibus liventia crura gerentem,
Unde vir inceſtum ſcire coactus erat.
Pœna minor merito: nocuit mala lingua duobus.
Vir doluit: famæ damna puella tulit.
(Crede mihi) nulli ſunt crimina grata marito:
Nec quenquam, quamvis audiat illa, juvant.
Seu tepet, indicium ſecuras prodis ad aures:
Sive amat, officio fit miſer ille tuo.
Culpa nec ex facili, quamvis manifeſta, probatur:
Judicis illa ſui tuta favore venit.
Viderit ipſe licet, credet tamen ille neganti,
Damnabitque oculos, & ſibi verba dabit.
Aſpiciet dominæ lachrymas: plorabit & ipſe:
Et dicet, Pœnas garrulus iſte dabit.

Quid diſpar certamen inis? tibi verbera victo
Adſunt, in gremio judicis illa ſedet.
Non ſcelus aggredimur, non ad miſcenda coimus
Toxica, non ſtricto fulminat enſe manus.
Quærimus ut tutò per te poſſimus amare:
Quid precibus noſtris mollius eſſe poteſt.

ELEGIA III.

Ad Eunuchum, ſervantem dominam.

HEi mihi, quòd dominam nec vir nec fœmina ſervas,
Mutua nec Veneris gaudia nôſſe potes.
Qui primus pueris genitalia membra recidit,
Vulnera, quæ fecit, debuit ipſe pati.
Mollis in obſequium, faciliſque rogantibus eſſes,
Si tuus in quamvis prætepuiſſet amor.
Non tu natus equo, non fortibus utilis armis:
Bellica non dextræ convenit haſta tuæ.
Iſta mares tractant: tu ſpes depone viriles:
Sunt tibi cum domina ſigna ferenda tuâ.
Hanc imple meritis, hujus tibi gratia proſit:
Si careas illâ, quis tuus uſus erit?
Eſt etiam facies, ſunt apti luſibus anni:
Indigna eſt pigro forma perire ſitu.
Fallere te potuit, qanvis habeare moleſtus:
Non caret effectu, quod voluêre duo.
Aptius ut fuerit precibus tentâſſe, rogamus,
Dum bene ponendi munera tempus habes.

ELEGIA IIII.

Quod amet mulieres, cujuſcunque formæ ſint.

NOn ego mendoſos auſim defendere mores,
Falſaque pro vitiis arma movere meis.
Confiteor, ſi quid prodeſt delicta fateri:
In mea nunc demens crimina faſſus eo.
Odi, nec poſſum cupiens non eſſe, quod odi.
Heu quàm, quod ſtudeas ponere, ferre grave eſt!
Nam deſunt vires ad me mihi juſque regendum:
Auferor ut rapidâ concita puppis aquâ.
Non eſt certa meos quæ forma invitet amores:
Centum ſunt cauſæ cur ego ſemper amem.

Sive aliqua eſt oculos in me dejecta modeſtos;
Uror: & inſidiæ ſunt pudor ille meæ.
Sive procax ulla eſt; capior, quia ruſtica non eſt:
Spemq; dat in molli mobilis eſſe toro.
Aſpera ſi viſa eſt, * rigidaſque imitata Sabinas;
Velle, ſed ex alto diſſimulare, puto.
Sive eſt docta; placet raras dotata per artes;
Sive rudis; placida eſt ſimplicitate ſuâ.
Eſt, quæ Callimachi præ noſtris ruſtica dicat
Carmina: cui placeo, protinus ipſa placet.
Eſt etiam, quæ me vatem, & mea carmina culpet;
Culpantis cupiam ſuſtinuiſſe femur.
Molliter incedit, motu capit: altera dura eſt;
At poterit tacto mollior eſſe viro.
Hæc quia dulce canit, flectitq; facillima vocem;
Oſcula cantanti rapta dediſſe velim.
Hæc querulas habili percurrit pollice chordas;
Tam doctas quis non poſſit amare manus?
Illa placet geſtu, numeroſaq; brachia ducit,
Et tenerum molli torquet ab arte latus.
Ut taceam de me, qui causâ tangor ab omni;
Illic Hippolytum pone, Priapus erit.
Tu, quia tam longa es, veteres heroïdas æquas,
Et potes in toto multa jacere toro.
Hæc habilis brevitate ſuâ eſt: corrumpor utraque;
Conveniunt voto longa breviſq; meo.
Non eſt culta; ſubit quid cultæ accedere poſſit;
Ornata eſt; dotes exhibet ipſa ſuas.
Candida me capiet, capiet me flava puella;
Eſt etiam in fuſco grata colore Venus.
Seu pendent niveâ pulli cervice capilli,
Leda fuit nigrâ conſpicienda comâ.
Seu flavent; placuit croceis Aurora capillis;
Omnibus hiſtoriis ſe meus aptat amor.
Me nova ſollicitat, me tangit ſerior ætas:
Hæc melior ſpecie: moribus illa placet.
Deniq; quas totâ quiſquam probat urbe puellas,
Noſter in has omnes ambitioſus amor.

* Severas, difficiles, moras.

ELEGIA.

ELEGIA V.

Ad amicam corruptam.

Nullus amor tanti eſt (abeas pharetrate Cupido)
ut mihi ſint toties maxima vota mori.
Vota mori mea ſunt, cùm te peccâſſe recordor.
Hei mihi perpetuum nata puella malum!
Non mihi deceptæ nudant tua facta tabellæ:
Nec data furtivè munera crimen habent.
O utinam arguerem, ſic ut non vincere poſſem!
Me miſerum! quare tam bona cauſa mea eſt?
Felix, qui, quod amat, defendere fortiter audet:
Cui ſua, Non feci, dicere amica poteſt.
Ferreus eſt, nimiumq; ſuo favet ille dolori,
Cui petitur victâ palma cruenta reâ.
Ipſe miſer vidi, cùm me dormire putares,
Sobrius appoſito crimina veſtra mero.
Multa ſupercilio vidi vibrante loquentes:
Nutibus in veſtris pars bona vocis erat.
Non oculi tacuêre tui, conſcriptaq; vino
Menſa: nec in digitis littera nulla fuit.
Sermonem agnovi (quid non videatur amanti?)
Verbaq; pro certis juſſa valere notis.
Jamq; frequens ierat menſâ conviva relictâ:
Compoſiti juvenes unus & alter erant.
Improba tum verò jungentes oſcula vidi:
Illa mihi linguâ nexa fuiſſe liquet.
Qualia nec fratri tulerit germana ſevero,
Sed tulerit cupido mollis amica viro:
Qualia credendum eſt non Phœbum ferre Dianæ,
Sed Venerem Marti ſæpe tuliſſe ſuo.
Quid facis? exclamo, Quò nunc mea gaudia differs?
Injiciam dominas in mea jura manus.
Hæc mihi ſunt tecum, tibi ſunt communia mecum:
In bona cur quiſquam tertius iſta venit?
Hæc ego, quæq; dolor linguæ dictavit: at illi
Conſcia purpureus venit in ora pudor.
Quale coloratum * Tithoni conjuge cœlum
Subrubet, aut ſponſo viſa puella novo.

* Aurora.

Quale roſæ fulgent inter ſua lilia mixtæ,
Aut ubi cantatis Luna loborat equis.
Aut quod, ne longis flaveſcere poſſit ab annis,
Mæonis Aſſyrium fœmina tinxit ebur.
Hic erat, aut aliquis color ille ſimillimus horum:
Et nunquam caſu pulchrior ille fuit.
Spectabat terram: terram ſpectare decebat.
Mœſta erat in vultu: mœſta decenter erat.
Sicut erant, & erant compti, laniare capillos,
Et fuit in teneras impetus ire genas.
Ut faciem vidi, fortes cecidêre lacerti:
Defenſa eſt armis noſtra puella ſuis.
Qui modò ſævus eram, ſupplex, ultroque rogavi,
Oſcula nè nobis deteriora daret.
Riſit: & èx animo dedit oſcula, qualia poſſent
Excutere irato tela triſulca Jovi.
Torqueor infelix, nè tam bona ſenſerit alter:
Et volo non ex hac illa fuiſſe notâ.
Hæc quoque, quàm docui, multò meliora fuerunt:
Et quiddam viſa eſt addidiciſſe novi.
Quòd nimium placuêre, malum eſt: quòd tota labellis
Lingua tua eſt noſtris, noſtra recepta tuis.
Nec tamen hoc unum doleo: non oſcula tantùm
Juncta queror; quanvìs hæc quoque juncta queror.
Illa niſi in lecto nunquam potuêre doceri:
Neſcio quis precium grande magiſter habet.

ELEGIA VI.

In mortem Pſittaci.

Pſittacus Eoïs ales mihi miſſus ab Indis
Occidit: exequias ferte frequenter aves.
Ite, piæ volucres, & plangite pectora pennis:
Et rigido teneras ungue notate genas:
Horrida pro mœſtis lanietur pluma capillis:
Pro longa reſonent carmina veſtra tubâ.
Quid ſcelus Iſmarii quereris Philomela tyranni?
Expleta eſt annis iſta querela ſuis.
Alitis in raræ miſerum divertite funus.
Magna, ſed antiqua eſt, cauſa doloris Itys.

Omnes, quæ liquido libratis in aëra pennas,
Tu tamen ante alias turtur amice dole:
Plena fuit vobis omni concordia vitâ;
Et ſtetit ad finem longa tenaxque fides.
Quod fuit Argolico juvenis Phocæus Oreſti,
Hoc tibi, dum licuit, Pſittace, turtur erat.
Quid tamen iſta fides? quid rari forma coloris?
Quid vox mutandis ingenioſa ſonis?
Quid juvat, ut datus es, noſtræ placuiſſe puellæ?
Infelix avium gloria nempe jaces.
Tu poteras virides pennis hebetare ſmaragdos,
Tincta gerens rubro punica roſtra croco,
Non fuit in terris vocum ſimulantior ales:
Reddebas blæſo tam bene verba ſono.
Raptus es invidiâ: non tu fera bella movebas:
Garrulus, & placidæ pacis amator eras.
Ecce coturnices inter fera prælia vivunt:
Forſitan & fiunt indè frequenter anus.
Plenus eras minimo: nec, præ ſermonis amore,
In multos poterant ora vacare cibos.
Nux erat eſca tibi, cauſæque papavera ſomni:
Pellebatque ſitim ſimplicis humor aquæ.
Vivit edax vultur; ducitque per aëra gyros
Milvius, & pluviæ gracculus auctor aquæ.
Vivit & armiferæ cornix inviſa Minervæ;
Illa quidem ſeclis vix moritura novem.
Occidit illa loquax humanæ vocis imago
Pſittacus, extremo munus ab orbe datum.
Optima prima ferè manibus rapiuntur avaris;
Implentur numeris deteriora ſuis.
Triſtia * *Phyllacidæ Therſites funera vidit:*
Jamque cinis, vivis fratribus, Hector erat.
Quid referam timidæ pro te pia vota puellæ,
Vota procelloſo per mare rapta Noto?
Septima lux aderat non exhibitura ſequentem:
Et ſtabat vacua jam tibi Parca colo.
Nec tamen ignavo ſtupuerunt verba palato:
Clamavit moriens lingua, Corinna vale.

* Proteſilai.

Colle ſub Elyſio nigrâ nemus ilice frondet:
  Udaq; perpetuo gramine terra viret.
Siqua fides dubiis, volucrum locus ille piarum
  Dicitur, obſcœnæ quo prohibentur aves.
Illic innocui latè paſcuntur olores:
  Et vivax phœnix, unica ſemper avis.
Spectat & ipſa ſuas ales Junonia pennas:
  Oſcula dat cupido blanda columba marî.
Pſittacus has inter nemorali ſede receptus,
  Convertit volucres in ſua vota pias.
Oſſa tegit tumulus, tumulus pro corpore magnus:
  Quo lapis exiguus par ſibi carmen habet.
Colligor ex ipſo dominæ placuiſſe ſepulchro.
  Ora fuêre mihi plus ave docta loqui.

ELEGIA VII.

Amicæ ſe purgat, quod ancillam non amet.

ERgò ego ſufficiam reus in nova crimina ſemper?
  Ut vincam, toties dimicuiſſe pudet.
Sive ego marmorei reſpexi ſumma theatri;
  Eligis è multis unde dolere velis.
Candida ſeu tacito vidit me fœmina vultu;
  In vultu tacitas arguis eſſe notas.
Si quam laudavi; miſeros petis ungue capillos:
  Si culpo; crimen diſſimulare putas.
Sive color bonus eſt; in te quoque frigidus eſſe:
  Seu malus; alterius dicor amore mori.
Atq; ego peccati vellem mihi conſcius eſſe:
  Æquo animo pœnam, qui meruêre, ferunt.
Nunc temerè inſimulas: credendoq; omnia fruſtra,
  Ipſa vetas iram pondus habere tuam.
Aſpice, ut auritus miſerandæ ſortis aſellus
  Aſſiduo domitus verbere tardus eat.
Ecce tuum ſolers caput exornare Cypaſſis,
  Objicitur dominæ contemerâſſe torum.
Dii melius, quàm me, ſi ſit peccâſſe libido,
  Sordida contemptæ ſortis amica juvet.
Quis Veneris famulæ connubia liber inire,
  Tergaq; complecti verbere ſecta velit?

Adde, quòd ornandis operoſa eſt illa capillis,
Et tibi per doctas grata miniſtra manus.
Scilicet ancillam, quæ ſit tibi fida, rogarem?
Quid, niſi ut indicio juncta repulſa foret?
Per Venerem juro, puerique volatilis arcus,
Me non admiſſi criminis eſſe reum.

ELEGIA VIII.

Ad Cypaſſin ancillam Corinnæ.

Comendis in mille modis perfecta capillis,
Comere ſed ſolas digna Cypaſſi Deas,
Et mihi jucundo non ruſtica cognita furto,
Apta quidem dominæ, ſed magis apta mihi;
Quis fuit inter nos ſociati corporis index?
Senſit concubitus unde Corinna tuos?
Non tamen erubui: nec verbo lapſus in ullo
Furtivæ Veneris conſcia ſigna dedi.
Quid, quòd in ancillam ſi quis delinquere poſſit,
Illum ego contendi mente carere bonâ?
Theſſalus ancillæ facie Briſeïdos arſit:
Serva Mycenæo eſt Phœbus amata duci.
Nec ſum Tantalide, nec forti major Achille:
Quod decuit reges, cur mihi turpe putem?
Ut tamen iratos in te defixit ocellos,
Senſit te totis erubuiſſe genis.
At quanto, ſi fortè refert, præſentior ipſe
Per Veneris feci numina magna fidem.
Tu Dea, tu jubeas animi perjuria noſtri
Carpathium tepidos per mare ferre Notos.
Pro quibus officiis precium mihi dulce repende,
Concubitus hodie, fuſca Cypaſſi, tuos.
Quid renuis, fingiſque novos ingrata timores?
Eſt unum è dominis promeruiſſe ſatis.
Quòd ſi ſtulta negas, index anteacta fatebor.
Et veniam culpæ proditor ipſe meæ.
Quoque loco fuerim tecum, quotieſque Cypaſſi,
Narrabo dominæ, quotque, quibuſque modis.

ELEGIA IX.

Ad Cupidinem.

O Nunquam pro me ſatis indignate Cupido,
O in corde meo deſidioſe puer:
Quid me, qui miles nunquam tua ſigna reliqui,
Lædis? & in caſtris vulneror ipſe tuis?
Cur tua fax urit, figit tuus arcus amicos?
Gloria pugnantes vincere major erat.
Quid? non Æmonius, quem cuſpide perculit, heros,
Confoſſum medicâ poſtmodo juvit ope?
Venator ſequitur fugientia, capta relinquit:
Semper & inventis ulteriora petit.
Nos tua ſentimus, populus tibi deditus, arma:
Pigra reluctanti ceſſat in hoſte manus.
Quid juvat in nudis hamata recondere tela
Oſſibus? oſſa mihi nuda reliquit amor.
Tot ſine amore viri, tot ſunt ſine amore puellæ:
Hinc tibi cum magna laude triumphus eat.
Roma, niſi immenſum vires promôſſet in orbem,
Stramineis eſſet tunc quoq; denſa caſis.
Feſſus in acceptos miles deducitur agros:
Tutaq; depoſito poſcitur enſe rudis:
Longaq; ſubductam celant navalia pinum:
Mittitur in ſaltus carcere liber equus.
Me quoq;, qui toties merui ſub amore puellæ,
Defunctum placidè vivere tempus erat.
Vive, Deus poſito ſi quis mihi dicat amore,
Deprecer: uſq; adeò dulce puella malum eſt.
Cum bene pertæſum eſt, animiq; revanuit ardor,
Neſcio quò miſeræ turbine mentis agor.
Ut rapit in præceps dominum, ſpumantia fruſtra
Fræna retentantem, durior oris equus;
Ut ſubitus propè jam prensâ tellure carinam,
Tangentem portus ventus in alta rapit;
Sic me ſæpe refert incerta Cupidinis aura:
Notaq; pupureus tela reſumit Amor.
Fige puer: poſitis nudus tibi præbeor armis:
Hic tibi ſunt vires: hîc tua dextra valet.

Huc tanquam juſſæ veniunt jam ſponte ſagittæ;
  Vix ullis præ me nota pharetra tua eſt.
Infelix, totâ quicunq; quieſcere nocte
  Suſtinet, & ſomnos præmia magna vocat.
Stulte, quid eſt ſomnus, gelidæ niſi mortis imago?
  Longa quieſcendi tempora fata dabunt.
Me modò decipiant voces fallacis amicæ:
  Sperando certè gaudia magna feram.
Et modò blanditias dicat: modò jurgia nectat.
  Sæpe fruar dominâ: ſæpe repulſus eam.
Quòd dubius Mars eſt, per te privigne Cupido eſt;
  Et movet exemplo vitricus arma tuo.
Tu levis es, multoq; tuis ventoſior alis:
  Gaudiaq; ambiguâ dasq; negasq; fide.
Si tamen exaudis pulchrâ cum matre Cupido;
  Indeſerta meo pectore regna gere.
Accedant regno nimiùm vaga turba puellæ.
  Ambobus populis ſic venerandus eris.

ELEGIA X.

Ad Græcinam, quod eodem tempora duas amet

Tu mihi, tu certè (memini) Græcine, negabas,
  Uno poſſe aliquem tempore amare duas.
Per te ego decipior, per te deprenſus inermis:
  Ecce duas uno tempore ſolus amo.
Utraq; formoſa eſt: operoſæ cultibus ambæ:
  Artibus in dubio eſt hæc ſit, an illa prior.
Pulchrior hâc illa eſt: hæc eſt quoq; pulchrior illâ:
  Et magìs hæc nobis, & magìs illa placet.
Errat ut à ventis diſcordibus acta phaſelus:
  Dividuumq; tenent alter & alter amor.
Quid geminas Erycina meos ſine fine dolores?
  Non erat in curas una puella ſatis?
Quid folia arboribus? quid pleno ſydera cœlo?
  In freta collectas alta quid addis aquas?
Sed tamen hoc melius, quàm ſi ſine amore jacerem.
  Hoſtibus eveniat vita ſevera meis.
Hoſtibus eveniat vacuo dormire cubili,
  Et medio latè ponere membra toro.

At mihi ſævus amor ſomnos abrumpat inertes;
Simque mei lecti non ego ſolus onus:
Me mea diſperdat nullo prohibente puella:
Si ſatis una poteſt; ſi minùs una, duæ.
Sufficiant: graciles non ſunt ſine viribus artus;
Pondere, non nervis, corpora noſtra carent.
Et lateri dabit in vires alimenta voluptas:
Decepta eſt operâ nulla puella meâ.
Sæpe ego laſcivæ conſumpſi tempora noctis:
utilis, & forti corpore mane fui.
Felix, quem Veneris certamina mutua perdunt:
Dii faciant lethi cauſa ſit iſta mei!
Induat adverſis contraria pectora telis
Miles, & æternum ſanguine nomen emat:
Quærat avarus opes: &, quæ laſſârit eundo
Æquora, perjuro naufragus ore bibat:
At mihi contingat Veneris langueſcere motu;
Cùm moriar, medium ſolvar & inter opus.
Atq́; aliquis noſtro lacrymans in funere dicat,
Conveniens vitæ mors fuit iſta tuæ.

ELEGIA XI.

Ad amicam navigantem.

PRima malas docuit mirantibus æquoris undis
Peliaco pinus vertice cæſa vias:
Quæ concurrentes inter temeraria cautes
Conſpicuam fulvo vellere vexit ovem.
O utinam, nè quis remo freta longa moveret,
Argo funeſtas preſſa bibiſſet aquas!
Ecce fugit notumq́; torum patrioſq́; penates:
Fallaceſq́; vias ire Corinna parat.
Quid tibi (me miſerum!) Zephyros Euroſq́; timebo,
Et gelidum Boream, præcipitemq́; Notum.
Nunc illic urbes, non tu mirabere ſylvas:
una eſt injuſti cærula forma maris.
Nec medius tenues conchas pictoſve lapillos
Pontus habet: bibuli littoris illa mora eſt.
Littora marmoreis pedibus ſignate puellæ:
Hactenus eſt tutum: cætera cæca via eſt.

Et vobis alii ventorum prælia narrent;
Quas Scylla infeſtet, quaſve Charybdis aquas;
Et quibus emineant violenta Ceraunia ſaxis;
Quo lateant Syrtes magna minorq; ſinu,
Hæc alii referant: at vos, quod quiſq; loquetur,
Credite: credenti nulla procella nocet.
Serò reſpicitur tellus, ubi fune ſoluto
Currit in immenſum panda carina ſalum.
Navita ſollicitus jam ventos horret iniquos;
Et prope tam lethum, quam prope cernit aquam.
Quòd ſi concuſſas Triton exaſperet undas,
Quàm tibi ſit toto nullus in ore color!
Tum generoſa voces fœcundæ ſydera Ledæ:
Et, Felix, dicas, quem ſua terra tenet.
Tutius eſt foviſſe thorum, legiſſe libellos,
Threïciam digitis increpuiſſe lyram.
At ſi vana ferunt volucres mea dicta procellæ;
Æqua tamen puppi ſit Galatea tuæ.
Veſtrum crimen erit talis jactura puellæ,
Nereïdeſq; Deæ, Nereïdumq; pater.
Vade memor noſtri vento reditura ſecundo:
Impleat illa tuos fortior aura ſinus.
Tunc mare in hæc magnus proclinet littora Nereus;
Huc venti ſpectent; Huc agat æſtus aquas.
Ipſa roges, Zephyri veniant in lintea pleni:
Ipſa tuâ moveas turgida vela manu.
Primus ego aſpiciam notam de littore puppim,
Et dicam, Noſtros advehit illa Deos.
Excipiamq; humeris, & multa ſine ordine carpam
Oſcula: pro reditu victima vota cadet.
Inque thori formam molles ſternentur arenæ:
Pro menſa tumulus quilibet eſſe poteſt.
Illic appoſito narrabis multa Lyæo:
Penè ſit ut mediis obruta navis aquis:
Dumq; ad me properas, nec iniquæ tempora noctis,
Nec te præcipites extimuiſſe Notos.
Omnia pro veris credam, ſint ficta licebit:
Cur ego non votis blandiar ipſe meis?

Hæc mihi quàm primum cœlo nitidiſſimus alto
Lucifer admiſſo tempora portet equo.

ELEGIA XII.

Exultat quod amica potitus ſit.

Ite triumphales circum mea tempora lauri:
Vicimus: in noſtro eſt ecce Corinna ſinu.
Quam vir, quam cuſtos, quam janua firma, tot hoſtes
Servabant, nè quâ poſſet ab arte capi.
Hæc eſt præcipuo victoria digna triumpho:
In quâ, quæcunque eſt, ſanguine præda caret.
Non humiles muri, non parvis oppida foſſis
Cincta: ſed eſt ductu capta puella meo.
Pergama cùm caderent bello ſuperata biluſtri,
Ex tot in Atridis pars quota laudis erat?
At mea ſe poſita eſt, & ab omni milite diſcors
Gloria: nec titulum muneris alter habet.
Me duce ad hunc voti finem, me milite veni:
Ipſe eques, ipſe pedes, ſignifer ipſe fui:
Nec caſum fortuna meis immiſcuit actis.
Huc ades ô curâ parte triumphe meâ.
Nec belli eſt nova cauſa mei: niſi rapta fuiſſet
Tyndaris, Europæ pax, Aſiæque foret.
Fœmina ſylveſtres Lapithas, populumq́; biformem
Turpiter appoſito vertit in arma mero.
Fœmina Trojanos iterum nova bella movere
Impulit in regno, juſte Latine, tuo.
Fœmina Romanis etiam nunc urbe recenti
Immiſit ſoceros, armaque ſæva dedit.
Vidi ego pro niveâ pugnantes conjuge tauros:
Spectatrix animos ipſa juvenca dabat.
Me quoq́; cum multis, ſèd me ſine cæde, Cupido
Juſſit militiæ ſigna movere ſuæ.

ELEGIA XIII.

Ad Iſidem, ut parientem Corinnam juvet.

Dum labefactat onus gravidi temeraria ventris,
In dubio vitæ laſſa Corinna jacet.
Illa quidem clam me tantum molita pericli,
Irâ digna meâ eſt: ſed cadit ira metu.

Sed tamen aut ex me conceperat, aut ego credo.
Eſt mihi pro facto ſæpe, quod eſſe poteſt.
Iſi, Parætonium, genitaliaque arva Canopi
Quæ colis, & Memphin, palmiferamque Pharon,
Quaque celer lato. Nilus delapſus ab alveo
Per ſeptem portus in maris exit aquas;
Per tua ſacra precor, per Anubidis ora verendi:
Sic tua ſacra pius ſemper Oſiris amet:
Pigraque labatur circum donaria ſerpens;
Et comes in pompa corniger Apis eat:
Huc adhibe vultus, & in una parce duobus;
Nam vitam dominæ tu dabis, illa mihi.
Sæpe tibi meruit certis operata diebus,
Quâ cingit laurus Gallica turma tuas.
Tuque laborantes utero miſerata puellas,
Quarum tarda latens corpora tendit onus,
Lenis ades, precibuſque fave Lucina puellæ.
Digna eſt quam jubeas muneris eſſe tui.
Ipſe ego thura dabo fumoſis candidus aris:
Ipſe feram ante tuos munera vota pedes.
Adjiciam titulum, Servatâ Naſo Corinnâ.
Tu modò fac titulo muneribuſque locum.
Si tamen in tanto fas eſt monuiſſe timore;
Hac tibi ſit pugnâ dimicuiſſe ſatis.

ELEGIA XIV.

In amicam, quod abortivum ipſa fecerit.

Quid juvat immunes belli ceſſare puellas,
Nec fera peltatas agmina velle ſequi?
Si ſine Marte ſuis patiuntur vulnera telis,
Et cæcas armant in ſua fata manus.
Quæ prima inſtituit teneros convellere fœtus,
Militiâ fuerat digna perire ſuâ.
Scilicet, ut careat rugarum crimine venter,
Sternetur pugnæ triſtis arena tuæ?
Si mos antiquis placuiſſet matribus idem;
Gens hominum vitio deperitura fuit:
Quique iterum jaceret generis primordia noſtri
In vacuo lapides orbe, parandus erat.

Quis Priami fregiſſet opes, ſi numen aquarum
Juſta recuſâſſet pondera ferre Thetis ?
Ilia ſi tumido geminos in ventre necâſſet ;
Caſurus dominæ conditor urbis erat.
Si Venus Æneam gravidâ temerâſſet in alvo ;
Cæſaribus tellus orba futura fuit.
Tu quoque, cùm poſſes naſci formoſa, periſſes ;
Tentâſſet, quod tu, ſi tua mater opus.
Ipſe ego, cùm fuerim meliùs periturus amando ;
Vidiſſem nullos, matre necante, dies.
Quid plenam fraudas vitem creſcentibus uvis ;
Pomaque crudeli vellis acerba manu ?
Sponte fluent matura ſuâ : ſine creſcere nata ;
Eſt precium parvæ non leve vita moræ.
Veſtra quid effoditis ſubjectis viſcera telis,
Et nondum natis dira venena datis ?
Colchida reſperſam puerorum ſanguine culpant ;
Atque ſuâ cæſum matre queruntur Itym.
Utraque ſæva parens : ſed triſtibus utraque cauſis
Jacturâ ſocii ſanguinis, ulta virum eſt.
Dicite : quis Tereus, quis vos irritet Iaſon
Figere ſollicitâ corpora veſtra manu ?
Hæc neque in Armeniis tigres fecêre latebris ;
Perdere nec fœtus auſa leæna ſuos.
At teneræ faciunt, ſed non impunè, puellæ ;
Sæpe, ſuos utero quæ necat, ipſa perit.
Ipſa perit, ferturq́; rogo reſoluta capillos :
Et, Meritò, clamant, qui modò cunque vident.
Iſta ſed ætherias vaneſcant dicta per auras :
Et ſint ominibus pondera nulla meis.
Dii faciles, peccâſſe ſemel concedite tutò :
Et ſatis eſt : pœnam culpa ſecunda ferat.

ELEGIA XV.

Ad annulum, quem dono amicæ dedit.

ANnule formoſæ digitum vincture puellæ,
In quo cenſendum nil, niſi dantis amor ;
Munus eas gratum : te lætâ mente receptum
Protinus articulis induat illa ſuis.

Tam bene convenias, quàm mecum convenit illi:
Et digitum juſto commodus orbe teras.
Felix à domina tractaberis annule noſtrâ:
Invideo donis jam miſer ipſe meis.
O utinam ſubitò fieri mea munera poſſem
*Artibus * Æææ, * Carpathiiq; ſenis!*
* Circes,
* Prote
Tunc ego te cupiam dominæ tetigiſſe papillas,
Et lævam tunicis inſeruiſſe manum.
Elabar digito, quamvis anguſtus, & hærens:
Inq; ſinum mirâ lapſus ab arte cadam.
Idem ego, ut arcanas poſſim ſignare tabellas,
Néve tenax ceram ſiccaq; gemma trahat,
Humida formoſæ tangam prius ora puellæ:
Tantum nè ſignem ſcripta dolenda mihi.
Si dabor ut condar loculis, exire negabo:
Aſtringens digitos orbe minore tuos.
Non ego dedecori tibi ſum, mea vita, futurus:
Quodve tener digitus ferre recuſet onus.
Me gere, cùm calidis perfundes imbribus artus;
Damnaque ſub gemma perfer euntis aquæ.
Sed puto te viſâ mea membra libidine ſurgent:
Et peraget partes annulus ipſe viri.
Irrita quid voveo? parvum proficiſcere munus:
Illa datam tecum ſentiat eſſe fidem.

ELEGIA XVI.

Ad amicam, ut ad rura ſua veniat.

ME pars Sulmo tenet Peligni tertia ruris;
Parva, ſed irriguis ora ſalubris aquis.
Sol licèt admoto tellurem ſydere findat,
Et micet Icarii ſtella proterva Canis;
Arva pererrantur Peligna liquentibus undis:
Et viret in tenero fertilis herba ſolo.
Terra ferax Cereris, multoq; feracior uvis:
Dat quoq; bacciferam Pallada rarus ager.
Perque reſurgentes rivis labentibus herbas
Gramineus madidam ceſpes obumbrat humum.
At meus ignis abeſt: verbo peccavimus uno:
Quæ movet ardores, eſt procul; ardor adeſt.

Non ego, ſi medius Polluce & Caſtore ponar,
  In cœli ſine te parte fuiſſe velim.
Solliciti jaceant, terrâque premantur iniquâ,
  In longas orbem qui ſecuêre vias.
Aut juvenum comites juſſiſſent ire puellas,
  Si fuit in longas terra ſecanda vias.
Tunc mihi, ſi premerem ventoſas horridus Alpes,
  Durum cum domina molle fuiſſet iter.
Cum domina Libycas auſim perrumpere Syrteis,
  Et dare non æquis vela ferenda Notis:
Non quæ virgineo portenta ſub inguina latrant,
  Nec timeam veſtros curva Malea ſinus;
Nec quas ſubmerſis ratibus ſaturata Charybdis
  Tundit, & effuſas ore receptat aquas.
Quòd ſi Neptuni ventoſa potentia vincat,
  Et ſubventuros auferat unda Deos,
Tu noſtris niveos humeris impone lacertos:
  Corpore nos facili dulce feremus onus.
Sæpe petens Hero, juvenis tranaverat undas:
  Tunc quoque tranâſſet, ſed via cæca fuit.
At ſine te quamvis operoſi vitibus agri
  Me teneant, quamvis amnibus arva natent,
Et vocet in rivos currentem ruſticus undam,
  Frigidaque arboreas mulceat aura comas;
Non ego Pelignos videor celebrare ſalubres,
  Non ego natalem, rura paterna, locum;
Sed Scythiam, Cilicaſque feros, virideſque Britannos,
  Quæque Promotheo ſaxa cruore madent.
Ulmus amat vites; vitis non deſerit ulmum:
  Separor à domina cur ego ſæpe meâ?
At mihi te comitem jurabas uſque futuram,
  Per me perque oculos, qui rapuêre, tuos.
Verba puellarum foliis leviora caducis:
  Irritaque, ut viſum eſt, ventus & aura ferunt.
Si qua mei tamen eſt in te pia cura relicta,
  Incipe pollicitis addere facta tuis,
Parvaque quamprimum rapientibus eſſeda mannis,
  Ipſa per admiſſas concute lora jubas.

At vos, quà veniet, tumidi ſubſidite montes:
Et faciles curvis vallibus eſte viæ.

ELEGIA XVII.

Quod Corinnæ ſoli ſit ſe viturus.

SI quis erit, qui turpe putet ſervire puellæ;
Illo convincar judice turpis ego.
Sim licet infamis, dum me moderatiùs urat,
Quæ Paphon & fluctu pulſa Cythera tenet.
Atque utinam dominæ mitis quoque præda fuiſſem;
Formoſæ quoniam præda futurus eram.
Dat facies animos: facie violenta Corrinna eſt.
Me miſerum! cur eſt tam bene nota ſibi?
Scilicet à ſpeculi ſumuntur imagine faſtus:
Nec niſi compoſitam ſe priùs illa videt.
Non tibi ſi facies nimium dat in omnia regnum,
(O facies oculos docta tenere meos!)
Collatum idcirco tibi me contemnere debes.
Aptari magnis inferiora licet.
Creditur & nymphe mortalis amore Calypſo
Capta, recuſantem detinuiſſe virum.
Credimus æquoream Phthio Nereïda regi;
Egeriam juſto concubuiſſe Numæ;
Vulcano Venerem, quanvis, incude relictâ,
Turpiter obliquo claudicet ille pede.
Carminis hoc ipſum genus impar; ſed tamen aptè
Jungitur herous cum breviore modo.
Tu quoque me, mea lux, in quaſlibet accipe leges:
Te decet in medio jura dediſſe toro.
Non tibi crimen ero, nec quo latêre remoto.
Non erit hic vobis inficiandus amor.
Sunt mihi pro magno felicia carmina cenſu:
Et multæ per me nomen habere volunt
Novi aliquam, quæ ſe circumferat eſſe Corinnam:
Ut fiat, quid non illa dediſſe velit?
Sed neq; diverſi ripâ labuntur eâdem
Frigidus Eurotas populiferq; Padus:
Nec, niſi tu, noſtris cantabitur ulla libellis.
Ingenio cauſas tu dabis una meo.

ELEGIA XVIII.

Ad Macrum, quod de amoribus ſcribat.

Carmen ad iratum dum tu perducis Achillem,
Primaque juratis induis arma viris;
Nos, Macer, ignavæ Veneris ceſſamus in umbra:
Et tener auſuros grandia frangit amor.
Sæpe meæ dixi, Tandem diſcede, puellæ:
In gremio ſedit protinus illa meo.
Sæpe, Pudet, dixi: lacrimis vix illa retentis,
Me miſeram, cur te, dixit, amare pudet?
Implicuitque ſuos circum mea colla lacertos:
Et, quæ me perdunt, oſcula mille dedit.
Vincor, & ingenium ſumptis revocatur ab armis:
Reſque domi geſtas & mea bella cano.
Sceptra tamen ſumpſi: curâque Tragœdia noſtrâ
Crevit: & huic operi quamlibet aptus eram.
Riſit Amor pallamque meam, pictoſque cothurnos,
Sceptraque privatâ tam citò ſumpta manu.
Hinc quoque me dominæ numen deduxit iniquæ,
Deque cothurnato Vate triumphat amor.
Quod licet, aut artes teneri profitemur amoris:
Hei mihi! præceptis torqueor ipſe meis.
Aut, quod Penelopes verbis reddatur Ulyſſi,
Scribimus, & lacrymas Phylli relicta tuas:
Quod Paris, & Macareus, & quod malè gratus Iaſon,
Hippolytique parens, Hippolytuſque legunt:
Quodque tenens ſtrictum Dido miſerabilis enſem
Dictat, & Aoniæ Lesbis amica lyræ.
Quàm citò de toto rediit celer orbe Sabinus,
Scriptaque diverſis retulit ille locis!
Candida Penelope ſignum cognovit Ulyſſis:
Legit ab Hippolyto ſcripta noverca ſuo.
Jam pius Æneas miſeræ reſcripſit Eliſæ:
Quodq́; legat Phylli, ſi modò vivit, habet.
Triſtis ad Hypſiphylen ab Iaſone littera venit:
Dat votam Phœbo Lesbis amica lyram.
Nec tibi, quà tutum, vati, Macer, arma canenti
Aureus in medio Marte tacetur amor.

Et Paris eſt illic, & adultera nobile crimen,
Et comes extincto Laodamia viro,
Si bene te novi, non bella libentius iſtis
Dicis: & à veſtris in mea caſtra redis.

ELEGIA XIX

Ad rivalem, cui uxor curæ non erat.

SI tibi non opus eſt ſervatâ, ſtulte, puellâ;
At mihi fac ſerves, quò magis ipſe velim.
Quod licet ingratum eſt: quod non licet, acriùs urit:
Ferreus eſt, ſi quis, quod ſinit alter, amat.
Speremus pariter, pariter metuamus amantes:
Et faciat voto rara repulſa locum.
Quid fortuna mihi, quæ nunquam fallere poſſit?
Nil ego, quod nullo tempore lædit, amo.
Viderat hoc in me vitium verſuta Corinna:
Quâque capi poſſem, callida nôrat opem.
Ah quoties ſani capitis mentita dolorem,
Cunctantem tardo juſſit abire pede!
Ah quoties finxit culpam, quantumq; licebat,
Inſontis ſpeciem præbuit ipſa nocens!
Sic ubi vexârat, tepidoſq; refoverat ignes;
Rurſus erat votis comis & apta meis.
Quas mihi blanditias, quàm dulcia verba parabat!
Oſcula (Dii magni) qualia, quotque dabat!
Tu quoque, quæ noſtros rapuiſti nuper ocellos,
Sæpe face inſidias: ſæpe rogata nega.
Et ſine me ante tuos projectum in limine poſtes
Longa pruinoſâ frigora nocte pati.
Sic mihi durat amor, longoſque adoleſcit in annos.
Hoc juvat: hæc animi ſunt alimenta mei.
Pinguis amor, nimiùmque potens, in tædia nobis
Vertitur, & ſtomacho, dulcis ut eſca, nocet.
Si nunquam Danaen habuiſſet ahenea turris,
Non eſſet Danae de Jove facta parens.
Dum ſervat Juno mutatam cornibus Iô,
Facta eſt, quàm fuerat, gratior ipſa Jovi.
Quod licet, & facile eſt, quiſquis cupit; arbore fron-
Carpat, & è medio flumine ſumat aquam. (des

Siqua volet regnare diu, deludat amantem.
Heu mihi nè monitis torquear ipſe meis!
Quodlibet eveniat: nocet indulgentia nobis.
Quod ſequitur, fugio: quod fugit, ipſe ſequor.
At tu, formoſæ nimium ſecure puellæ,
Incipe, jam primâ claudere nocte domum.
Incipe, quis furtim toties tua limina pulſet,
Quærere; quid latrent nocte ſilente canes;
Quos ferat & referat ſolers ancilla tabellas;
Cur toties vacuo ſecubet illa toro.
Mordeat iſta tuas aliquando cura medullas:
Detq́; locum noſtris materiamq́; dolis.
Ille poteſt vacuo furari in littore arenas,
Uxorem ſtulti ſi quis amare poteſt.
Jamq́; ego præmoneo: niſi tu ſervare puellam
Incipis, incipiet deſinere eſſe mea.
Multa diuq́; tuli: ſperavi ſæpe futurum,
Cùm bene ſervâſſes, ut bene verba darem.
Lentus es, & pateris nulli patienda marito:
At mihi conceſſi finis amoris erit.
Scilicet infelix nunquam prohibebor abire?
Nox mihi ſub nullo vindice ſemper erit?
Nil metuam? per nulla traham ſuſpiria ſomnos?
Nil facies cur te jure periſſe velim?
Quid mihi cum facili, quid cum lenone marito?
Corrumpis vitio gaudia noſtra tuo.
Quin alium, quem tantæ juvet patientia, quære:
Me tibi rivalem ſi juvat eſſe, veta.

PUB. OVID. NASONIS
ELEGIARVM SIVE
AMORUM Liber III.

ELEGIA I.

Deliberatio Poetæ, utrum elegos pergat ſcribere, an potius tragœdias.

STat vetus, & multos incidua ſylva per annos:
Credibile eſt illi numen ineſſe loco.
Fons ſacer in medio, ſpeluncaque pumice pendens:
Et latere ex omni dulce queruntur aves.
Hic ego dum ſpatior tectus nemoralibus umbris,
Quod mea quærebam Muſa moveret opus.
Venit odoratos Elegeia nexa capillos:
Et, puto, pes illi longior alter erat.
Forma decens, veſtis tenuiſſima, vultus amantis:
In pedibus vitium cauſa decoris erat.
Venit & ingenti violenta Tragædia paſſu:
Fronte comæ torvâ, palla jacebat humi.
Læva manus ſceptrum latè regale tenebat:
Lydius apta pedum vincla cothurnus erat.
Hæc prior, Ecquis erit, dixit, tibi finis amandi?
O argumenti lente poeta tui!
Nequitiam vinoſa tuam convivia narrant:
Narrant in multas compita ſecta vias.
Sæpe aliquis digito vatem deſignat euntem:
Atq́; ait, Hic, hic eſt, quem ſerus urit amor.
Fabula (nec ſentis) totâ jactaris in urbe,
Dum tua poſtpoſito facta pudore refers.
Tempus erat thyrſo pulſum graviore moveri.
Ceſſatum ſatis eſt: incipe majus opus.
Materia premis ingenium: cane facta virorum:
Hæc animo, dices, area digna meo eſt.

Quod teneræ cantent, luſit tua muſa, puellæ;
Primaque per numeros acta juventa ſuos.
Nunc habeam per te Romana Tragœdia nomen:
Implebit leges ſpiritus iſte meas.
Hactenus: & movit pictis innixa cothurnis
Denſum cæſarie terque quaterque caput.
Altera (nam memini) limis ſubriſit ocellis.
Fallor? an in dextra myrtæa virga fuit?
Quid gravibus verbis animoſa Tragœdia, dixit,
Me premis? an unquam non gravis eſſe potes?
Imparibus tamen es numeris dignata moveri;
In me pugnâſti verſibus uſa meis,
Non ego contulerim ſublimia carmina noſtris:
Obruit exiguas regia vaſta fores.
Sum levis, & mecum levis eſt mea cura Cupido:
Non ſum materiâ fortior ipſa meâ.
Ruſtica ſit ſine me laſcivi mater Amoris:
Huic ego proveni lena comeſque Deæ.
Quam tu non poteris duro reſerare cothurno,
Hæc eſt blanditiis janua laxa meis.
Et tamen emerui plus quàm tu poſſe, ferendo
Multa, ſupercilio non patienda tuo.
Per me decepto didicit cuſtode Corinna
Liminis obſtricti ſollicitare forem,
Delabique toro tunicâ velata recinctâ,
Atque impercuſſos nocte movere pedes.
Ah quoties foribus duris inciſa pependi,
Non verita à populo prætereunte legi!
Quin ego me memini, dum cuſtos ſævus abiret,
Ancillæ miſſam delituiſſe ſinu.
Quid, cùm me munus natali miſit? at illa
Rupit, & appoſitâ barbara merſit aquâ.
Prima tuæ movi felicia ſemina mentis:
Munus habes, quod te jam petit iſta, meum.
Deſierat: cœpi. Per vos utroſque rogamus,
In vacuas auras verba timentis eant.
Altera me ſceptro decoras, altoque cothurno:
Jam nunc contracto magnus in orbe ſonor.

Altera dat noſtro victurum nomen amori:
Ergò ades: & longis verſibus adde breves.
Exiguum vati concede Tragœdia tempus.
Tu labor æternus: quod petit illa, breve eſt.
Mota dedit veniam: teneri properentur amores,
Dum vacat: à tergo grandius urget opus.

ELEGIA II.

Ad amicam, curſum equorum ſpectantem.

Non ego nobilium venio ſpectator equorum:
Cui tamen ipſa faves, vincat ut ille precor.
Ut loquerer tecum, veni, tecumq́; ſederem:
Nè tibi non notus, quem facis, eſſet amor.
Tu curſum ſpectes, ego te: ſpectemus uterq́;
Quod juvet: atq́; oculos paſcat uterq́; ſuos.
O cuicunq́; faves felix agitator equorum!
Ergò illi curæ contigit eſſe tuæ.
Hoc mihi contingat: ſacro de carcere miſſis
Inſiſtam forti mente vehendus equis.
Et modò lora dabo: modò verbere terga notabo:
Nunc ſtringam metas interiore rotâ.
Si mihi currenti fueris conſpecta, morabor:
Deq́; meis manibus lora remiſſa fluent.
Ah quàm penè Pelops Piſæo concidit axe,
Dum ſpectat vultus, Hippodamia, tuos!
Nempè favore ſuæ vicit tamen ille puellæ.
Vincamus dominæ quiſq́; favore ſuæ.
Quid fruſtra refugis? cogit nos linea jungi:
Hæc ex lege loci commoda Circus habet.
Tu tamen à dextra quicunq́; es, parce puellæ:
Contactu lateris læditur iſta tui.
Tu quoque qui ſpectas poſt nos, tua contrahe crura,
Si pudor eſt rigido nec preme terga genu.
Sed nimiùm demiſſa jacent tua pallia terræ:
Collige vel digitis en ego tollo meis.
Invida veſtis eras, quæ tam bona crura tegebas:
Quoq́; magis ſpectes, invida veſtis eras.
Talia Melanion Atalantæ crura fugacis
Optavit manibus ſuſtinuiſſe ſuis.

Talia pinguntur ſuccinctæ crura Dianæ,
Cùm ſequitur fortes fortior ipſa feras.
His ego non viſis arſi: quid fiet ab iſtis?
In flammam flammas, in mare fundis aquas.
Suſpicor ex iſtis & cætera poſſe placere,
Quæ bene ſub tenui condita veſte latent.
Vis tamen interea tenues arceſcere ventos,
Quas faciant noſtrâ mota flagella manu?
An magis hic meus eſt animi, non aëris, æſtus?
Captaque fœmineus pectora torret amor?
Dum loquor, alba nigro ſparſa eſt tibi pulvere veſtis:
Sordide de niveo corpore pulvis abi.
Sed jam pompa venit, linguis animiſque favete:
Tempus adeſt plauſûs; aurea pompa venit.
Prima loco fertur ſparſis victoria pennis:
Huc ades, atque meus, fac Dea, vincat amor.
Plaudite Neptuno, nimiùm qui creditis undis.
Nil mihi cum pelago: me mea terra tenet.
Plaude tuo Marti miles: nos odimus arma:
Pax juvat, & mediâ pace repertus amor.
Auguribus Phœbus, Phœbe venantibus adſit:
Artifices in te verte Minerva manus.
Ruricolæ Cereri, teneroque aſſurgite Baccho:
Pollucem pugiles, Caſtora placet eques.
Nos tibi blanda Venus, puerique potentibus arcu
Plaudimus: inceptis annue diva meis.
Daque novæ mentem dominæ, ut patiatur amari.
Annuit: & motu ſigna ſecunda dedit.
Quod Dea promiſit, promittas ipſa rogamus:
(Pace loquor Veneris) tu Dea major eris.
Per ſuperos juro teſtes, pompamque Deorum,
Te dominam nobis tempus in omne fore.
Sed pendent tibi crura potes, ſi fortè juvabit,
Cancellis primos inſeruiſſe pedes.
Maxima jam vacuo prætor ſpectacula Circo,
Quadrijuges æquo carcere miſit equos.
Cui faveas video: vincet cuicunque favebis:
Quid cupias, ipſi ſcire videntur equi.

Me miſerum! metam ſpatioſo circuit orbe:
Quid facis? admoto proximus axe ſubi.
Quid facis infelix? perdis bona vota puellæ:
Tende precor validâ lora ſiniſtra manu.
Favimus ignavo: ſed cum revocate Quirites:
Et date jactatis undique ſigna togis.
En revocant: at nè turbet toga mota capillos,
In noſtros abdas te licet uſquè ſinus.
Jamq́; patent iterum reſerato carcere poſtes:
Et volat admiſſis diſcolor agmen equis.
Nunc ſaltem ſupera, ſpatioque inſurge patenti:
Sint mea, ſint dominæ ſac rata vota meæ.
Sunt dominæ rata vota meæ: mea vota ſuperſunt:
Ille tenet palmam: palma petenda mea eſt.
Riſit, & argutis quiddam promiſit ocellis:
Hoc ſatis eſt: alio cætera redde loco.

ELEGIA III.

De amica quæ pejeraverat.

ESſe Deos credamne? fidem jurata fefellit:
Et facies illi, quæ fuit antè, manet.
Quàm longos habuit nondum jurata capillos,
Tam longos, poſtquam numina læſit, habet.
Candida, candorem roſeo ſuffuſa rubore,
Antè fuit: niveo lucet in ore rubor.
Pes erat exiguus: pedis eſt aptiſſima forma:
Longa decenſq́; fuit; longa decenſque manet.
Argutos habuit; radiant, ut ſydus, ocelli:
Per quos mentita eſt perfida ſæpe mihi.
Scilicet æterni falſum jurare puellis
Dii quoque concedunt: formaque numen habet.
Perque ſuos illam nuper juráſſe recordor,
Perque meos oculos: & doluêre mei.
Dicite Dii: ſi vos impunè fefellerit illa,
Alterius meriti cur ego damna tuli?
At non invidiæ vobis Cepheïa virgo eſt,
Pro malè formoſa juſſa parente mori.
Non ſatis eſt, quod vos habuit ſine pondere teſtes:
Sed mecum luſos ridet inulta Deos.

Ut ſua per noſtram redimat perjuria pœnam,
Victima deceptus decipientis ero.
Aut ſine re Deus eſt nomen, fruſtraque timetur,
Et ſtultâ populos credulitate movet;
Aut, ſi quis Deus eſt, teneras amat ille puellas:
Et nimiùm ſolas omnia poſſe jubet.
Nobis fatifero Mavors accingitur enſe:
Nos petit invictâ Palladis haſta manu.
Nobis flexibiles curvantur Apollinis arcus:
In nos alta Jovis dextera fulmen habet,
Formoſas ſuperi metuunt offendere læſi:
Atque ultro, quæ ſe non timuere, timent.
Et quiſquam pia thura focis imponere curat?
Certè plus animi debet ineſſe viris.
Juppiter igne ſuo lucos jaculatur, & arces:
Miſſaque perjurias tela ferire vetat.
Tot meruere pati: Semele miſerabilis arſit:
Officio eſt illi pœna reperta ſuo.
At ſi venturo ſe ſubduxiſſet amanti,
Non pater in Baccho matris haberet onus.
Quid queror, & toto facio convicia cœlo?
Dii quoq; habent oculos, Dii quoq; pectus habent,
Si Deus ipſe forem, numen ſine fraude liceret
Fœmina mendaci falleret ore meum.
Ipſe ego jurarem verum juràſſe puellas:
Et non de tetricis dicerer eſſe Deis.
Tu tamen illorum moderatiùs utere dono:
Aut oculis certè parce puella meis.

ELEGIA IV.

Ad virum ſervantem conjugem.

Dure vir, impoſito teneræ cuſtode puellæ,
Nil agis: ingenio quæq; tuenda ſuo eſt.
Siqua metu dempto caſta eſt, ea deniq; caſta eſt:
Quæ, quia non liceat, non facit, illa facit.
Ut jam ſervâris bene corpus adultera mens eſt:
Nec cuſtodiri, ni velit, ulla poteſt.
Nec mentem ſervare potes, licèt omnia claudas:
Omnibus excluſis intus adulter erit.

Cui peccare licet, peccat minus: ipſa poteſtas
Semina nequitiæ languidiora facit.
Deſine (crede mihi) vitia irritare vetando:
Obſequio vinces aptius ipſe tuo.
Vidi ego nuper equum contra ſua fræna tenacem,
Ore reluctanti fulminis ire modo.
Conſtitit, ut primum conceſſas ſenſit habenas,
Frænaque in effuſas laxa jacere jubas.
Nitimur in vetitum ſemper, cupimuſque negata.
Sic interdictis imminet æger aquis.
Centum fronte oculos, centum cervice gerebat
Argus: & hos unus ſæpe fefellit amor.
In thalamo Danae ſaxo ferroque perenni,
Quæ fuerat virgo credita, mater erat.
Penelope manſit, quamvis cuſtode careret,
Inter tam multos intemerata procos.
Quicquid ſervatur, cupimus magis: ipſaque furem
Cura vocat: pauci, quod ſinit alter, amant.
Nec facie placet ipſa ſuâ, ſed amore mariti.
Neſcio quid, quod te cepit, eſſe putant.
Non proba ſic, quam vir ſervat, ſed adultera, chara eſt:
Ipſe timor precium corpore majus habet.
Indignere licet, juvat inconceſſa voluptas,
Sola placet, Timeo, dicere ſiqua poteſt.
Non tamen ingenuam jus eſt ſervare puellam:
Hic metus externæ corpora gentis agat.
Scilicet ut poſſit cuſtos, Ego, dicere, feci,
In laudem ſervi caſta ſit illa tui.
Ruſticus eſt nimiùm, quem lædit adultera conjux,
Et notos mores non ſatis urbis habet.
In qua Martigenæ non ſunt ſine crimine nati,
Romulus Iliades, Iliadeſque Remus.
Quid tibi formaſâ, ſi non niſi caſta placebat:
Non poſſunt ullis iſta coire modis.
Si ſapis, indulge dominæ; vultuſque ſeveros
Exue, nec rigidi jura tuere viri.
Et cole quos dederit: multos dabit uxor amicos.
Gratia ſic minimo magna labore venit,

Sic poteris juvenum convivia ſemper inire;
Et, quæ non tuleris, multa videre domi.

ELEGIA V.

Ad amnem, dum iter faceret ad amicam.

AMnis arundinibus limoſas obſite ripas,
Ad dominam propero: ſiſte parumper aquas.
Nec tibi ſunt pontes, nec quæ ſine remigis ictu
Concava trajecto cymba rudente vehat,
Parvus eras, (memini) nec te tranſire refugi:
Summaque vix talos contigit unda meos.
Nunc ruis oppoſito nivibus de monte ſolutis:
Et turpi craſſas gurgite volvis aquas.
Quid properaſſe juvat? quid pauca dediſſe quieti
Tempora? quid nocti conſeruiſſe diem?
Si tamen hic ſtandum eſt? ſi non datur artibus ullis
Ulterior noſtro ripa premenda pede?
Nunc ego, quas habuit pennas Danaëius heros,
Terribili denſum cum tulit angue caput;
Nunc opto currum, de quo Cerealia primùm
Semina venerunt in rude miſſa ſolum.
Prodigioſa loquor veterum mendacia vatum:
Non tulit hæc unquam, nec feret ulla dies.
Tu potiùs ripis effuſa capacibus amnis,
(Sic æternus eas) labere fine tuo.
Non eris invidiæ torrens (mihi crede) ferendæ,
Si dicar per te fortè retentus amans.
Flumina deberent juvenes in amore juvare:
Flumina ſenſerunt ipſa quid eſſet amor.
Inachus in media Bithynide pallidus iſſe.
Dicitur, & gelidis incaluiſſe vadis.
Nondum Troja fuit luſtris obſeſſa duobus,
Cùm rapuit vultus, Xanthe, Neæra tuos.
Quid? non Alpheon diverſis currere terris,
Virginis Arcadiæ certa ſubegit amor?
Te quoque promiſſam Xantho, Penee, Creüſam
Phthiadum terris occuluiſſe ferunt.
Quid referam Aſopon? quem cepit Martia Thebe,
Natarum Thebe quinque futura parens.

Cornua ſi tua ſunt ubi nunc, Acheloe, requiram ;
Herculis iratâ fractâ querêre manu.
Nec tanti Calydon, nec tota Ætolia tanti ;
Una tamen tanti Deïanira fuit.
Ille fluens dives ſeptena per oſtia Nilus,
Qui patriam tantæ tam bene celat aquæ,
Fertur in Evadne collectam Aſopide flammam
Vincere gurgitibus non potuiſſe ſuis.
Siccus ut amplecti Salmonida poſſet Enipeus,
Cedere juſſit aquam : juſſa receſſit aqua.
Nec te prætereo, qui per cava ſaxa volutus
Tyburis Argæi ſpumifer arva rigas :
Ilia cui placuit, quamvis erat horrida vultu,
Ungue notata comas, ungue notata genas.
Illa gemens patruiq; nefas, delictaq; Martis,
Errabat nudo per loca ſola pede.
Hanc amnis rapidis animoſus vidit ab undis :
Raucaq; de mediis ſuſtulit ora vadis.
Atq; ita, Quid noſtras, inquit, teris anxia ripas
Ilia ab Idæo Laomedonte genus ?
Quò cultus abiêre tui ? quid ſola vagaris ?
Vitta nec evinctas impedit alba comas ?
Quid fles, & teneros lacrymis corrumpis ocellos,
Pectoraq; inſanâ tundis aperta manu ?
Ille habet & ſilices, & durum in pectore ferrum,
Qui tenero lacrymas lætus in ore videt.
Ilia pone metus : tibi regia noſtra patebit :
Teq; colent amnes : Ilia pone metus.
Tu centum aut plures inter dominabere nymphas :
Nam centum aut plures flumina noſtra tenent.
Nec me ſperne (precor) tantùm Romana propago :
Munera promiſſis uberiora feres.
Dixerat. Illa oculos in humum dejecta modeſtos
Spargebat tepido flebilis imbre ſinus.
Ter molita fugam : ter ad altas reſtitit undas,
Currendi vires eripiente metu,
Sæva tamen ſcindens inimico pollice crinem,
Edidit indignos ore tremente ſonos :

O utinam mea tecta forent; patrioque ſepulcro
Condita, dum poterant virginis oſſa tegi.
Cur modò Veſtalis tædas invitor ad ullas
Turpis, & Iliacis inficianda focis?
Quid moror? en digitis deſignor adultera vulgi:
Deſit famoſus, qui notet ora, pudor.
Hactenus: & veſtem timidis prætendit ocellis:
Atque itâ ſe in rapidas perdita miſit aquas.
Suppoſuiſſe manus ad pectora lubricus amnis
Dicitur: & ſocii jura dediſſe tori.
Te quoque credibile eſt aliquâ caluiſſe puellâ:
Sed nemora & ſylvæ crimina veſtra tegunt.
Dum loquor, increvit latis ſpatioſius undis,
Nec capit admiſſas alveus altus aquas.
Quid mecum, furioſe, tibi? Quid mutua differs
Gaudia? quid cœptum, ruſtice, rumpis iter?
Quid, ſi legitimum flueres, ſi nobile flumen?
Si tibi per terras maxima fama foret?
Nomen habes nullum nivibus collecte caducis:
Nec tibi ſunt fontes, nec tibi certa domus.
Fontis habes inſtar pluviaſque, niveſque ſolutas,
Quas tibi divitias pigra miniſtrat hyems.
Aut lutulentus agis brumali tempore curſus:
Aut premis arentem pulverulentus humum.
Quis te unquam potuit ſitiens haurire viator?
Quis dixit gratâ voce, Perennis eas?
Damnoſus pecori curris, damnoſior agris:
Forſitan hæc alios, me mea damna movent.
Huic ego, næ demens, narrabam fluminum amores.
Jactâſſe indigno nomina tanta pudet.
Neſcio quid ſpectans, Acheloon & Inachon amnes,
Et potui nomen, Nile, referre tuum.
At tibi pro meritis opto, non candide torrens,
Sint rapidi ſoles, ſiccaque ſemper hyems.

ELEGIA VI.

Quod ab amica receptus, cum ea coire non potuit conqueritur.

Aut non formoſa eſt, aut non bene culta puella,
Aut, puto, non votis ſæpe petita meis.
Hanc tamen in nullos tenui malè languidus uſus,
Sed jacui pigro crimen onuſque toro.
Nec potui cupiens, pariter cupiente puellâ,
Inguinis effœti parte juvante frui.
Illa quidem noſtro ſubjecit eburnea collo
Brachia, Sithoniâ candidiora nive:
Oſculaque inſeruit cupidâ luctantia linguâ:
Laſcivum femori ſuppoſuitque femur.
Et mihi blanditias dixit, Dominumque vocavit,
Et quæ præterea publica verba juvant.
Tacta tamen gelidâ veluti mea membra cicutâ,
Segnia propoſitum deſtituêre meum.
Truncus iners jacui, ſpecies, & inutile ſignum:
Nec ſatis exactum eſt, corpus, an umbra forem.
Quæ mihi ventura eſt, ſiquidem eſt ventura ſenectus,
Cum deſit numeris ipſa juventa ſuis?
Ah pudet annorum, quòd me juvenemque, virumque,
Nec juvenem, nec me ſenſit amica virum!
Sic flammas aditura pias æterna ſacerdos
Surgit, & à charo fratre verenda ſoror.
At nuper bis flava Chie, ter candida Pitho,
Ter Libas officio continuata meo eſt.
Exigere à nobis anguſtâ nocte Corinnam,
Et memini numeros ſuſtinuiſſe novem.
Num mea Theſſalico languent devota veneno
Corpora? num miſero carmen & herba nocent?
Sagave puniceâ defixit nomina cerâ?
Et medium tenues in jecur urget acus?
Carmine læſa Ceres ſterilem vaneſcit in herbam:
Deficiunt, læſi carmine, fontis aquæ.
Ilicibus glandes, cantataque vitibus uva
Decidit: & nullo poma movente fluunt.

Quid vetat & nervos magicas torpere per artes?
Forſitan impatiens fit latus indè meum.
Huc pudor acceſſit facti: pudor ipſe nocebat.
Ille fuit vitii cauſa ſecunda mei.
At qualem vidi, qualem tetigiq; puellam,
Sic etiam tunicâ tangitur illa ſuâ.
Illius attactu Pylius juveneſcere poſſet,
Tithonuſque annis fortior eſſe ſuis.
Hæc mihi contigerat: ſed non vir contigit illi.
Quas nunc concipiam per nova vota preces?
Credo etiam magnos, quo ſum tam turpiter uſus,
Muneris oblati pœnituiſſe Deos.
Optabam certè recipi; ſum nempe receptus:
Oſcula ferre; tuli: proximus eſſe fui.
Quid mihi fortunæ tantum? quid regna ſine uſu?
Quid mihi poſſedi dives avarus opes?
Sic aret mediis taciti vulgator in undis:
Pomaque, quæ nullo tempore tangat, habet.
A tenera quiſquam ſic ſurgit manè puella,
Protinus ut ſanctos poſſit adire Deos.
Sed non blanda, puto, non optima perdidit in me
Oſcula, non omni ſollicitavit ope.
Illa graves potuit quercus, adamantaque durum,
Surdaque blanditiis ſaxa movere ſuis.
Digna movere fuit certè divoſque viroſque:
Sed neque tunc vixi: nec vir, ut antè, fui.
Quid juvat, ad ſurdas ſi cantet Phemius aures?
Quid miſerum Thamyram picta tabella juvat?
At quæ non tacitâ formavi gaudia mente?
Quos ego non finxi diſpoſuique modos?
Noſtra tamen jacuêre, velut præmortua, membra
Turpiter, heſternâ languidiora roſâ.
Quæ nunc ecce vigent intempeſtiva, valentque,
Nunc opus expoſcunt, militiamque ſuam.
Quin iſtîc pudibunda jaces pars peſſima noſtri:
Sic ſim pollicitis captus, ut ante, tuis.
Tu dominum fallis: per te deprenſus inermis
Triſtia cum magno damna pudore tuli.

Hanc etiam non eſt mea dedignata puella
  Mollitur admota ſollicitare manu.
Sed poſtquam nullas aſſurgere poſſe per artes,
  Immemorémque ſui procubuiſſe videt;
Quid me ludis, ait? quis te malè ſane jubebat
  Invitum noſtro ponere membra toro?
Aut te trajectis Ææa venefica ramis
  Devovet, aut alio laſſus amore venis.
Nec mora: diſſiluit tunicâ velata recinctâ,
  Et decuit nudos proripuiſſe pedes.
Néve ſuæ poſſent intactam ſcire miniſtræ,
  Dedecus hoc ſumptâ diſſimulavit aquâ.

ELEGIA VII.

Quod ab amica non recipiatur, dolet.

EN quiſquam ingenuas etiamnum ſuſcipit arte
  Aut tenerum dotes carmen habere putat?
Ingenium quondam fuerat precioſius auro:
  At nunc barbaria eſt grandis, habere nihil.
Cum pulchrè noſtri dominæ placuêre libelli;
  Quo licuit libris, non licet ire mihi.
Cùm bene laudavit, laudato janua clauſa eſt:
  Turpiter huc illuc ingenioſus eo.
Ecce recens dives, parto per vulnera ſenſu,
  Præfertur nobis, ſanguine factus, eques.
Hunc potes amplecti formoſis, ſtulta, lacertis?
  Hujus in amplexu, ſtulta, jacere potes?
Si neſcis, caput hoc galeam portare ſolebat:
Enſe latus cinctum, quod tibi ſervit, erat.
Leva manus, cui nunc ſerum malè convenit aurum,
  Scuta tulit: dextram tange, cruenta fuit.
Qua periit aliquis, potes hanc contingere dextram?
  Heus ubi mollities pectoris illa tui eſt?
Cerne cicatrices veteris veſtigia pugnæ:
  Quæſitam eſt illi corpore, quicquid habet.
Forſitan & quoties hominem jugulaverit, ipſe
  Indicet: hoc faſſas tangis avara manus?
Ille ego Muſarum purus Phœbique ſacerdos
  Ad rigidas canto carmen inane fores.

Diſcite, qui ſapitis, non hæc, quæ ſcimus inertes;
Sed trepidas acies, & fera bella ſequi.
Proq; bono verſu primum deducite pilum:
Hoc tibi, ſi velles, poſſet, Homere, dari.
Juppiter admonitus nil eſſe potentius auro,
Corruptæ precium virginis ipſe fuit.
Dum merces aberat; durus pater, ipſa ſevera,
Ærati poſtes, ferrea turris erat.
Sed poſtquam ſapiens in munera venit adulter;
Præbuit ipſe ſinus, & dare juſſa, dedit.
At cùm regna ſenex cœli Saturnus haberet;
Omne lucrum tenebris alta premebat humus.
Æraq;, & argentum, cumq; auro pondera ferri
Manibus admôrat: nullaque maſſa fuit.
At meliora dabat; curvo ſine vomere fruges,
Pomaque, & in quercu mella reperta cavâ.
Nec valido quiſquam terram ſcindebat aratro;
Signabat nullo limite foſſor humum.
Non freta demiſſi verrebant eruta remi:
Ultima mortali tum via littus erat.
Contra te ſolers hominum natura fuiſti,
Et nimiùm damnis ingenioſa tuis.
Quid tibi turritis incingere mœnibus urbes?
Quid tibi diſcordes addere in arma manus?
Quid tibi cum pelago? terrâ contenta fuiſſes.
Cur non & cœlum tertia regna petis?
Quâ licet affectas cœlum quoque: templa Quirinus,
Liber, & Alcides, & modò Cæſar, habent.
Eruimus terrâ ſolidum pro frugibus aurum:
Poſſidet inventas ſanguine miles opes.
Curia pauperibus clauſa eſt: dat cenſus honores:
Indè gravis judex, indè ſeverus eques.
Omnia poſſideant: illis campuſque forumque
Serviat: hi pacem ſævaque bella gerant:
Tantùm ne noſtros avidi lucrentur amores:
Et ſatis eſt, aliquam pauperis eſſe ſinant.
At nunc, exæquet tetricas licèt illa Sabinas;
Imperat ut captæ, qui dare multa poteſt.

Me prohibet cuſtos: in me timet illa maritum:
Si dederim, totâ cedet uterq; domo.
O, ſi neglecti quiſquam Deus ultor amantis,
Tam malè quæſitas pulvere mutet opes!

ELEGIA VIII.

Tibulli mortem deflet.

MEmnona ſi mater, mater ploravit Achillem,
Et tangunt magnas triſtia fata Deas;
Flebilis indignos Elegeia ſolve capillos:
Ah nimis èx vero nunc tibi nomen erit.
Ille tui vates operis, tua fama, Tibullus,
Ardet in extructo corpus inane rogo.
Ecce puer Veneris fert everſamque pharetram,
Et fractos arcus & ſine luce facem:
Aſpice, demiſſis ut eat miſerabilis alis,
Pectoraque infeſtâ tundat aperta manu.
Excipiunt lachrymas ſparſi per colla capilli,
Oráque ſingultu concutiente ſonant.
Fratris in Æneæ ſic illum funere dicunt
Egreſſum caſtris, pulcher Iule, tuis.
Nec minùs eſt confuſa Venus moriente Tibullo,
Quàm juveni rupit cùm ferus inguen aper.
At ſacri vates, & divûm cura vocamur:
Sunt etiam, qui nos numen habere putent.
Scilicet omne ſacrum mors importuna profanat:
Omnibus obſcuras injicit illa manus.
Quid pater Iſmario, quid mater profuit Orpheo?
Carmine quid victas obſtupuiſſe feras?
Et Linon in ſylvis idem pater abditus altis
Dicitur invictâ concinuiſſe lyrâ.
Aſpice Mæoniden, à quo, ceu fonte perenni,
Vatum Pieriis ora rigantur aquis:
Hunc quoque ſumma dies nigro ſummerſit Averno;
Effugiunt avidos carmina ſola rogos.
Durat opus vatum, Trojani fama laboris,
Tardáque nocturno tela retexta dolo.
Sic Nemeſis longum, ſic Delia nomen habebit;
Altera cura recens, altera primus amor.

Quid nos ſacra juvant? quid nunc Ægyptia proſunt
Siſtra? quid in vacuo ſecubuiſſe toro?
Cùm rapiant mala fata bonos; (ignoſcite faſſo)
Sollicitor nullos eſſe putare Deos.
Vive pius, moriere tamen: cole ſacra, colentem
Mors tamen à templis in cava buſta trahet.
Carminibus confide bonis: jacet ecce Tibullus:
Vix manet è toto parva quod urna capit.
Tene ſacer vates flammæ rapuêre rogales?
Pectoribus paſci nec timuêre tuis?
Aurea ſanctorum potuiſſent templa Deorum
Urere, quæ tantum ſuſtinuêre nefas.
Avertit vultus Erycis quæ poſſidet arces:
Sunt quoq; qui lachrymas continuiſſe negant.
Sed tamen hoc melius, quàm ſi Phæacia tellus
Ignotum vili ſuppoſuiſſet humo.
Hìc certè manibus fugientis preſſit ocellos
Mater, & in cineres ultima dona tulit.
Hìc ſoror in partem miſera cum matre doloris
Venit, inornatas dilaniata comas.
Cùmque tuis ſua junxerunt Nemeſiſq; priórque
Oſcula: nec ſolos deſtituêre rogos.
Delia diſcedens, Felicius, inquit, amata
Sum tibi: vixiſti, dum tuus ignis eram:
Cui Nemeſis, Quid, ait tibi ſunt mea damna dolori?
Me tenuit moriens deficiente manu.
Si tamen è nobis aliquid niſi nomen, & umbra
Reſtat, in Elyſia valle Tibullus erit.
Obvius huic venies, hedera juvenilia cinctus
Tempora, cum Calvo, docte Catulle, tuo.
Tu quoq;, ſi falſum eſt temerati crimen amici,
Sanguinis atq; animæ prodige Galle tuæ.
His comes umbra tua eſt ſiqua eſt modò corporis umbra
Auxiſti numeros, culte Tibulle, pios.
Oſſa quieta, precor, tuta requieſcite in urna:
Et ſit humus cineri non oneroſa tuo.

ELEGIA

ELEGIA IX.

Ad Cererem, conquerens quod ejus ſacris cum amica concumbere non permittatur.

Annua venerunt Cerealis tempora ſacri:
Secubat in vacuo ſola puella toro.
Flava Ceres tenues ſpicis redimita capillos,
Cur inhibes ſacris commoda noſtra tuis?
Te, Dea, munificam gentes ubicunque loquuntur;
Nec minùs humanis invidet ulla bonis.
Antè nec hirſuti torrebant farra coloni:
Nec notum terris area nomen erat.
Sed glandem quercus, oracula prima, ferebant:
Hæc cibus, & teneri ceſpitis herba torus.
Prima Ceres docuit turgeſcere ſemen in agris:
Falce coloratas ſubſecuitque comas.
Prima jugis tauros ſupponere colla coegit:
Et veterem curvo dente revellit humum.
Hanc quiſquam lachrymis lætari credat amantûm,
Et bene tormentis ſecubitúque coli?
Nec tamen eſt, quamvis agros amet illa feraces,
Ruſtica: nec vacuum pectus amoris habet.
Cretes erunt teſtes, (nec fingunt omnia Cretes)
Cretes nutrito terra ſuperba Jove,
Illîc, ſyderam mundi qui temperat arcem,
Exiguus tenero lac bibit ore puer.
Magna fides teſti: teſtis laudatur alumno.
Faſſuram Cererem crimina nota puto.
Viderat Iaſium Creteâ diva ſub Ida
Figentem certâ terga ferina manu.
Vidit: &, ut teneræ flammam rapuêre medullæ,
Hinc pudor, ex illa parte trahebat amor.
Victus amore pudor: ſulcos arere videres,
Et ſata cum minima parte redire ſui.
Cùm bene jactati pulſârunt arva ligones,
Ruperat & duram vomer aduncus humum,
Semináque in latos ierant æqualiter agros,
Irrita decepti vota colentis erant:

Diva potens frugum ſylvis errabat in altis:
Deciderant longæ ſpicea ſerta comæ.
Sola fuit Crete fœcundo fertilis anno:
Omnia, qua tulerat ſe Dea, meſſis erant.
Ipſe locus nemorum canebat frugibus Ide:
Et ferus in ſylva farra metebat aper.
Optavit Minos ſimiles ſibi legifer annos:
Optavit Cereris longus ut eſſet amor.
Qui tibi ſecubitus triſtes, Dea flava, fuiſſent,
Hos cogor ſacris nunc ego ferre tuis.
Cur ego ſum triſtis, cùm ſit tibi nata reperta,
Regnáque quàm Juno ſorte minora regat?
Feſta dies veneremq; vocat, cantuſq; merumque:
Hæc decet ad dominos munera ferre Deos.

ELEGIA X.

Ad amicam a cujus amore diſcedere non poteſt.

Multa diúque tuli; vitiis patientia victa eſt:
Cede fatigato pectore turpis amor.
Scilicet aſſerui jam me, fugique catenas:
Et quæ non puduit ferre, tuliſſe pudet.
Vicimus: & domitum pedibus calcamus amorem:
Venerunt capiti cornua ſera meo.
Perfer, & obdura: dolor hic tibi proderit olim.
Sæpe tulit laſſis ſuccus amarus opem.
Ergo ego ſuſtinui foribus tam ſæpe repulſus
Ingenuum durâ ponere corpus humo?
Ergò ego neſcio cui, quem tu complexa tenebas,
Excubui clauſam, ſervus ut, ante domum?
Vidi ego, cum foribus laſſus prodiret amator,
Invalidum referens emeritúmq; latus.
Hoc tamen eſt levius, quàm quòd ſum viſus ab illo:
Eveniat noſtris hoſtibus ille pudor.
Quando ego non fixus lateri ſpatiantis adhæſi,
Ipſe tuus cuſtos, ipſe vir, ipſe comes?
Scilicet & populo per me comitata placebas:
Cauſa fuit multis noſter amoris amor.
Turpia quid referam vanæ mendacia linguæ,
Et perjuratos in mea damna deos?

Quid juvenum tacitos inter convivia nutus,
Verbáque compoſitis diſſimulata notis?
Dicta erat ægra mihi: præceps, amensque cucurri:
Veni: & rivali non erat ægra meo.
His, & quæ taceo, duravi ſæpe ferendis.
Quære alium, pro me qui velit iſta pati.
Jam mea votivâ puppis redimita coronâ
Læta tumeſcentes æquoris audit aquas.
Deſine blanditias, & verba potentia quondam
Perdere: non ego ſum ſtultus, ut antè fui.
Luctantur, pectúſque leve in contraria ducunt,
Hàc amor, hac odium: ſed, puto, vincet amor.
Odero, ſi potero; ſi non, invitus amabo.
Nec juga taurus amat: quæ tamen odit, habet.
Nequitiam fugio; fugientem forma reducit:
Averſor morum crimina; corpus amo.
Sic ego nec ſine te, nec tecum vivere poſſum:
Et videor voti neſcius eſſe mei.
Aut formoſa fores minùs, aut minus improba, vellem:
Non facit ad mores tam bona forma malos.
Facta merent odium; facies exorat amorem:
Me miſerum! vitiis plùs valet illa ſuis.
Parce per ô lecti ſocialia jura, per omnes,
Qui dant fallendos ſe tibi ſæpe, Deos,
Pèrque tuam faciem magni mihi numinis inſtar,
Perque tuos oculos, qui rapuêre meos;
Quicquid eris, mea ſemper eris: tu ſelige tantùm
Me quoque velle, velis, anne coactus amem?
Lintea dem potius, ventiſq; ferentibus utar;
Ut quamvis nolim, cogar amare tamen.

ELEGIA XI.

Dolet amicam ſuam ita ſuis carminibus innotuiſſe, ut rivales multos ſibi pararit.

Quis fuit ille dies, quo triſtia ſemper amanti
Omina non albæ concinuiſtis aves?
Quodve putem ſydus noſtris occurrere votis?
Quóſve Deos in me bella movere querar?

Quæ modò dicta mea eſt, quam cœpi ſolus amare,
   Cum multis vereor nè ſit habenda mihi.
Fallimur? an noſtris innotuit illa libellis?
   Sic eſt: ingenio proſtitit illa meo.
Et meritò: quid enim formæ præconia feci?
   Vendibilis culpâ facta puella mea eſt.
Me lenone placet: duce me perductus amator:
   Janna per noſtras eſt adaperta manus.
An proſint dubium eſt, nocuerunt carmina certè:
   Invidiæ noſtris illa fuere bonis.
Cum Thebæ, cum Troja foret, cum Cæſaris acta:
   Ingenium movit ſola Corinna meum.
O vtinam adverſis tetigiſſem carmina Muſis,
   Phœbus & inceptum deſtituiſſet opus!
Nec tamen ut teſtes mos eſt audire Poëtas.
   Malueram verbis pondus abeſſe meis.
Per nos Scylla patri canos furata capillos,
   Pube premit rabidos inguinibusq; canes.
Nos pedibus pennas dedimus, nos crinibus angues:
   Victor Abantiades alite fertur equo.
Idem per ſpatium Tityon porreximus ingens:
   Et tria vipereo fecimus ora cani.
Fecimus Enceladum jaculantem mille lacertis:
   Ambiguæ captos virginis ore viros.
Æolios Ithacis incluſimus vtribus Euros:
   Proditor in medio Tantalus amne ſitit
De Niobe ſilicem, de virgine fecimus vrſam:
   Concinit Odryſium Cecropis ales Itym.
Juppiter aut in aves, aut ſe tranſformat in aurum,
   Aut ſecat impoſita virgine taurus aquas.
Protea quid referam, Thebanaq; ſemina, dentes?
   Qui vomerent flammas ore, fuiſſe boves?
Flere genis electra, tuas auriga ſorores?
   Quæque rates fuerant, nunc maris eſſe Deas?
Averſumq; diem menſis furialibus Atrei?
   Durâ que percuſſam ſaxa ſecuta lyram?
Exit in immenſum fœcunda licentia vatum:
   Obligat hiſtoricâ nec ſua verba fide.

Et mea debuerat falſo laudata videri
  Fœmina: credulitas nunc mihi veſtra nocet.

ELEGIA XII.

De Iunonis feſto.

Cum mihi pomiferis conjux foret orta Phaliſcis;
  Mœnia contigimus victa Camille tibi.
Caſta ſacerdotes Junoni feſta parabant,
  Per celebres ludos, indigenamq; bovem.
Grande moræ pretium ritus cognoſcere, quamvis
  Difficilis clivis huc via præbet iter.
Stat vetus & denſa prænubilus arbore lucus:
  Aſpice: concedes numinis eſſe locum.
Accipit ara preces, votivaq; thura piorum;
  Ara per antiquas facta ſine arte manus.
Hic ubi perſonuit ſolenni tibia cantu:
  It per velatas annua pompa vias.
Ducuntur niveæ populo plaudente juvencæ,
  Quas aluit campis herba Phaliſca ſuis:
Et vituli nondum metuendâ fronte minaces:
  Et minor ex humili victima porcus harâ:
Dúxque gregis cornu per tempora dura recurvo:
  Inviſa eſt dominæ ſola capella Deæ.
Illius indicio ſylvis inventa ſub altis
  Dicitur inceptam deſtituiſſe fugam.
Nunc quoq; per pueros jaculis inceſſitur index:
  Et pretium autori vulneris ipſa datur.
Qua ventura Dea eſt, juvenes timidæque puellæ
  Præbuerant latas veſte jacente vias.
Virginei crines auro gemmâq; premuntur:
  Et tegit auratos palla ſuperba pedes.
More patrum ſanctæ velatæ veſtibus albis
  Tradita ſuppoſito vertice ſacra ferunt.
Ore favent populi tunc, cum venit aurea pompa:
  Ipſa ſacerdotes ſubſequiturq; ſuas.
Argiva eſt pompæ facies. Agamemnone cæſo,
  Et ſcelus, & patrias fugit Haleſus opes.
Jamq; pererratis profugus terrâq; marique
  Mœnia felici condidit alta manu.

Ille ſuos docuit Junonia ſacra Phaliſcos.
Sint mihi, ſint populo ſemper amica ſuo.

ELEGIA XIII.

Ad amicam, ſi peccatura eſt, ut occulet peccet.

NOn ego, nè pecces, cùm ſis formoſa, recuſo;
Sed nè ſit miſero ſcire neceſſe mihi.
Nec te noſtra jubet fieri cenſura pudicam:
Sed tamen ut tentes diſſimulare, rogat.
Non peccat, quæcunq; poteſt peccâſſe negare:
Solaque famoſam culpa profeſſa facit.
Quis furor eſt, quæ nocte latent, in luce fateri?
Et quæ clam facias, facta referre palàm?
Ignoto meretrix corpus junctura Quiriti,
Oppoſitâ populum ſubmovet antè ſerâ.
Tu tua proſtitues famæ peccata ſiniſtræ?
Commiſſi perages indiciumq; tui?
Sit tibi mens melior, ſaltemq; imitare pudicas:
Téque probam, quamvis non eris, eſſe putem.
Quæ facis, hæc facito; tantùm feciſſe negato:
Nec pudeat coràm verba modeſta loqui.
Eſt qui nequitiam locus exigat: omnibus illum
Deliciis imple: ſit procul indè pudor.
Hinc ſimul exieris, laſcivia protinus omnis
Abſit: & in lecto crimina pone tuo
Illic nec tunicam tibi ſit poſuiſſe pudori,
Nec femori impoſitum ſuſtinuiſſe femur.
Illic purpureis condatur lingua labellis:
Inque modos Venerem mille figuret amor.
Illic nec voces, nec verba juvantia ceſſent:
Spondâq; laſcivâ mobilitate tremat.
Indue cum tunicis metuentem crimina vultum:
Et pudor obſcœnum diffiteatur opus.
Da populo, da verba mihi: ſine neſcius errem:
Et liceat ſtultâ credulitate frui.
Cur toties video mitti recipiq; tabellas?
Cur preſſus prior eſt interiorq; torus?
Cur plus, quàm ſomno, turbatos eſſe capillos,
Colláque conſpicio dentis habere notam?

Tantùm non oculos crimen deducis ad ipſos:
  Si dubitas famæ parcere, parce mihi.
Mens abit, & morior, quoties peccaſſe fateris:
  Perq; meos artus frigida gutta fluit.
Tunc amo: tunc odi fruſtra, quod amare neceſſe eſt:
  Tunc ego, ſed tecum, mortuus eſſe velim.
Nil equidem inquiram: nec, quæ celare parabis,
  Inſequar: & falſi criminis inſtar erit.
Si tamen in media deprenſa tenebere culpâ,
  Et fuerint oculis probra videnda meis;
Quæ bene viſa mihi fuerint, bene viſa negato:
  Concedent verbis lumina noſtra tuis.
Prona tibi vinci cupientem vincere palma eſt:
  Sit modo, Non feci, dicere lingua memor.
Cùm tibi contingat verbis ſuperare duobus;
  Etſi non cauſa, judice vince tuo.

ELEGIA XIV.

Ad Venerem, quod elegis finem imponat.

QVære novum vatem tenerorum mater amorum:
  Traditur hæc elegis ultima meta meis.
Quos ego compoſui Peligni ruris alumnus:
  Nec me deliciæ dedecuere meæ.
Si quid id eſt, uſque à proavis vetus ordinis hæres,
  Non modò militiæ turbine factus eques.
Mantua Virgilio gaudet, Verona Catullo:
  Pelignæ dicar gloria gentis ego.
Quem ſua libertas ad honeſta coegerat arma,
  Cum timuit ſocias anxia Roma manus.
Atque aliquis ſpectans hoſpes Sulmonis aquoſi
  Mœnia, quæ campi jugera pauca tenent;
Quæ tantum, dicet, potuiſtis ferre poetam,
  Quantulacunque eſtis, vos ego magna voco.
Culte puer, puerique parens mihi tempore longo,
  Aurea de campo vellite ſigna meo.
Corniger increpuit thyrſo graviore Lyæus:
  Pulſanda eſt magnis area major equis.
Imbelles elegi, genialis Muſa, valete;
  Poſt mea manſurum fata ſuperſtes opus.

FINIS

P. OVIDII NASONIS SULMONENSIS

DE ARTE AMANDI Lib. I.

SI quis in hoc artem populo non novit amandi:
Me legat, & lecto carmine doctus amet.
Arte citæ veloq; rates remoque reguntur:
Arte leves currus: arte regendus amor.
Curribus Automedon lentisq; erat aptus habenis:
Tiphys in Æmonia puppe magiſter erat.
Me Venus artificem tenero præfecit amori:
Tiphys & Automedon dicar amoris ego.
Ille quidem ferus eſt, & qui mihi ſæpe repugnat:
Sed puer eſt, ætas mollis, & apta regi.
Phillyrides puerum citharâ perfecit Achillem,
Atque animos molli contudit arte feros.
Qui toties ſocios, toties perterruit hoſtes.
Creditur annoſum pertimuiſſe ſenem.
Quas Hector ſenſurus erat, poſcente magiſtro,
Verberibus juſſas præbuit ille manus:
Æacidæ Chiron ego ſum præceptor amoris:
Sævus uterque puer, natus uterque Deâ.
Sed tamen & tauri cervix oneratur aratro,
Frœnáque magnanimi dente teruntur equi.
Et mihi cedet amor: quamvis mea vulneret arcu
Pectora, jactatas excutiátque faces.
Quò me fixit amor, quò me violentiùs uſſit,
Hoc melior facti vulneris ultor ero.
Non ego, Phœbe, datas à te mihi mentior artes,
Nec nos aeriæ voce monemur avis.
Non mihi ſunt viſæ Clio, Cliûsq; ſorores,
Servanti pecudes vallibus Aſcra tuis.
Uſus opus movet hoc, vati parete perito.
Vera canam, cœptis mater amoris ades.

Eſte procul vittæ tenues, inſigne pudoris,
Quæque tegis medios inſtita longa pedes.
Nos Venerem tutam, conceſſáque ſurta canemus:
Inque meo nullum carmine crimen erit.
Principio, quod amare velis, reperire labora.
Qui nova nunc primùm miles in arma velis.
Proximus huic labor eſt, placitam exorare puellam;
Tertius, ut longo tempore duret amor.
Hic modus: hæc noſtro ſignabitur area curru:
Hæc erit admiſſâ meta terenda rotâ.
Dum licet, & loris paſſim potes ire ſolutis;
Elige cui dicas, Tu mihi ſola places.
Hæc tibi non veniet tenues delapſa per auras:
Quærenda eſt oculis apta puella tuis.
Scit bene venator, cervis ubi retia tendat:
Scit bene, quâ frendens valle moretur aper.
Aucupibus noti frutices: qui ſuſtinet hamos,
Novit quæ multo piſce natentur aquæ.
Tu quoq; materiam longo qui quæris amori,
Antè, frequens quo ſit, diſce, puella loco.
Non ego quærentem ventis dare vela jubebo:
Nec tibi, ut invenias, longa terenda via eſt.
(Andromeden Perſeus nigris portârit ab Indis,
Raptáque ſit Phrygio Graia puella viro)
Tot tibi namque dabit formoſas Roma puellas:
Hæc habet, ut dicas, quicquid in orbe fuit.
Gargara quos ſegetes, quot habet Methymna racemos,
Æquore quot piſces, fronde teguntur aves,
Quot cælum ſtellas, tot habet tua Roma puellas:
Mater & Æneæ conſtat in urbe ſui.
Seu caperis primis & adhuc creſcentibus annis;
Ante oculos veniet vera puella tuos.
Sive petis juvenem; juvenes tibi mille placebunt:
Cogêris voti neſcius eſſe tui.
Seu te fortè juvat ſera & ſapientior ætas;
Hoc quoque (crede mihi) crebrius agmen erit.
Tu modò Pompeia lentus ſpatiare ſub umbra,
Cum ſol Herculeï terga Leonis adit;

Aut, ubi muneribus nati ſua munera mater
Addidit, externo marmore dives opus.
Nec tibi vitetur, quæ priſcis ſparſa tabellis
Porticus autoris Livia nomen habet.
Quâque parare necem miſeris patruelibus auſæ
Belides, & ſtricto barbarus enſe pater.
Nec te prætereat Veneri ploratus Adonis,
Cultáque Iudæo ſeptima ſacra viro.
Neu fuge Niligenæ Memphitica ſacra juvencæ:
Multas illa facit, quod fuit ipſa Iovi.
Et fora conveniunt (quis credere poſſet?) amori:
Flammaque in arguto ſæpe reperta foro eſt;
Subdita qua Veneris facto de marmore templo
Appias expreſſis aera pulſat aquis.
Illo ſæpe loco capitur conſultus amore:
Quique aliis cavit, non cavit ille ſibi.
Illo ſæpe loco deſunt ſua verba diſerto:
Resque novæ veniunt, cauſaque agenda ſua eſt.
Hunc Venus è templis, quæ ſunt confinia, ridet:
Qui modò patronus, jam cupit eſſe cliens.
Sed tu præcipuè curvis venare theatris:
Hæc loca ſunt votis fertiliora tuis.
Illic invenies, quod ames, quod ludere poſſis;
Quodque ſemel tangas, quódque tenere velis.
Ut redit, itque frequens longum formica per agmen
Granifero ſolitum dum vehit ore cibum;
Aut ut apes ſaltúsque ſuos, & olentia nactæ
Paſcua, per flores & thyma ſumma volant:
Sic ruit in celebres cultiſſima fœmina ludos:
Copia judicium ſæpe morata meum eſt.
Spectatum veniunt, veniunt ſpectentur ut ipſæ:
Ille locus caſti damna pudoris habet.
Primus ſollicitos feciſti Romule ludos,
Cum juvit viduos rapta Sabina viros.
Tunc neque marmoreo pendebant vela theatro:
Nec fuerant liquido pulpita rubra croco.
Illic, quas tulerant nemoroſa palatia, frondes
Simpliciter poſitæ; ſcena ſine arte fuit.

In gradibus ſedit populus de ceſpite factis,
Qualibet hirſutas fronde tegente comas.
Reſpiciunt, oculisq́; notant ſibi quiſque puellam,
Quam velit: & tacito pectore multa movent.
Dumque, rudem præbente modum tibicine Thuſco,
Lydius æquatam ter pede pulſat humum;
In medio plauſu (plauſus tunc arte carebat)
Rex populo prædæ ſigna petenda dedit.
Protinus exiliunt, animum clamore fatentes:
Virginibus cupidas injiciuntq́; manus.
Ut fugiunt aquilas timidiſſima turba columbæ,
Utque fugit viſos agna novella lupos;
Sic illæ timuere viros ſine lege ruentes:
Conſtitit in nulla, qui fuit ante, color.
Nam timor unus erat, facies non una timoris:
Pars laniat crines: pars ſine mente ſedet.
Altera mœſta ſilet: fruſtra vocat altera matrem:
Hæc queritur: ſtupet hæc: hæc fugit: illa manet.
Ducuntur raptæ, genialis præda, puellæ:
Et potuit multas ipſe decere pudor.
Siqua repugnabat nimiùm, comitemque negabat;
Sublatam cupido vir tulit ipſe ſinu.
Atq́; ita, Quid teneros lachrymis corrumpis ocellos?
Quod matri pater eſt, hoc tibi, dixit, ero.
Romule militibus ſciſti dare commoda ſolus:
Hæc mihi ſi dederis commoda miles ero.
Scilicet ex illo ſolennia more theatra,
Nunc quoq́; formoſis, inſidioſa manent.
Nec te nobilium fugiat certamen equorum:
Multa capax populi commoda Circus habet.
Nil opus eſt digitis, per quos arcana loquaris:
Nec tibi per nutus accipienda nota eſt.
Proximus à domina, nullo prohibente, ſedeto:
Junge tuum lateri, quàm potes, uſquè latus.
Et bene te cogit, ſi nolit, linea jungi,
Quà tibi tangenda eſt lege puella loci.
Hic tibi quæratur ſocii ſermonis origo.
Et moveant primos publica verba ſonos.

Cujus equi veniant, facito ſtudioſe requiras:
Nec mora, quiſquis erit, cui favet, illa fave.
At cum pompa frequens certantibus ibit ephebis,
Tu Veneri dominæ plaude favente manu.
Utq; fit in gremium pulvis ſi forte puellæ
Deciderit, digitis excutiendus erit.
Et, ſi nullus erit pulvis, tamen excute nullum:
Quælibet officio cauſa ſit apta tuo.
Pallia ſi terræ nimium demiſſa jacebunt:
Collige, & immundâ ſedulus effer humo.
Protinus officii pretium, patiente puellâ,
Contingent oculis crura videnda tuis.
Reſpice præterea, poſt vos quicunque ſedebit,
Nè premat oppoſito mollia terga genu.
Parva leves capiunt animos: fuit utile multis,
Pulvinar facili compoſuiſſe manu.
Profuit & tenui ventos moviſſe flabello,
Et cava ſub tenerum ſcamna dediſſe pedem.
Hos aditus Circusq; novo præbebit amori,
Sparſaq; ſollicito triſtis arena foro.
Illâ ſæpe puer Veneris pugnavit arena:
Et qui ſpectavit vulnera, vulnus habet.
Dum loquitur, tangitque manum poſcitque libellum;
Et quærit, poſito pignore vincat uter;
Saucius ingemuit, telumq; volatile ſenſit:
Et pars ſpectati vulneris ipſe fuit.
Quid modo cum belli navalis imagine Cæſar
Perſidas induxit, Cecropiasq; rates?
Nempe ab utroque mari juvenes, ab utroque puellæ
Venere: atque ingens orbis in urbe fuit.
Quis non invenit turba quod amaret in illa?
Eheu quam multos advena torſit amor!
Ecce parat Cæſar, domito quod defuit orbi,
Addere: nunc Oriens ultime noſter eris.
Parthe dabis pœnas: Craſſi gaudete ſepulti,
Signaque barbaricas non bene paſſa manus.
Ultor adeſt, primisq; ducem profitetur in annis.
Bellâque non puero tractat agenda puer.

Parcite natales timidi numerare Deorum:
Cæſaribus virtus contigit ante diem.
Ingenium cœleſte ſuis velociùs annis
Surgit, & ignavæ fert malè damna moræ.
Parvus erat, manibuſq; duos Tirynthius angues
Preſſit: & in cunis jam Jove dignus erat.
Nunc quoq; qui puer es, quantus tunc Bacche fuiſti,
Cùm timuit thyrſos India victa tuos!
Auſpiciis anniſq; patris puer arma movebis,
Et vinces annis auſpiciiſque patris.
Tale rudimentum tanto ſub nomine debes;
Nunc juvenum princeps, deinde future ſenum.
Cùm tibi ſint fratres, fratres ulciſcere læſos:
Cùmque pater tibi ſit, jura tuere patris.
Induit arma tibi genitor patriæque tuuſque:
Hoſtis ab invito regna parente rapit.
Tu pia tela feres, ſceleratas ille ſagittas:
Stabit pro ſignis juſque piumque tuis.
Vincuntur Parthi cauſâ: vincantur & armis:
Eoas Latio dux meus addat opes.
Marſque pater, Cæſarque pater, date numen eunti:
Eſt Deus è vobis alter, & alter erit.
Auguror en, vinces, votivaq; carmina reddam,
Et magno nobis ore ſonandus eris.
Conſiſtes: aciemque meis hortabere verbis:
O deſint animis nè mea verba tuis.
Tergaque Parthorum, Romanaque pectora dicam;
Telaque ab averſo quæ jacit hoſtis equo.
Quid fugis, ut vincas? quid victos, Parthe, relinquis?
Parthe, malum jam nunc Mars tuus omen habet.
Ergò erit illa dies, quâ tu, pulcherrime rerum,
Quattuor in niveis aureus ibis equis.
Ibunt antè duces onerati colla catenis:
Nè poſſint tuti, quâ priùs, eſſe fugâ.
Spectabunt juvenes læti, miſtæque puellæ:
Diffunditque animos omnibus illa dies.
Atque aliqua ex illis, dum regum nomina quæret,
Quæ loca, qui montes, quæve ferantur aquæ;

Omnia reſponde, nec tantùm ſiqua rogabit:
  Et quæ neſcieris, ut bene nota, refer.
Hic eſt Euphrates præcinctus arundine frontem:
  Cui coma dependet cærula, Tigris erit.
Hos fac Armenios: hæc eſt Danaëia Perſis:
  Urbs in Achæmeniis vallibus iſta fuit.
Ille, vel ille, duces: & erunt quæ nomina dicas:
  Si poteris, verè; ſi minùs, apta tamen.
Dant etiam poſitis aditum convivia menſis:
  Eſt aliquid præter vina, quod indè petas.
Sæpe illic poſitis, teneris adducta lacertis
  Purpureus Bacchi cornua preſſit amor.
Vináque cùm bibulas ſparſere Cupidinis alas,
  Permanet, & capto ſtat gravis ille loco.
Ille quidem pennas velociter excutit udas:
  Sed tamen aſpergi pectus amore nocet.
Vina parant animos, faciuntq; caloribus aptos:
  Cura fugit multo diluiturq; mero.
Tunc veniunt riſus: tunc pauper cornua ſumit:
  Tunc dolor, & curæ, rugáque frontis abit.
Tunc aperit mentes ævo rariſſima noſtro
  Simplicitas, artes excutiente Deo.
Illic ſæpe animos juvenum rapuêre puellæ:
  Et Venus in vinis, ignis in igne fuit.
Hic tu fallaci nimium nè crede lucernæ.
  Judicio formæ noxq; merumq; nocet.
Luce Deas cœlóque Paris ſpectavit aperto:
  Cùm dixit Veneri, Vincis utramque Venus.
Nocte latent mendæ, vitioque ignoſcitur omni:
  Horaq; formoſam quamlibet illa facit.
Conſule de gemmis, de tincta murice lana,
  Conſule de facie corporibuſq; diem.
Quid tibi fœmineos cœtus venatibus aptos
  Enumerem? numero cedet arena meo.
Quid referam Baias prætextáque littora velis,
  Et, quæ de calido ſulphure fumat, aquam?
Hinc aliquis vulnus referens in pectore, dixit,
  Non hæc, (ut fama eſt) unda ſalubris erat.

Ecce ſuburbanæ templum nemorale Dianæ,
Partaque per gladios regna nocente manu,
Illa quod eſt virgo, quod tela Cupidinis odit,
Multa dedit populo vulnera, multa dabit.
Hactenus, unde legas quod ames, ubi retia tendas,
Præcipit imparibus vecta Thaleia modis.
Nunc tibi quæ placuit, quas ſit capienda per artes,
Dicere præcipuæ molior artis opus.
Quiſquis ubique, viri faciles advertite mentes,
Pollicitiſque favens vulgus adeſto meis.
Prima tuæ menti veniat fiducia, cunctas
Poſſe capi; capies: tu modo tende plagas.
Vere prius volucres taceant, æſtate cicadæ,
Menalius lepori det ſua terga canis,
Fœmina quam juveni blande tentata repugnet:
Hæc quoque quam poteris credere nolle, volet.
Atque viro furtiva Venus, ſic grata puellæ eſt:
Vir malè diſſimulat: tectius illa cupit.
Conveniet maribus, nè quam nos antè rogemus:
Fœmina jam partes victa rogantis aget.
Mollibus in pratis admugit fœmina tauro:
Fœmina cornipedi ſemper adhinnit equo.
Parcior in nobis, nec tam furioſa libido eſt:
Legitimum finem flamma virilis habet.
Byblida quid referam, vetito quæ fratris amore
Arſit, & eſt laqueo fortiter ulta nefas?
Myrrha patrem, ſed non ut filia debet, amavit:
Et nunc obducto cortice preſſa latet.
Illius lachrymis quas arbor fundit odora,
ungimur, & dominæ nomina gutta tenet.
Fortè ſub umbroſis nemoroſæ vallibus Idæ,
Candidus armenti gloria taurus erat,
Signatus tenui media inter cornua nigro:
una fuit labes, cætera lactis erant.
Illum Gnoſſiades, Sidoniadeſque juvencæ
Optârunt tergo ſuſtinuiſſe ſuo.
Paſiphae fieri gaudebat adultera tauri:
Invida formoſas oderat illa boves.

Nota cano: non hoc, quæ centum ſuſtinet urbes,
Quanvis ſit mendax, Creta negare poteſt.
Ipſa novas frondes, & prata tenerrima, tauro
Fertur inaſſueta ſubſecuiſſe manu.
It comes armentis: nec ituram cura moratur
Conjugis: & Minos á bove victus erat.
Quid tibi Paſiphaë pretioſas ſumere veſtes?
Ille tuus nullas ſentit adulter opes.
Quid tibi cum ſpeculo montana armenta petenti?
Quid toties poſitas fingis inepta comas?
Crede tamen ſpeculo, quod te negat eſſe juvencam.
Quam cuperes fronti cornua nata tuæ!
Sive placet Minos; nullus quæratur adulter:
Sive virum mavis fallere; falle viro.
In nemus & ſaltus thalamo regina relicto
Fertur, ut Aonio concita Baccha Deo.
Ah quoties vultu vaccam ſpectavit iniquo,
Et dixit, Domino cur placet iſta meo!
Aſpice, ut ante ipſum teneris exultat in herbis:
Nec dubito, quin ſe ſtulta placere putet.
Dixit: & ingenti jamdudum de grege duci
Juſſit, & immeritam ſub juga curva trahi:
Aut cadere ante aras commentaque ſacra coegit
Et tenuit lætâ pellicis exta manu.
Pellicibus quoties placavit numina cæſis?
Atque ait exta tenens, Ite, placete meo!
Et modò ſe fieri Europam, modò poſtulat Iô:
Altera quod bos eſt, altera vecta bove.
Hanc tamen implevit vaccâ deceptus acernâ
Dux gregis: & partu proditus auctor erat.
Creſſa Thyeſtæo ſi ſe abſtinuiſſet amore;
(Ah quantum eſt uni poſſe placere viro!)
Non medium rupiſſet iter, curruque retorto
Auroram verſis Phœbus adiſſet equis:
Filia purpureos Niſo furata capillos,
Puppe cadens celſâ, facta refertur avis.
Altera Scylla maris monſtrum, medicamine Circes,
Pube premit rabidos inguinibusque canes.

Q

Qui Martem terris, Neptunum effugit in undis,
Conjugis Atrides victima dira fuit.
Cur non defleta eſt Ephyrææ flamma Creuſæ,
Et nece natorum ſanguinolenta parens?
Flevit Amyntorides per inania lumina Phœnix:
Hippolytum rapidi diripuiſtis equi.
Quid fodis immeritis Phineu ſua lumina natis?
Pœna reverſura eſt in caput iſta tuum.
Omnia fœmineâ ſunt iſta libidine mota?
Acrior eſt noſtrâ, pluſque furoris habet.
Ergo agè nè dubita cunctas ſuperare puellas:
Vix erit é multis quæ neget una tibi.
Quæ dant, quæque negant, gaudent tamen eſſe rogatæ
Ut jam fallaris, tuta repulſa tua eſt.
Sed cur fallaris, cum ſit nova grata voluptas,
Et capiant animos plus aliena ſuis?
Fertilior ſeges eſt alienis ſemper in agris:
Vicinumque pecus grandius uber habet.
Sed prius ancillam captatæ nôſſe puellæ
Cura ſit: acceſſus molliet illa tuos.
Proxima conſiliis dominæ ſit ut illa videto:
Nève parum tacitis conſcia fida jocis.
Hanc tu pollicitis, hanc tu corrumpe rogandó:
Quod petis, ex facili, ſi volet illa feres.
Illa leget tempus (medici quoque tempora ſervant)
Quo facilis dominæ mens ſit, & apta capi,
Mens erit apta capi tunc, cum lætiſſima rerum,
Ut ſeges in pingui luxuriabit humo.
Pectora dum gaudent, nec ſunt aſtricta dolore;
Ipſa patent: blandâ tum ſubit arte Venus.
Tum cùm triſtis erat, defenſa eſt Ilion armis:
Militibus gravidum læta recepit equum.
Tum quoque tentanda eſt, cum pellice læſa dolebit:
Tunc facies, operâ ne ſit inulta tuâ.
Hanc matutinos pectens ancilla capillos
Incitet: & velo remigis addat opem.
Et ſecum tenui ſuſpirans murmure dicat,
Ut puto, non poteris ipſa referre vicem.

Tunc de te narret: tunc perſuadentia verba
Addat: & inſano juret amore mori.
Sed propera, ne vela cadant, iræq; reſidant:
Ut fragilis glacies, interit ira morâ.
Quæris, an hanc ipſam proſit violare miniſtram?
Talibus admiſſis alea grandis ineſt.
Hæc ad concubitum fit ſedula; tardior illa:
Hæc dominæ munus temperat; illa ſibi.
Caſus in eventu eſt: licet hic indulgeat auſis,
Conſilium tamen eſt abſtinuiſſe meum.
Non ego per præceps & acuta cacumina vadam:
Nec juvenum quiſquam, me duce, captus erit.
Si tamen illa tibi dum dat, recipitque tabellas,
Corpore, non tantùm ſedulitate, placet;
Fac domina potiare prius, comes illa ſequetur:
Non tibi ab ancilla eſt incipienda Venus.
Hoc unum moneo (ſi quid modo creditur arti,
Nec mea dicta rapax per mare ventus agat)
Aut nunquam tentes, aut perfice: tollitur index,
Cum ſemel in partem criminis illa venit.
Non avis utiliter viſcatis effugit alis:
Non bene de laſſis caſſibus exit aper.
Saucius arrepto piſcis retinetur ab hamo;
Opprime tentatam: nec, niſi victor, abi.
Tunc neque te prodet communi noxia culpa:
Factàque erunt dominæ, dictaque nota tibi.
Sed bene celetur: bene ſi celabitur index,
Notitiæ ſuberit ſemper amica tuæ.
Tempora qui ſolis operoſa colentibus arva,
Fallitur, & nautis aſpicienda putat.
Nec ſemper credenda Ceres fallacibus arvis:
Nec ſemper viridi concava puppis aquæ:
Nec teneras tutum eſt ſemper captare puellas:
Sæpe dato melius tempore fiet idem.
Sive dies ſuberit natalis, ſive calendæ,
Quas Venerem Marti continuâſſe juvat;
Sive erit ornatus, non ut fuit ante ſigillis,
Sed regum poſitas Circus habebit opes:

Differ

William [illegible]

Diſſer opus: tunc triſtis hyems, tunc Pleiades inſtant
Tunc & in æquorea mergitur Hœdus aqua.
Tunc bene deſinitur: tunc, ſi quis creditur alto,
Vix tenuit laceræ naufraga membra ratis.
Tunc licet incipias, quâ flebilis Allia luce
Vulneribus Latiis ſanguinolenta fuit:
Quâque die redeunt rebus minus apta gerendis
Culta Palæſtino ſeptima feſta viro.
Magna ſuperſtitio tibi ſit natalis amicæ:
Quâque aliquid dandum eſt, illa ſit atra dies.
Cum bene vitâris, tamen auſert: invenit artem
Fœmina, quâ cupidi carpat amantis opes.
Inſtitor ad dominam veniet diſcinctus emacem:
Expediet merces teque ſedente ſuas.
Quas illa, inſpicias, ſapere ut videare, rogabit
Oſcula deinde dabit: deinde rogabit, emas.
Hoc fore contentam multos jurabit in annos:
Nunc opus eſſe ſibi, nunc bene, dicet, emi.
Si non eſſe domi, quos des, cauſabere nummos;
Littera poſcetur, nec didiciſſe juvat.
Quid, quaſi natali cum poſcit munera libo,
Et quoties opus eſt, naſcitur illa ſibi?
Quid, cum mendaci damno mœſtiſſima plorat,
Elapſuſque cavâ fingitur aure lapis?
Multa rogant tradenda ſibi, data reddere nolunt.
Perdis: & in damno gratia nulla tuo eſt.
Non mihi, ſacrilegas meretricum ut perſequar artes,
Cum totidem linguis, ſint ſatis ora decem.
Cera vadum tentet raſis infuſa tabellis:
Cera tuæ primum conſcia mentis eat.
Blanditias ferat illa tuas, imitataque amantum
Verba: nec exiguas, quiſquis es, adde preces.
Hectora donavit Priamo prece motus Achilles:
Flectitur iratus voce rogante Deus.
Promittas facito: quid enim promittere lædit?
Pollicitis dives quilibet eſſe poteſt.
Spes tenet in tempus, ſemel eſt ſi credita, longum:
Illa quidem fallax, ſed tamen apta dea eſt.

Si dederis quicquam, poteris ratione relinqui:
Præteritum tulerit, perdideritque nihil.
Et, quod non dederis, ſemper videare daturus:
Sic dominum ſterilis ſæpe fefellit ager.
Sic, nè perdiderit, non ceſſat perdere luſor:
Et revocat cupidas alea ſæpè manus.
Hoc opus, hic labor eſt, primùm ſine munere jungi;
Si dederit gratis, quæ dedit, uſque dabit.
Ergò eat, & blandis peraretur littera verbis:
Exploretq; animos, primáque tentet iter.
Littera Cydippen pomo perlata fefellit:
Inſciáque eſt verbis capta puella ſuis.
Diſce bonas artes (moneo) Romana juventus;
Non tantùm trepidos ut tueare reos.
Quàm populus, judexque gravis, lectuſque ſenatus;
Tam dabat eloquio victa puella manus.
Sed lateant vires: nec ſis in fronte diſertus:
Effugiant voces verba moleſta tuæ.
Quis, niſi mentis inops, teneræ declamat amicæ?
Sæpe valens odii littera cauſa fuit.
Sit tibi credibilis ſermo, conſuetaque verba:
Blanda tamen, præſens ut videare loqui.
Si non accipiet ſcriptum, illectumque remittet;
Lecturam ſpera: propoſitumque tene.
Tempore difficiles veniunt ad aratra juvenci:
Tempore lenta pati fræna docentur equi.
Ferreus aſſiduo conſumitur annulus uſu:
Interit aſſiduâ vomer aduncus humo
Quid magis eſt durum ſaxo? quid mollius undâ?
Dura tamen molli ſaxa cavantur aquâ.
Penelopen ipſam, perſtes modò, tempore vinces:
Capta vides ſerò Pergama; capta tamen.
Legerit, & nolit reſcribere, cogere noli:
Tu modò blanditias fac legat ipſa tuas.
Quæ voluit legiſſe, volet reſcribere lectis:
Per numeros veniunt iſta gradúſque ſuos.
Forſitan & primò veniet tibi littera triſtis:
Quæque roges, nè ſe ſollicitare velis.

Quod rogat illa, timet: quod non rogat, optat ut inſtes.
Inſequere: & voti poſtmodo compos eris.
Interea ſive illa toro reſupina feratur;
Lecticam dominæ diſſimulantèr adi.
Neve aliquis verbis odioſas afferat aures,
Quàm potes ambiguis callidus abde notis.
Seu pedibus vacuis illi ſpatioſa teretur
Porticus; hîc ſocias tu quoque junge moras.
Et modò præcedas, facito: modò terga ſequaris:
Et modò feſtines; & modò lentus eas.
Nec tibi de mediis aliquam tranſire columnis
Sit pudor, & lateri continuâſſe latus.
Nec ſine te curvo ſedeat ſpecioſa theatro:
Quod ſpectes, humeris afferet illa ſuis.
Illam reſpicias, illam mirêre licebit:
Multa ſupercilio, multa loquare notis.
Et plaudas aliquo mimo ſaltante puellæ:
Et faveas illi, quiſquis agatur amans.
Cùm ſurgit, ſurgas; donec ſedet illa, ſedeto:
Arbitrio dominæ tempora perde tuæ.
Sed tibi nec ferro placeat torquere capillos;
Nec tua mordaci pumice crura teras.
Iſta jube faciant, quorum Cybelëia mater
Concinitur Phrygiis exululata modis.
Forma viros neglecta decet. Minoïda Theſeus
Abſtulit à nulla tempora comptus acu.
Hippolytum Phædra, nec erat bene comptus, amavit:
Cura Deæ, ſylvis aptus Adonis erat.
Munditiæ placeant; fuſcentur corpora campo:
Sit bene conveniens, & ſine labe toga.
Linguáque nec rigeat; careant rubigine dentes:
Nec vagus in laxa pes tibi pelle natet.
Nec malè deformet rigidos tonſura capillos:
Sit coma, ſit doctâ barba reſecta manu.
Et nihil emineant, & ſint ſine ſordibus ungues:
Inque cava nullus ſtet tibi nare pilus.
Nec malè odorati ſit triſtis anhelitus oris:
Nec lædat nares virque paterque gregis.

Cætera laſcivæ faciant concede puellæ:
Et ſi quis malè vir quærit habere virum.
Ecce ſuum vatem Liber vocat: hic quoque amantes
Adjuvat: & flammæ, quâ calet ipſe, favet.
Gnoſſis in ignotis amans errabat arenis,
Quà brevis æquoreis Dia feritur aquis.
Utque erat è ſomno tunicâ velata recinctâ,
Nuda pedem, croceas irreligata comas;
Theſea crudelem ſurdas clamabat ad undas,
Indigno teneras imbre rigante genas.
Clamabat, flebatque ſimul (ſed utrumque decebat)
Nec facta eſt lachrymis turpior illa ſuis,
Jamque iterum tundens molliſſima pectora palmis,
Perfidus ille abiit, quid mihi fiet? ait.
Quid mihi fiet? ait: ſonuerunt cymbala toto
Littore, & attonitâ tympana pulſa manu.
Excidit illa metu, rupitque noviſſima verba:
Nullus in exanimi corpore ſanguis erat.
Ecce Mimallonides ſparſis in terga capillis:
Ecce leves Satyri, prævia turba Dei.
Ebrius ecce ſenex pando Silenus aſello
Vix ſedet, & preſſas continet arte jubas.
Dum ſequitur Bacchas, Bacchæ fugiuntque petuntque
Quadrupedem ferulâ dum malus urget eques;
In caput aurito cecidit delapſus aſello:
Clamârunt Satyri; Surge, age, ſurge pater.
Jam Deus in curru, quem ſummum texerat uvis,
Tigribus adjunctis aurea lora dabat.
Et color, & Theſeus, & vox abiêre puellæ:
Terque fugam petiit, terque retenta metu eſt.
Horruit, ut ſteriles, agitat quas ventus, ariſtæ:
Ut levis in madida canna palude tremit.
Cui Deus, En adſum tibi cura fidelior, inquit:
Pone metum; Bacchi Gnoſſias uxor eris.
Munus habe cœlum: cœlo ſpectabere ſydus:
Sæpe reges dubiam Creſſa puella ratem.
Dixit: & è curru, né tigres illa timeret,
Deſilit; impoſito ceſſit arena pede.

Implicitamque ſinu (neque enim pugnare valebat)
Abſtulit: ut facile eſt omnia poſſe Deo.
Pars, Hymenæe canunt: pars altera Euoë clamant:
Sic coëunt ſacro nupta Deuſque toro.
Ergo, ubi contigerint poſiti tibi munera Bacchi,
Atque erit in ſocii fœmina parte tori;
Nyctelîumque patrem, nocturnaque ſacra precare,
Nè jubeant capiti vina nocere tuo.
Hîc tibi multa licet ſermone latentia tecto
Dicere; quæ dici ſentiat illa ſibi:
Blanditiaſque leves tenui præſcribere vino;
Ut dominam in menſa ſe legat illa tuam:
Atque oculos oculis ſpectare fatentibus ignem,
Sæpe tacens vocem verbáque vultus habet.
Fac primus rapias illius tacta labellis
Pocula: quaque bibit parte puella, bibas.
Et quemcunque cibum digitis libaverit illa,
Tu pete: dumque petes, ſit tibi tacta manus.
Sint etiam tua vota, viro placuiſſe puellæ:
Utilior votis factus amicus erit.
Huic, ſi forte bibas, ſortem concede priorem:
Huic detur capiti miſſa corona tuo.
Sive ſit inferior, ſeu par, prior omnia ſumat:
Nè dubites illi verba ſecunda loqui.
Tuta frequenſque via eſt, per amici fallere nomen:
Tuta frequenſque licet ſit via, crimen habet.
Inde propinator nimirum multa propinet,
Et ſibi mandatis plura bibenda putet.
Certa tibi á nobis dabitur menſura bibendi:
Officium præſtent menſque pedéſque ſuum.
Jurgia præcipue vino ſtimulata caveto:
Et nimium faciles ad fera bella manus.
Occidit Euritìon ſtulte data vina bibendo:
Aptior eſt dulci menſa merumque joco.
Si vox eſt, canta; ſi mollia brachia, ſalta;
Et quacunque potes dote placere, place.
Ebrietas ut vera nocet, ſic ficta juvabit:
Fac titubet blæſo ſubdola lingua ſono.

Et quicquid dices, facieſve protervius æquo,
Credatur nimium cauſa fuiſſe merum.
Et bene dic dominæ; bene, cum quo dormiet illa:
Sed malè ſit tacitâ mente precare viro.
At, cum diſcedit menſâ conviva remotâ,
(Ipſa tibi acceſſus turba, locumque dabit)
Inſere te turbæ: leviterque admotus eunti,
Velle latus digitis: & pede tange pedem.
Colloquii jam tempus adeſt. Fuge ruſtice longè
Hinc pudor: audacem ſorsque Venusque juvant.
Non tua ſub noſtras veniet facundia leges:
Fac tantùm cupias, ſpontè diſertus eris.
Eſt & agendus amans, imitandaque vulnera verbis:
Hîc tibi quæratur qualibet arte fides.
Nec credi labor eſt ſibi quæque videtur amanda:
Peſſima ſit, nulli non ſua forma placet.
Sæpe tamen verè cœpit ſimulator amare:
Sæpe, quod incipiens finxerat eſſe, fuit.
Quò magis ô faciles imitantibus eſte puellæ:
Fiet amor verus, qui modò fictus erat.
Blanditiis animum furtim deprendere fas eſt,
Ut pendens liquidâ ripa ſubitur aquâ.
Nec faciem, nec te pigeat laudare capillos,
Et teretes digitos, exiguumque pedem.
Delectant etiam caſtas præconia formæ:
Virginibus curæ, gratáque forma ſua eſt.
Nam cur in Phrygiis Junonem & Pallada ſylvis
Nunc quoque judicium non tenuiſſe pudet?
Laudatas oſtendit avis Junonia pennas:
Si tacitus ſpectes, illa recondet opes.
Quadrupedes inter rapidi certamina curſus,
Depexæque jubæ, plauſâque colla juvant.
Nec timidè promitte: trahunt promiſſa puellas.
Pollicitis teſtes quoſlibet adde Deos.
Juppiter ex alto perjuria ridet amantûm,
Et jubet Æolios irrita ferre Notos.
Per Styga Junoni falſò jurare ſolebat
Juppiter: exemplo nunc favet ille ſuo.

Expedit eſſe Deos: &, ut expedit, eſſe putemus:
Dentur in antiquos thura merumque focos.
Nec ſecura quies illos ſimilisque ſopori
Detinet: innocui vivite, numen adeſt.
Reddite depoſitum: pietas ſua fœdera ſervet:
Fraus abſit: vacuas cædis habete manus.
Ludite, ſi ſapitis, ſolas impune puellas:
Hac minus eſt unâ fraude pudenda fides.
Fallite fallentes: ex magna parte profanum
Sunt genus: in laqueos, quos poſuêre, cadant.
Dicitur Ægyptus caruiſſe juvantibus arva
Imbribus, atque annos ſicca fuiſſe novem;
Cùm Thraſius Buſirin adit, monſtratque piari
Hoſpitis effuſo ſanguine poſſe Jovem.
Illi Buſiris, Fies Jovis hoſtia primus,
Inquit: & Ægypto tu dabis hoſpes aquam.
Et Phalaris tauro violenti membra Perilli
Torruit: infelix imbuit autor opus.
Juſtus uterque fuit: neque enim lex juſtior ulla eſt,
Quam necis artifices arte perire ſuâ.
Ergo & perjuras meritò perjuria fallant:
Exemplo doleat fœmina læſa ſuo.
Et lachrymæ proſunt: lachrymis adamanta movebis:
Fac madidas videat, ſi potes, illa genas.
Si lachrymæ (neque enim veniunt in tempore ſemper)
Deficiunt, udâ lumina tange manu.
Quis ſapiens blandis non miſceat oſcula verbis?
Illa licet non det, non data ſume tamen.
Pugnabit primo fortaſſis, &, Improbe, dicet:
Pugnando vinci ſe tamen illa volet.
Tantum ne noceant teneris malè rapta labellis,
Néve queri poſſit dura fuiſſe, cave.
Oſcula qui ſumpſit, ſi non & cætera ſumpſit;
Hæc quoque, quæ data ſunt, perdere dignus erat.
Quantum defuerat pleno poſt oſcula voto!
Hei mihi, ruſticitas, non pudor ille fuit.
Vim licet appellent: grata eſt vis iſta puellis:
Quod juvat, invitæ ſæpe dediſſe volunt.

Quæcunque eſt Veneris ſubitâ violata rapinâ,
Gaudet: & improbitas muneris inſtar habet.
At quæ, cum poſſet cogi non tacta receſſit,
Cùm ſimulet vultu gaudia, triſtis erit.
Vim paſſa eſt Phœbe, vis eſt illata ſorori:
Et gratus raptis raptor uterque fuit.
Fabula nota quidem, ſed non indigna referri,
Scyrias Æmonio victa puella viro.
Jam Dea laudatæ dederat mala prœmia formæ
Colle ſub Idæo vincere digna Venus.
Jam nurus ad Priamum diverſo venerat orbe:
Gratáque in Iliacis mœnibus uxor erat.
Jurabant omnes in læſi verba mariti:
Nam dolor unius, publica cauſa fuit.
Turpe, niſi hoc matris precibus tribuiſſet Achilles
Veſte virum longâ diſſimulatus erat.
Quid facis Æacide? non ſunt tua munera lanæ:
Tu titulos aliâ Palladis arte petas.
Quid tibi cum calathis? clypeo manus apta ferendo:
Penſa quid? in dextra, quâ cadet Hector, habes?
Rejice ſuccinctos operoſo ſtamine fuſos:
Quaſſanda eſt iſtâ Pelias haſta manu.
Fortè erat in thalamo virgo regalis eodem:
Hæc illum ſtupro comperit eſſe virum.
Viribus illa quidem victa eſt: (ita credere oportet)
Sed voluit vinci viribus illa tamen.
Sæpe, Mane, dixit, cum jam properaret Achilles:
Fortia nam poſitâ ſumpſerat arma colo.
Vis ubi nunc illa eſt? quid blandâ voce moraris
Autorem ſtupri Deidamia tui?
Scilicet, ut pudor eſt, quiddam cœpiſſe priorem;
Sic alio gratum eſt incipiente pati.
Ah nimia eſt propriæ juveni fiducia formæ,
Expectet ſi quis, dum prior illa roget.
Vir prior accedat: vir verba precantia dicat:
Excipiat blandas molliter illa preces.
Ut potiare, roga: tantùm cupit illa rogari:
Da cauſam voti principiumque tui.

Juppiter ad veteres ſupplex heroïdas ibat;
Corripuit magnum nulla puella Jovem.
Si tamen à precibus tumidos accedere faſtus
Senſeris; incepto parce, referque pedem.
Quod refugit, multæ cupiunt: odêre quod inſtat.
Lenius inſtando tædia tolle tui.
Nec ſpes eſt Veneris ſemper profitenda roganti:
Intret amicitiæ nomine tectus amor.
Hoc aditu vidi tetricæ data verba puellæ:
Qui fuerat cultor, factus amator erat.
Candidus in nauta turpis color: æquoris unda
Debet & à radiis ſyderis eſſe niger,
Turpis & agricolæ, qui vomere ſemper adunco.
Et gravibus raſtris ſub Jove verſat humum.
Et tu, Palladiæ petitur cui fama coronæ,
Candida ſi fuerint corpora, turpis eris.
Palleat omnis amans: color eſt hic aptus amanti;
Hoc decet: hoc multi non valuiſſe putant.
Pallidus in Lyrice ſylvis errabat Orion:
Pallidus in lenta Naiade Daphnis erat.
Arguat & macies animum: nec turpe putâris
Pileolum nitidis impoſuiſſe comis.
Attenuant juvenum vigilatæ corpora noctes,
Curaq́;, &, immenſo qui fit amore, dolor.
Ut voto potiare tuo, miſerabilis eſto:
Ut, qui te videat, dicere poſſit, Amas.
Conquerar? an moneam? mixtum fas eſſe nefaſq́;?
Nomen amicitiæ, nomen inane fides.
Hei mihi, non tutum eſt, quod amas, laudare ſodali:
Cùm tibi laudanti credidit, ipſe ſubit.
At non Actorides lectum temeravit Achillis:
Quantum ad Pirithoum, Phædra pudica fuit.
Hermionum Pylades, quā Pallada Phœbus, amavit:
Quodq́; tibi geminus, Tyndari, Caſtor erat.
Si quis idem ſperat; laturas poma myricas
Speret; & è medio flumine mella petat.
Nil, niſi turpe, juvat: curæ eſt ſua cuiq́; voluptas;
Hæc quoq́; ab alterius grata dolore venit.

Heu facinus, non eſt hoſtis metuendus amanti:
Quos credis fidos, effuge, tutus eris.
Cognatum fratremque cave, fidumque ſodalem:
Præbebit veros hæc tibi turba metus.
Finiturus eram: ſed ſunt diverſa puellis
Pectora: mille animos excipe mille modis.
Nec tellus eadem parit omnia: vitibus illa
Convenit, hæc oleis: hîc bene farra virent.
Pectoribus mores tot ſunt, quot in orbe figuræ:
Qui ſapit, innumeris moribus aptus erit.
Utque levis Proteus modò ſe tenuabat in undas;
Nunc leo, nunc arbor, nunc erit hirtus aper:
Hi jaculo piſces, illi capiuntur ab hamis:
Hos cava contento retia fune trahunt.
Nec tibi conveniet cunctos modus unus ad annos:
Longiùs inſidias curva videbit anus.
Si doctus videare rudi, petulanſve pudenti;
Diffidet miſeræ protinus illa ſibi.
Indè fit, ut quæ ſe timuit committere honeſto,
Vilis in amplexus inferioris eat.
Pars ſuperat cœpti, pars eſt exhauſta laboris:
Hîc teneat noſtras anchora jacta rates.

P. OVID.

* * *

P. OVIDII NASONIS SULMONENSIS
DE ARTE AMANDI Lib. II.

Dicite io Pæan: & io bis dicite Pæan:
Decidit in caſſes præda petita meos.
Lætus amans donet viridi mea carmina palmâ:
Præferor Aſcræo Mæonioque ſeni.
Talis ab armiferis Priameïus hoſpes Amyclis
Candida cum rapta conjuge vela dabat.
Talis erat, qui te curru victore ferebat,
Vecta peregrinis Hippodameia rotis.
Quid properas juvenis? mediis tua pinus in undis
Navigat: & longè, quem peto, portus abeſt.
Non ſatis inveniſſe tibi eſt me vate puellam:
Arte meâ capta eſt: arte tenenda meâ eſt.
Nec minor eſt virtus, quàm quærere, parta tueri:
Caſus ineſt illic: hic erit artis opus.
Nunc mihi, ſi quando, puer & Cytherea favete:
Nunc Erato: nam tu nomen amoris habes.
Magna paro, quas poſſit amor remanere per artes,
Dicere, tam vaſto pervagus orbe puer.
Et levis eſt, & habet geminas, quibus evolet, alas:
Difficile eſt illis impoſuiſſe modum.
Hoſpitis effugio præcluſerat omnia Minos:
Audacem pennis repperit ille viam.
Dædalus ut clauſit conceptum crimine matris
Semibovemq́; virum, ſemivirumq́; bovem;
Sit modus exilio, dixit, juſtiſſime Minos:
Accipiat cineres terra paterna meos.
Et, quoniam in patria fatis agitatus iniquis
Vivere non potui, da mihi poſſe mori.
Da reditum puero, ſenis eſt ſi gratia vilis:
Si non vis puero parcere, parce ſeni.

Dixerat hæc: ſed & hæc, & multò plura licebat
Dicere: at egreſſus non dabat ille viro.
Quod ſimulac ſenſit, Nunc, nunc ô Dædale, dixit,
Materiam, quâ ſis ingenioſus, habes.
Poſſidet & terras, & poſſidet æquora Minos:
Nec tellus noſtræ, nec patet unda fugæ.
Reſtat iter cœli: cœlo tentabimus ire:
Da veniam cœpto Juppiter alme meo.
Non ego ſydereas affecto tangere ſedes:
Quâ fugiam dominum, nulla, niſi iſta via eſt.
Per Styga detur iter: Stygias tranſibimus undas:
Sunt mihi naturæ jura novanda meæ.
Ingenium mala ſæpe movent. Quis crederet unquam
Aërias hominem carpere poſſe vias?
Remigium volucrum diſponit in ordine pennas,
Et leve per lini vincula nectit opus:
Imaque pars ceris aſtringitur igne ſolutis:
Finituſq; novæ jam labor artis erat.
Tractabat ceramq; puer, pennaſq; renidens:
Neſcius hæc humeris arma parata ſuis.
Cui pater, His, inquit, patria eſſe adeunda carinis:
Hac nobis Minos effugiendus ope eſt.
Aëra non potuit Minos, alia omnia clauſit:
Quâ licet, inventis aëra rumpe meis.
Sed tibi non virgo Tegeæa, comeſq; Bootes;
Enſifer Orion aſpiciendus erit.
Me pennis ſectare datis: ego prævius ibo:
Sit tibi cura ſequi; me duce tutus eris.
Nam ſive æthereas vicino ſole per auras
Ibimus; impatiens cera caloris erit:
Sive humiles propiore freto jactabimus alas;
Mobilis æquoreis penna madeſcet aquis.
Inter utrumque vola; ventos quoque, nate, caveto:
Quâque ferent auræ, vela ſecunda dato.
Dum monet, aptat opus puero, monſtratque moveri:
Erudit infirmas ut ſua mater aves.
Indè ſuis factas humeris accommodat alas:
Perque novum timidus corpora librat iter.

Jámq;

Jamque volaturus parvo dedit oſcula nato:
Nec patriæ lachrymas continuere genæ.
Monte minor collis, campis erat altior æquis:
Hinc data ſunt miſeræ corpora bina fugæ.
Et movet ipſe ſuas, & nati reſpicit alas
Dædalus: & curſus ſuſtinet uſque ſuos.
Jamque novum delectat iter: poſitoque timore
Icarus audaci fortius arte volat.
Hos aliquis, tremulâ dum captat arundine piſces,
Vidit: & inceptum dextra reliquit opus.
Jam Samos á læva fuerat Naxoſque relictæ,
Et Paros & Clario Delos amata Deo.
Dextra Lebinthos erat, ſylvisque umbroſa Calydne,
Cinctaque piſcoſis Aſtypalæa vadis.
Cùm puer, incautis nimium temerarius annis,
Altius egit iter, deſeruitque patrem.
Vincla labant: & cera Deo propiore liqueſcit:
Nec tenues venti brachia mota tenent.
Territus à ſummo deſpexit in æquora cœlo:
Nox oculis pavido venit oborta metu.
Tabuerant ceræ: nudos quatit ille lacertos:
Et trepidat: nec quo ſuſtineatur, habet.
Decidit: atque cadens, Pater, ô pater, auferor, inquit.
Clauſerunt virides ora loquentis aquæ.
At pater infelix, non jam pater, Icare, clamat:
Icare clamat, ubi es? quove ſub axe volas?
Icare, clamabat: pennas aſpexit in undis:
Oſſa tegit tellus: æquora nomen habent.
Non potuit Minos hominis compeſcere pennas:
Ipſe Deum volucrum detinuiſſe paro.
Fallitur, Æmonias ſi quis decurrit ad artes,
Datque quod á teneri ſponte revellit equi.
Non facient, ut vivat amor, Medeïdes herbæ,
Mixtaque cum magicis Marſa venena ſonis.
Phaſias Æſoniden, Circe tenuiſſet Ulyſſem,
Si modo ſervari carmine poſſet amor.
Nec data profuerint pallentia philtra puellis:
Philtra nocent animis, vimque furoris habent.

Sit procul omne nefas: ut ameris, amabilis eſto:
Quod tibi non facies, ſolâve forma dabit.
Sit licet antiquo Nireus adamatus Homero,
Naiadumque tener crimine raptus Hylas.
ut dominam teneas, nec te mirêre relictam;
Ingenii dotes corporis adde bonis.
Forma bonum fragile eſt: quantumq; accedit ad annos
Fit minor, & ſpatio carpitur illa ſuo.
Nec ſemper violæ, nec ſemper lilia florent:
Et riget amiſſâ ſpina relicta roſâ.
Et tibi jam venient cani formoſe capilli:
Jam venient rugæ, quæ tibi corpus arent.
Jam molire animum, qui duret, & aſtrue formam:
Solus ad extremos permanet ille rogos.
Nec levis, ingenuas pectus coluiſſe per artes,
Cura ſit, & linguas edidiciſſe duas.
Non formoſus erat, ſed erat facundus ulyſſes:
Et tamen æquoreas torſit amore Deas.
Ah quoties illum doluit properare Calypſo,
Remigioque aptas eſſe negavit aquas!
Hæc Trojæ caſus iterumque iterumque rogabat:
Ille referre aliter ſæpe ſolebat idem.
Littore conſtiterant: illic quoque pulchra Calypſo
Exigit Odryſii facta cruenta ducis.
Ille levi virgâ, (virgam nam ſortè tenebat)
Quod rogat, in ſpiſſo littore pingit opus.
Hæc (inquit) Troja eſt: (muros in littore fecit)
Hic tibi ſit Simois: hæc mea caſtra puta.
Campus erat, (campum fecit) quem cæde Dolonis
Sparſimus, Æmonios dum vigil optat equos.
Illic Sithonii fuerant tentoria Rheſi:
Hac ego ſum captis nocte reverſus equis.
Pluraque pingebat: ſubitus cum Pergama fluctus
Abſtulit, & Rheſi cum duce caſtra ſuo.
Tum Dea, Quas, inquit, fidas tibi credis ituro,
Perdiderint undæ nomina quanta, vides?
Ergò agè fallaci timidè confide figuræ,
Quiſquis es: atque aliquid corpore pluris habe.

Dextera præcipuè capit indulgentia mentes:
Aſperitas odium ſævaque bella movet.
Odimus accipitrem, quia vivit ſemper in armis;
Et pavidum ſolitos in pecus ire lupos.
At caret inſidiis hominum, quia mitis hirundo eſt:
Quasque colat turres, Chaonis ales habet.
Eſte procul lites, & amaræ prælia linguæ:
Dulcibus eſt verbis mollis alendus amor.
Lite fugant nuptæque viros, nuptasque mariti:
Inque vicem credunt rem ſibi ſemper agi.
Hoc decet uxores: dos eſt uxoria, lites:
Audiat optatos ſemper amica ſonos.
Non legis juſſu lectum veniſtis in unum:
Fungitur in vobis munere legis amor.
Blanditias molles, auresque juvantia verba
Affer: ut adventu læta ſit ipſa tuo.
Non ego divitibus venio præceptor amandi:
Nil opus eſt illi, qui dabit, arte meâ.
Secum habet ingenium, qui, cum libet, Accipe, dicit:
Cedimus: inventis plus habet ille meis.
Pauperibus vates ego ſum; quia pauper amavi:
Cum dare non poſſem munera, verba dabam.
Pauper amet cautè: timeat maledicere pauper:
Multaque divitibus non patienda ferat.
Me memini iratum dominæ turbâſſe capillos:
Hæc mihi quam multos abſtulit ira dies!
Nec puto, nec ſenſi tunicam laniâſſe: ſed ipſa
Dixerat: & pretio eſt illa redempta meo.
At vos (ſi ſapitis) veſtri peccata magiſtri
Effugite, & culpæ damna timete meæ.
Prælia cum Parthis, cum cultâ pax ſit amicâ:
Et jocus, & cauſas quicquid amoris habet.
Si non blanda ſatis, nec erit tibi comis amica;
Perfer, & obdura: poſtmodo mitis erit.
Flectitur obſequio curvatus ab arbore ramus:
Franges, ſi vires experiere tuas.
Obſequio tranantur aquæ: nec vincere poſſis
Flumina, ſi contra, quam rapit unda, nates.

Obſequium tigreſque domat, tumidoſque leones?
Ruſtica paulatim taurus aratra ſubit.
Quid fuit aſperius Nonacrinâ Atalantâ?
Succubuit meritis trux tamen illa viri.
Sæpe ſuos caſus nec mitia facta puellæ
Fleſſe ſub arboribus Melaniona ferunt.
Sæpe tulit juſſo fallentia retia collo:
Sæpe ferâ torvos cuſpide fixit apros.
Senſit & Hylæi contentum ſaucius arcum:
Sed tamen hoc arcu notior alter erat.
Non te Mænalias armatum ſcandere ſylvas,
Nec jubeo collo retia ferre tuo:
Corpora nec miſſis jubeo præbere ſagittis:
Artis erunt cautæ mollia juſſa meæ.
Cede repugnanti: cedendo victor abibis:
Fac modò, quos partes illa jubebit, agas.
Arguit, arguito: quicquid probat illa, probato:
Quod dicit, dicas; quod negat illa, neges.
Riſerit, arride: ſi flêrit, flere memento:
Imponat leges vultibus illa tuis.
Seu ludet, numeroſque manu jactabit eburnos;
Tu male jactato: tu bene jacta dato.
Seu jaciet talos, victam nè pœna ſequatur,
Damnoſi facito ſtent tibi ſæpe canes.
Sive latrocinii ſub imagine calculus ibit:
Fac pereat vitreo miles ab hoſte tuus.
Ipſe tene diſtincta tuis umbracula virgis:
Ipſe face in turba, quà venit illa, locum.
Nec dubita tereti ſcamnum producere lecto:
Et tenero ſoleam deme vel adde pedi.
Sæpe etiam dominæ, quanvis horrebis & ipſe,
Algentis manus eſt calfacienda ſinu.
Nec tibi turpe puta (quanvis ſit turpe, placebit)
Ingenuâ ſpeculum ſuſtinuiſſe manu.
Ille fatigatæ vincendo monſtra novercæ,
Qui meruit cœlum quod prior ipſe tulit,
Inter Ioniacas calathum tenuiſſe puellas
Creditur, & lanas excoluiſſe rudes.

Paruit imperio dominæ Tirynthius heros.
I nunc, & dubita ferre, quod ipſe tulit.
Juſſus adeſſe foro, juſſa maturius horâ
Fac ſemper venias: nec, niſi ſerus, abi.
Occurras aliquo tibi dixerit; omnia differ:
Curre, nec inceptum turba moretur iter.
Nocte domum repetens epulis perfuncta redibit:
Tunc quoque pro ſervo, ſi vocat illa, veni.
Rure erit, & dicet, Venias, (amor odit inertes)
Si rota defuerit, tu pede carpe viam.
Nec grave te tempus, ſitienſve canicula tardet,
Nec via per jactas candida facta nives.
Militiæ ſpecies amor eſt: diſcedite ſegnes:
Non ſunt hæc timidis ſigna tuenda viris.
Nox, & hyems, longæque viæ, ſævique dolores
Mollibus his caſtris, & labor omnis ineſt.
Sæpe feres imbrem cœleſti nube ſolutum:
Frigidus in nuda ſæpe jacebis humo.
Cynthius Admeti vaccas paviſſe per æſtus
Fertur, & in parva delituiſſe caſa.
Quod Phœbum decuit, quem non decet? exue faſtus,
Curam manſuri quiſquis amoris habes.
Si tibi per tutum placitumque negabitur ire,
Atque erit oppoſitâ janua fulta ſerâ;
At tu per præceps tecto delabere aperto:
Det quoque furtivas alta feneſtra vias.
Læta erit, ut cauſam tibi ſe ſciet eſſe pericli:
Hoc dominæ certi pignus amoris erit.
Sæpe tuâ poteras Leandre carere puellâ:
Tranabas, animum noſſet ut illa tuum.
Nec pudor ancillas, ut quæque erit ordine prima,
Nec tibi ſit ſervos demeruiſſe pudor.
Nomine quemque ſuo (nulla eſt jactura) ſaluta:
Junge tuas humiles ambitioſe preces.
Sed tamen & ſervo (levis eſt impenſa) roganti
Porrige fortunæ munera parva tuæ.
Porrige & ancillæ, quâ pœnas luce pependit
Luſa maritali Gallica veſte manus.

Fac plebem (mihi crede) tuam: ſit ſemper in illa
Janitor, & thalami qui jacet ante fores.
Nec dominam jubeo pretioſo munere dones:
Parva, ſed è parvis callidus apta dato:
Cùm bene dives ager, cùm rami pondere nutant;
Afferat in calatho ruſtica dona puer.
Rure ſuburbano poteris tibi dicere miſſa
Illa: tibi in ſacra ſint licèt empta viâ.
Afferat aut uvas, aut quas Amaryllis amabat:
At nunc caſtanças, nunc amat illa nuces.
Quin etiam lardoq; licet, miſsâque coronâ,
Te memorem dominæ teſtificère tuæ.
Turpiter his emitur ſpes mortis, & orba ſenectus.
Ah pereant, per quos munera crimen habent!
Quid tibi præcipiam teneros quoque mittere verſus?
Hei mihi, non multum carmen honoris habet!
Carmina laudantur, ſed munera magna petuntur:
Dummodo ſit dives barbarus, ille placet.
Aurea ſunt verè nunc ſecula: plurimus auro
Venit honos: auro conciliatur amor.
Ipſe licèt venias Muſis comitatus Homere;
Si nihil attuleris, ibis Homere foras.
Sunt tamen & doctæ, rariſſima turba, puellæ:
Altera, non doctæ; ſed tamen eſſe volunt.
Utraq; laudetur per carmina: carmina lector
Commedet dulci qualiacunq; ſono.
His ergò, atque illis, vigilatum carmen in ipſas
Forſitan exigui muneris inſtar erit.
At, quod eris per te facturus, & utile credis,
Id tua te facito ſemper amica roget.
Libertas alicui fuerit promiſſa tuorum:
Hanc tamen à domina fac petat ille tua.
Si pœnam ſervo, ſi vincula ſæva remittis;
Quod facturus eras, debeat illa tibi.
Utilitas tua ſit: titulus donetur amicæ.
Perde nihil: partes illa potentis agat.
Sed te, cuicunq; eſt retinendæ cura puellæ,
Attonitum forma fac putet eſſe ſuâ.

Sive erit in Tyriis; Tyrios laudabis amictus;
  Sive erit in Cois; Coa decere puta.
Aurata eſt; ipſa tibi ſit precioſior auro:
  Gauſapa ſi ſumit; Gauſapa ſumpta proba.
Aſtiterit tunicata; Moves incendia, clama:
  Sed timidâ caveat frigora voce roga.
Compoſitum diſcrimen erit; diſcrimina lauda:
  Torſerit igne comam; torte capille places.
Brachia ſaltantis, vocem mirare canentis:
  Et cùm deſierit, verba querentis habe.
Ipſos concubitus, ipſum venerère licebit
  Quod juvat: & quædam gaudia vocis habe.
Si fuerit torvâ violentior ipſa Meduſâ;
  Fiet amatori lenis & æqua ſuo.
Tantùm nè pateas verbis ſimulator in illis,
  Effice: nec vultu deſtrue verba tuo.
Si latet ars, prodeſt: affert deprenſa pudorem,
  Atq; adimit merito tempus in omne fidem.
Sæpe ſub autumnum, cùm formoſiſſimus annus,
  Plenaq; purpureo ſubrubet uva mero;
Cùm modò frigoribus premimur, modò ſolvimur æſtu:
  Aëre non certo corpora languor habet.
Illa quidem valeat: ſed ſi malè firma cubabit,
  Et vitium cœli ſenſerit ægra ſui;
Tunc amor & pietas tua ſit manifeſta puellæ:
  Tunc ſere, quæ plenâ poſtmodò falce metas.
Nec tibi moroſi veniant faſtidia morbi:
  Perque tuas fiant, quæ ſinit illa, manus.
Et videat flentem: nec tædeat oſcula ferre:
  Et ſicco lacrymas combibat ore tuas.
Multa vove; ſed cuncta palàm; quotieſq; licebit,
  Quæ referas illi, ſomnia læta vide.
Et veniat quæ luſtret anus lectumq; locumq;:
  Præferat & tremulâ ſulphur & ova manu.
Omnibus his inerunt gratæ veſtigia curæ:
  In thalamos multis hæc via fecit iter.
Nè tamen officiis odium quæratur ab ægra,
  Sit ſuus in blanda ſedulitate modus.

Néve

Neve cibos præbe, nec amari pocula ſucci
Porrige: rivalis miſceat illa tuus.
Sed non, quo dederas á littore carbaſa, vento
Utendum, medio cum potiare freto.
Dum novus errat amor, vires ſibi colligit uſu:
Si bene nutrieris, tempore firmus erit.
Quem taurum metuis, vitulum mulcere ſolebas:
Sub qua nunc recubas arbore, virga fuit.
Naſcitur exiguus, ſed opes acquirit eundo,
Quaque venit, multas accipit amnis aquas.
Fac tibi conſueſcat: nihil aſſuetudine majus:
Quam tu dum capias, tædia nulla fuge.
Te ſemper videat: tibi ſemper præbeat aures:
Exhibeat vultus noxque diesque tuos.
Cum tibi major erit fiducia poſſe requiri;
Tunc procul abſenti cura futurus eris.
Da requiem: requietus ager bene credita reddit:
Terraque cœleſtes arida ſorbet aquas.
Phyllida Demophoon præſens moderatius uſſit:
Exarſit velis acrius illa datis.
Penelopen abſens ſolers torquebat Ulyſſes:
Phyllacides aberat, Laodamia, tuus.
Sed mora tuta brevis: lenteſcunt tempore curæ:
Vaneſcitque abſens, & novus intrat amor.
Dum Menelaus abeſt, Helene, nè ſola jaceret,
Hoſpitis eſt tepido nocte recepta ſinu.
Quis ſtupor hic Menelaë fuit? tu ſolus abibas:
Iiſdem ſub tectis hoſpes & uxor erant.
Accipitri timidas credis furioſe columbas:
Plenum montano credis ovile lupo.
Nil Helene peccat: nil hic committit adulter:
Quod tu, quod faceret quilibet, ille facit.
Cogis adulterium dando tempuſque locumque:
Quo, niſi conſilio eſt uſa puella tuo?
Quid faciat? vir abeſt, & adeſt non ruſticus hoſpes:
Et timet in vacuo ſola cubare toro.
Viderit Atrides: Helenen ego crimine ſolvo:
Uſa eſt humani commoditate viri.

Sed neque fulvus aper media tam ſævus in ira eſt,
Fulmineo rapidos dum rotat ore canes;
Nec lea; cum catulis lactentibus ubera præbet,
Nec brevis ignaro viper[illegible]eſa pede;
Fœmina quam, ſocii depr[illegible]a pellice lecti,
Ardet: & in vultu pignora mentis habet.
In ferrum flammasque ruit: poſitoque decore
Fertur, ut Aonii cornibus icta Dei.
Conjugis admiſſum, violataque jura mariti,
Barbara per natos Phaſias ulta ſuos.
Altera dira parans (hæc eſt, quam cernis, hirundo)
Aſpice, ſignatum ſanguine pectus habet.
Hoc bene compoſitos, hoc firmos rumpit amores:
Crimina ſunt cautis iſta timenda viris.
Nec mea vos uni donat cenſura puellæ:
Dii melius: vix hoc nupta tenere poteſt.
Ludite: ſed furto celetur culpa modeſto:
Gloria peccati nulla petenda tui eſt.
Nec dederis munus, cognoſſe quod altera poſſit:
Nec ſint nequitiæ tempora certa tuæ.
Et nè te capiat latebris ſibi fœmina notis,
Non uno eſt ſemper conveniendâ loco:
Et, quoties ſcribis, totas prius ipſe tabellas
Inſpice: plus multæ, quam ſibi miſſa, legunt.
Læſa Venus juſta arma movet, telumque remittit:
Et modo quæ queſta eſt ipſa, querare facit.
Dum fuit Atrides unâ contentus, & illa
Caſta fuit: vitio eſt improba facta viri.
Audierat, laurumque manu vittasque ferentem
Pro nata Chryſen non voluiſſe ſua.
Audierat, Lyrneſi tuos abducta dolores,
Bellaque per turpes longius iſſe moras.
Hæc tantum audierat: Priameïda viderat ipſa:
Victor erat prædæ præda pudenda ſuæ.
Indè Thyeſtiaden animo thalamoque recepit,
Et malè peccantem Tyndaris ulta virum eſt.
Quæ bene celâris, ſiquà tamen acta patebunt,
Illa licet pateant, tù tamen uſque nega.

Tu neque ſubjectus, ſolito neque blandior eſto:
Hæc animi multum ſigna nocentis habent.
Sed lateri nec parce tuo: pax omnis in illo eſt:
Concubitu prior eſt inficianda Venus.
Sunt qui præcipiant herbas ſatureia nocentes
Sumere: judiciis iſta venena meis.
Aut piper urticæ mordacis ſemine miſcent,
Tritaque in annoſo flava pyretra mero.
Sed Dea non patitur ſic ad ſua munera cogi,
Colle ſub umbroſo quam tenet altus Eryx.
Candidus Alcathoi qui mittitur urbe Pelaſgâ
Bulbus, & ex horto quæ venit herba ſalax,
Ovaque ſumantur: ſumantur Hymettia mella,
Quaſque tulit folio pinus acuta nuces.
Docta quid ad magicas Erato converteris artes?
Interior curru meta terenda meo eſt.
Qui modo celabas monitu tua crimina noſtro,
Flecte iter, & monitu detege furta meo.
Nec levitas culpanda mea eſt: non ſemper eodem
Impoſitos vento panda carina vehit.
Nam modo Threicio Boreâ, modò currimus Euro:
Sæpe tument Zephyro lintea, ſæpe Noto.
Aſpice, ut in curru modo det fluitantia rector
Lora: modo admiſſos arte retentet equos.
Sunt quibus ingratè timida indulgentia ſervit
Et, ſi nulla ſubeſt æmula, languet amor.
Luxuriant animi rebus plerumque ſecundis:
Nec facile eſt æquâ commoda mente pati.
Ut levis abſumptis paulatim viribus ignis
Ipſe latet, ſummo candet in igne cinis;
Sed tamen extinctas admoto ſulphure flammas
Invenit, & lumen, quod fuit ante redit:
Sic, ubi pigra ſitu, ſecuraque pectora torpent;
Acribus eſt ſtimulis eliciendus amor.
Fac timeat de te, tepidamque recalface mentem:
Palleat indicio criminis illa tui.
O quantum; & quoties numero comprendere non eſt
Felicem, de quo læſa puella dolet!

Quæ ſimul invitas crimen pervenit ad aures,
  Excidit: & miſeræ voxque colorque fugit.
Ille ego ſim, cujus laniet furioſa capillos:
  Ille ego ſim, teneras cui petat ungue genas:
Quem videat lacbrymans, quem torvis ſpectet ocellis:
  Quo ſine non poſſit vivere, poſſe velit.
Si ſpatium quæras, breve ſit, quo læſa queratur.
  Nè vires lentâ colligat ira morâ.
Candida jamdudum cingantur colla lacertis,
  Inque tuo flens eſt accipienda ſinu.
Oſcula da flenti: Veneris da gaudia flenti:
  Pax erit: hoc uno ſolvitur ira modo.
Cum bene ſævierit, cum certa videbitur hoſtis;
  Tunc pete concubitûs fœdera: mitis erit.
Illic depoſitis habitat concordia telis:
  Illo (crede mihi) gratia nata loco eſt.
Quæ modo pugnârunt, jungunt ſua roſtra columbæ,
  Quarum blanditias verbáque murmur habet.
Prima fuit rerum confuſa ſine ordine moles:
  Unaque erat facies, ſydera, terra, fretum.
Mox cœlum impoſitum eſt terris: humus æquore cincta eſt:
  Inq; ſuas partes ceſſit inane Chaos.
Sylva feras cepit, volucres agitabilis aer:
  In liquida piſces delituiſtis aqua.
Tum genus humanum ſolis errabat in agris:
  Hiſque meræ vires, & rude corpus erat,
Sylva domus fuerat; cibus herba, cubilia frondes:
  Jamque diu nulli cognitus alter erat.
Blanda truces animos fertur molliſſe voluptas:
  Conſtiterant uno fœmina virque toro.
Quid facerent, ipſi nullo didicêre magiſtro:
  Arte Venus nullâ dulce peregit opus.
Ales habet quod amet: cum quo ſua gaudia jungat,
  Invenit in media fœmina piſcis aqua,
Cerva parem ſequitur: ſerpens ſerpente tenetur:
  Hæret adulterio cum cane nexa canis.
Læta ſalitur ovis: tauro quoque læta juvenca eſt:
  Suſtinet immundum ſima capella marem.

In furias agitantur equæ, ſpatioque remoto
Per loca dividuos amne ſequuntur equos.
Ergo age, & iratæ medicamina fortia præbe:
Illa feri requiem ſola doloris habent.
Illa Machâonios ſuperant medicamina ſuccos:
Hic, ubi peccâris, reſtituendus eris.
Hæc ego cum canerem, ſubitò manifeſtus Apollo
Movit inauratæ pollice fila lyræ.
In manibus laurus: ſacris inducta capillis
Laurus erat: vates ille videndus adeſt.
Is mihi, Laſcivi, dixit, præceptor amoris,
Duc age diſcipulos ad mea templa tuos.
Eſt ubi diverſum famâ celebrata per orbem
Littera, cognoſci quæ ſibi quemque jubet.
Qui ſibi notus erit, ſolus ſapienter amabit,
Atque opus ad vires exiget omne ſuas.
Cui faciem natura dedit, ſpectetur ab illa:
Cui color eſt, humero ſæpe patente cubet;
Qui ſermone placet, taciturna ſilentia vitet:
Qui canit arte, canat: qui bibit arte, bibat.
Sed neque declament medio ſermone diſerti,
Nec ſua veſanus ſcripta poeta legat.
Sic monuit Phœbus: phœbo parete monenti:
Certa Dei ſacro eſt hujus in ore fides.
Ad propiora vocor. Quiſquis ſapienter amabit,
Vincet, & è noſtra, quod petet, arte feret.
Credita non ſemper ſulci cum fœnore reddunt:
Nec ſemper dubias adjuvat aura rates.
Quod juvat, exiguum eſt plus eſt, quod lædit amantes
Proponant animo multa ferenda ſuo.
Quot lepores in Atho, quot apes paſcuntur in Hybla;
Cærula quot baccas Pallados arbor habet,
Littore quot conchæ, tot ſunt in amore dolores:
Quæ patimur, multo ſpicula felle madent.
Dicta erit iſſe foras, quam tu fortaſſe videbis:
Iſſe foras, & te falſa videre, puta.
Clauſa tibi fuerit promiſſâ janua nocte,
Perfer, & immundâ ponito corpus humo.

Forſitan & vultu mendax ancilla ſuperbo
Dicet, Quid noſtras obſidet iſte fores?
Poſtibus, & duræ ſupplex blandire puellæ,
Et capiti demptas limine pone roſas.
Cùm volet, accedes: cum te vitabit, abibis.
Dedecet ingenuos tædia ferre ſui.
Effugere hinc non eſt quare tibi poſſit amica
Dicere, non omni tempore ſenſus abeſt.
Nec maledicta puta, nec verbera ferre puellæ
Turpe, nec ad teneros oſcula ferre pedes.
Quid moror in parvis? animus majoribus inſtat:
Magna canam: toto pectore vulgus ades.
Ardua molimur: ſed nulla niſi ardua virtus.
Difficilis noſtrâ poſcitur arte labor.
Rivalem patienter habe: victoria tecum
Stabit: eris magni victor in arce Jovis.
Hæc tibi non hominem, ſed quercus crede Pelaſgas
Dicere: nil iſtis ars mea majus habet.
Innuet illa, feras: ſcribet, nè tange tabellas:
Unde volet, veniat: quoq; libebit, eat.
Hæc in legitima præſtant uxore mariti,
Cùm tener ad partes tu quoq; ſomne venis.
Hac ego, confiteor, non ſum perfectus in arte.
Quid faciam? monitis ſum minor ipſe meis.
Mene palam noſtræ det quiſquam ſigna puellæ?
Et patiar? nec me quolibet ira ferat?
Oſcula vir dederat (memini) ſuus: oſcula queſtus
Sum data: barbarie noſter abundet amor.
Non ſemel hoc vitium nocuit mihi: doctior ille eſt,
Quo veniunt alii conciliante viri.
Sed melius neſciſſe fuit; ſine furta tegantur,
Nè fugiat victo faſſus ab ore pudor.
Quò magis, ô juvenes, deprendere parcite veſtras;
Peccent; peccantes verba dediſſe putent.
Creſcit amor prenſis; ubi par fortuna duorum eſt,
In cauſam damni perſtat uterque ſui.
Fabula narratur toto notiſſima cœlo;
Mulciberis capti Marsq; Venusque dolis.

Mars pater inſano Veneris turbatus amore
De duce terribili factus amator erat.
Nec Venus oranti (nec enim Dea mollior ulla eſt)
Ruſtica Gradivo difficiliſque fuit.
Ah quoties laſciva pedes riſiſſe mariti
Dicitur, & duras igne vel arte manus!
Marte palàm ſimul eſt Vulcanum imitata; dicebat:
Multáque cum forma gratia miſta fuit.
Sed bene concubitus primò celare ſolebant:
Plena verecundi culpa pudoris erat.
Indicio ſolis (quis Solem fallere poſſet?)
Cognita Vulcano conjugis acta ſuæ.
Quàm mala Sol exempla moves! pete munus ab ipſa:
Et tibi, ſi taceas, quod dare poſſit, habet.
Mulciber obſcuros, lectum circáque ſuperque,
Diſponit laqueos: lumina fallit opus.
Fingit iter Lemnon: veniunt ad fœdus amantes:
Impliciti laqueis nudus uterque jacent.
Convocat ille Deos præbens ſpectacula capti:
Vix lacrymas Venerem continuiſſe putant.
Non vultus texiſſe ſuos, non denique poſſunt
Partibus obſcœnis oppoſuiſſe manus.
Hic aliquis ridens, In me, fortiſſime Mavors,
Si tibi ſunt oneri, vincula transfer, ait.
Vix precibus Neptune tuis captiva reſolvit
Corpora: Mars Creten occupat, illa Paphon.
Hoc tibi profecit Vulcane, quod ante tegebant,
Liberiùs faciunt: & pudor omnis abeſt.
Sæpe tamen demens ſtultè feciſſe fateris:
Téque ferunt iræ pœnituiſſe tuæ.
Hoc vetui: vos ecce vetat deprenſa Dione
Inſidias illas, quas tulit ipſa, dare.
Nec vos rivali laqueos diſponite: nec vos
Excipite arcanâ verba notata manu.
Iſta viri captent, ſi jam captanda putabunt,
Quos facient juſtos ignis & unda viros.
En iterum teſtor: nil hic, niſi lege remiſſum:
Luditur in noſtris inſtita nulla jocis.

Quis Cereris ritus audet vulgare profanus,
Magnaq; Threïciâ ſacra reperta Samo ?
Eximia eſt virtus præſtare ſilentia rebus :
At contrà gravis eſt culpa, tacenda loqui.
Quàm bene, quòd fruſtra captatis arbore pomis,
Tantalus in media garrulus aret aqua ?
Præcipuè Cytherea jubet ſua ſacra taceri :
Admoneo, veniat nè quis ad illa loquax.
Condita ſi non ſunt Veneris myſteria ciſtis,
Nec cava veſanis ictibus æra ſonant :
Attamen inter nos medio verſantur in uſu :
Sic tamen inter nos, ut latuiſſe velint,
Ipſa Venus pubem, quoties velamina ponit,
Protegitur lævâ ſemireducta manu.
In medio paßimque coit pecus : hoc quoque viſo
Avertit vultus ſæpe puella ſuos.
Conveniunt thalami furtis & janua noſtris :
Parſq; ſub injecta veſte pudenda latet.
Et ſi non tenebras, at quiddam nubis opacæ
Quærimus, atque aliquid luce patente minus.
Tum quoq; cùm ſolem nondum prohibebat & imbrem
Tegula, ſed quercus tecta cibúmque dabat ;
In nemore atq; antris, non ſub Jove juncta voluptas :
Tanta rudi populo cura pudoris erat.
At nunc nocturnis titulos imponimus actis :
Atque emitur magno nil, niſi poſſe loqui.
Scilicet excuties omnes, ubi quæque puella eſt :
Cuilibet ut dicas, Hæc quoque noſtra fuit.
Nec deſint, quas tu digitis oſtendere poſſis :
Ut quamque attigeris, fabula turpis erit.
Parva queror : fingunt quidam quæ vera negarent,
Et nulli non ſe concubuiſſe ferunt.
Corpora ſi nequeunt, quæ poſſunt nomina tangunt :
Famáque, non facto crimine, crimen habet.
I nunc, claude fores cuſtos odioſe puellæ :
Et centum duris poſtibus adde ſeras.
Quid tuti ſupereſt, ubi nominis extat adulter.
Et credi, quod non contigit eſſe, cupit ?

Nos etiam veros parcè profitemur amores :
  Tectáque ſunt ſolidâ myſtica furta fide.
Parcite præcipuè vitia exprobrare puellis :
  Utile quæ multis diſſimulâſſe fuit.
Nec ſuus Andromedæ color eſt objectus ab illo,
  Mobilis in gemino cui pede penna fuit.
Omnibus Andromache viſa eſt ſpatioſior æquo :
  Unus, qui modicam diceret, Hector erat.
Quod malè fers, aſſueſce; feres bene : multa vetuſtas
  Lenit : at incipiens omnia ſentit amor.
Dum novus in viridi coaleſcit cortice ramus ;
  Concutiat tenerum quælibet aura, cadet.
Mox etiam ventis ſpatio durata reſiſtet,
  Firmáque adoptivas arbor habebit opes.
Eximit ipſa dies omnes de corpore mendas :
  Quòdque fuit vitium, deſinit eſſe morâ.
Ferre novæ nares taurorum terga recuſant :
  Aſſiduo domitas tempore fallit odor.
Nominibus mollire licet mala : fuſca vocetur,
  Nigrior Illyricâ cui pice ſanguis erit.
Si pæta eſt, Veneri ſimilis ; ſi flava, Minervæ :
  Sit gracilis, macie quæ malè viſa ſuâ eſt.
Dic agilem, quæcumq; brevis ; quæ turgida, plenam :
  Et lateat vitium proximitate boni.
Nec quotus annus eat, nec quo ſi nata require
  Conſule : quæ rigidus munera cenſor habet.
Præcipuè ſi flore caret, meliúſque peractum eſt
  Tempus, & albentes jam ligat illa comas.
Utilis, ô juvenes, aut hæc, aut ſerior ætas :
  Iſte feret ſegetes, iſte ſerendus ager.
Dum vires annique ſinunt, tolerate labores :
  Jam veniet tacito curva ſenecta pede.
Aut mare navigiis, aut vomere ſcindite terram,
  Aut fera belligeras addite in arma manus :
Aut latus & vires, operámque aſſerte puellis :
  Hoc quoque militia eſt : hoc quoque fecit opes.
Adde, quòd eſt illis operum prudentia major :
  Solus & artifices qui facit, uſus adeſt.

Illæ munditiis annorum damna rependunt:
Et faciunt curâ, nè videantur anus.
Utque velis, Venerem jungunt per mille figuras:
Invenit plures nulla tabella modos.
Illis ſentitur non irritata voluptas;
Quod juvat, ex æquo fœmina virque ferunt.
Odi concubitus, qui non utrinque reſolvunt:
Hoc eſt, cur pueri tangar amore minùs.
Odi quæ præbet, quia ſit præbere neceſſe:
Siccáque de lana cogitat ipſa ſuâ.
Quæ datur officio, non eſt mihi grata voluptas:
Officium faciat nulla puella mihi,
Me voces audire juvat ſua gaudia faſſas:
Utque morer, me me ſuſtineámque, roget.
Aſpiciam dominæ victos amentis ocellos:
Langueat, & tangi ſe vetet illa diu.
Hæc bona non primæ tribuit natura juventæ,
Quæ citò poſt ſeptem luſtra venire ſolent.
Qui properant, nova muſta bibant: mihi fundet avitum
Conſulibus priſcis condita teſta merum.
Nec platanus, niſi ſera, poteſt obſiſtere ventis:
Et lædunt nudos prata novella pedes.
Scilicet Hermionem Helenæ præponere poſſes?
Et melior Gorge, quàm ſua mater, erat?
Ad Venerem quicunque voles attingere ſeram;
Si modò duraris, præmia digna feres.
Conſcius ecce duos accepit lectus amantes:
Ad thalami clauſas Muſa reſiſte fores.
Sponte ſuâ ſine te celeberrima verba loquentur:
Nec manus in lecto læva jacebit iners.
Invenient digiti quid agant in partibus illis,
In quibus occultè ſpicula tingit amor.
Fecit in Andromache priùs hoc fortiſſimus Hector:
Non ſolum bellis utilis ille fuit.
Fecit & in capta Lyrneſide magnus Achilles,
Cùm premeret mollem laſſus ab hoſte torum.
Illis te manibus tangi Briſeï ſinebas,
Imbutæ Phrygiâ quæ nece ſemper erant.

An fuit hoc ipſum, quod te laſciva juvaret,
Ad tua victrices membra venire manus?
Crede mihi, Veneris non eſt properanda voluptas,
Sed ſenſim tarda perficienda mora.
Cùm loca reppereris, quæ tangi fœmina gaudet;
Non obſtet, tangas quò minùs illa, pudor.
Aſpicies oculos tremulo fulgore micantes:
Ut ſol in liquida ſæpe refulget aqua.
Accedant queſtus, accedat amabile murmur,
Et dulces gemitus, aptáque verba joco.
Sed neque tu dominam velis majoribus uſus
Deſere, nec curſus ante eat illa tuos.
Ad metam properate ſimul: tunc plena voluptas,
Cùm pariter victi fœmina virque jaceat.
Hic tibi ſervandus tenor eſt, cùm libera dantur
Ocia, furtivum nec timor urget opus.
Cùm mora non tuta eſt, totis incumbere remis
Utile, & admiſſo ſubdere calcar equo.
Finis adeſt operi: palmam date grata juventus:
Sertáque odoratæ myrtea ferte comæ.
Quantus apud Danaos Podalirius arte medendi,
Æacides dextra, pectore Neſtor erat;
Quantus erat Calchas extis, Telamonius armis,
Automedon curru, tantus amator ego.
Me vatem celebrate viri: mihi dicite laudes:
Cantetur toto nomen in orbe meum.
Arma dedi vobis: dederat Vulcanus Achilli:
Vincite muneribus, vicit ut ille, datis.
Sed quicunque meo ſuperârit Amazona ferro,
Inſcribat ſpoliis, Naſo magiſter erat.
Ecce rogant teneræ, ſibi dem præcepta, puellæ:
Vos eritis chartæ proxima cura meæ.

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS SVLMONENSIS

DE ARTE AMANDI Lib. III.

Prima dedi Danais in Amazonas arma: ſuperſunt
Quæ tibi dem, & turbæ, Pentheſilea, tuæ.
Ite in bella pares: vincant, quibus alma Dione
Faverit, & toto qui volat orbe puer.
Non erat armatis æquum concurrere nudas:
Sic etiam vobis vincere turpe viri.
Dixerit e multis aliquis, Cur virus in angues
Adjicis & rapidis tradis ovile lupis?
Parcite paucarum diffundere crimen in omneis;
Spectetur meritis quæque puella ſuis.
Si minor Atrides Helenen, Helenesque ſororem,
Quo premat Atrides crimine major habet;
Si ſcelere Oeclides Talaioniæ Eryphiles
Vivus, & in vivis ad Styga venit equis:
Eſt pia Penelope, luſtris errante duobus,
Et totidem luſtris bella gerente viro.
Reſpice Phyllaciden & quæ comes iſſe marito
Fertur, & ante annos occubuiſſe ſuos.
Fata Pheretiadæ conjux Pegaſæa redemit:
Próque viri eſt uxor funere lata ſuo.
Accipe me Capaneu, cineres miſcebimus, inquit
Iphias: in medios deſiluitque rogos.
Ipſa quoque & cultu eſt & nomine fœmina virtus:
Nec mirum populo ſi placet ipſa ſuo.
Non tamen hæ mentes noſtra poſcuntur ab arte:
Conveniunt cymbæ vela minora meæ.
Nil niſi laſcivi per me diſcuntur amores:
Fœmina præcipio quo ſit amanda modo.
Fœmina nec flammas, nec ſævos excutit arcus:
Parcius hæc video tela nocere viris.

Sæpe viri fallunt, teneræ non ſæpe puellæ:
Paucáque, ſi quæras, crimina fraudis habent.
Phaſiadem matrem fallax dimiſit Iaſon:
Venit in Æſonios altera nupta ſinus.
Quantum ad te Theſeu, volucres Ariadna marinas
Pavit, in ignoto ſola relicta loco.
Quære novem cur iſſe vias dicatur, & audi
Depoſitis ſylvas Phillida fleſſe comis.
Et famam pietatis habet: tamen hoſpes & enſem
Præbuit, & cauſam mortis, Eliſa, tuæ.
Quid vos perdiderit, dicam; Neſciſtis amare:
Defuit ars vobis: arte perennat amor.
Nunc quoque neſcirent: ſed me Cytherea docere
Juſſit: & ante oculos conſtitit ipſa meos.
Tum mihi, Quid miſeræ, dixit, meruêre puellæ?
Traditur armatis vulgus inerme viris.
Illos artifices gemini fecêre libelli:
Hæc quoque pars monitis erudienda tuis.
Probra Therapneæ qui dixerat antè maritæ,
Mox cecinit laudes proſperiore lyrâ.
Si bene te nôſti, cultas nè læde puellas:
Gratia, dum vivis, iſta petenda tibi eſt.
Dixit: & è myrto (myrto nam vincta capillos
Conſtiterat) folium, granáque pauca dedit.
Senſimus acceptum numen quoque: puriùs æther
Fulſit: & è toto pectore ceſſit onus.
Dum facit ingenium, petite hinc præcepta puellæ,
Quas pudor, & leges, & ſua jura ſinunt.
Venturæ memores jam nunc eſtote ſenectæ:
Sic nullum vobis tempus abibit iners.
Dum licet, & veros etiam nunc editis annos,
Ludite: eunt anni more fluentis aquæ.
Nec quæ præteriit, rurſum revocabitur unda:
Nec quæ præterit hora, redire poteſt.
Utendum eſt ætate: cito pede labitur ætas:
Nec bona tam ſequitur, quàm bona prima fuit.
Hos ego, qui canent frutices, violaria vidi:
Hæc mihi de ſpina grata corona data eſt.

Tempus erit, quo tu, quæ nunc excludis amantes,
Frigida deſertâ nocte jacebis anus.
Nec tua frangetur nocturnâ janua rixâ:
Sparſa nec invenies limina manè roſâ.
Quàm citò (me miſerum!) laxantur corpora rugis,
Et perit, in nitido qui fuit ore, color!
Quáſque fuiſſe tibi canas à virgine juras,
Spargentur ſubitò per caput omne comæ.
Anguibus exuitur tenui cum pelle vetuſtas:
Nec faciunt cervos cornua jacta ſenes.
Veſtra ſine auxilio fugiunt bona: carpite florem,
Qui niſi carptus erit, turpiter ipſe cadet.
Adde, quòd & partus faciunt breviora juventæ
Tempora: continuâ meſſe ſeneſcit ager.
Latmius Endymion non eſt tibi, Luna, rubori:
Nec Cephalus roſeæ præda pudenda Deæ.
Ut taceam de te, quem nunc quoque luget, Adoni;
Unde habet Ænean Harmoinenque Venus?
Ite per exemplum genus ò mortale Dearum:
Gaudia nec cupidis veſtra negate viris.
Ut jam decipiant, quid perditis? omnia conſtant:
Mille licet ſumant, deperit inde nihil.
Conteritur ferrum: ſilices tenuantur ab uſu:
Sufficit, & damni pars caret illa metu.
Quis vetet oppoſito lumen de lumine ſumi?
Quiſve cavum vaſtas in mare ſervet aquas?
Et tamen ulla viro mulier non expedit, inquit.
Quid? niſi quam ſumis, dic mihi, perdis aquam?
Nec vos proſtituit mea vox, ſed vana timere
Damna vetat: damnis munera veſtra carent.
Sed me flaminibus venti majoris iturum,
Dum ſumus in portu, provehat aura levis.
Ordiar à cultu: cultis bene Liber ab uvis
Provenit: & culto ſtat ſeges alta ſolo.
Forma Dei munus: formâ quotaquæque ſuperbit?
Pars veſtrûm tali munere magna caret.
Cura dabit faciem: facies neglecta peribit;
Idaliæ ſimilis ſit licèt illa Deæ.

Corpora ſi veteres non ſic coluêre puellæ;
Nec veteres cultus ſic habuêre viri.
Si fuit Andromomache tunicas induta valentes;
Quid mirum? duri militis uxor erat.
Scilicet Ajaci conjux ornata veniret;
Cui tegmen ſeptem terga fuêre boum.
Simplicitas rudis antè fuit: nunc aurea Roma eſt:
Et magnas domiti poſſidet orbis opes.
Aſpice, quæ nunc ſunt Capitolia, quæque fuerunt:
Alterius dicet illa fuiſſe Jovis.
Curia, conſilio quæ nunc digniſſima tanto eſt,
De ſtipula, Latio regna tenente, fuit.
Quæ nunc ſub Phœbo ducibuſq; palatia fulgent,
Quid, niſi araturis paſcua bobus, erant?
Priſca juvent alios: ego me nunc denique natum
Gratulor: hæc ætas moribus apta meis.
Non, quia nunc terræ lentum ſubducitur aurum,
Lectaq; diverſo littore concha venit:
Non, quia decreſcunt effoſſo marmore montes:
Nec, quia cæruleæ mole fugantur aquæ:
Sed quia cultus adeſt: nec noſtros manſit in annos
Ruſticitas priſcis illa ſuperſtes avis.
Vos quoque non caris aures onerate lapillis,
Quos legit in viridi decolor Indus aqua.
Nec prodite graves inſuto veſtibus auro:
Per quas nos petitis, ſæpe fugatis, opes.
Munditiis capimur; nec ſint ſine lege capilli:
Admotæ formam dantq; negantq; manus.
Nec genus ornatûs unum eſt: quod quamq; decebit
Eligat: & ſpeculum conſulat antè ſuum.
Longa probat facies capitis diſcrimina puri:
Sic erat ornatis Laodamia comis.
Exiguum ſummâ nodum ſibi fronte relinqui.
Ut pateant aures, ora rotunda volunt.
Alterius crines humero jactentur utroque:
Talis es aſſumptâ, Phœbe canore, lyrâ.
Altera ſuccinctæ religetur more Dianæ:
Ut ſolet, attonitas cùm petit illa feras.

Hanc

Sr Eus Tulinlus : Podunll

Hanc decet inflatos laxè jacuiſſe capillos:
Illa ſit aſtrictis impedienda comis.
Hanc decet ornari teſtudine Cylleneâ:
Suſtineat ſimiles fluctibus illa ſinus.
Sed neque ramoſa numerabis in ilice frondes,
Nec quot apes Hyblæ, nec quot in Alpe feræ;
Nec mihi tot cultus numero comprendere fas eſt:
Adjicit ornatus proxima quæque dies.
Et neglecta decet multas coma: ſæpe jacere
Heſternam credas: illa repexa modò eſt.
Ars caſum ſimulet: ſic captâ ut vidit in urbe
Alcides Iolen, Hanc ego, dixit, amo.
Talem te Bacchus, Satyris clamantibus Euæ,
Suſtulit in currus Gnoſſi relicta ſuos.
O quantùm indulget veſtro natura decori,
Quarum ſunt multis damna pianda modis!
Nos malè detegimur: raptiq́; ætate capilli,
Ut Boreâ frondes excutiente, cadunt.
Fœmina canitiem Germanis inficit herbis:
Et melior vero quæritur arte color.
Fœmina procedit denſiſſima crinibus emptis;
Próque ſuis alios efficit ære ſuos.
Nec pudor eſt emiſſe palàm: veniſſe videmus
Herculis ante oculos, virgineumq́; chorum.
Quid de veſte loquar? non jam ſegmenta requiro,
Nec quæ bis Tyrio murice lana rubet.
Cùm tot prodierint precio leviore colores;
Quis furor eſt cenſus corpore ferre ſuos?
Aëris ecce color, tum cùm ſine nubibus aër,
Nec tepidus pluvias concitat Auſter aquas.
Ecce tibi ſimilis, qui quondam Phryxon & Hellen
Diceris Inois eripuiſſe dolis.
Hic undas imitatur, habet quoque nomen ab undis:
Crediderim Nymphas hac ego veſte tegi.
Ille crocum ſimulat: croceo velatur amictu,
Roſcida luciferos cùm Dea jungit equos.
Hic Paphias myrto, hic purpureos amethyſtos,
Albentéſve roſas, Threiciámve gruem.

Nec glandes, Amarylli, tuæ, nec amygdala deſunt :
Et ſua velleribus nomina cera dedit.
Quot nova terra parit flores, cum verè tepenti
Vitis agit gemmas, pigráque fugit hyems ;
Lana tot, aut plures ſuccos bibit : elige certos :
Nam non conveniens omnibus unus erit.
Pulla decet niveas : Briſeïda pulla decebat :
Cùm rapta eſt, pullâ tum quoque veſte fuit.
Alba decent fuſcas : albis Cepheï placebas :
Sic tibi veſtitæ preſſa Seriphos erat.
Quàm ſæpe admonui, nè trux caper iret in alas,
Néve forent duris aſpera crura pilis !
Sed non Caucaſea doceo de rupe puellas :
Quæque bibunt undas, Myſe Caice, tuas.
Quid, ſi præcipiam, nè fuſcet inertia dentes ?
Oráque ſuſceptâ manè laventur aquâ ?
Scitis & inductâ candorem quærere cerâ :
Sanguine quæ vero non rubet, arte rubet.
Arte ſupercilii confinia nuda repletis :
Parvaq; ſinceras velat aluta genas.
Nec pudor eſt oculos tenui ſignare favillâ,
Vel prope te nato, lucide Cydne, croco.
Eſt mihi, quod dixi veſtræ medicamina formæ,
Parvus, ſed curâ grande libellus opus.
Hinc quoque præſidium læſæ petitote puellæ :
Non eſt pro veſtris ars mea rebus iners.
Non tamen expoſitas menſâ deprendat amator
Pyxidas : ars faciem diſſimulata juvet.
Quem non offendat toto fæx illita vultu,
Cùm fluit in tepidos pondere lapſa ſinus ?
Oeſypa quid redolent, quanvìs mittantur Athenis,
Demptus ab immundæ vellere ſuccus ovis ?
Nec coràm miſtas cervæ ſumpſiſſe medullas,
Nec coràm dentes perfricuiſſe probem.
Iſta dabunt faciem ; ſed erunt deformia viſu :
Multaq; cùm fiunt turpia, facta placent.
Quæ nunc nomen habent operoſi ſigna Myronis,
Pondus iners quondam, duraq; maſſa fuit.

Annulus ut fiat, primo colliditur aurum:
Quas geritis veſtes, ſordida lana fuit.
Cum fieret, lapis aſper erat, nunc nobile ſignum:
Nuda Venus madidas exprimit imbre comas.
Tu quoque dum coleris, nos te dormire putemus:
Aptius á ſumma conſpiciêre manu.
Cur mihi nota tui cauſa eſt candoris in ore?
Claude fores thalami; quæ rude cogis opus.
Multa viros neſcire decet: pars maxima rerum
Offendet, ſi non interiora tegas.
Aurea quæ pendent ornato ſigna theatro
Inſpice, quám tenuis bractea ligna tegat,
Sed neque ad illa licet populo, niſi facta, venire:
Nec niſi ſummotis forma paranda viris.
At non, pectendos coram præbere capillos,
Ut jaceant fuſi per tua colla, veto.
Illo præcipuè, nè ſis moroſa, caveto
Tempore: nec lapſas ſæpe reſolve comas.
Tuta ſit ornatrix: odi, quæ ſauciat ora
Unguibus, & raptâ brachia figit acu.
Devovet, & tangit dominæ caput: illa ſimúlque
Plorat ad invitas ſanguinolenta comas.
Quæ male crinita eſt, cuſtodem in limine ponat
Ornetúrque Bonæ ſemper in æde Deæ.
Dictus eram ſubitò cuidam veniſſe puellæ;
Turbida perverſas induit illa comas.
Hoſtibus eveniat tam fœdi cauſa pudoris:
Inque nurus Parthas dedecus illud eat.
Turpe pecus mutilum: turpis ſine gramine campus,
Et ſine fronde frutex, & ſine crine caput.
Non mihi veniſtis Semele Ledéque docendæ,
Pérque fretum falſo Sidoni vecta bove:
Aut Helene, quam non ſtultè, Menelaë, repoſcis;
Tu quoque non ſtultè, Troïce raptor habes.
Turba docenda venit, turpes pulchræque puellæ:
Pluráque ſunt ſemper deteriora bonis.
Formoſæ minùs artis opem præceptáque quærunt:
Eſt illis ſua dos forma ſine arte potens.

Cùm mare compoſitum eſt, ſecurus navita ceſſat:
Cùm tumet, auxiliis aſſidet ille ſuis.
Rara tamen mendâ facies caret: occule mendas:
Quáque pates, vitium corporis abde tui.
Si brevis es, ſedeas; nè ſtans videare ſedere:
Inque tuo jaceas quantulacunque toro.
Hîc quoque, nè poſſit fieri menſura cubantis,
Injectâ lateant fac tibi veſte pedes.
Quæ nimis eſt gracilis, pleno velamina filo
Sumat: & ex humeris laxus amictus eat.
Pallida purpureis tingat ſua corpora virgis:
Nigrior ad Pharis confuge piſcis opem.
Pes malus in nivea ſemper celetur alutâ:
Arida nec vinclis crura reſolve tuis.
Conveniunt tenues ſcapulis analectides altis:
Anguſtum circa faſcia pectus eat.
Exiguo ſignet geſtu, quodcunque loquatur,
Cui digiti pingues, & ſcaber unguis erit.
Cui gravis oris odor, nunquam jejuna loquatur:
Et ſemper ſpatio diſtet ab ore viri.
Si niger, aut ingens, aut non erit ordine natus
Dens tibi; ridendo maxima damna feres.
Quis credat? diſcunt etiam ridere puellæ:
Quæritur atque illis hac quoque parte decor.
Sint modici rictus: ſint parvæ utrinque lacunæ:
Et ſummos dentes ima labella tegant.
Nec ſua perpetuo contendant ilia riſu:
Sed leve neſcio quid fœmineumque ſonent.
Eſt, quæ perverſô diſtorqueat ora cachinno:
Cum riſu læta eſt altera, flere putes.
Illa ſonat raucum quiddam, atq; inamabile ridet,
ut rudit è ſcabra turpis aſella molâ.
Quo non ars penetrat? diſcunt lachrymare decenter:
Quoque volunt plorans tempore, quoque modo.
Quid, cùm legitimâ fraudatur littera voce,
Blæſaque fit juſſo lingua coacta ſono?
In vitio decor eſt, quædam malè reddere verba:
Diſcunt poſſe minus, quàm potuere, loqui.

Omnibus his, quando proſunt, impendite curam:
Diſcite fœmineo corpora ferre gradu.
Eſt & inceſſu pars non temnenda decoris:
Alligat ignotos illa fugátque viros.
Hæc movet arte latus, tunicisque fluentibus auras
Excipit, extenſos fértque ſuperba pedes.
Illa, velut conjux Umbri rubicunda mariti,
Ambulat: ingentes varica fértque gradus.
Sed ſit, ut in multis, modus hic quoque ruſticus, alter
Motus in inceſſu, mollior alter erit.
Pars humeri tamen ima tui pars ſumma lacerti
Nuda ſit, á læva conſpicienda manu:
Hoc vos præcipuè niveæ decet: hoc ubi vidi,
Oſcula ferre humero, quà patet uſque, libet.
Monſtra maris Sirenes erant, quæ voce canorâ
Quaſlibet admiſſas detinuêre rates.
His ſua Siſyphides auditis penè reſolvit
Corpora: nam ſociis illita cera fuit.
Res eſt blanda canor: diſcant cantare puellæ:
Pro facie multis vox ſua lena fuit.
Et modò marmoreis referant audita theatris.
Et modò Niliacis carmina luſa modis.
Nec plectrum dextrâ citharam tenuiſſe ſiniſtrâ
Neſciat, arbitrio fœmina docta meo.
Saxa feraſque lyrâ movit Rhodopeius Orpheus,
Tartareoſque lacus, tergeminúmque canem.
Saxa tuo cantu, vindex juſtiſſime matris,
Fecerunt muros officioſa novos.
Quamvis mutus erat, voci faviſſe putatur
Piſcis, Arioniæ fabula nota lyræ.
Diſce etiam duplici genialia nablia palmâ
Vertere: conveniunt dulcibus illa jocis.
Sit tibi Callimachi, ſit Coï nota poetæ,
Sit quoque vinoſi Teïa Muſa ſenis.
Nota ſit & Sappho: quid enim laſcivius illâ?
Cuive pater vafri luditur arte Getæ.
Et teneri poſſis carmen legiſſe Properti:
Sive aliquid Galli, ſive, Tibulle, tuum:

Dictáque Varroni fulvis inſignia villis
Vellera, germanæ Phryxe querenda tuæ:
Et profugum Ænean, altæ primordia Romæ,
Quo nullum Latio clarius extat opus.
Forſitan & noſtrum nomen miſcebitur iſtis?
Nec mea Lethæis ſcripta dabuntur aquis.
Atque aliquis dicet, Noſtri lege culta magiſtri
Carmina, queis partes inſtruit ille duas.
Déque tribus libris, titulus quos ſignat amorum,
Elige: quos docili molliter ore legas.
Vel tibi compoſitâ cantetur epiſtola voce:
Ignotum hoc aliis ille notavit opus.
O ità Phœbe velis, ità vos pia numina vatum,
Inſignis cornu Bacche, novémque Deæ.
Quis dubitat quin ſcire velim ſaltare puellam,
Ut moveat poſito brachia juſſa ſono?
Artifices lateris, ſcenæ ſpectacula, amantur:
Tantum mobilitas illa decoris habet.
Parva monere pudet: talorum dicere jactus
Ut ſciat, & vires teſſera miſſa tuas.
Et modo treis jactet numeros: modo cogitet aptè,
Quam ſubeat partem callida, quamque vocet.
Cautáque non ſtultè latronum prælia ludat:
Unus cum gemino calculus hoſte perit.
Bellatórque ſuo prenſus ſine compare pugnet:
Æmulus inceptum ſæpe recurrat opus.
Reticulóque pilæ læves fundantur aperto:
Nec, niſi quam tollas, ulla movenda pila eſt.
Eſt genus in totidem tenui ratione redactum
Spicula, quot menſes lubricus annus habet.
Parva tabella capit ternos utrinque lapillos,
In qua viciſſe eſt, continuaſſe ſuos.
Mille fac eſſe jocos: turpè eſt, neſcire puellam
Ludere: ludendo ſæpe paratur amor,
Sed minimus labor eſt ſapienter jactibus uti:
Majus opus mores compoſuiſſe ſuos.
Tunc ſumus incauti, ſtudióque aperimur in ipſo:
Nudáque per luſus pectora noſtra patent.

Ira ſubit, deforme malum, lucrique cupido.
  Jurgiáque, & rixæ, ſollicitúſque dolor.
Crimina dicuntur: reſonat clamoribus æther:
  Invocat iratos & ſibi quiſque Deos.
Nulla fides tabulis, quæ non per vota petuntur:
  Et lacrymis vidi ſæpe madere genas.
Juppiter à vobis tam turpia crimina pellat.
  In quibus eſt ulli cura placere viro.
Hos ignava jocos tribuit natura puellis:
  Materiâ ludunt uberiore viri.
Sunt illis celeréſque pilæ, jaculúmque, trochíque,
  Armáque, & in gyros ire coactus equus.
Nec vos campus habet, nec vos gelidiſſima Virgo:
  Nec Thuſcus placidis devehit amnis aquis.
At licet, & prodeſt Pompeias ire per umbras,
  Virginis æthereis cùm caput ardet equis.
Viſite laurifero ſacrata palatia Phœbo:
  Ille Parætonias merſit in alta rates.
Quæq; ſoror conjúxque ducis monumenta pararunt,
  Navalique gener cinctus honore caput.
Viſite thuricremas vaccæ Memphitidos aras:
  Viſite conſpicuis terna theatra locis.
Spectentur tepido maculatæ ſanguine arenæ:
  Metáque ferventi circumeunda rotâ.
Quod latet, ignotum eſt: ignoti nulla cupido:
  Fructus abeſt, facies cùm bona teſte caret.
Tu licèt & Thamyram ſuperes atque Orphea cantu;
  Non erit ignotæ gratia magna lyræ.
Si Venerem Cous nunquam pinxiſſet Apelles;
  Merſa ſub æquoreis illa lateret aquis.
Quid petitur ſacris, niſi tantùm fama poëtis?
  Hoc votum noſtri ſumma laboris habet.
Cura ducum fuerant olim regúmque poëtæ:
  Præmiáque antiqui magna tulêre chori.
Sanctáque majeſtas, & erat venerabile nomen
  Vatibus: & largæ ſæpe dabantur opes.
Ennius emeruit, Calabris in montibus ortus,
  Contiguus poni, Scipio magne, tibi.

Nunc hederæ ſine honore jacent: operataq́; doctis
Cura vigil Muſis, nomen inertis habet.
Sed famæ invigilare juvat. Quis noſſet Homerum,
Ilias æternum ſi latuiſſet opus?
Quis Danaën noſſet, ſi ſemper clauſa fuiſſet,
Inque ſua turri perlatuiſſet anus?
Utilis eſt vobis formoſæ cura puellæ,
Sæpe vagos extra limina ferre pedes.
Ad multas lupa tendit oves, prædetur ut unam:
Et Jovis in multas devolat ales aves.
Se quoque det populo mulier ſpecioſa videndam:
Quem trahat, è multis, forſitan unus erit.
Omnibus illa locis maneat ſtudioſa placendi:
Et curam totâ mente decoris agat.
Caſus ubique valet: ſemper tibi pendeat hamus,
Quo minimè credis gurgite, piſcis erit.
Sæpe canes fruſtra nemoroſis montibus errant:
Inque plagas nullo cervus agente cadit.
Quid minus Andromade potuit ſperare revincta,
Quàm lacrymas ulli poſſe placere ſuas?
Funere ſæpe viri vir quæritur: ire ſolutis
Crinibus, & fletus non tenuiſſe decet.
Sed vitate viros cultum formamq́; profeſſos:
Quique ſuas ponunt in ſtatione comas.
Quæ vobis dicunt, dixerunt mille puellis.
Errat, & in nulla ſede moratur amor.
Fœmina quid faciet, cùm vir ſit levior ipſâ?
Forſitan & plures poſſit habere viros.
Vix mihi credetis; ſed credite: Troja maneret,
Præceptis Priami ſi foret uſa ſenis.
Sunt qui mendaci ſpecie graſſantur amoris,
Perque aditus tales lucra pudenda petunt.
Nec coma vos fallat liquidâ nitidiſſima nardo:
Nec brevis in rugas cingula preſſa ſuas.
Nec toga decipiat filo tenuiſſima: nec ſi
Annulus in digitis alter, & alter erit.
Forſitan ex horum numero cultiſſimus ille
Fur ſit & uratur veſtis amore tuæ.

Redde meum, clamant ſpoliatæ ſæpe puellæ:
Redde meum, toto voce boante foro.
Has Venus è templis multo radiantibus auro
Læta videt lites, Appiadéſque Deæ.
Sunt quoque non dubiâ quædam mala nomina famâ:
Deceptæ à multis crimen amantis habent.
Diſcite ab alterius veſtris timuiſſe querelis:
Janua fallaci nè ſit aperta viro.
Parcite Cecropides juranti credere Theſeo:
Quos faciet teſtes, fecit & antè Deos.
Et tibi Demophoon Theſei criminis hæres,
Phyllide deceptâ, nulla relicta fides.
Si bene promittent, totidem promittite verbis:
Si dederint, & vos gaudia pacta date.
Illa poteſt vigiles flammas extinguere Veſtæ,
Et rapere è templis, Inachi, ſacra tuis,
Et dare miſta viro tritis aconita cecutis;
Accepto Venerem munere ſi qua negat.
Fert animus propiùs conſiſtere: ſupprime habenas,
Muſa: nec admiſſis excutiare rotis.
Verba vadum tentet abiegnis ſcripta tabellis:
Accipiat miſſas apta miniſtra notas.
Inſpice: dúmque leges, ex ipſis collige verbis,
Fingat, an ex animo, ſollicitúſque roget.
Poſtq; brevem reſcribe moram: mora ſemper amantes
Incitat, exiguum ſi modò tempus habet.
Sed neque te facilem juveni promitte roganti:
Nec tamen edurè, quod petit ille, nega.
Fac timeat, ſperétque ſimul: quotieſque remittes,
Spes magis hinc veniet certa, minórque metus.
Munda, ſed è medio, conſuetáque verba, puellæ
Scribite: ſermonis publica forma placet.
Ah quoties dubiis ſcriptis exarſit amator,
Et nocuit formæ barbara lingua bonæ!
Sed quoniam, quamvìs vittæ careatis honore,
Eſt vobis veſtros fallere cura viros;
Ancillæ puerique manus ferat arte tabellas:
Pignora nec juveni credite veſtra novo.

Vidi ego pallentes iſto terrore puellas,
Servitium miſeras tempus in omne pati.
Perſidus ille quidem, qui talia pignora ſervat:
Sed tamen Ætnæi fulminis inſtar habet.
Judice me, fraus eſt conceſſa, repellere fraudem:
Armaque in armatos ſumere, jura ſinunt.
Ducere conſueſcat multas manus una figuras:
Ah pereant per quos iſta monenda mihi!
Nec, niſi deletis, tutum eſt reſcribere, ceris:
Nec timeat geminas una tabella manus.
Fœmina dicatur ſcribentis ſemper amator:
Illa ſit in veſtris, qui fuit ille notis.
Si licet à parvis animum ad majora referre,
Plenaque curvato pandere vela ſinu;
Pertinet ad faciem rapidos compeſcere mores.
Candida pax homines, trux decet ira feras.
Ora tument irâ: nigreſcunt ſanguine venæ:
Lumina Gorgoneo ſævius angue micant.
I procul hinc, dixit, non eſt mihi tibia tanti,
Ut vidit vultus Pallas in amne ſuos.
Vos quoq́; ſi media ſpeculum ſpectetis in ira,
Cognoſcet faciem vix ſatis ulla ſuam.
Nec minus in vultu damnoſa ſuperbia veſtro:
Comibus eſt oculis alliciendus amor.
Odimus immodicos (experto credite) faſtus.
Sæpe tacens odii ſemina vultus habet.
Spectantem ſpecta: ridenti mollia ride:
Innuet, acceptas tu quoq́; redde notas.
Sic ubi prælusit, rudibus puer ille relictis
Spicula de pharetra promit acuta ſuâ.
Odimus & mœſtas. Tecmeſſam diligat Ajax:
Nos hilarem populum fœmina læta capit.
Nunquam ego te Andromache, nec te Tecmeſſa rogarem
Ut mea, da vobis altera, amica foret.
Credere vix videor, niſi cogat credere partus,
Vos ego cum veſtris concubuiſſe viris.
Scilicet Ajaci mulier mœſtiſſima dixit,
Lux mea, quæque ſolent verba juvare viros.

Quis vetat à magnis ad res exempla minores
  Sumere, nec nomen pertimuiſſe ducis?
Dux bonus huic centum commiſit jure regendos:
  Huic equites, illi ſigna tuenda dedit.
Vos quoque de nobis quem quiſque erit aptus in uſum
  Inſpicite: & certo ponite quémque loco.
Munera det dives: jus qui profitebitur, adſit:
  Facundus cauſam ſæpe clientis agat.
Carmina qui facimus, mittamus carmina tantum:
  Nam chorus ante alios aptus amare ſumus.
Nos facimus placitæ latè præconia formæ:
  Nomen habet Nemeſis; Cynthia nomen habet.
Veſper, & Eoæ novêre Lycorida terræ:
  Et multi, quæ ſit noſtra Corinna, rogant.
Adde, quod inſidiæ ſacris à vatibus abſunt.
  Et facit ad mores ars quoque noſtra bonos.
Nec nos ambitio, nec nos amor urget habendi:
  Contempto colitur lectus & umbra foro.
Sed facilè hæremus, validóque perurimur æſtu;
  Et nimiùm certâ ſcimus amare fide.
Scilicet ingenium placida mollitur ab arte:
  Et ſtudio mores convenienter eunt.
Vatibus Aoniis faciles eſtote puellæ:
  Numen ineſt illis, Pieridéſque favent.
Eſt Deus in nobis, ſunt & commercia cœli:
  Sedibus æthereis ſpiritus ille venit.
A doctis pretium ſcelus eſt ſperare poetis:
  Me miſerum! ſcelus hoc nulla puella timet.
Diſſimulate tamen, nec primâ fronte rapaces
  Eſte: novus viſo caſſe reſiſtet amans.
Sed neque rector equum, qui nuper ſenſit habenas,
  Comparibus frænis, artificémque regit:
Nec ſtabiles animos annis, viridémque juventam
  Ut capias, idem limes agendus erit.
Hic rudis, & caſtris nunc primùm notus amoris,
  Qui tetigit thalamos præda novella tuos.
Te ſolam norit: tibi ſemper inhæreat uni:
  Cingenda eſt altis ſepibus iſta ſeges.

Effuge rivalem : vinces, dum ſola tenebis,
Non bene cum ſociis regna Venúſque manent.
Ille vetus miles ſenſim & ſapienter amabit :
Multáque tironi non patienda feret.
Nec franget poſtes, nec ſævis ignibus uret,
Nec dominæ teneras appetet ungue genas :
Nec ſcindet tunicáſve ſuas, tunicáſve puellæ :
Nec raptus flendi cauſa capillus erit.
Iſta decent pueros ætate & amore calentes :
Hic fera compoſitâ vulnera mente feret.
Ignibus hic lentis uretur, ut humida teda,
Ut modò montanis ſylva reciſa jugis.
Certior hic amor eſt : brevis, & fœcundior ille :
Quæ fugiunt, celeri carpite poma manu.
Omnia tradentur : portas reſerabimus hoſti ;
Ut ſit in inſida proditione fides.
Quod datur ex facili longum malè nutrit amorem.
Miſcenda eſt lætis rara repulſa jocis.
Ante fores jaceant : Crudelis janua, clament :
Multáque ſummiſſè, multa minanter agant.
Dulcia non ferimus : ſucco renovamur amaro :
Sæpe perit ventis obruta cymba ſuis.
Hoc eſt, uxores quod non patiatur amari :
Conveniunt illas, cum voluère, viri.
Claude fores : duro dicat tibi janitor ore,
Non potes : excluſum te quoque tanget amor.
Ponite jam gladios hebetes : pugnetur acutis :
Non dubito, telis quin petar ipſe meis.
Dum cadat in laqueos, captus quoque nuper amator ;
Solum ſe thalamos ſperet habere tuos.
Poſtmodo rivalem, partitáque fœdera lecti
Sentiat : has artes tolle, ſeneſcit amor.
Tunc bene fortis equus reſerato carcere currit,
Cùm quos prætereat, quóſve ſequatur, habet.
Quælibet extinctos injuria ſuſcitat ignes.
En egò, confiteor, non niſi læſus amo.
Cauſa tamen nimium nè ſit manifeſta doloris :
Pluráque ſollicitus, quam ſciat, eſſe putet.

Incitet & ficti triſtis cuſtodia ſervi,
Et nimium duri cura moleſta viri.
Quæ venit ex tuto, minus eſt accepta voluptas;
Ut ſis liberior Thaide, finge metus.
Cùm melius foribus poſſis, admitte feneſtrâ.
Inque tuo vultu ſigna timentis habe.
Callida proſiliat, dicátque ancilla, Perimus:
Tu juvenem trepidum quolibet abde loco.
Sed miſcenda tamen Venus eſt ſecura timori:
Nè tanti noctes non putet eſſe tuas.
Quâ vafer eludi poſſit ratione maritus,
Quáque vigil cuſtos, præteriturus eram.
Nupta virum timeat: rata ſit cuſtodia nuptæ:
Hoc decet: hoc leges, júſque, pudorque jubent.
Te quoque ſervari, modo quam vindicta redemit,
Quis ferat? ut fallas, ad mea ſacra veni.
Tot licet obſervent, adſit modo certa voluntas,
Quot fuerant Argo lumina; verba dabis.
Scilicet obſtabit cuſtos, nè ſcribere poſſis,
Sumendæ detur cùm tibi tempus aquæ?
Conſcia cùm poſſit ſcriptas portare tabellas,
Quas tegat in tepido faſcia lata ſinu?
Cùm poſſit ſoleâ chartas celare ligatas,
Et vincto blandas ſub pede ferre notas?
Caverit hæc cuſtos: pro charta conſcia tergum
Præbeat; inque ſuo corpore verba ferat.
Tuta quoque eſt, fallitque oculos è lacte recenti
Littera: carbonis pulvere tange, leges.
Fallet & humiduli quæ fiet acumine lini,
Et feret occultas pura tabella notas.
Adfuit Acriſio ſervandæ cura puellæ:
Hunc tamen illa ſuo crimine fecit avum.
Quid faciet cuſtos? cùm ſint tot in urbe theatra:
Cùm ſpectet junctos illa libenter equos:
Cùm ſedeat Phariæ ſacris operata juvencæ:
Quoque ſui comites ire vetantur, eat:
Cùm fugit a templis oculos Bona diva virorum,
Præterquam ſi quos illa venire jubet:

Cum, cuſtode foris tunicam ſervante puellæ,
Celent furtivos balnea multa jocos:
Cum, quoties opus eſt, fallax ægrotat amica,
Et celet lecto quemlibet ægra ſuo:
Nomine cum doceat, quid agatur, adultera clavis:
Quáſque petet, non det janua ſola vias.
Fallitur & multo cuſtodis cura Lyæo:
Illa vel Hiſpano lecta ſit uva jugo.
Sunt quoque quæ faciant altos medicamina ſomnos,
Victáque Lethæâ lumina nocte premant.
Nec malè deliciis odioſum conſcia tardis
Detinet: & longâ jungitur illa morâ.
Quid juvat ambages præceptáque parva monere?
Cum minimo cuſtos munere poſſit emi.
Munera (crede mihi) placant hominéſque Deóſque:
Placatur donis Juppiter ipſe datis.
Quid faciet ſapiens? ſtultus quoque munere gaudet:
Ipſe vir, accepto munere, munus erit.
Sed ſemel eſt cuſtos longum redimendus in ævum:
Sæpe dabit, dederit quas ſemel, ille manus.
Queſtus eram (memini) metuendos eſſe ſodales:
Non tangit ſolos iſta querela viros.
Credula ſi fueris, aliæ tua gaudia carpent:
Et lepus hic aliis exagitatus erit.
Hæc quoque quæ præbet lectum ſtudioſa, locumque,
(Crede mihi) mecum non ſemel illa fuit.
Nec nimium vobis formoſa ancilla miniſtret:
Sæpe vicem dominæ præſtitit illa mihi.
Quò feror inſanus? quid aperto pectore in hoſtem
Mittor, & indicio prodor ab ipſe meo?
Non avis aucupibus monſtrat, quâ parte petatur:
Non docet infeſtos currere cerva canes.
Viderit utilitas: ego cœpta fideliter edam:
Lemniadum gladios in mea fata dabo.
Efficite, & facile eſt, ut nos credamus amari:
Prona venit cupidis in ſua vota fides.
Spectet amabilius juvenem, & ſuſpiret ab imo
Fœmina: tam ſerò cur veniatque roget.

Accedant lacrymæ, dolor & de pellice fictus:
Et laniet digitis illius ora ſuis.
Jamdudum perſuaſus erit, miſerebitur ultro
Et dicet, Curâ carpitur ipſa mei.
Præcipuè ſi cultus erit, ſpeculóque placebit,
Poſſe ſuo tangi credet amore Deas.
Sed te, quæcunq; eſt, moderatè injuria turbet:
Nec ſis auditâ pellice mentis inops.
Nec citò credideris: quantùm citò credere lædat,
Exemplum vobis non leve Procris erit.
Eſt propè purpureos colles florentis Hymetti
Fons ſacer, & viridi ceſpite mollis humus.
Sylva nemus non alta facit: tergit arbutus herbam:
Roſmaris, & laurus, nigraq; myrtus olent.
Nec denſum foliis buxum, fragiléſque myricæ,
Nec tenues cytiſi, cultáque pinus abeſt.
Lenibus impulſæ Zephyris, aurâque ſalubri,
Tot generum frondes, herbáque ſumma tremit.
Grata quies Cephalo: famulis canibúſque relictis
Laſſus in hac juvenis ſæpe reſedit humo.
Quæque meos releves æſtus, cantare ſolebat,
Accipienda ſinu mobilis aura veni.
Conjugis ad timidas aliquis malè ſedulus aures
Auditos memori detulit aure ſonos.
Procris ut accepit nomen, quaſi pellicis, auræ;
Excidit: & ſubito mota dolore fuit.
Palluit ut ſeræ, lectis de vite racemis,
Palleſcunt frondes, quas nova læſit hyems.
Quæque ſuos curvant matura cydonia ramos,
Cornáque adhuc noſtris non ſatìs apta cibis.
Utque animus rediit, tenues à pectore veſtes
Rumpit; & indignas ſauciat ungue genas.
Nec mora: per medias ſparſis furibunda capillis
Evolat, ut thyrſo concita Baccha, vias.
Ut propè perventum eſt, comites in valle reliquit:
Ipſa nemus tacito clàm pede fortis init.
Quid tibi mentis erat, cum ſic malè ſana lateres
Procri? quis attoniti pectoris ardor erat?

Jam jam venturam, quæcunque erat aura, putabas
Scilicet: atque oculis probra videnda tuis.
Nunc veniſſe piget (neque enim deprendere velles)
Nunc juvat: incertus pectora verſat amor.
Credere quæ jubeant, locus eſt, & nomen, & index,
Et, quia mens ſemper, quod timet, eſſe putat.
Vidit ut oppreſſam veſtigia corporis herbam;
Pulſantur trepidi corde micante ſinus.
Jámque dies medius tenues contraxerat umbras,
Inque pari ſpatio veſper & ortus erant:
Ecce redit Cephalus proles Cyllenia ſylvis,
Oráque fontanâ fervida ſpargit aquâ.
Anxia Procri lates: ſolitas jacet ille per herbas:
Et, Zephyri molles, auráque, dixit, ades.
Ut patuit miſeræ jucundus nominis error;
Et mens, & rediit verus in ora color.
Surgit: & oppoſitas agitato corpore frondes
Movit, in amplexus uxor itura viri.
Ille feram ſonuiſſe ratus, juveniliter arcum
Corripit: in dextra tela fuêre manu.
Quid facis infelix? non eſt fera: ſupprime tela:
Me miſerum, jaculo fixa puella tuo eſt.
Hei mihi, conclamat, fixiſti pectus amicum:
Hic locus à Cephalo vulnera ſemper habet.
Ante diem morior, ſed nullâ pellice læſa:
Hoc faciet poſitam te mihi terra levem.
Nomine ſuſpectam mihi ſpiritus exit in auram:
Jam morior: charâ lumina conde manu.
Dixit: & incauto paulatim pectore lapſus
Excipitur miſeri ſpiritus ore viri.
Ille ſinu dominæ morientia pectora mœſto
Suſtinet, & lacrymis vulnera ſæva lavat.
Sed repetamus iter. Nudis mihi rebus agendum eſt,
Ut tangat portus feſſa carina ſuos.
Scilicet expectas, ut te in convivia ducam:
Et quæris monitus hac quoque parte meos.
Sera veni: poſitaque decens incede lucernâ:
Grata morâ venies: maxima lena mora eſt.

Et, ſi turpis eris, formoſa videbere cunctis:
    Et latebras vitiis nox dabit ipſa tuis.
Carpe cibos digitis: eſt quidam geſtus edendi:
    Ora nec immundâ tota perunge manu.
Néve diu præſume dapes, ſed deſine citrà
    Quàm cupias, paulò quàm potes, eſſe minus.
Priamedes Helenen avidè ſi ſpectet edentem,
    Oderit, & dicet, Stulta rapina mea eſt.
Aptius eſt, decet atque magìs potare puellas.
    Cum Veneris puero non malè Bacche facis.
Hoc quoque quà patiens caput eſt: animuſq́; pedeſq́;
    Conſtent: nec quæ ſint ſingula, bina vide.
Turpè jacens mulier multo madefacta Lyæo;
    Digna eſt concubitus quoſlibet illa pati.
Nec ſomno tutum eſt poſitâ ſuccumbere menſâ:
    Per ſomnos fieri multa pudenda ſolent.
Ulteriora pudet docuiſſe: ſed alma Dione,
    Præcipuè noſtrum eſt, quod pudet, inquit, opus.
Nota ſibi ſit quæque: modos à corpore certos
    Sumite: non omnes una figura decet.
Quæ facie præſignis erit, reſupina jaceto:
    Spectetur tergo, cui ſua terga placent.
Melanion humeris Atalantæ crura ferebat:
    Si bona ſunt, hoc ſunt aſpicienda modo.
Parva vehatur equo: quòd erat longiſſima, nunquam
    Thebais Hectoreo nupta reſedit equo.
Strata premat genibus paulum cervice reflexa
    Fœmina, per longum conſpicienda latus.
Cui femur eſt juvenile, carent quoque cætera mendá;
    Semper in obliquo fuſa ſit illa toro.
Nec tibi turpe puta crinem, ut Phylleïa mater,
    Solvere: & effuſis colla reflecte comis.
Tu quoque, cui rugis uterum Lucina notavit,
    Ut celer averſis utere Parthus equis.
Mille modi Veneris: ſimplex, minimique laboris,
    Cùm jacet in dextrum ſemiſupina latus.
Sed neque Phœbei tripodes, nec corniger Ammon,
    Vera magìs vobis, quàm mea Muſa canet.

Si qua fides arti, quam longo fecimus uſu;
Credite: præſtabunt carmina noſtra fidem.
Sentiat ex imis Venerem reſoluta medullis
Fœmina: & ex æquo res juvet iſta duos.
Nec blandæ voces, jucundáque murmura ceſſent:
Nec taceant mediis improba verba jocis.
Tu quoq;, cui Veneris ſenſum natura negavit,
Dulcia mendaci gaudia finge ſono.
Infelix, cui torpet hebes locus ille, puella,
Quo pariter debent fœmina virque frui.
Tantùm, cùm finges, ne ſis manifeſta, caveto:
Effice per motum lumináque ipſa fidem.
Quòd juvat, & voces, & anhelitus arguat oris:
Ah pudet, arcanas pars habet illa notas.
Gaudia poſt Veneris quæ poſcit munus amantem,
Illa ſuas nolit pondus habere preces.
Nec lucem in thalamos totis admitte feneſtris:
Aptiùs in veſtro corpore multa latent.
Luſus habet finem: cygnis diſcedere tempus,
Duxerunt collo qui juga noſtra ſuo.
Ut quondam juvenes, ità nunc mea turba puellæ
Inſcribant ſpoliis, Naſo magiſter erat.

P. OVIDII NASONIS SULMONENSIS
DE REMEDIO AMORIS
LIBER I.

Legerat hujus Amor titulum nomenq; libelli:
Bella mihi (video) bella parantur, ait.
Parce tuum vatem ſceleris damnare Cupido,
Tradita qui toties te duce ſigna tuli.
Non ego Tydides, à quo tua ſaucia mater
In liquidum rediit æthera Martis equis.
Sæpe tepent alii juvenes; ego ſemper amavi:
Et ſi quid faciam nunc quoque quæris; Amo.
Quin etiam docui, quâ poſſes arte parari:
Et, quæ nunc ratio eſt, impetus antè fuit.
Nec te, blande puer, nec noſtras prodimus artes:
Nec nova præteritum Muſa retexit opus.
Si quis amat quod amare juvat, feliciter ardet:
Gaudeat, & vento naviget ille ſuo.
At, ſi quis malè fert indignæ regna puellæ;
Nè pereat, noſtræ ſentiat artis opem.
Cur aliquis laqueo collum nodatus amator
A trabe ſublimi triſte pependit onus?
Cur aliquis rigido fodiat ſua pectora ferro?
Invidiam cædis pacis amator habes.
Qui, niſi deſierit, miſero periturus amore eſt;
Deſinat: & nulli funeris autor eris.
Et puer es: nec te quicquam, niſi ludere, oportet:
Lude: decent annos mollia regna tuos.
Nam poteras uti nudis ad bella ſagittis:
Sed tua mortifero vulnere tela carent.
Vitricus & gladiis & acutâ dimicet haſtâ:
Et victor multâ cæde cruentus eat.
Tu cole maternas, tutò quibus utimur, artes:
Et quarum vitio nulla fit orba parens.
Effice nocturnâ frangatur janua rixâ,
Et tegat ornatas multa corona fores.

Fac coeant furtim juvenes timidæque puellæ:
  Verbáque dent cauto qualibet arte viro.
Et modò blanditias, rigido modò jurgia poſti
  Dicat: & excluſus flebile cantet amans.
His lachrymis contentus eris ſine crimine mortis?
  Non tua fax avidos digna ſubire rogos.
Hæc ego, Movit Amor gemmatas aureus alas:
  Et mihi, Propoſitum perfice, dixit, opus.
Ad mea decepti juvenes præcepta venite,
  Quos ſuus ex omni parte feſellit amor.
Diſcite ſanari, per quem didiciſtis amare:
  Una manus vobis vulnus opémque feret.
Terra ſalutiferas herbas, eadémque nocentes
  Nutrit; & urticæ proxima ſæpe roſa eſt.
Vulnus Achilleo quæ quondam fecerat hoſti,
  Vulneris auxilium Pelias haſta tulit.
Sed quæcunque viris, vobis quoque dicta, puellæ
  Credite: diverſis partibus arma damus.
E quibus, ad veſtros ſi quid non pertinet uſus;
  Attamen exemplo multa docere poteſt.
Utile propoſitum eſt ſævas extinguere flammas,
  Nec ſervum vitiis pectus habere tuum.
Vixiſſet Phyllis, ſi me foret uſa magiſtro;
  Et per quod novies, ſæpius iſſet iter.
Nec moriens Dido ſumma vidiſſet ab arce
  Dardanias ventis vela dediſſe rates.
Nec dolor armâſſet contra ſua viſcera matrem,
  Quæ ſocii damno ſanguinis ulta virum eſt.
Arte meâ Tereus, quamvis Philomela placeret,
  Per facinus fieri non meruiſſet avis.
Da mihi Paſiphaën; jam tauri ponet amorem:
  Da Phædram; Phædræ turpis abibit amor.
Redde Parin nobis; Helenen Menelaus habebit;
  Nec manibus Danaûm Pergama victa cadent.
Impia ſi noſtros legiſſet Scylla libellos;
  Hæſiſſet capiti purpura, Niſe, tuo.
Me duce, damnoſas homines compeſcite curas:
  Rectáque cùm ſociis, me duce, navis eat.

Naſo legendus erat tunc, cùm didiciſtis amare:
Idem nunc vobis Naſo legendus erit.
Publicus aſſertor vitiis ſuppreſſa levabo
Pectora: vindictæ quiſque favete ſuæ.
Te precor, ô vates, adſit tua laurea nobis,
Carminis, & medicæ, Phœbe, repertor opis.
Tu pariter vati, pariter ſuccurre medenti:
Utraque tutelæ ſubdita cura tuæ eſt.
Dum licet, & modici tangunt præcordia motus;
Si piget, in primo limine ſiſte pedem.
Opprime, dum nova ſunt, ſubiti mala ſemina morbi:
Et tuus, incipiens ire, reſiſtat equus.
Nam mora dat vires: teneras mora percoquit uvas
Et validas ſegetes, quæ fuit herba, facit.
Quæ præbet latas arbor ſpatiantibus umbras,
Quò poſita eſt primum tempore, virga fuit.
Tunc poterat manibus ſummâ tellure revelli:
Nunc ſtat in immenſum viribus aucta ſuis
Quale ſit id quod amas celeri circumſpice mente:
Et tua læſuro ſubtrahe colla jugo.
Principiis obſta: ſerò medicina paratur,
Cùm mala per longas invaluêre moras.
Sed propera: nec te venturas differ in horas.
Qui non eſt hodie, cras minus aptus erit.
Verba dat omnis amor, reperitq; alimenta morando:
Optima vindictæ proxima quæque dies.
Flumina pauca vides magnis de fontibus orta,
Plurima collectis multiplicantur aquis.
Si citò ſenſiſſes quantum peccare parabas,
Non tegeres vultus cortice, Myrrha, tuos.
Vidi ego, quod fuerat primò ſanabile vulnus,
Dilatum longæ damna tuliſſe moræ.
Sed, quia delectat Veneris decerpere flores,
Dicimus aſſiduè, Cras quoque fiet idem.
Interea tacitæ ſerpunt in viſcera flammæ:
Et mala radices altius arbor agit.
Si tamen auxilii perierunt tempora primi,
Et vetus in capto pectore ſedit amor;

Majus opus ſupereſt: ſed non, quia ſerior ægro
Advocor, ille mihi deſtituendus erit.
Quâ læſus fuerat, partem Pæantius heros
Debuerat celeri præſecuiſſe manu.
Poſt tamen hic multos ſanatus creditur annos,
Supremum bellis impoſuiſſe manum.
Qui modò naſcenteis properabam pellere morbos:
Admoveo tardam nunc quoque lentus opem.
Aut nova, ſi poſſis, ſedare incendia tentes:
Aut ubi per vires procubuêre ſuas.
Dum furor in curſu eſt, currenti cede furori.
Difficiles aditus impetus omnis habet.
Stultus, ab obliquo qui cùm diſcedere poſſit,
Pugnat in adverſas ire natator aquas.
Impatiens animus, nec adhuc tractabilis arte,
Reſpuit, atque odio verba monentis habet.
Aggrediar melius tum, cùm ſua vulnera tangi
Jam ſinit, & veris vocibus aptus erit.
Quis matrem, niſi mentis inops, in funere nati
Flere vetet? non hoc illa monenda loco eſt.
Cum dederit lacrymas, animumque expleverit ægrum
Ille dolor verbis emoderandus erit.
Temporibus medicina valet: data tempore proſunt,
Et data non apto tempore vina nocent.
Quin etiam accendas vitia, irritéſque vetando,
Temporibus ſi non aggrediare ſuis.
Ergò, ubi viſus eris noſtrâ medicabilis arte,
Fac monitis fugias otia prima meis.
Hæc, ut ames, faciunt: hæc, quæ fecêre, tuentur:
Hæc ſunt jucundi cauſa cibusque mali.
Otia ſi tollas, periêre Cupidinis arcus:
Contemptæque jacent & ſine luce faces.
Quàm platanus rivo gaudet, quàm populus undâ,
Et quàm limoſâ canna paluſtris humo;
Tam Venus otia amat: finem qui quæris amoris,
(Cedit amor rebus) res age, tutus eris.
Languor, & immodici ſub nullo vindice ſomni,
Aleáque, & multo tempora quaſſa mero,

Eripiunt omnes animo ſine vulnere vires:
Affluit incautis inſidioſus amor.
Deſidiam puer ille ſequi ſolet, odit agentes:
Da vacuæ menti, quo teneatur, opus.
Sunt fora, ſunt leges, ſunt quos tuearis amici:
Vade per urbanæ ſplendida caſtra togæ.
Vel tu ſanguinei juvenilia munera Martis
Suſcipe: deliciæ jam tibi terga dabunt.
Ecce fugax Parthus, magni nova cauſa triumphi,
Jam videt in campis Cæſaris arma ſuis.
Vince Cupidineas pariter Parthaſq; ſagittas:
Et refer ad patrios bina trophæa Deos.
Ut ſemel Ætolâ Venus eſt à cuſpide læſa;
Mandat amatori bella gerenda ſuo.
Quæritur, Ægiſthus quare ſit factus adulter:
In promptu cauſa eſt; Deſidioſus erat.
Pugnabant alii tardis apud Ilion armis,
Quò tulerat vires Græcia tota ſuas.
Sive operam bellis vellet dare, nulla gerebat:
Sive foro, vacuum litibus Argos erat.
Quod potuit, fecit: nè nil ageretur, amavit.
Sic venit ille puer, ſic puer ille manet.
Rura quoque oblectant animos, ſtudiúmque colendi:
Quælibet huic curæ cedere cura poteſt.
Colla jube domitos oneri ſupponere tauros,
Sauciet ut duram vomer aduncus humum.
Obrue verſatâ Cerealia ſemina terrâ,
Quæ tibi cum multo fœnore reddat ager.
Aſpice curvatos pomorum pondere ramos,
Ut ſua, quod peperit, vix ferat arbor onus.
Aſpice labentes jucundo murmure rivos:
Aſpice tondentes fertile gramen oves.
Ecce petunt rupes præruptaq; ſaxa capellæ,
Ut referant hœdis ubera plena ſuis.
Paſtor inæquali modulatur arundine carmen:
Nec deſunt comites, ſedula turba, canes.
Parte ſonant aliâ ſylvæ mugitibus altæ.
Et queritur vitulum mater abeſſe ſuum.

Quid cùm ſuppoſitos fugiunt examina fumos,
ut relevent dempti vimina curva favi?
Poma dat Autumnus: formoſa eſt meſſibus Æſtas:
Ver præbet flores: igne levatur Hyems.
Temporibus certis maturam ruſticus uvam
Colligit, & nudo ſub pede muſta fluunt.
Temporibus certis deſectas alligat herbas,
Et tonſam raro pectine vertit humum.
Ipſe potes riguis plantas deponere in hortis:
Ipſe potes rivos ducere lenis aquæ.
Venerit inſitio; fac ramum ramus adoptet:
Stetque peregrinis arbor operta comis.
Cùm ſemel hæc animum cœpit mulcere voluptas;
Debilibus pennis irritus exit amor.
Vel tu venandi ſtudium cole: ſæpe receſſit
Turpiter à Phœbi victa ſorore Venus.
Nunc leporem pronum catulo ſectare ſagaci:
Nunc in frondoſis retia tende jugis.
Aut pavidos terre variâ formidine cervos,
Aut cadat adverſâ cuſpide foſſus aper.
Nocte fatigatum ſomnus, non cura puellæ
Excipit: & pingui membra quiete levat.
Lenius eſt ſtudium, ſtudium tamen, alite captâ,
Aut lino, aut calamis, præmia parva ſequi:
Vel, quæ piſcis edax avido malè devoret ore,
Abdere ſupremis æra recurva cibis.
Aut his, aut aliis, donec dediſcis amare,
Ipſe tibi furtim decipiendus eris.
Tu tantùm, quamvìs firmis retinebere vinclis,
I procul, & longas carpere perge vias.
Flebis, & occurret deſertæ nomen amicæ:
Stabit & in media pes tibi ſæpe via.
Sed quantò minùs ire voles, magìs ire memento:
Perfer: & invitos currere coge pedes.
Nec pluvias opta: nec te peregrina morentur
Sabbata; nec damnis Allia nota ſuis.
Nec quot tranſieris, ſed quot tibi, quære, ſuperſint
Millia: nec, maneas ut propè, finge moras.

Tempora nec numera, nec crebrò reſpice Romam:
Sed fuge: tutus adhuc Parthus ab hoſte fugâ eſt.
Dura aliquis præcepta vocet mea: dura fatemur
Eſſe: ſed, ut valeas, multa dolenda feres.
Sæpe bibi ſuccos, quamvis invitus, amaros
Æger: & oranti menſa negata mihi eſt.
Ut corpus redimas, ferrum patieris & ignes:
Arida nec ſitiens ora lavabis aquâ:
Ut valeas animo, quicquam tolerare negabis?
At pretium pars hæc corpore majus habet.
Sed tamen eſt artis triſtiſſima janua noſtræ:
Et labor eſt unus, tempora prima pati.
Aſpicis, ut prenſos urant juga prima juvencos?
Ut nova velocem cingula lædat equum?
Forſitan à laribus patriis exire pigebit:
Sed tamen exibis: deinde redire voles.
Nec te lar patrius, ſed amor revocabit amicæ:
Prætendes culpæ ſplendida verba tuæ.
Cùm ſemel exieris, centum ſolatia curæ
Et rus, & comites, & via longa dabunt.
Nec ſatis eſſe putes diſcedere: lentus abeſto,
Dum perdat vires, ſitque ſine igne cinis.
Qui niſi firmatâ properâris mente reverti;
Inferet arma tibi ſæva rebellis amor.
Quicquid eras fueris; ſitiens avidusque redibis:
Et ſpatium damno ceſſerit omne tuo.
Viderit Æmoniæ ſi quis mala pabula terræ,
Et magicas artes poſſe juvare putat.
Iſta veneficii vetus eſt via: noſter Apollo
Innocuam ſacro carmine monſtrat opem.
Me duce, non tumulo prodire jubebitur umbra:
Non anus infami carmine rumpet humum.
Non ſeges ex aliis alios tranſibit in agros:
Nec ſubitò Phœbi pallidus orbis erit.
Ut ſolet, æquoreas ibit Tyberinus in undas:
Ut ſolet, in niveis Luna vehetur equis.

Nulla recantatas deponent pectora curas:
Nec fugiet vivo ſulfure victus amor.
Quid te Phaſiacæ juverunt gramina terræ,
Cùm cuperes patriâ, Colchi, manere domo?
Quid tibi profuerint, Circe, Perſeides herbæ,
Cùm tibi Neritias abſtulit aura rates?
Omnia feciſti, nè callidus hoſpes abiret:
Ille dedit certæ lintea plena fugæ.
Omnia feciſti, nè te ſerus ureret ignis:
Longus at invito pectore ſedit amor.
Vertere quæ poteras homines in mille figuras,
Non poteras animi vertere jura tui.
Diceris his etiam, cùm jam diſcedere vellet,
Dulichium verbis detinuiſſe ducem.
Non ego, quod primùm (memini) ſperare ſolebam,
Jam precor, ut conjux tu meus eſſe velis:
Et tamen, ut conjux eſſem tua, digna videbar:
Quòd Dea, quòd magni filia Solis eram.
Nè properes oro: ſpatium pro munere poſco:
Quid minus optari per mea vota poteſt?
Et freta mota vides: & debes illa timere:
Utilior velis poſtmodo ventus erit.
Quæ tibi cauſa fugæ? non hîc nova Troja reſurgit:
Non aliquis ſocios, rurſus ad arma vocat.
Hîc amor, hîc pax eſt, in qua malè vulneror una:
Totaq; ſub regno terra futura tuo eſt.
Illa loquebatur: navem ſolvebat Ulyſſes:
Irrita cum velis verba tulêre Noti.
Ardet, & aſſuetas Circe tendebat ad artes:
Nec tamen eſt illis attenuatus amor.
Ergò quiſquis opem noſtra tibi poſcis ab arte,
Deme veneficiis carminibuſq; fidem.
Si te cauſa potens dominâ retinebit in urbe;
Accipe, conſilium quod ſit in urbe meum.
Optimus ille fuit vindex, lædentia pectus
Vincula qui rupit, dedoluitque ſemel.

Sed, cui tantum animi eſt, illum mirabor & ipſe :
Et dicam, Monitis non eget iſte meis.
Tu mihi, qui, quod amas, ægrè dediſcis amare,
Nec potes, & velles poſſe, docendus eris.
Sæpe refer tecum ſceleratæ facta puellæ :
Et pone ante oculos omnia damna tuos.
Illud, & illud habet : nec eá contenta rapinâ eſt,
Sub titulum noſtros miſit avara lares.
Sic mihi juravit : ſic me jurata fefellit :
Ante ſuas quoties paſſa jacere fores !
Diligit ipſa alios : à me faſtidit amari :
Inſtitor heu noctes, quas mihi non dat, habet.
Hæc tibi per totos marceſcant omnia ſenſus :
Hæc refer : hinc odii ſemina quære tui.
Atque utinam poſſes etiam facundus in illis
Eſſe : dole tantum, ſponte diſertus eris.
Hæſerat in quadam nuper mea cura puellâ :
Conveniens animo non erat illa meo.
Curabar propriis æger Podalirius herbis :
Et (fateor) medicus turpiter æger eram
Profuit aſſiduè vitiis inſiſtere amicæ :
Idque mihi factum ſæpe ſalubre fuit.
Quàm mala, dicebam, noſtræ ſunt crura puellæ !
Nec tamen, ut verum confiteamur, erant.
Brachia quàm non ſunt noſtræ formoſa puellæ !
Nec tamen, ut verum confiteamur ; erant.
Quàm brevis eſt nec erat quàm multum poſcit amantem.
Hinc odio venit maxima cauſa meo.
Et mala ſunt vicina bonis : errore ſub illo
Pro vitio virtus crimina ſæpe tulit.
Quàm potes, in pejus dotes deflecte puellæ :
Judiciúmque brevi limite falle tuum.
Turgida, ſi plena eſt ; ſi fuſca eſt, nigra vocetur ;
In gracili macies crimen habere poteſt.
Et poterit dici petulans, quæ ruſtica non eſt ;
Et poterit dici ruſtica, ſi qua proba eſt.

Quin etiam quacunque caret tua dote puella,
Hanc moveat, blandis uſquè precare ſonis.
Exige quod cantet, ſiqua eſt ſine voce puella:
Fac ſaltet, neſcit ſiqua movere pedem.
Barbara ſermone eſt; fac tecum multa loquatur:
Non didicit chordas tangere; poſce lyram.
Durius incedit; fac ut ambulet: omne papillæ
Pectus habent tumidæ; faſcia nulla tegat.
Si malè dentata eſt: narra quod rideat illa:
Mollibus eſt oculis; quod fleat illa, refer.
Proderit & ſubitò, cùm ſe non finxerit ulli,
Ad dominam celeres manè tuliſſe gradus.
Auferimur cultu: gemmis auròque teguntur
Omnia: pars minima eſt ipſa puella ſui.
Sæpe, ubi ſit, quod amas, inter tam multa requiras:
Decipit hac oculos ægide dives amor.
Improviſus ades; deprendes tutus inermem:
Infelix vitiis excidet illa ſuis.
Non tamen huic nimium præcepto credere tutum eſt:
Fallit enim multos forma ſine arte decens.
Tu quoque compoſitis ſua cùm linit ora venenis;
Ad dominæ vultus, nec pudor obſtet, eas.
Pyxidas invenies, & rerum mille colores,
Et fluere in tepidos œſypa lapſa ſinus.
Illa tuas redolent Phineu medicamina menſas:
Non ſemel hinc ſtomacho nauſea facta meo.
Nunc tibi, quæ medio Veneris præſtemus in uſu,
Eloquar: ex omni eſt parte fugandus amor.
Multa quidem ex illis pudor eſt mihi dicere: ſed tu
Ingenio verbis concipe plura meis.
Nuper enim noſtros quidam carpſêre libellos,
Quorum cenſurâ Muſa proterva mea eſt.
Dummodo ſic placeam, dum toto canter in orbe;
Quam volet, impugnent unus & alter opus.
Ingenium magni livor detrectat Homeri:
Quiſquis es, ex illo, Zoile, nomen habes.

Et tua ſacrilegæ laniârunt carmina linguæ.
Pertulit huc victos quo duce Troja Deos.
Summa petit livor: perflant altiſſima venti,
Summa petunt dextrâ fulmina miſſa Jovis.
At tu quicunque es, quem noſtra licentia lædit;
Si ſapis, ad numeros exige quæque ſuos.
Fortia Mæonio gaudent pede bella referri:
Deliciis illic quis locus eſſe poteſt?
Grande ſonant Tragici: Tragicos decet ira cothurnos
Verſibus è mediis ſoccus habendus erit.
Liber in adverſos hoſtes ſtringatur Iambus:
Seu celer, extremum ſeu trahat ille pedem.
Blanda pharetratos Elegeïa cantet amores;
Et levis arbitrio ludat amica ſuo.
Callimachi numeris non eſt dicendus Achilles:
Cydippe non eſt oris, Homere, tui.
Quis feret Andromaches peragentem Thaïda partes?
Peccat, in Andromache Thaïda quiſquis agat.
Thais in arte mea eſt: laſcivia libera noſtra eſt.
Nil mihi cum vitta eſt: Thais in arte mea eſt.
Si mea materiæ reſpondet Muſa jocoſæ;
Vincimus, & falſi criminis acta rea eſt.
Rumpere livor edax: magnum jam nomen habemus:
Majus erit: tantum, quo pede cœpit, eat.
Sed nimium properas: vivam modo, plura dolebis:
Et capient anni carmina multa mei.
Nam juvat, & ſtudium famæ mihi creſcit honore:
Principio clivi noſter anhelat equus.
Tantum ſe nobis Elegi debere fatentur,
Quantum Virgilio nobile debet opus.

P. OVIDII NASONIS SULMONENSIS

DE REMEDIO AMORIS

LIBER II.

HActenus invidiæ reſpondimus : attrahe lora
Fortius, & gyro curre poeta tuo.
Ergo ubi concubitus, & opus juvenile petetur,
Et propè promiſſæ tempora noctis erunt;
Gaudia nè dominæ, pleno ſi corpore ſumes,
Te capiant : ineas quamlibet antè velim.
Quamlibet invenias, in qua tua prima voluptas
Deſinat : à prima proxima ſegnis erit.
Suſtentata Venus gratiſſima frigore ſoles,
Sole juvant umbræ : grata ſit unda ſiti.
Et pudet, & dicam : Veneris quoque junge figuram,
Quâ minimè jungi quamque decere putes.
Nec labor efficere eſt. Rarò tibi vera fatentur :
Et nihil eſt, quod ſe dedecuiſſe putent.
Tunc etiam jubeo totas aperire feneſtras,
Turpiáque admiſſo membra notare die.
At, ſimul ad metas venit finita voluptas,
Laſſáque cum tota corpora mente jacent;
Dum piget, & nullam malles tetigiſſe puellam,
Tacturúsque tibi non videare diu :
Tunc animo ſigna, quæcunque in corpore menda eſt :
Lumináque in vitiis illius uſque tene.
Forſitan hæc aliquis (nam ſunt quoq;) parva vocabit:
Sed quæ non proſunt ſingula, multa juvant.
Parva necat morſu ſpatioſum vipera taurum :
A cane non magno ſæpe tenetur aper.
Tu tantùm numero pugna : præceptáque in unum
Contrahe : de multis grandis acervus erit.

Sed quia ſunt totidem mores, totidemq; figuræ;
Non ſunt judiciis omnia danda meis.
Quo tua non poſſunt offendi pectora facto,
Forſitan hoc, alio judice, crimen erit.
Ille quòd obſcenas in aperto corpore partes
Viderat; in curſu qui fuit, hæſit amor.
Ille, quòd à Veneris rebus ſurgente puellâ
Vidit in immundo ſigna pudenda toro,
Luditis ô ſi quos potuerunt iſta movere,
Afflârant tepidæ pectora veſtra faces.
Attrahat ille puer contentos fortiùs arcus;
Saucia majorem turba petetis opem.
Quid, qui clàm latuit reddente obſcœna puellâ,
Et vidit, quæ mos ipſe videre vetat?
Dii melius, quàm nos moneamus talia quenquam:
Ut proſint, non ſunt experienda tamen.
Hortor, & ut pariter binas habeatis amicas:
Fortior eſt, plures ſi quis habere poteſt.
Secta bipartito cum mens diſcurrit utroque;
Alterius vires ſubtrahit alter amor.
Grandia per multos tenuantur flumina rivos:
Magnaq; ſubducto ſtipite flamma perit.
Non ſatìs una tenet ceratas anchora puppes;
Nec ſatìs eſt liquidis unicus hamus aquis.
Qui ſibi jampridem ſolatia bina paravit,
Jampridem ſumma victor in arce fuit.
At tibi, qui fueras dominæ malè creditus uni,
Nunc ſaltem novus eſt inveniendus amor.
Paſiphaës Monos in Prognide perdidit ignes;
Ceſſit ab Idea conjuge victa prior.
Amphilochi frater nè Phegida ſemper amaret,
Callirhoë fecit parte recepta tori.
Et Paris Oenonen ſummos tenuiſſet in annos,
Si non Oebaliâ pellice læſa foret.
Conjugis Odryſio placuiſſet forma tyranno;
Sed melior clauſæ forma ſororis erat.

Quid moror exemplis, quorum me turba fatigant?
Successore novo vincitur omnis amor.
Parcius è multis mater desiderat unum,
Quàm quæ flens clamat, Tu mihi solus eras.
Et, nè fortè putes nova me tibi condere jura;
(Atque utinam inventi gloria nostra foret)
Vidit id Atrides (quid enim non ille videret,
Cujus in arbitrio Græcia tota fuit?)
Marte suo captam Chryseïda victor amabat:
At senior stultè flebat ubique pater.
Quid lachrymas odiose senex? bene contigit illi:
Officio natam lædis, inepte, tuo.
Quam postquam reddi Calchas ope tutus Achillis
Jusserat, & patriâ est illa recepta domo;
Atrides, ait, Est illius proxima forma,
Et, si prima sinat littera, nomen idem.
Hanc mihi, si sapiat, per se concedat Achilles:
Sin minus, imperium sentiet ille meum.
Quod si quis vestrûm factum hoc accusat Achivi;
Est aliquid validâ sceptra tenere manu.
Nam, si rex ego sum, nec mecum dormiat illa;
In mea Thersites regna licebit eat.
Dixit: & hanc habuit solatia magna prioris:
Et prior est curâ cura repulsa novâ.
Ergo assume novas autore Agamemnone flammas:
Et tuus in bivio detineatur amor.
Quæris ubi invenias? artes tu perlege nostras:
Plena puellarum jam tibi navis erit.
Quod si quid præcepta valent mea, si quid Apollo
utile mortales edocet ore meo;
Quanvìs infelix mediâ torreberis Ætnâ,
Frigidior dominæ fac videare tuæ.
Et sanum simula; nec, si quid fortè dolebis,
Sentiat: & ride, cum tibi flendus eris.
Non ego te jubeo medias abrumpere flammas:
Non sunt imperii tam fera jussa mei.

Quod non eſt, ſimula, poſitósque imitare furores:
  Sic facies verè, quod meditatus eris.
Sæpe ego, nè biberem, volui dormire videri:
  Dum videor, ſomno lumina victa dedi.
Deceptum riſi, qui ſe ſimulârat amare:
  In laqueos anceps deciderâtque ſuos.
Intrat amor mentes uſu: dediſcitur uſu:
  Qui poterit ſanum fingere, ſanus erit.
Dixerit, ut venias pactâ tibi nocte; venito:
  Veneris, & fuerit janua clauſa; feras.
Nec dic blanditias, nec dic convitia poſti:
  Nec latus in duro limine pone tuum.
Poſtera lux aderit: careant tua verba querelis:
  Et nulla in vultu ſigna dolentis habe.
Jam ponet faſtus, cum te languere videbit:
  Hoc etiam noſtrâ munus ab arte feres.
Te quoque fallet amor, dum ſit tibi finis amandi.
  Propoſitis frænis ſæpe repugnat equus.
Utilitas lateat; quod non profitebere, fiet.
  Quæ nimis apparent retia, vitat avis.
Nec tibi tam placeat, quod eam contemnere poſſis;
  Sume animos, animis cedat ut illa tuis.
Janua fortè patet; quanvìs revocabere, tranſi:
  Eſt data nox; dubita nocte venire datâ.
Poſſe pati facile eſt; tibi nè patientia deſit,
  Protinus ex facili gaudia ferre licet.
Et præcepta poteſt quiſquam mea dura vocare?
  En etiam partes conciliantis ago.
Nam, quoniam variant animi, variabimus artes;
  Mille mali ſpecies, mille ſalutis erunt.
Corpora vix ferro quædam ſanantur acuto:
  Auxilium multis ſuccus & herba fuit.
Mollior es, nec abire potes, vinctúsque teneris,
  Et tua ſævus amor ſub pede colla premit;
Deſine luctari: referant tua carbaſa venti:
  Quâque vocant fluctus, hâc tibi remus eat.

Explenda eſt ſitis iſta tibi, quâ perditus ardes:
Cedimus è medio jam licet amne bibas.
Sed bibe plus etiam quàm quod præcordia poſcunt:
Gutture fac pleno ſumpta redundet aqua.
Et fruere uſque tuâ, nullo prohibente, puellâ:
Illa tibi noctes auferat: illa dies.
Tædia quære mali: faciunt & tædia finem.
Jam quoq; cum credas poſſe carere, mane.
Dum bene tu cumulas, tibi copia tollit amorem:
Et faſtiditâ non libet eſſe domo.
Fit quoq; longus amor, quem diffidentia nutrit:
Hunc ſi tu quæris ponere, pone metum.
Qui timet, ut ſua ſit, nè quis ſibi ſubtrahat illam;
Ille Machaoniâ vix ope ſanus erit.
Plus amat è natis mater plerumque duobus,
Pro cujus reditu, quòd gerit arma, timet.
Eſt prope Collinam templum venerabile portam:
Impoſuit templo nomina celſus Eryx.
Eſt illîc lethæus amor, qui pectora ſanat:
Inque ſuas gelidam lampadas addit aquam.
Illîc & juvenes votis oblivia poſcunt:
Et ſiqua eſt duro capta puella viro.
Hic mihi ſic dixit: (dubito verúſne Cupido,
An ſomnus fuerit: ſed puto ſomnus erat)
O, qui ſollicitos modò das, modò demis amores,
Adjice præceptis hoc quoque, Naſo, tuis.
Ad mala quiſque animum referat ſua; ponet amorem;
Omnibus illa Deus plúſve minúſve dedit.
Qui Puteal, Janúmque timet, celeréſque calendas;
Torqueat hunc æris mutua ſumma ſui.
Cui durus pater eſt; ut voto cætera cedant,
Huic pater ante oculos durus habendus erit.
Hic malè dotata pauper cum conjuge vivit:
Uxorem fato credat obeſſe ſuo.
Eſt tibi rure bono generoſæ fertilis uvæ
Vinea: nè naſcens uſta ſit uva, time.

Ille habet in reditu navem: mare ſemper iniquum
Cogitet, & damno litiora ſæva ſuo.
Filius hunc miles, hunc filia nubilis angat:
Et quis non cauſas mille doloris habet?
Ut poſſes odiſſe tuam, Pari, funera fratrum
Debueras animo ſæpe referre tuo.
Plura loquebatur placide puerilis imago:
Deſtituit ſomnus, ſi modò ſomnus erat.
Quid faciam? media navem Palinurus in unda
Deſerit; ignotas cogor inire vias.
Quiſquis amas, (loca ſola nocent) loca ſola caveto:
Quò fugis? in populo tutior eſſe potes.
Nam tibi ſecretos augent ſecreta furores:
Eſt opus auxilio: turba futura tibi eſt.
Triſtis eris, ſi ſolus eris: dominæque relictæ
Ante oculos facies ſtabit, ut ipſa, tuos.
Triſtior idcirco nox eſt, quam tempora Phœbi:
Quæ relevet luctus turba ſodalis abeſt.
Nec fuge colloquium: nec ſit tua janua clauſa:
Nec tenebris vultus flebilis abde tuos.
Semper habe Pyladen aliquem, qui curet Oreſtem.
Hîc quoque amicitiæ non levis uſus erit.
Quid niſi ſecretæ læſerunt Phyllida ſylvæ?
Certa necis cauſa eſt, incomitata fuit.
Ibat, ut Aonio referens trieterica Baccho
Ire ſolet fuſis barbara turba comis.
Et modò, quà poterat, latum ſpectabat in æquor:
Nunc in arenoſa laſſa jacebat humo.
Perfide Demophoon, ſurdas clamabat ad undas;
Ruptáque ſingultu verba loquentis erant.
Limes erat tenuis longâ ſubnubilus umbrâ:
Quà tulit illa ſuos ad mare ſæpe pedes.
Nona terebatur miſeræ via; Viderit, inquit.
Et ſpectat zonam pallida facta ſuam.
Aſpicit & ramos dubitat, refugitque quod audet.
Et timet, & digitos ad ſua colla refert.

Sithoni tunc certè vellem, nè ſola fuiſſes:
Non fleſſet poſitis Phyllida ſylva comis:
Phyllidis exemplo nimium ſecreta cavete,
Læſa vir a domina, læſa puella viro.
Præſtiterat juvenis quicquid mea Muſa jubebat:
Inque ſuæ portu penè ſalutis erat.
Decidit, ut cupidos inter devenit amantes:
Et, quæ deciderant tela, reſumpſit amor.
Si quis amas, nec vis; facito contagia vites:
Hæc etiam pecori ſæpe nocere ſolent.
Dum ſpectant læſos oculi, læduntur & ipſi:
Multáque corporibus tranſitione nocent.
In loca nonnunquam ſiccis arentia glebis,
De propè currenti flumine manat aqua.
Manat amor tectus, ſi non ab amante recedat:
Turbáque in hoc omnes ingenioſa ſumus.
Alter item jam ſanus erat: vicinia læſit:
Occurſum dominæ non tulit ille ſuæ.
Vulnus in antiquum rediit malè firma cicatrix;
Succeſſúmque artes non habuêre meæ.
Proximus a tectis ignis defenditur ægrè:
utile finitimis abſtinuiſſe locis.
Nec, quæ ferre ſolet ſpatiantem porticus illam,
Te ferat: officium néve colatur idem.
Quid juvat admonitu tepidam recaleſcere mentem?
Alter, ſi poſſis, orbis habendus erit.
Non facilè eſuriens poſitâ retinebere menſâ:
Et multùm ſaliens incitat unda ſitim.
Non facilè eſt taurum viſâ retinere juvencâ:
Fortis equus viſæ ſemper adhinnit equæ.
Hæc ubi præſtiteris, ut tandem littora tangas,
Non ipſam ſatis eſt deſeruiſſe tibi.
Et ſoror, & mater valeant, & conſcia nutrix,
Et quiſquis dominæ pars erit ulla tuæ.
Nec veniat ſervus: nec flens ancillula fictum
Suppliciter dominæ nomine dicat ave.

Nec, ſi ſcire voles quid agat, tamen ipſe rogabis:
Perfer: erit lucro lingua retenta tuo.
Tu quoque, qui cauſam fugitivi quæris amoris,
Déque tua domina multa querenda refers;
Parce queri: melius ſic te ulciſcêre tacendo,
Dum deſideriis effluat illa tuis.
Et malim taceas, quam te deſîſſe loquaris.
Qui nimium multis, Non amo, dicit, amat.
Sed meliore fide paulatim extinguitur ignis,
Quam ſubito: lentè deſine, tutus eris.
Flumine perpetuo torrens ſolet altius ire:
Sed tamen hæc brevis eſt, illa perennis aqua.
Fallat, & in tenues evanidus exeat auras,
Pérque gradus molles emoriatur amor.
Sed modo dilectam ſcelus eſt odiſſe puellam:
Exitus ingeniis convenit iſte feris.
Nec curandus adeſt, odio qui finit amorem:
Aut amat, aut ægrè deſinit eſſe miſer.
Turpe, vir & mulier, juncti modo, protinus hoſtes:
Non iſtas lites Appias ipſa probat.
Sæpe reas facient, & amant. ubi nulla ſimultas
Incidit, admonitu liber oberrat amor.
Fortè aderat juvenis: dominam lectica tenebat:
Horrebant ſævis omnia verba minis.
Jámque vadaturus, Lecticâ prodeat, inquit:
Prodierat: viſâ conjuge, mutus erat.
Et manus, & manibus duplices cecidêre tabellæ:
Venit in amplexus: atque ita, Vincis ait.
Tutius eſt, aptúmque magis diſcedere pace,
Quàm petere a thalamis litigioſa fora.
Munera quæ dederas, habeat ſine lite jubeto:
Eſſe ſolent magno damna minora bono.
Quod ſi vos aliquis caſus conducat in unum:
Mente memor totâ, quæ damus arma, tene.
Hic opus eſt armis: hic, ô fortiſſime, pugna:
Vincenda eſt telo, Pentheſilea; tuo.

Nunc tibi rivalis, nunc durum limen amicæ,
Nunc ſubeant mediis irrita verba Deis.
Nec compone comas, cùm ſis venturus ad illam:
Nec toga ſit laxo conſpicienda ſinu.
Nulla ſit ut placeas alienæ cura puellæ!
Jam face ut è multis illa ſit una tibi.
Sed, quid præcipuè veſtris conatibus obſtet,
Eloquar, exemplo quemque docente ſuo.
Deſinimus tardè, quia nos ſperamus amari:
Dum ſibi quiſque placet, credula turba ſumus.
At tu nec voces (quid enim fallacius illis?)
Crede, nec æternos pondus habere Deos.
Néve puellarum lachrymis moveare caveto:
ut flerent, oculos erudière ſuos.
Artibus innumeris mens oppugnatur amantûm,
ut lapis æquoreis undique pulſus aquis.
Nec cauſas aperis quare divortia malis:
Nec dic quid doleas, clam tamen uſquè dole.
Nec peccata refer, nè diluat ipſa caveto:
ut melior cauſâ cauſa ſit illa tuâ.
Qui ſilet, eſt firmus: qui dicit multa puellæ
Probra, ſatiſfieri poſtulat ille ſibi.
Non ego Dulichias furiali more ſagittas,
Nec raptos auſim tingere in amne faces:
Nec nos purpureas pueri reſecabimus alas:
Nec ſacer arte meâ laxiór arcus erit.
Conſilium eſt, quodcunque cano: parete canenti:
utque facis, cœptis Phœbe ſaluber ades.
Phœbus adeſt: ſonuêre lyræ, ſonuêre pharetræ.
Signa Deum noſco per ſua: Phœbus adeſt.
Confer Amycleis medicatum vellus ahenis
Murice cum Tyrio: turpius illud erit.
Vos quoque formoſis veſtras conferte puellas:
Incipiet dominæ quemque pudere ſuæ.
utraque formoſæ Paridi potuêre videri:
Sed tibi collatam vincis utramque Venus.

Nec ſolam faciem; mores quoque confer, & artes:
Tantùm judicio nè tuus obſit amor.
Exiguum eſt quod deinde canam: ſed profuit illud
Exiguum multis: in quibus ipſe fui,
Scripta cave relegas blandæ ſervata puellæ:
Conſtantes animos ſcripta relecta movent.
Omnia pone feros (quanvis invitus) in ignes:
Et dic, Ardoris ſit rogus iſte mei.
Theſtias abſentem ſuccendit ſtipite natum:
Tu timidè flammis perfida verba dabis?
Si potes, & ceras remove: quid imagine mutâ
Carperis? hoc periit Laodamia modo.
Et loca ſæpe nocent: fugito loca conſcia veſtri
Concubitûs: cauſas illa doloris habent.
Hîc fuit, hîc cubuit: thalamo dormivimus illo:
Hîc mihi laſcivâ gaudia nocte dedit.
Admonitu revocatur amor: vulnuſq; novatum
Scinditur: infirmis culpa puſilla nocet.
ut penè extinctum cinerem ſi ſulphure tangas,
Vivet; & ex minimo maximus ignis erit:
Sic, niſi vitâris quicquid revocabit amorem;
Flamma redardeſcet, quæ modò nulla fuit.
Argolicæ cuperent fugiſſe Capharea puppes,
Téque ſenex luctus ignibus ulte tuos.
Præteritâ cautus Niſeide navita gaudet:
Tu loca, quæ nimium grata fuêre, cave.
Hæc tibi ſint Syrtes; hæc Acroceraunia vita:
Hîc vomit epotus dira Charybdis aquas.
Sunt, quæ non poſſunt aliquo cogente juberi:
Sæpe tamen caſu facta juvare ſolent.
Perdat opes Phædra; parces Neptune nepoti:
Nec faciet pavidos taurus avitus equos.
Gnoſſida feciſſes inopem; ſapienter amâſſet:
Divitiis alitur luxurioſus amor.
Cur nemo eſt Hecalen, nulla eſt quæ ceperit Irum?
Nempe quod alter egens, altera pauper erat.

Non habet unde ſuum paupertas paſcat amorem.
Non tamen hoc tanti eſt, pauper ut eſſe velis.
At tanti tibi ſit non indulgere theatris;
Dum bene de vacuo pectore cedat amor.
Enervant animos citharæ, cantusque, lyræque,
Et vox, & numeris brachia mota ſuis.
Illic aſſiduè ficti cantantur amantes:
Quid caveas actor, quid juvet, arte docet.
Eloquar invitus: teneros nè tange poëtas:
Summoveo dotes impius ipſe meas.
Callimachum fugito: non eſt inimicus amori:
Et cùm Callimacho tu quoque Coë noces.
Me certè Sappho meliorem fecit amicæ:
Nec rigidos mores Teïa Muſa dedit.
Carmina quis potuit tutò legiſſe Tibulli,
Vel tua, cujus opus Cynthia ſola fuit?
Quis potuit lecto durus diſcedere Gallo?
Et mea neſcio quid carmina tale ſonant.
Quod niſi dux operis vatem fruſtratur Apollo;
Æmulus eſt noſtri maxima cauſa mali.
At tu rivalem noli tibi fingere quenquam:
Inque ſuo ſolam crede jacere toro.
Acrius Hermionen ideo dilexit Oreſtes.
Eſſe quòd alterius cœperat illa viri.
Quid Menelaë doles? ibas ſine conjuge Creten:
Et poteras nuptâ lætus abeſſe tuâ.
Ut Paris hanc rapuit, tum demum uxore carere
Non potes; alterius crevit amore tuus.
Hoc & in abducta Briſeïde flebat Achilles,
Illam Pliſthenio gaudia ferre viro.
Nec fruſtra flebat: fecit (mihi credite) Atrides,
Quod ſi non faceret, turpiter eſſet iners.
Certè ego feciſſem, nec ſum ſapientior illo:
Invidiæ fructus maximus ille fuit.
Nam, ſibi quòd nunquam tactam Briſeïda jurat
Per ſceptrum; ſceptrum non putat eſſe Deos.

Dii faciant, poſſis dominæ tranſire relictæ
  Limina, propoſito ſufficiantque pedes.
Et poteris, modò velle tene : nunc fortiter ire,
  Nunc opus eſt celeri ſubdere calcar equo.
Illo Lotophagos, illo Sirenas in antro
  Eſſe puta : remis adjice vela tuis.
Hunc quoque, quo quondam nimiùm rivale dolebas,
  Vellem deſineres hoſtis habere loco.
Aut certè, quamvis odio remanente, ſaluta :
  Oſcula cum poteris jam dare, ſanus eris.
Ecce cibos etiam (medicinæ fungar ut omni
  Munere) quos fugias, quóſque ſequâre, dabo.
Daunius an Libycis bulbus tibi miſſus ab oris;
  An veniat Megaris, noxius omnis erit.
Nec minus erucas aptum eſt vitare ſalaces,
  Et quicquid Veneri corpora noſtra parat.
Utilius ſumas acuentes lumina rutas,
  Et quicquid Veneri corpora noſtra negat.
Quid tibi præcipiam de Bacchi munere, quæris?
  Spe brevius monitus experière meos.
Vina parant animos Veneri, niſi plurima ſumas
  Et ſtupeant multò corda ſepulta mero.
Nutritur vento, vento reſtringuitur ignis :
  Lenis alit flammas, grandior aura necat.
Aut multa ebrietas, aut tanta ſit, ut tibi curas
  Eripiat : ſiqua eſt inter utrumque, nocet.
Hoc opus exegi : feſſæ date ſerta carinæ :
  Contigimus portum, quò mihi curſus erat.
Poſtmodo reddetis, ſacro pia vota poëtæ,
  Carmine ſanati fœmina virque meo.

FINIS.

DE NUCE ELEGIA.

Nux ego junɛta viæ, cùm ſim ſine crimine vitæ,
A populo ſaxis prætereunte petor.
Obruere iſta ſolet manifeſtos pœna nocentes,
Publica cùm lentam non capit ira moram.
Nil ego peccavi: niſi ſi peccare videtur
Annua cultori poma referre ſuo.
At priùs arboribus, tunc cum meliora fuerunt
Tempora, certamen fertilitatis erat.
Tunc domini memores ſertis ornare ſolebant
Agricolæ fruɛtu provenientе Deos.
Sæpe tuas igitur Liber miratus es uvas:
Mirata eſt oleas ſæpe Minerva ſuas.
Pomáque læſiſſent matrem, niſi ſubdita ramo
Longa laboranti furca tuliſſet opem.
Quìn etiam exemplo pariebat fœmina noſtro:
Nulláque non illo tempore mater erat.
At poſtquam platanis ſterilem præbentibus umbram,
Uberior quavis arbore venit honor;
Nos quoque fruɛtifera (ſi nux modò ponor in illis)
Cœpimus in patulas luxuriare comas.
Nunc neque continuos naſcuntur poma per annos:
Uváque læſa domum, læſáque bacca venit.
Nunc uterum vitiat, quæ vult formoſa videri:
Raraq́, in hoc ævo eſt, quæ velit eſſe parens.
Certè ego, ſi nunquam peperiſſem, tutior eſſem:
Iſta Clytemneſtrâ digna querela fuit.
Si ſciat hoc vitis, naſcentes ſupprimet uvas:
Orbáque, ſi ſciat hoc, Palladis arbor erit.
Hoc in notitiam veniat malóque pyróque;
Deſtituent ſylvas utraque poma ſuas.
Quæque ſibi vario diſtinguit poma colore,
Audiat hoc ceraſus; ſtipes inanis erit.
Non equidem invideo: nunquam tamen ulla feritur,
Quæ ſterilis ſolâ eſt conſpicienda comâ.

Cernite ſinceros omnes ex ordine truncos,
Qui modò nil quare percutiantur habent.
At mihi ſæva nocent mutilatis vulnera ramis:
Nudáque decerptò cortice ligna patent.
Non odium facit hoc, ſed ſpes inducta rapinæ:
Suſtineant aliæ poma; querentur idem.
Sic reus ille ferè eſt, de quo victoria lucro
Eſſe poteſt: inopis vindice facta carent.
Sic timet inſidias, qui ſe ſcit ferre viator.
Quod timeat: tutum carpit inanis iter.
Sic ego ſola petor; ſoli quia cauſa petendi eſt;
Frondibus intactis cætera turba viret.
Nam quòd habent frutices aliquando proxima nobis
Fragmina, quòd læſo vimine multa jacent;
Non iſtis ſua facta nocent: vicinia damno eſt.
Excipiunt ictu ſaxa repulſa meo,
Idque fide careat, ſi non, quæ longius abſunt,
Nativum retinent inviolata decus.
Ergò, ſi ſapiant, & mentem verba ſequantur,
Devoveant umbras proxima quæque meas.
Quam miſerum eſt, odium damnis accedere noſtris,
Méque ream nimiæ proximitatis agi!
Sed puto magna mei eſt operoſa cura colono:
Inveniat, dederit quid mihi, præter humum.
Sponte meâ facilis contempto naſcor in agro:
Párſque loci, quo ſto, publica penè via eſt.
Me, ſata nè lædam (quoniam ſata lædere dicor)
Imus in extremo margine fundus habet.
Non mihi falx nimias Saturnia deputat umbras;
Duratam renovat non mihi foſſor humum.
Sole licèt, ſiccáque ſiti peritura laborem;
Irriguæ dabitur non mihi ſulcus aquæ.
At cùm maturas fiſſo nova cortice rimas
Nux agit; ad partes pertica ſæva venit.
Pertica dat plenis immitia vulnera ramis,
Nè poſſim lapidum verbera ſola queri.
Poma cadunt menſis non interdicta ſecundis:
Et condit lectas parca colona nuces.

Has puer aut certo rectas diverberat ictu,
Aut pronas digito biſve ſemélve petit.
Quatuor in nucibus, non amplius, alea tota eſt:
Cum ſibi ſuppoſitis additur una tribus.
Per tabulæ clivum labi jubet alter: & optat
Tangat ut è multis quælibet una ſuam.
Eſt etiam, par ſit numerus qui dicat, an impar:
Ut divinitas auferat augur opes.
Fit quoque de creta qualem cœleſte figura
Sydus, & in Græcis littera quarta gerit.
Hæc ubi diſtincta eſt gradibus, quæ conſtitit intus
Quot tetigit virgâ, tot capit indè nuces.
Vas quoque ſæpe cavum ſpatio diſtante locatur,
In quod miſſa levi nux cadat una manu.
Felix ſecreto quæ nata eſt arbor in agro,
Et ſoli domino ferre tributa poteſt.
Non hominum ſtrepitus audit, non illa rotarum:
Non à vicina pulverulenta via eſt.
Illa ſuo, quæcunque tulit, dare dona colono,
Et plenos fructus annumerare poteſt.
At mihi maturos nunquam licet edere fœtus:
Ante diémque meæ decutiuntur opes.
Lamina mollis adhuc: tenero eſt in lacte quod intra eſt,
Nec mala ſunt ulli noſtra futura bono.
Jam tamen invenias, qui me jaculentur, & ictu
Præfeſtinato munus inane petant.
Si fiat rapti, fiat menſura relicti,
Majorem domini parte viator habet.
Sæpe aliquis foliis ubi nuda cacumina vidit,
Eſſe putat Boreæ triſte furentis opus.
Æſtibus hic, hic me ſpoliatam frigore credit:
Eſt quoque, qui crimen grandinis eſſe putet.
At mihi nec grando duris invisa colonis,
Nec ventus fraudi, ſolve, gelúve fuit.
Fructus obeſt: peperiſſe nocet: nocet eſſe feracem:
Quæque fuit multis, eſt mihi præda malo.
Præda malo, Polydore, fuit tibi: præda nefandæ
Conjugis Aonium miſit in arma virum.

Heſperii regis pomaria tuta fuiſſent:
Vna ſed immenſas arbor habebat opes.
At rubus, & ſentes tantummodo lædere natæ,
Spinâque vindictâ cætera tuta ſuâ eſt.
Me, quia non noceo, nec aduncis vindicor hamis,
Miſſa petunt avidâ ſaxa proterva manu.
Quid, ſi non aptat ſolem fugientibus umbras,
Finditur Icario cùm cane terra, darem?
Quid niſi ſuffugium nimbos vitantibus eſſem,
Non expectatâ cùm venit imber aquâ?
Omnia cùm faciam, cùm præſtem ſedula cunctis
Officium; ſaxis officioſa petor.
Hæc mihi perpeſſæ, domini patienda querela eſt:
Cauſabor, quare ſit lapidoſus ager.
Dumque repurgat humum, collectaque ſaxa remittit;
Semper habent in me tela parata viæ.
Ergò inviſa aliis, uni mihi frigora proſunt:
Illo me tutam tempore præſtat hyems.
Nuda quidem tunc ſum: nudam tamen expedit eſſe:
Nec ſpolium de me, quod petat hoſtis, habet.
At ſimul induimus noſtris ſua munera ramis;
Saxa novos fructus grandine plura petunt.
Forſitan hic aliquis dicat, Quæ publica tangunt,
Carpere conceſſum eſt: hoc via juris habet.
Si licet hoc, oleas diſtringite: cædite meſſes:
Improbe, vicinum carpe viator olus.
Intret & urbanas eadem petulantia portas:
Sitque tuis muris, Romule, juris idem.
Quilibet argentum primâ de fronte tabernæ
Tollat: & ad gemmas quilibet alter eat.
Auferat hic aurum, peregrinos ille lapillos:
Et quaſcunque poteſt tollere, tollat opes.
Sed neque tolluntur: nec, dum regit omnia Cæſar,
Incolumis tanto præſide raptor erit.
At non ille Deus pacem intra mœnia finit:
Auxilium toto ſparſit in orbe ſuum.
Quid tamen hoc prodeſt, mediâ ſi luce palámque
Verberor, & tutam non licet eſſe nucem?

Ergò nec nidos foliis hærere, nec ullam
Sedibus in noſtris ſtare videbis avem.
At lapis in ramo ſedit quicunque bifurco,
Hæret, & ut capta victor in arce manet.
Cætera ſæpe tamen potuêre admiſſa negari:
Et crimen vox eſt inficiata ſuum.
Noſtra notat fuſco digitos injuria ſucco,
Cortice contactas inficiente manus.
Ille cruor meus eſt: illo maculata cruore
Non profecturâ dextra lavatur aquâ.
O ego, cùm longæ venerunt tædia vitæ,
Optavi quoties arida facta mori!
Optavi quoties, aut cæco turbine verti,
Aut valido miſſi fulminis igne peti!
Atque utinam ſubitæ raperent mea poma procellæ,
Vel poſſem fructus excutere ipſa meos.
Sic ubi detracta eſt à te tibi cauſa pericli:
Quod ſupereſt tutum Pontice caſtor habes.
Quid mihi tunc animi eſt, cùm ſumit tela viator,
Atque oculis plagæ deſtinat antè locum?
Nec vitare licet moto fera vulnera trunco,
Quem ſub humo radix vinclaque curva tenent.
Corpora præbemus plagis; ut ſæpe ſagittis,
Cùm populus manicas depoſuiſſe vetat:
utve gravem patiens ubi tolli vacca ſecurim,
Aut ſtringi cultros in ſua colla videt.
Sæpe meas frondes vento tremuiſſe putâſtis:
Sed metus in nobis cauſa tremoris erat.
Si merui, videórque nocens; excidite ferro,
Noſtráque fumoſis urite membra focis.
Si merui, videórque nocens; imponite flammæ,
Et liceat miſeræ dedecus eſſe ſemel.
Si nec cur urar, nec cur excidar habetis;
Parcite: ſic cœptum perficiatis iter.

DE
MEDICAMINE FACIEI
ELEGIA.

Diſcite, quæ faciem commendet cura puellæ,
Et quo ſit vobis forma tuenda modo.
Cultus humum quondam Cerealia pendere juſſit
Munera: mordaces interiêre rubi.
Cultus & in pomis ſuccos emendat acerbos:
Fißáque adoptivas accipit arbor opes.
Culta placent: auro ſublimia tecta linuntur:
Nigra ſub impoſito marmore terra latet.
Vellera ſæpe eadem Tyrio medicantur aheno:
Sectile deliciis India præbet ebur.
Forſitan antiquæ Tatio ſub rege Sabinæ
Maluerint, quàm ſe, rura paterna coli.
Cùm matrona premens altum rubicunda ſedile,
Aſſiduo durum pollice nebat opus.
Ipſáque claudebat, quos filia paverat, agnos:
Ipſa dabat virgas cæſáque ligna foco.
At veſtræ teneras matres peperêre puellas:
Vultis inauratâ corpora veſte tegi:
Vultis adornatos poſitu variare capillos:
Conſpicuas gemmis vultis habere manus:
Induitis collo lapides Oriente petitos:
Et quantus onus eſt aure tuliſſe duos.
Nec tamen indignum, ſi vobis cura placendi,
Cum comptos habeant ſecula noſtra viros.
Fœmineâ veſtri potiuntur lege mariti:
Et vix ad cultus nupta, quod addat, habet.
Per ſe quæque parent, & quos venentur amores,
Refert: munditiâ crimina nulla merent.
Rure latent, fingúntque comas: licèt arduus illas
Celet Athos, cultas altus habebit Athos.

Eſt etiam placuiſſe ſibi quæcunque voluptas:
Virginibus cordi gratáque forma ſua eſt.
Laudatas homini volucris Junonia pennas
Explicat: & formâ muta ſuperbit avis.
Sic potiùs nos tangit amor, quàm fortibus herbis,
Quas maga terribili ſubſecat arte manus.
Nec vos graminibus, nec mixto credite ſucco:
Nec tentate nocens virus amantis equæ.
Nec mediæ Marſis finduntur cantibus angues:
Nec redit in fontes unda ſupina ſuos.
Et quamvis aliquis Temeſæa removerit æra;
Nunquam Luna ſuis excutietur equis.
Prima ſit in vobis morum tutela: puellæ
Ingenio facilè conciliante placent.
Certus amor morum eſt: formam populabitur ætas:
Et placitus rugis vultus aratus erit.
Tempus erit, quo vos ſpeculum vidiſſe pigebit:
Et veniet rugis altera cauſa dolor.
Sufficit, & longum probitas perdurat in ævum:
Perque ſuos annos hinc bene pendet amor.
Dic age, cum teneros ſomnus dimiſerit artus,
Candida quo poſſint ora nitere modo.
Ordea, quæ Libyci ratibus miſêre coloni,
Exue de palea tegminibúſque ſuis.
Par ervi menſura decem madeſiat ab ovis,
Sed cumulent libras ordea nuda duas.
Hæc ubi ventoſas fuerint ſiccata per auras,
Lenta jube ſcabrâ frangat aſella molâ.
Et quæ prima cadant vivaci cornua cervo,
Contere: in hæc ſolidi ſexta fac aſſis eat.
Namq; ubi pulvereæ fuerint confuſa farinæ,
Protinus innumeris omnia cerne cavis.
Adjice Narciſſi bis ſex ſine cortice bulbos,
Strenua quos puro marmore dextra terat:
Sextantemq; trahat gummi cum ſemine Thuſco:
Huc novies tanto plus tibi mellis eat.
Quæcunque afficiat tali medicamine vultum,
Fulgebit ſpeculo lævior illa ſuo.

Nec tu pallentes dubita nudare lupinos :
Et ſimul inſtantis corpora finge ſere.
Utraque ſex habeant æquo diſcrimine libras :
Utraque da nigris comminuenda molis.
Nec Ceruſſa tibi, nec nitri ſpuma rubentis
Deſit, & Illyricâ quæ venit iris humo.
Da validis juvenum pariter ſubigenda lacertis :
Sed juſtum tritis uncia pondus erit.
Addita da querulo volucrum medicamina doni :
Ore fugant maculas : Halcyonea vocant.
Pondere ſi queris quo ſim contentus in illis ;
Quod trahit in partes uncia ſexta duas.
Ut coëant, aptéq; lini per corpora poſſint ;
Adjice de flavis Attica mella favis.
Quanvìs thura Deos, iratáque numina placent ;
Non tamen accenſis omnia danda focis.
Thus ubi miſcueris radenti corpora nitro ;
Ponderibus juſtis fac ſit utrumque trahens.
Parte minus quartâ direptum cortice gummi,
Et modicum è myrrhis pinguibus adde cibum.
Hæc ubi contrieris, per denſa foramina cerne :
Pulvis ab infuſo melle premendus erit.
Profuit & marathos bene olentibus addere myrrhis :
Quinque parent marathi ſcrupula, myrrha novem.
Arentiſque roſæ quantum manus una prehendat,
Cumque Ammoniaco maſcula thura ſale.
Ordea quem faciunt, illis infunde cremorem :
Æquent expenſas cum ſale thura roſas.
Tempore ſit parvo mulier licèt illita vultum ;
Hærebit toto nullus in ore color.
Vidi quæ gelidâ madefacta papavera lymphâ
Contereret, teneris illineretque genis.

Cætera deſiderantur.

William

De PULICE Elegia, quam ſatis non conſtat eſſe OVIDII nec cujuſquam eruditioris.

Parve pulex, & amara lues inimica puellis,
  Carmine quo fungar in tua facta ferox?
Tu laceras corpus tenerum, duriſſime, morſu:
  Cujus cum fuerit plena cruore cutis,
Emittis maculas nigro de corpore fuſcas:
  Lævia membra quibus commaculata rigent.
Cúmque tuum lateri roſtrum defigis acutum,
  Cogitur è ſomno ſurgere virgo gravi.
Pérque ſinus erras: tibi pervia cætera membra:
  Is quocunque placet, nil tibi ſæve latet.
Ah piget, & dicam: cum ſtrata puella recumbit,
  Hu femur avellis, cruráque aperta ſubis.
Auſus es interdum per membra libidinis ire,
  Et turbare locis gaudia nata ſuis.
Diſpercam, niſi jam cupiam fieri meus hoſtis,
  Promptior ut fieret ad mea vota via.
Si ſineret natura mihi, quò verterer in te;
  Et quòd ſum natus, poſſe redire daret:
Vel ſi carminibus poſſem mutarier ullis:
  Carminibus fierem ad mea vota pulex.
Aut medicaminibus, ſi plus medicamina poſſunt,
  Vellem naturæ jura novare meæ.
Carmina Medeæ, vel quid medicamina Circes
  Contulerint, res eſt notificata ſatis.
His ego mutatus, ſi ſic mutabilis eſſem,
  Hærerem in tunicæ margine virgineæ.
Indè means per crura meæ ſub veſte puellæ,
  Ad loca, quæ vellem, me citò ſurriperem.
Cúmque illa dudum lædens nil ipſe cubarem:
  Donec de pulice rurſus homo fierem.

Sed ſi fortè novis virgo preterrita monſtris
Exciret famulos ad mea vincla ſuos;
Aut tentata meis precibus ſuccumberet illa,
Aut mox ex homine verterer in pulicem.
Rurſus mutatus, fundenſq́; precamina mille,
Aſſerrem cunctos in mea vota Deos.
Illam dum precibus, vel vi ſuperator haberem,
Et jam nil mallet, quàm ſibi me ſocium.

De *PHILOMELA* Elegia,
nec ea quidem *Ovidii*.

Dulcis amica veni noctis ſolatia præſtans:
Inter aves etenim nulla tibi ſimilis.
Tu Philomela potes vocum diſcrimina mille,
Mille potes varios ipſa referre modos.
Nam quanvis aliæ volucres modulamina tentent;
Nulla poteſt modulis æquivalere tuis.
Inſuper eſt avium ſpatiis garrire diurnis:
Tu cantare ſimul nocte dieque potes.
Parus enim quanvìs per noctem tinninet omnem;
At ſua vox nulli jure placere poteſt.
Dulce Palara ſonat, quam dicunt nomine Droſtam:
Sed fugiente die nempe quieta ſilet.
Et Merulas modulans tam pulchris concinit odis:
Nocte ruente tamen carmina nulla canit.
Vere calente novos componit Acredula cantus,
Matutinali tempore tunc militans.
Dum Turdus trutilat, Sturnus tunc piſitat ore:
Sed quod manè canunt veſpere non recolunt.
Cacabat hinc Perdix: hinc gratitat improbus Anſer:
Et caſtus Turtur atque Columba gemunt.
Plauſitat arboreâ clamans de fronde Palumbes:
In fluviiſque natans ſorte tetrinit Anas.
Grus gruit inq; glomis Cycni prope flumina drenſant,
Accipiter pipat: Milvus hiánſque lipit.
Cucurrire ſolet Gallus: Gallina gracillat:
Pupillat Pavo: trinſat Hirundo vaga.
Dum clangunt Aquilæ, Vultur pulpare probatur:
Et crocitat Corvus, Graculus at frigulat.
Glotorat immenſo de turre Ciconia roſtro.
Peſſimus at Paſſer triſtia flendo pipit.
Pſittacus humanas depromit voce loquelas,
Atque ſuo domino χαῖρε *valéque ſonat.*
Pica loquax varias modulatur gutture voces.
Scurrili ſtrepitu, quicquid & audit, ait,

Et Cuculi cuculant, fritinnit rauca Cicada.
  Bombilat ore legens munera mellis Apes.
Bubulat horrendum ſerali carmine Bubo,
  Humano generi triſtia fata ferens.
Strix nocturna ſonans, & Veſpertilio ſtridunt.
  Noctua lucifuga cucubat in tenebris,
Aſt ululant ululæ lugubri voce canentes.
  Inque paludiferis Butio bubit aquis.
Regulus atque Merops, & rubro pectore Progne
  Conſimili modulo zinzilulare ſciunt.
Scribere me voces avium Philomela coegit,
  Quæ cantu cunctas exuperat volucres.
Sed jam quadrupedum fari diſcrimina vocum
  Nemine cogente nunc ego ſpontè ſequar.
Tigrides indomitæ raucant : rugiuntque Leones :
  Panther caurit amans : Pardus hiando felit.
Dum Lynces orcando fremunt, urſus ferus uncat :
  Aſt Lupus ipſe ululat : frendit agreſtis Aper.
Et Barrus barrit : Cervi glocitant & Onagri :
  Aſt Taurus mugit, & celer hinnit Equus.
Quiritat Verres : tardus rudit, oncat Aſellus :
  Blacterat hinc Aries, & pia balat Ovis.
Sordida Sus paſcens ruris per gramina grunnit :
  At mutire capris hirce petulce ſoles.
Ritè Canis latrat : fallax Vulpecula gannit :
  Glaucitat & Catulus : at Lepores vagiunt.
Mus avidus mintrat : velox Muſtellàque dintrit :
  Et Grillus grillat : deſticat indè Sorex.
Ecce venenoſus ſerpendo ſibilat Anguis :
  Garrula limoſis Rana coaxat aquis.
Has volucrum voces deſcripſi, quadrupedûmque,
  Quas natura illis grata parens tribuit.
Sed cunctas ſpecies animantûm nemo notavit :
  Atque ſonos ideo dicere quis poterit ?
Cuncta ſua domino depromunt munera laudum :
  Seu ſemper ſileant, ſive ſonare queant.

Fragmenta

Fragmentmm *Ovidii Naſonis*, ſive, *Somnium*, repertum nuper in vetuſtiſſimo codice ex Epigrammatis.

NOx erat, & ſomnus laſſos ſubmiſit ocellos:
Terruerant animum talia viſa meum,
Colle ſub aprico celeberrimus ilice lucus
Stabat: & in ramis multa latebat avis.
Area gramineo ſuberat viridiſſima prato,
Humida de guttis lene ſonantis aquæ.
Ipſe ſub arboreis vitabam frondibus æſtum:
Fronde ſub arborea ſed tamen æſtus erat.
Ecce, petens variis immiſtas floribus herbas,
Conſtitit ante oculos candida vacca meos.
Candidior nivibus, tunc cùm cecidêre recentes:
In liquidas nondum quas mora vertit aquas.
Candidior, quod adhuc ſpumis ſtridentibus albet,
Et modo ſiccatam lacte reliquit ovem.
Taurus erat comes huic, feliciter ille maritus:
Cùmque ſua teneram conjuge preſſit humum.
Dum jacet, & lentè revocatas ruminat herbas,
Atque iterum paſto paſcitur antè cibo;
Viſus erat, ſomno vires adimente ferendi,
Cornigerum terrâ depoſuiſſe caput:
Huc levibus cornix pennis delapſa per auras
Venit, & in viridi garrula ſedit humo.
Terque bovis niveæ petulanti pectora roſtro
Fodit: & albentes abſtulit ore notas.
Illa locum taurumque diu cunctata reliquit:
Sed niger in vaccæ pectore livor erat.
Utque procul vidit carpentes pabula tauros;
(Carpebant tauri pabula læta procul)
Illuc ſe rapuit, gregibúſque immiſcuit illis:
Et petiit herbæ fertilioris opem.
Dic agè, nocturnæ quicunque es imaginis augur,
Si quid habent veri, viſa quid iſta ferant.
Sic ego: Nocturnæ ſic dixit imaginis augur;
Expendens animo ſingula dicta ſuo:

Quem tu mobilibus ſoliis vitare volebas,
Sed malè vitabas, æſtus amoris erat.
Vacca puella tua eſt: aptus color ille puellæ eſt:
Tu vir, & in vacca compare taurus eras.
Pectora quòd roſtro cornix fodiebat acuto;
Ingenium dominæ lena movebat anus.
Quòd cunctata diu taurum ſua vacca reliquit;
Frigidus in viduo deſtituêre toro.
Livor, & adverſo maculæ ſub pectore nigræ,
Pectus adulterii labe carere negant.
Dixerat interpres: gelido mihi ſanguis ab ore
Fugit: & ante oculos nox ſtetit alta meos.

Eujuſdem ex Epigrammatis.

Quantum Virgilius magno conceſſit Homero,
Tantum ego Virgilio Naſo Poëta meo.
Nec me prælatum cupio tibi ferre poëtam:
Ingenio ſi te ſubſequor, hoc ſatis eſt.
Argumenta quidem librorum prima notavi,
Errorem ignarus nè quis habere queat.
Bis quinos feci legerent quo carmine verſus:
Æneïdos totum corpus ut eſſe putent.
Affirmans gravitate meâ, me carmine nullo
Livore hunc titulum præpoſuiſſe tibi.

Vir magnus bello, nulli pietate ſecundus,
Ænas odio Junonis preſſus iniquo,
Italiam quærens Siculis errabat in undis
Naufragus: & tandem Libycas dimiſſus ad oras,
Ignarúſque loci fido comitatus Achate,
Inditio matris regnum cognovit Eliſſæ.
Quin etiam nebulâ ſeptus pervenit ad urbem,
Abreptos undis ſocios cum claſſe recepit.
Hoſpitióque uſus Didûs per cuncta benignæ,
Excidium Trojæ juſſus narrare parabat.

FINIS.

F204874